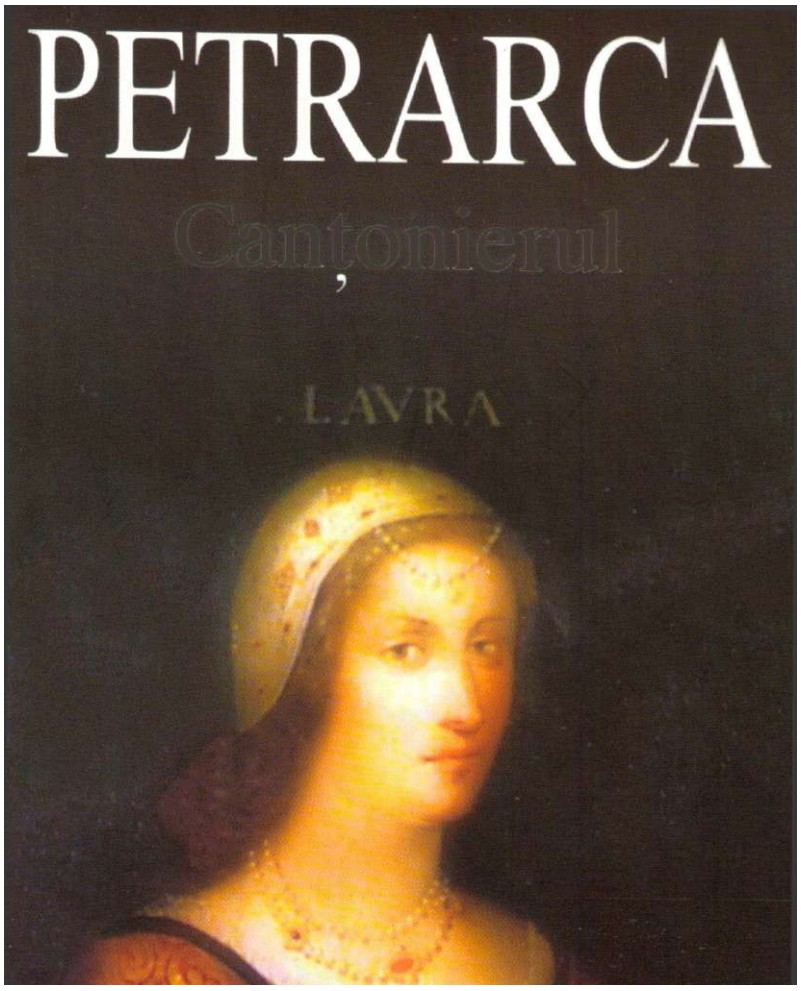
PETRARCA
Cantonierul
LAVRA

Canţonierul

CAPODOPERE ALE LITERATURII UNIVERSALE

Editor: Călin Vlasie
Redactor: Laura Albulescu Tehnoredactor: Daniela Diaconescu, Mihnea Gafiţa Coperta: Done Stan
Prepress: Viorel Mihart

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României PETRARCA, FRANCESCO

Cantonierul lui messer Francesco Petrarca / Petrarca Francesco; trad., note, tabel cronologic: Boeriu Eta. - Bucureşti: Paralela 45, 2003 ISBN 973-697-021-3
I. Boeriu, Eta (trad.)
821.131.1-1=135.1
Francesco Petrarca Il *Canzoniere*
Copyright © Editura Paralela 45, 2003

Toate drepturile asupra acestei ediţii aparţin Editurii Paralela 45 Piteşti Bucureşt

iCanţonierul lui messer Francesco Petrarca

Traducere, note şi tabel cronologic de
ETA BOERIU

NOTA EDITORULUI

CANŢONIERUL, cea mai celebră operă a lui Francesco Petrarca, cunoscută de-a lungul timpului şi sub titlurile *Rerum vulgarium fragmenta* sau *Rime sparse*, reuneşte trei sute şaizeci şi şase de poeme: trei sute şaptesprezece sonete, douăzeci şi nouă de canţone, nouă sextine, şapte balade şi patru madrigaluri.

Urmînd un criteriu cronologic, lucrarea este împărţită în două secţiuni, consacrate de tradiţia secolului al XVI-lea sub denumirile: *Intru viaţa madonei Laura (In vita di*

madonna Laura, I-CCLXIII) şi *Intru moartea madonei Laura (In morte di madonna Laura*, CCLXIV-CCCLXVI).

Ediţia prezentă reia transpunerea în limba română şi bogatul corpus de note ale Etei Boeriu *(Canţonierul lui messer Francesco Petrarca*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1974), operînd minime revizuiri tacite.

NOTA TRADUCĂTOAREI

Volumul de faţă foloseşte ca text de bază ediţia Francesco Petrarca, *Canzoniere. Testo critico e introduzione di Gianfranco Contini. Annotazioni di Daniele Ponchiroli,* Giulio Einaudi Editore, Torino, 1968.
Au mai fost folosite de asemenea pentru confruntări, ca şi pentru redactarea corpului de note şi comentarii, următoarele ediţii: Francesco Petrarca, Le rime sparse e i Trionfi, a cura di Ezio Chiorboli, Bari, Giuseppe Laterza e Figli, 1930; Rime di Francesco Petrarca con l'interpretazione di Giacomo Leopardi. Settima impressione, Firenze, Successori Le Monnier, 1880; Le Rime di Francesco Petrarca di su gli originali, commentate da Giosue Carducci e Severino Ferrari. Nuova tiratura, Firenze, Sansoni, 1905; Francesco Petrarca, Il Canzoniere e i Trionfi con le parafrasi in prosa preposte a ciascuno dei canti, note illustrative ed appendice dei nomi st oriei di personaggi, fatti e cose piu notevoli, a cura di Avancino Avane ini, Antonio Vallardi Editore, Milano, 1952; Il Canzoniere di Francesco Petrarca con le

note di Giuseppe Rigutini, rifuse e accresciute da Michele Scherillo, Milano, Hoepli, 1908; Francesco Petrarca, Rime scelte e il Trionfo della Morte con argomenti, commentario dichiarativo e giudizi a ciascun componimento dei migliori critici della poesia petrarchesca, a cura di Gustavo Rodolfo Ceriello, Milano, Carlo Signorelli Editore, 1941

.PARTEA ÎNTÎI

Intru viaţa madonei Laur

aI

Voi ce-ascultaţi în versuri[1] tînguirea suspinelor ce mă hrăneau amare cînd anii tineri mă-nşelau[2] şi-mi pare că-n parte-altminteri îmi vorbea simţirea,

---

[1] în original: *rime sparse,* rime răzleţe. Petrarca denumeşte astfel toate poeziile care alcătuiesc *II Canzoniere: rime,* pentru că sînt scrise în italiană şi deci necesită rima, spre deosebire de versuri, pe care le presupune scrise numai în latină, nerimate; *răzleţe,* pentru că ele cuprind toată opera sa poetică scrisă în italiană (sonete, canţone, sextine, balade, madrigale), operă care nu are o unitate de formă, ca de pildă *Eneida* sau *Divina Comedie.*

[2] Se referă la greşelile pe care le-a săvîrşit în adolescenţă. Poetul se îndrăgosteşte de Laura la vîrsta de douăzeci şi doi de ani şi opt luni; după ideile vremii, adevărata tinereţe *(la gioventii)* începea la douăzeci şi cinci de ani.

pentru-al meu vers în care-mi spun mîhnirea cu lacrimi
şi credinţe-amăgitoare, nădejde trag de milă şi iertare,
de-aţi cunoscut şi voi cîndva iubirea.
Ci azi pricep că lumii nu o dată i-am fost prilej de rîs şi
de ocară şi mi-e ruşine; vise, amăgire
căinţă mi-au rodit şi drept răsplată ruşine-aleg şi-
ncredinţarea-amară că tot ce lumii place e nălucire.

II

Dorind cu dinadins să se răzbune şi mii de înfruntări
să pedepsească, luă arcu-Amor pe-ascuns, ca să lovească
cum cel ce vrea din pîndă-a te răpune.
Puterii-atunci în piept să mi se-adune îi poruncii, şi-n
ochi, ca să-l oprească şi-n inimă să nu mă nimerească
unde-au dat greş săgeţile-i nebune.
Ci tulburată cum era de luptă,[1]
nici timp n-avu de-ajuns şi nici vigoare
s-apuce arma-n mîini şi să se bată
ori sus pe culmea-naltă şi abruptă[2]să mă
ferească de-acel chin, de care azi m-ar
scăpa, dar nu e chip să poată
.ni

---

1 Puterea, virtutea de a rezista dragostei.

2 Culmea raţiunii.

umina hlîndă-a soarelui, cernită de mila lui Cristos,[1]
plîngea-n ţarină, în ziua[2] cînd de ochii tăi, stăpînă, legat
am fost, ca pasărea momită.
Nu socoteam că-i vreme potrivită Iubirii să-i ţii piept şi
să pui frînă simţirilor[3]; de aceea mînă-n mînă cu-a lumii
jale[4], jalea-mi fu sortită.
Nici scut n-aveam s-o-nfrunt şi nici tărie;
îşi fauri Iubirea trecătoare
prin ochii mei ce-s vad durerii toate.
Dar n-a fost drept săgeata să-şi măsoare
cu pieptu-mi iară platoşe, iar ţie nici arcu-
întins măcar să nu-ţi arate

---

1 Aluzie la eclipsa de soare survenită, conform Scripturilor, în momentul răstignirii lui Cristos.

2 6 aprilie 1327. Această zi, în care poetul se îndrăgosteşte de Laura, coincidea în acel an cu sărbătorile Paştelui.

3 Fiind vorba despre o tristă comemorare, aceea a morţii lui Cristos, poetul socotea că nu e momentul să se gîndească la iubire şi să se ferească de ea.

IV

el[1] ce vădi în zămislire foarte şi multă, măiestrită prevedere, pămîntul făurind din hemisfere, pe Jupiter mai blînd decît pe Marte,[2] cînd pogon la noi ca sfînta carte[3] prin grai s-o limpezească de mistere, pe Petru şi pe Ion[4] îi luă-n putere ca-n cer de ceruri să le facă parte. Născîndu-se, nu Romei preamărire i-aduse, ci Iudeii,[5] căci pecete îi este umilinţa; şi-o mîndreţe de soare[5] unui biet cătun[6] îi dete, drept care proslăvim meleag şi fire ce-au zămislit atîta frumuseţe.

V

e cîte ori suspinul meu te cheamă pe numele ce-n piept mi-a-nscris Iubirea, cu LAUde[7] i-ascult dintîi rostirea, în şoapte moi şi dulci iară de seamă. REgină aud apoi şi nu mi-e teamă să-mi întăresc, cîntîndu-te, simţirea, dar TAci strigă sfîrşitul căci slăvirea nu-i pe puterea ta ce se destramă.

1 Dumnezeu.

2 După opiniile vremii, planeta Jupiter exercita o influenţă mai benignă asupra oamenilor decît planeta Marte.

3 Scriptura, căreia Cristos i-a descifrat sensurile.

4 Cei doi apostoli.

5 Laura.

6 Caumont, orăşelul în care se presupune că s-a născut Laura.

7 Poetul face elogiul iubitei folosindu-se, după moda timpului, de silabele care alcătuiesc numele Laureta (diminutiv de la Laura).

Numele tău el însuşi dar, ne-nvaţă cu LAUde şi cu REspect a-l spune cînd ni te-arăţi, mărită doamnă-n faţă.
Dar poate Apolo-n vrerea-i îndrăzneaţă nu-ngăduie ca frunza lui[1] pe strune s-o proslăveşti cu inimă semeaţă.[2]
vi

I____J ebun mi-e dorul şi pornind săgeată
se-avîntă-astfel pe urma ei[3] uşoară ce dezlegată de Iubire zboară lăsînd în urmă goana mea înceată, încît zadarnic calea-adevărată i-arăt, el nu m-ascultă; mi-e povară să-l ţin în frîu ori să-l îndemn din scară; Amor îl vrea-ndărătnic şi-l îmbată.
Iar cînd ajunge frîu-n dinţi s-apuce, rob îi rămîn şi-n voia lui deplină mă las tîrît spre moarte. în prigoană
spre laurul[4] cu fructe verzi mă duce, cu fructe ce gustate nu te-alină, ci dimpotrivă, scurmă vechea rană.

VII

i uzuru-n puf şi multa lăcomie au alungat din lume-orice virtute, iar firea noastră pe cărări pierdute se lasă-mpinsă de netrebnicie;

[1] Frunza de laur, copac sfint pentru Apolo, deoarece în el fusese preschimbată iubita lui, Dafnc. Pctrarca, după cum procedează şi în alte sonete, identifică laurul cu Laura.

[2] Apolo nu îngăduie muritorilor de rînd să vorbească despre laur; de aceea, ultima silabă a numelui Laureta impune tăcere.

[3] ALaurei.

[4] Laurul este identificat cu Laura.

lumina ce ne-ndrumă din tărie[1]şi miez ne dă[2]
păleşte-atît de iute, încît te miri de cei ce din lăute
cîntînd, din Helicon scot apă vie.[3]
Mai e-ndrăgit azi laurul[4]? De cine? «Săracă eşti,
Filozofie», zice gloata ce josnic se rîvneşte-avută.[5]
Puţini tovarăşi vei avea, amice[6], pe drumul drept.
Mă rog deci mult de tine du pînă la capăt munca
începută.

VIII[7]

În poala înverzitelor coline[8]unde-a-mbrăcat
veşmînt terestru-odată frumoasa[9] ce-l trezeşte cînd
se-arată plîngînd pe cel ce ne-a trimis la tine,
noi libere trăiam printre jivine iubind ca ele viaţa
ce desfată şi iară teamă c-ar putea vreodată
primejdiile cărarea a ne-aţine.
Ci-n starea noastră, -n moarte şi-n durere, din trai
senin ajunse sub zăvoare, un singur gînd ne-aduce
mîngîiere:

1 Influenţa benefică a astrelor.

2 În original: *per cui s "informa humana vita*; conform gîndirii medievale, astrele dau formă şi substanţă vieţilor omeneşti.

3 Se dedică poeziei; Heliconul, muntele din apropierea Parnasului. era locuit de Apolo şi de muze.

4 Simbol al gloriei literare.

5 Urmăreşte cîştiguri josnice.

6 Poetul şi prietenul necunoscut căruia îi este dedicat sonetul.

7 În acest sonet vorbesc nişte animale mărunte, capturate de poet şi trimise în dar unui prieten.

8 Colinele din Valchiusa, reşedinţa Laurei.

9 Laura plîngînd, care îl trezeşte pe poet din somn cînd îi apare în vis.

cel ce ne-a prins spăşeşte răzbunare, căci pîn' la moarte într-a doamnei vrere va sta şi el în lanţuri, mai amare.

IX

I_____lînd sus spre Taur[1] din tării se-apleacă planeta[2] ce măsoară timp, coboară din coarnele aprinse-n foc şi pară puteri ce lumea-n noi culori îmbracă;
dar nu anină flori numai pe cracă, pe mal şi-n cîmp, pe lumea din afară, ci şi sub humă unde-i pururi seară de suc umflă pămîntul ca să-şi coacă prinosul lui de rod ce ne hrăneşte.[3]La fel şi ea centre femei e soare spre mine-ndreaptă razele-i senine
şi dragostea în pieptul meu răsare. Zadarnic însă-n raze mă-nveleşte, nicicînd nu-i primăvară pentru mine.

X

olumnă mîiidră[4], -n care razim şi-are nădejdea noastră şi latina mladă, tu ce purcezi pe drumul drept, dovadă că Zeus n-a ştiut să te doboare[5]

1 Constelaţia Taurului, în care intră soarele primăvara.

2 Soarele.

3 în original: *onde tal fructo et simile,* atare fruct şi altele asemănătoare. Comentatorii presupun că ar fi vorba de trafele pe care poetul le trimite în dar unui prieten împreună cu acest sonet.

4 Sonetul este închinat lui Stefano Colonna (*colonna* în italiană: columnă), care plecase de curînd din Valchiusa, despărţindu-se de poet. Familia Colonna, una din cele mai ilustre din Roma, era adversara papei Bonifaciu al VlII-lea.

5 Aluzie la persecuţiile papei Bonifaciu al VlII-lea împotriva familiei Colonna.

de-aici[1] nu văd palate sclipitoare, ci-n locul lor
doar brazi, şi fagi, şi zadă prin iarba şi pe coasta
ce-mi deznoadă, cînd o cobor, cuvintele-n cîntare.
Doar ele-mi smulg făptură din ţarină; şi-n crîng
privighetoarea, care-n umbră noapte de noapte
jalea ei şi-o-mparte,
cu dulci simţiri inima mea adumbră.
Dar nu mi-e bucuria la-ndemînă,
cît timp îmi eşti, seniorul meu, departe.

XI

I_____lă-ţi lepezi vălu-în umbră ori lumină
nu te-am văzut, stăpînă,
de cînd cunoşti ce dor adînc mă-ngînă
şi-aşterne peste altele rugină.
Cît timp ascunsă-n mintea mea pustie
şi-n inimă mi-am ferecat simţirea,
un strop de milă-mi picurai şi bine.
Dar cînd din ochi mi-ai priceput iubirea,
ai strins sub văl minunea aurie
şi ţi-ai întors privirile senine.
Mi-ai luat tot ce iubesc mai mult în tine;
aşa mă joacă vălul
ce-n ger şi-arsiţă îţi ascunde părul
şi ochilor lumina le-o alină.

XII

De-ar fi s-ajung, cu sîrg ferindu-mi viaţa de
chinul şi de jalea ce-o doboară, să văd, cînd anii îţi
vor fi povară, pierind treptat din ochii tăi dulceaţa,
şi aurul din păr albind ca ceaţa şi sur veşmîntul alb
ce te-nfaşoară şi palid chipul ce-mi răpeşte, amară,
putinţa de-a vorbi şi-a-nfrînge gheaţa,

[1] La Valchiusa, lingă Avignon.

poate-mi va da Iubirea îndrăzneală să deapăn doruri ce s-au frînt în mine, zile şi ani, grăind fără sfială.
Şi-atunci, de cărunteţii nu-i stă bine dorinţi să-ncingă-n piept, fără-ndoială mă vor hrăni măcar tîrzii suspine[1].
xm

înd uneori, păşind printre surate cu ea[1] deodată Amor mi se-arată, pe-atîta creşte dragostea-mi curată, pe cît le-ntrece-n farmec ea pe toate.
Binecuvînt dar clipa cînd furate privirile-mi s-au aţintit săgeată atît de sus şi: «Inimă, ţi-arată recunoştinţa-n piept cum ţi se zbate,
îmi zic. Căci ea[2] sădeşte-n noi simţirea pe care Domnul, de-o urmăm, ne iartă, şi-alungă-orice dorinţă ce-i deşartă.
Doar ea stîrneşte-avîntul ce ne poartă spre ceruri şi ne-aduce mîntuirea ce de pe-acum mi-asmute sumeţirea[3].»

*(jwsccs&rfjfsesccssf?^^* '<[2] Laura.
[3] Orgoliul, mîndria de a şti că voi ajunge la ceruri după moarte.

XIV

e cîte ori, ochi trişti, vă port privirea spre chipul ei ce v-a deprins cu plînsul, sorbiţi puteri dintr-însul, căci de pe-acum v-a pus gînd rău Iubirea.

[1] Suspinele tale îmi vor alina durerea.

Doar moartea poate gîndurilor mele
să le reteze dinadins cărarea
ce către-acelaşi dulce port[1] le mînă.
Dar vouă, firavi ochi, şi depărtarea
vă şade-n cale, căci mai slabi ca ele[2],
din lut aţi fost făcuţi şi din ţărînă.
De-aceea, înainte ca-n fîntînă[3]
să vă preschimbe-un timp ce va să vină[4],
scâldaţi-vă-n lumină
şi vă deprindeţi a-ndura mîhnirea.

XV

a fiecare pas mă-ntorc[5], povară mi-e trupul ostenit să mă mai ţină, dar aerul din preajma ta m-alină şi-mi dă puteri să bat cărarea-amară.
Apoi de tine amintindu-mi iară, de drumul lung şi viaţa mea puţină, ochii mei plînşi către pămînt se-nclină şi stau pierdut şi faţa mi-e de ceară.
Din cînd în cînd cu lacrima sub pleoape răsare-un gînd: cum pot rămîne-n viaţă cînd sufletul[6] îmi e de trup departe?
Şi-atunci Amor: «Nu-ţi aminteşti - mă-nvaţă - că doar îndrăgostiţii pot să scape de legile ce-s omenirii parte?»[7]

1 Laura.

2 Gîndurile.

3 Fîntînă de lacrimi.

4 Vremea despărţirii de iubită.

5 Spre locul unde a rămas Laura.

6 Sufletul poetului fiind Laura.

7 Legile după care sînt guvernaţi ceilalţi oameni. Conform doctrinci platonice, îndrăgostiţii pot trăi cu trupul departe de suflet.

XVI

lbit de ani bătrînul se desparte de dulce locu-
unde-a trudit o viaţă, de toţi ai lui ce-l strîng cu
spaimă-n braţă, temîndu-se că va pieri departe,
şi-apoi prin zile ce grăbesc spre moarte tîrîndu-şi
trupul istovit învaţă cu vrere-a face căii grele faţă
şi anilor ce-i nevoit să poarte,
ca-ntr-un tîrziu, mînat de dor, s-ajungă la Roma şi
să vadă faţa sfîntă[1] ce speră-n Cer s-o vadă-aievea-
odată.
Aşa şi eu, stăpînă, cînd m-alungă dorinţele, în alţi
obraji răsfrîntă îţi caut faţa îndelung visată.

cabai^oeaîocmxii^Jt»*«« «flo^xa&ocgfcocaeoctfEo^^

[1] Să vadă chipul lui Cristos de pe năframa Veronicăi, păstrată la Roma. Conform legendei, Cristos îşi ştersese faţa, pe drumul Calvarului, cu o năframă, pe care se imprimase chipul lui şi care devenise obiectul veneraţiei tuturor pelerinilor ce veneau la Roma (vezi si Dante, *Divina Comedie, Paradisul*, Cîntul XXXI, vv. 103-105).

XVII

a ploaia amare lacrimi mă inundă şi-adînci mă
bat suspinele ca vîntul, cînd te privesc sau îţi
ascult cuvîntul ce lumii nu-i dă pas să mă
pătrundă.
Şi totuşi cînd pe buza ta o undă de zîmbet văd, mă
leapăd de veşmîntul în care ard şi-n ochii tăi, în
sfîntul tău dulce chip privirea-mi se scufundă.
Dar inima-mi îngheaţă cînd popasul ţi-l curmi şi
iarăşi îmi ascunzi privirii luminile ce-ţi ard în ochi
senine.

Atunci, descătuşat - har al iubirii -
sufletu-mi zboară urmărindu-ţi pasul şi
ros de gînduri se reîntoarce-n mine

.XVIII[8]

De cîte ori mă-ntorc-napoi cu gîndul spre faţa
ei strălucinînd senină şi-mi stăruie în piept stropi
de lumină ce zile-n şir mă ard şi nopţi de-a-rîndul,
eu, ce mă tem că va să-mi vină rîndul să mor de
plinul ce mi-e-n veci lumină, pornesc ca orbul -
iară-a şti ce clină mi-e scris să urc - pe unde-mi
zboară gîndul.
Aşa mă zbat să fug mereu de Moarte, ci dorurile,
zămislind himere, îmi calcă urma şi mă iau cu ele.
Tăcut purced; căci de-al meu vers de moarte o
lume-ntreagă-ar plinge; şi mi-e vrere să-mprăştiu
singur lacrimile mele.

XIX

înt vietăţi, din cîte nasc sub stele, al căror văz
pînă şi-n soare cată, iar altele ce doar atunci se-
arată, cînd noaptea-aşterne peste ochi zăbrele.
Dar sînt, nesăbuite, şi din cele, ce-ncrezătoare-n
para ce le-mbată, se-aruncă-n foc şi-s arse drept
răsplată. Eu unul, vai, mă număr printre ele.
Căci văzul meu nu ştie să se-ncoarde
cînd îmi privesc, necugetat, Iubita,
nici scut din tainiţi ori din nopţi să-şi facă.

[8]În original, toate rimele acestui sonet sînt formate din cuvinte omonime sau omofone. Traducerea se străduieşte să redea, în parte, acest artificiu de stil.

De-aceea lacrimi pe sub pleoape-mi joacă de-ncerc s-o-nfrunt şi totuşi vrea ursita s-o cat, ştiind că para ei mă arde

.XX

De cîte ori, iubito, mi-e ruşine că nu mă-ncumet să te cînt, m-apasă clipa dintîi, cînd te-am văzut frumoasă cum nu e alta-n lume decît tine.
Dar nu-i povară vrednică de mine, nici trudă pentru dalta mea colţoasă, de-aceea mintea dă-napoi sfioasă şi nu-ndrăzneşte versuri să-ţi închine.
De cîte ori simt vorba cum se-mbie şi moare-apoi în chinul neputinţii! Dar ce cuvînt ar şti să mi te cînte?
De cîte ori n-am început a scrie! Ci pana, mîna şi puterea minţii din prima luptă au rămas înfrînte.

XXI

De mii de ori, preadulcea mea vrăjmaşă, ţi-am dăruit, zălog de bună pace, inima mea; ci-atît de jos nu-ţi place să-ntorci din drum privirea ta trufaşă.
Dar dacă alta[1] -ncearcă pătimaşă să ini-o răpească, sînge rău îşi face, căci inima-mi străină mie zace şi vrerii tale doar îi e urmaşă.
De-o izgonesc şi adăpost în tine nu-şi află şi nici singură se-mpacă, nici nu se-ndreaptă către cine-o roagă,

[1] în original: *altra donna*, altă femeie.

cu zile s-ar putea să se petreacă; şi-a
noastră-ar fi greşeala ce ne-aţine dar
mai vîrtos a ta, căci tu-i eşti dragă

.XXII[1]

in cîte fiare strînge-n el pămîntul şi vietăţi ce nu se tem de soare, toate trudesc doar cît. albeşte ziua; căci noaptea, cînd se-aprind cununi de stele, se-adună-n case-ori tain iţi de pădure şi-aşteaptă-n tihnă să răsară zorii.

Ci eu, din clipa cînd se-ndeamnă zorii să scuture de umbre moi pămîntul trezind din somn jivinele-n pădure, încerc zadarnic să mă-nfrupt din soare; iar cînd văd cerul tremurînd de stele, amarnic plîng şi-aştept cu sete ziua.

[1] Compuse din şase strofe a cîte sase versuri fiecare, plus trei versuri de încheiere, sextinele repetă în fiecare strofa cele sase cuvinte finale ale versurilor din prima (după schema ABCDEF, FAEBDC, CFDABE, ECBFAD, DEACFB, BDFECA), pe care le regăsim apoi în mijlocul şi la sfîrşitul celor trei versuri de încheiere.

1 Stelele i-au dăruit poetului trupul şi simţirea.
Clipa în care s-a născut şi a văzut lumina soarelui.

Cînd faptul serii-alungă-n zare ziua şi altora le sînt lumină zorii, îmi port privirea-ngîndurat spre stele, căci ele-n trup mi-au plăsmuit pămîntul[1], şi blestem clipa ce m-a scos la soare[2] şi viaţa mea de ciută din pădure.Nu ştiu să-şi poarte paşii prin pădure fiară mai crudă-n miez de noapte-ori ziua, decît aceea ce mi-e pururi soare[1]; de dragul ei m-apucă-n lacrimi zorii, căci chiar de-n trup sînt una cu pămîntul, mi-e doru-în piept sădit de sus, din stele.
O, ce n-aş da, pînă să urc la stele
ori să cobor în tainica pădure[2]
lăsînd din trup să-mi muşte-ncet pămîntul,
s-o văd zîmbind! îmi va fi dulce ziua
răscumpărării[5] şi păli-vor zorii
de bucuria-apusului de soare[6].
Cu ea departe-aş vrea să fiu de soare o noapte-ntreagă, singuri pe sub stele şi niciodată să nu vie zorii ori, preschimbată-n laur[7], prin pădure să fugă din strînsoarea mea, ca-n ziua cînd Apolo ne-a cercetat pămîntul.
Ci eu voi fi vreascul din pădure şi ceru-n zori se va spuzi de stele, pînă s-ajung atare zi sub soare.

XXIII[3]

1 Laura.

2 în pădurea de mirt în care, după cum spune Virgiliu (*Eneida*, VI, 442), se adună după moarte sufletele îndrăgostiţilor.

3 în această canţonă, încărcată de ornamente clasice, poetul ne prezintă în mod alegoric, prin succesive transformări inspirate din *Metamorfozele* lui Ovidiu, povestea dragostei sale.

ş vrea să-mi cînt - căci numai cîntul poale s-astîmpere durerea - tinereţea, dulce-anotimp ce-a urmărit cum creşte în pieptul meu dorinţa şi tristeţea, să cînt cum am trăit în libertate sfîdînd pe Amor ce-ntr-ascuns loveşte, şi să mai spun ce crunt mă duşmăneşte de-atunci şi cum ajuns-am pildă vie a tot ce suferi de-i înfrunţi puterea. Să cînt, deşi durerea de-atîtea ori mi-am spus-o-ncît o mie de pene-am ros şi peste tot răsună păduri şi văi de-a-mele lungi suspine ce-s mărturie-a suferinţei mele. Iar de va fi memoria să mă-nşele, iertare cer, căci încleştată-o ţine un singur gînd[1], ce-atîta chin adună, c-alungă tot din mintea mea nebună. El mi-e stăpîn pe sufletu-în neastîmpăr şi-l ţine-n frîu; eu trupul doar mi-l stîmpăr.Trecuseră mulţi ani de cînd drept ţintă mă luase Amor pentru-ntîia oară; anii mei tineri începeau să-ncline şi inima simţeam cum mi-o-mpresoară gînduri de gheaţă[2], ca să nu dezmintă vrerea demult statornicită-n mine[4]. Nu mă-ncercau nici lacrimi nici suspine şi toate-acestea-n cei robiţi durerii minuni mi se păreau şi lucruri stranii. O, cum ne schimbă anii! Să judeci ziua doar în faptul serii, s-ar cuveni, şi viaţa abia cînd moare.[5] Căci pricepînd vrăjmaşul meu c-oţelul săgeţilor zvîrlite nu înă-nseamnă, chemă să-i sară-ntr-ajutor o doamnă[6] şi-n faţa ei nici vrerea mea, nici zelul n-avură preţ, nici dorul de iertare. Ei doi[3] la chip mă preschimbară-atare, încît din om ajuns-am laur verde ce niciodată frunzele nu-şi pierde[4].

1 Dragostea pentru Laura.

2 Gînduri grave şi severe.

3 Amor şi Laura.

4 Prin transformarea în laur, poetul simbolizează „intensitatea şi statornicia dragostei sale: intensitatea prin faptul de a fi fost transformat în însăşi fiinţa iubitei (laurul identificat cu Laura), statornicia prin faptul că, asemeni laurului, nici el nu-şi pierde niciodată frunzele" (nu încetează de-a o iubi) (G.

Ce spaimă m-a cuprins cînd preschimbata iaptura mi-am văzut! Ca prin minune tot părul meu simţii cum se preface în frunza ce tînjeam să mă-ncunune, iar tălpile ce mă purtau odată (ca trup şi suflet să rămînă-n pace)[1], porniră strai de rădăcini să-mbrace, crescînd pe-un mal semeţ[2], printre poiene, în timp ce ramuri îmi creşteau din braţă. Şi simt fiori de gheaţă cînd mi-amintesc cum îmi crescură pene[3]atunci cînd fulgerată, cum se frînge de prea mult dor, simţii nădejdea-n mine[4]. Căci neştiind nici cînd, nici cum, nici unde s-o regăsesc, mereu pe-aceleaşi unde mă reîntorceam, cu lacrimi şi suspine chemînd-o-n taină şi nicicînd a plînge n-am încetat şi-a mă goli de sînge căutîndu-i urma peste tot. Drept care m-am prefăcut în lebădă ce moare[5].
Şi-am colindat mereu aceleaşi ape; se preschimba cuvîntul meu în cîntec, cu glas străin cerşindu-i îndurare; dar n-am ştiut durerea să-mi descîntec astfel încît suspinul meu s-adape inima ei asprită de-ncleştare. Ce chin! Pînă şi gîndul lui mă doare![6]

Lcopardi, *op.cit.,* p. 21).

1 Pentru ca membrele schimbate să corespundă sufletului schimbat.

2 în original: *Diventar due rădici sovra l 'onde / non di Peneo, ma d'un piu altero fiume*, deveniră două rădăcini deasupra undelor, / dar nu ale rîului Peneu, ci ale unui rîu mai măreţ. Peneul, rîu în Tesalia, pe ale cărui maluri, conform legendei antice, Dafiie ar fi fost transformată în laur. Rîul măreţ la care face aluzie aici poetul este Sorga ori Rodano (Rhone), una dintre cele două ape ce brăzdează Valchiusa.

3 Poetul este transformat în lebădă.

4 Nădejdea de a fi îndrăgit de Laura e spulberată de refuzul ei. După cum Faeton a fost fulgerat de Zeus pentru îndrăzneala de a se fi înălţat prea sus cu carul soarelui (Ovidiu, *Metamorfozele*, II, 367), la fel şi speranţa poetului, ţintind prea sus, a fost lovită de mînia Laurei. Şi după cum Cigno, unchiul lui Faeton, l-a căutat plîngînd pe malurile Fadului, pînă cînd a fost transformat în pasărea care îi poartă numele (în italiană *cigno* înseamnă lebădă), tot aşa Petrarca, căutîndu-şi speranţa pierdută, a fost transformat în lebădă.

5 Conform unei vechi legende, lebedele ar cînta înainte de moarte. Transformarea în lebădă simbolizează modul în care Pctrarca a ajuns poet.

Dar cîte, cîte-mi mai răinîn a spune, cîntînd despre
vrăjmaşa-nverşunată şi dulce totodată,
deşi nu-i vers a le cuprinde-n strune. Ea, ce din
ochi doar sufletul ţi-l fură, din piept îmi scoase
inima c-o mînă, zicîndu-mi: «Taci, să nu rosteşti
chemare!»[1]Văzînd-o apoi sub altă-nfaţişare[2](O,
cum ne-nşeli, făptură de ţarină)[3], am îndrăznit să-i
spun ce mi-e tortură. Ci ea, cu-acelaşi zîmbet crud
pe gură şi-aceiaşi ochi ce nu cunosc ispită, mă
prefăcu în piatră-nsufleţită.
Vorbea cu-atîta-nverşunare-amară,
că piatră fiind şi mă făcea să tremur,
spunînd: «Nu sînt cum ai fi vrut». Şi-n mine,
«De voi scăpa[4] - mi ziceam - nici un cutremur,
nici o durere nu-mi va fi povară.
Fă-mă, stăpîne[5], a mă rosti-n cuvinte! »[6]
într-un tîrziu, descătuşat[7], de cine
nu ştiu, pornii cu inima pustie,
înţelegînd că-s numai eu de vină.
Dar vremea-i prea puţină
şi nu dă pas condeiului să scrie.
N-am să rostesc din cîte port în minte
decît pe-acelea ce stîrnind mirare
pe drept cuvînt îşi cer în versuri partea.
în inimă mi se-ncuibase moartea
şi nu puteam tăcînd să-i scap din gheare

6 Cît de adîncă mi-a fost mîhnirea, dacă astăzi doar amintirea ei mă umple de durere.

1 Laura îi interzice poetului să-şi exprime dragostea în cuvinte.

2 în original: *in altro abito,* cu altă înfăţişare, mai blîndă.

3 Impresia poetului s-a dovedit neîntemeiată.

4 Dacă din piatră mă va preface iar în om.

5 Amor.

6 A-mi spune durerea prin cuvinte, a redeveni om.

7 Transformat din nou în făptură omenească.

şi nici să stîmpăr dorul meu fierbinte.
N-aveam putinţă-a mă rosti-n cuvinte
şi-am scris atunci cu sînge şi cerneală:
«Te vei căi, de mor, fără-ndoială».
Nevrednic fiind, credeam astfel de milă vrednic s-
ajung şi cunoscîndu-i preţul îi beam nădejdei pînă-
n fund paharul. Dar cînd te pleci, ori îndulceşti
dispreţul
ori îl aţîţi: eu, lungă vreme-n silă
şi-n umbre-nveşmîntat i-am supt amarul[1],
căci rugilor nu-mi răspundea cu darul
privirii ei; şi-mpins de-o vrere oarbă,
căutîndu-i urma în zadar pe vale,
precum drumeţu-n cale,
într-un amurg căzui trudit în iarbă.
Acolo, raza[2]-nvinuind, stăpînă preadulce mie, -am
plîns amar şi plînsu-mi hrănea preadarnic florile şi
zada. Nu s-a topit nicicîud pe văi zăpada cum am
simţit că mă topesc eu însumi, pe sub un fag
făcîndu-mă fîntînă[3], sortita pururi plină să rămînă.
S-a mai văzut izvor clin vietate? Şi totuşi spun doar
fapte-adevărate.
Ci duhul, miruit cu bunătate
de Dumnezeu (căci Dînsul doar ne-o-tnparte),
păstrează-n el cu Domnu-asernănare
şi iartă pururi, iartă pin' la moarte
pe cel ce se că ieste de păcate
şi cere cu umilinţă îndurare.
Iar de potrivnic firii lui[4], rugare

[1] Amarul provocat de dispreţul Laurei.

[2] Ochilor Laurei.

[3] Din pricina mulţimii lacrimilor vărsate. Şi de data aceasta, poetul se inspiră din *Metamorfozele* lui Ovidiu (IX, 610), şi anume din pasajul care povesteşte cum Biblis, părăsită de iubitul ei Caun, îl caută pretutindeni plîngînd, pînă cînd ajunge să se transforme în izvor.

[4] A duhului.

prea inul ta-ţi cere[1], -ntr-însul se-oglindeşte[27],
vrînd mai vîrtos să te fereşti de rele,
căci vrea-n zadar să-şi spele
greşelile cel ce-a greşi nutreşte.
După ce-apoi Madona-nduioşată,
privindu-mă, îmi desluşi din faţă
că mi-e pedeapsa vinei pe măsură,
din nou, zîmbind, mă preschimbă-n făptură.
Dar înţeleptul nu se-ncrede-n viaţă:
căci dragoste cerşindu-i, înc-o dată
mă prefăcu în cremene, şi toată
puterea-n glas mi-o adunai, anume
ca să-mi chem moartea şi-al ei dulce nume[2].

1 Pretinde să stărui în rugăciune înainte de a-ţi da iertarea.

2 Numele Laurei.

Suflet pustiu (îmi amintesc) şi sumbru, ani lungi
mi-am plîns amarnic îndrăzneala[1]gonind prin
tainiţi mute şi străine. Ci-n urmă, izbăvit de rău, în
poala făpturii mele m-am întors, ca plumbu'
durerilor să-l simt mai crunt în mine. Aceleaşi
doruri îmi mocneau în vine, cînd într-o zi, pornind
la vînătoare, într-un pîrîu mă-nvrednici ursita
goală să-mi văd iubita, sub dulce şi fierbinte foc de
soare.Privii prelung şi-mi săturai privirea. Ci dînsa,
vrînd să mi se-ascundă-ori poate ruşinea să-şi
răzbune-astfel, semeaţă luă apă-n mîini şi mi-o
zvîrli în faţă. Şi-atunci (nu mint, sînt toate-
adevărate) simţii-n adînc cum mi se schimbă firea,
şi cerb ajuns[2] colind nemărginirea pădurilor,
însingurat, sub lună, fugind de haita clinilor
nebună[3].
Ci eu, canţonă, n-am fost nor de aur, ca norul ce i-a
stins lui Zeus focul, căzînd din cer în galbeni stropi
de ploaie[4]; ci-am fost şi sînt - sub raza ei - văpaie[5]şi
vultur[6] ce-o ridic la cer în jocul luminilor, şi-n vers
cîntînd-o, faur. Şi nici de prima-ntruchipare-n laur
nu m-am desprins[7]; căci numai dulcea-i umbră mi-e
pururi bucurie-n mintea sumbră.

1 De a-şi fi destăinuit dragostea Laurei.

2 Pasajul aminteşte legenda lui Acteon (Ovidiu, *Metamorfozele,* III, 183), transformat în cerb de către Diana, surprinsă goală în rîu.

3 Acteon moare sfîşiat de propriii cîini; unii comentatori văd în această haită de cîini tovărăşia prietenilor credincioşi de care poetul încearcă să scape, alţii propriile gînduri care îl urmăresc şi pe carc nu izbuteşte să le alunge.

4 Aluzie la legenda Danaei, vizitată de Zeus sub forma unei ploi de aur. Prin aceste versuri, după cum observă Leopardi, poetul vrea să spună pe de o parte că el n-a fost niciodată bogat, iar pe de alta, că Laura n-a consimţit niciodată să-i satisfacă dorinţele (G. Leopardi, *op.cit.,* p. 27).

5 Aprinsă din lumina ochilor ei.

6 După cum Zeus s-a transformat în acvilă pentru a-l răpi la cer pe Ganimede, tot aşa poetul îşi răpeşte iubita înălţînd-o pe culmile gloriei şi eternizînd-o prin versurile sale.

7 in ciuda transformărilor prin care a trecut, poetul nu-şi părăseşte prima întruchipare, aceea de laur, nu-şi părăseşte dragostea.

XXIV[1]

acă glorioasa frunză care-aţine mîniile cereşti[2],
cînd Zeus tună, nu mi-ar nega mirabila cunună a
celor care-n vers se spun pre sine,
aş fî legat de muzele divine uitate azi; dar cîte rabd
se-adună şi tot mai rupt sînt de zeiţa bună[3] ce-a dat
în crîng de primele măsline.
Nici praful Etiopiei nu se-ncinge
cum mă încing eu însumi de mînie
pierzînd tot ce-am mai drag[4]. Deci nu mă-npinge
a scrie. Cată-ţi o fîntînă vie, căci din a mea nimic
nu se prelinge decît. şuvoi de lacrimi pe vecie.

XXV[3]

mor plîngea, şi eu cu el deodată, căci drumul
meu pe-al lui mereu îl bate, văzînd din pricini
aspre şi ciudate inima ta de el descătuşată.
Ci azi cînd Domnul drumul drept[4] ţi-arată, cu
mîinile la ceruri ridicate îi mulţumesc că-n multa-i
bunătate ascultă ruga noastră[5]-ntemeiată.
Şi dacă-ntors spre-o viaţă de iubire ai dat în drum
de culmi şi de puhoae ca să te-abată de la ea,
aceste
cu tîlc au fost, ca să pricepi ce grea e
cărarea ce se cere cu-ndîijire

1 Sonetul este adresat prietenului Stramazzo da Perugia, care îl îndemna pe Petrarca să scrie versuri.

2 Frunza laurului despre care se credea că rezistă fulgerelor.

3 Sonetul este adresat unui prieten (comentatorii avansează numele următoare: Cino da Pistoia, Sennuccio del Bene, Tommaso Caloria) care rezistase o vreme iubirii, pentru ca în cele din urmă să-i cadă din nou pradă.

4 Drumul iubirii.

5 A oamenilor.

s-o urci, de vrei să poposeşti pe creste.
OÍ&üCfflt XJStü

XXVI[1]

I_____I u trage-n port mai veselă ca mine
corabia de vînt primejduită,
cînd cei întorşi la mal, drept mulţumită,
se-azvîrle în genunchi ca să se-nchine,
şi nici mai vesel de la ocnă cine pe gît răbdat-a
funia cumplită, decît sînt eu, că spada-nvrăjmăşită
cu Domnul meu[2] o Japezi de pe tine.
Deci voi, poeţii, proslăviţi prin faptă pe cel ce-n
versuri şi-a purtat solia şi-acu ni se-ntoarce pe
cărarea dreaptă.
Căci mai vîilos se bucură vecia
de-un singur suflet ce greşind se-ndreaptă,
decît de-o suta ce-şi vădesc tăria.
ojboc&ncx&x jQeoe«oc

1 Sonetul este dedicat unui poet care, după ce ponegrise amorul, reluase tema dragostei în poeziile sale.
2 Amorul.

XXVII[1]

Urmaşul[2] împăratului[3], ce pleata cu-a lui coroană astăzi şi-o-ncununã, pornit-a Babilonia[4] s-o răpună şi neamurile ce-i îngroaşe gloata.

[1]Sonetul este adresat tuturor principilor Italiei, pe care poetul îi îndeamnă să ia parte activă la cruciada pornită de regele Filip al VI-lea al Franţei şi de papa Giovanni al XXII-lea.

2 Filip al VI-lea.

3 Carol al IV-lea, predecesorul lui Filip al VI-lea.

4 Nume generic care desemnează mahomedanii în general.

Vicarul lui Cristos[1] şi el plecat-a spre cuib, cu chei
şi mantie străbună şi va vedea, de-i va fi calea
bună, Bologna-ntîi şi Roma neînfricata.
Supusa voastră şi preablînda mioară[2] pe lupi
înfrînge; aşijderi lor să pată şi cei care-nvrăjbesc
pe fraţi în ţară.

1 Papa Giovanni al XXII-lea, care se întorcea de la Avignon la Roma.

2 Cetăţenii dornici de pace, animaţi de blîndeţe creştinească.

Ea încă aşteaptă; strîngeţi-vă-n ceată, redaţi-i Romei mirele[1] ce-i luară, şi nu mai staţi! încingeţi spada-ndata!XXVIII[2]

, suflet aşteptat în cer, tezaur de nobile virtuţi, ce din ţarină veşmînt îţi faci şi nicidecum povară, ca drumul ce de-aici de jos ne mînă spre Domnul Dumnezeu, suflet de aur, să-ţi fie lin şi trecerea uşoară, corăbiei tale[3] ce pe ape zboară şi-ntoarce pupa vieţii noastre goale[4]ca-n tainic port[5] s-adaste, un vînt din soare-apune-i suflă-n coaste[6]. Doar el pe-această-a plîngerilor vale, pe unde toţi plătim greşeli nefaste,
0 va conduce[7] liberă şi dreaptă, pe cea mai scurtă cale, spre-adevăratul Răsărit[8], ce-o-aşteaptă.
Căci poate rugăciunile cernite şi lacrimile sfinte din altare ajuns-au pragul îndurării-ori poate nicicînd n-au fost de-ajuns şi nici atare, ca mulţumită rugii lor smerite să se clintească veşnica dreptate. Dar cel ce-i Rege-n cer şi vrea, şi poate, spre locul sfînt unde-a răbdat pe cruce[9]din

1 Papa, strămutat la Avignon.

2 Canţona este adresată unui înalt prelat, căruia poetul îi cere să îndemne, prin predicile sale, pe italieni să ia parte la cruciada pornită de regele Filip al Vl-lea al Franţei; unii comentatori (Carducci, Leopardi, Ponchiroli) îl văd în figura acestui prelat pe Giacomo Colonna, episcop de Lombez, iar alţii (Giovanni Mes- tica, Gustavo Cerielli) pe călugărul Enea Tolomei din Siena, poet şi orator vestit.

3 Vieţii tale.

4 Prin faptul de a se fi călugărit se îndepărtează de lumea noastră.

5 în împărăţia cerurilor.

6 Vîntul din soare-apune reprezintă cruciada, moment care îi va da prilejul să-şi salveze sufletul.

7 îţi va conduce barca.

8 Paradisul.

9 Spre Ierusalim.

jilţul său priveşte şi dorul răzbunării[1] înteţeşte în
împărat[2], dor ce-ntîrziind aduce doar pagube
Evropei ce-l rivneşte[3]. Astfel miresii[4]-îi ocroteşte
tronul acela ce străluce[5]
şi zvon stîrnind spăimîntă Babilonul[6].
Cîţi locuiesc între Garonne şi mare ori între Ren şi
Rodano şi munte[7], însemnele creştinităţii-urmează;
iar cei ce lauri îşi doresc pe frunte, din Pirinei pînă
departe-n zare
goli-vor Spania[16] ce şi ea veghează;
aceeaşi vrere ţine pururi trează
şi Anglia cu insulele sale
scăldate de oceane
din Ursă[17] pînă jos între Coloane[18]
şi felurite după limbi şi zale,
pînă pe unde-ajuns-au cruci şi-icoane.
Ce dragoste, mă-ntreb, de fîu, de ţară
a izbutit să scoale
alari mulţimi şi-a-ncins atare pară?
E-un colţ de lume undeva[19], ce zace pe sub zăpezi
ce-n veci nu se dezgheaţă, de soare şi cărarea lui
departe; acolo, pe sub norii grei de ceaţa trăieşte-
un neam ce nu cunoaşte pace şi nu se teme la
război de moarte. Acesta[20], de va fi să ţină parte,
potrivnic vechii datini[21], cu nemţia[22], uşor îţi vei da
seama cît preţuiesc, cînd îi cuprinde teama, arabi

1 Răzbunarea creştinilor împotriva musulmanilor, deţinătorii mormîntului lui Cristos.

2 Filip al Vl-lea, regele Franţei.

3 Răzbunarea dorită de popoarele creştinc, în cazul în care nu se trece la acţiune, devine periculoasă, păgubitoare, din pricina invaziilor musulmane în Occident.

4 Bisericii.

5 Cristos.

6 Lumea păgînă. Zvonul despre cruciada proiectată este suficient pentru a-i speria pe păgîni.

7 Poetul indică graniţele naturale ale Franţei.

şi turci şi-ntreagă seminţia ce zeilor le cîntă-n temple-osana.
OSiJC

16 Pornind în cruciadă.

17 Ursa Mare, extremitatea de nord.

18 Coloanele lui Hcrcule, strîmtoarea Gibraltarului.

19 Europa de nord, începînd cu Germania.

20 Acest neam *fgente),* la care se referă poetul e alcătuit din ruşi, scandinavi etc.

21 Potrivnic obicciului lor de a lupta, de cele mai multe ori, împotriva creştinilor şi nu alături de ei, împotriva musulmanilor.

22 Cu germanii angajaţi în această cruciadă.

Popor netrebnic ce nu strînge spadă[1],
ci-ncalcă bărbăţia,
lăsînd săgeata după vînt să cadă.
E vremea deci să lepădăm odată
jugul străvechi[2] şi vălul ce-ameninţă
cu timpul să ne-ntunece vederea[3],
şi-a minţii tale multa iscusinţă,
ce prin Apolo-ţi fu din ceruri dată,
cu-al vorbei dar să-şi întregească vrerea,
ca-n scris şi-n grai să-şi dea-n vileag puterea.
Căci dacă despre-Orfeu citit-ai oare,
nu te-a cuprins mirarea,
cu-atît mai'mult n-ai să te miri cînd floarea
Italiei, jurîndu-ţi ascultare,
va-ncinge spada şi va trece marea.[4]
Nicicînd n-ai mai avut, maică-nţeleaptă[5],
în luptă-ori încleştare,
mai sfînt temei ori pricină mai dreaptă.

1 Nu practică lupta corp la corp, ci, cum se vede mai apoi, luptă de la distanţă, cu arcul.

2 Jugul musulmanilor care stăpîneau mormîntul lui Cristos.

3 Greşeala de a nu ne recunoaşte propria laşitate.

4 Căci dacă povestea lui Orfeu, care prin cuvîntul său înduioşa florile şi pietrele, nu ţi-a stîrnit mirarea, cu atît mai puţin nu-ţi va stîrni mirarea faptul că italienii, îndemnaţi de cuvintele tale, vor pomi la luptă.

5 Italia.

Tu, ce-ai trudit spre-a-ţi fauri tezaur[1]şi ani de-a-
rîndu-ai ostenit pe carte,zburînd la cer[2] cu-a
trupului povară, tu ştii că de la cel ce-i fu lui Marte
fecior[3] şi pin' la-August, ce-n verde laur se-ncinse
de trei ori odinioară[4], ca să răzbune nedreptăţi şi-
ocară vărsat-a Roma propriu-i sînge-n glie. Şi-
atunci, de ce acuma nu şi-ar vădi recunoştinţa
muma[5]faţă de fiul ce-ai născut, Mărie, spălînd
ruşinea[6] şi răzbind minciuna?[7]În ce-şi mai pun
nădejdile vrăjmaşii, cînd nouă, din tărie
însuşi Cristos ne-ndeamnă-n luptă paşii?
Gîndeşte-te la Xers, ce-odinioară, vrînd să ne-
ncalce coastele străbune, ne-nfipse-n mare două
punţi[8]; din vina trufiei lui persanele nebune în strai
cernit pe rînd se îmbrăcară[9]şi marea se-nroşi la
Salamina[10].
I)ar nu numai dezastrul şi ruina acestor neamuri
ce ne-au fost ostile izbînda ţi-o promite, ci-un şir
întreg de biruinţi slăvite, la Maraton pe cîmp, la
Termopile şi alte-o mie, scrise-ori povestite. De-
aceea lui Cristos ţi se cuvine să-i mulţumeşti, că
zile ţi-a hărăzit să vezi atîta bine[38].
Tu vei vedea Italia mea, canţonă,
şi malul[39], ce nu marea mi-l ascunde,

1 Tezaur de înţelepciune şi de ştiinţă.

2 Pe aripile ştiinţei.

3 Romulus.

4 Aluzie la cele trei victorii consecutive ale împăratului August, care, luptînd împotriva lui Antonius, l-a înfrînt în luptele din Iliria, la Actium şi la Alexandria (31 î.e.n.).

5 Roma.

6 Jugului musulman asupra mormîntului lui Cristos.

7 Credinţa musulmană.

8 Pentru a trece din Asia în Europa, Xerxe, regele perşilor, construise din corăbii două poduri deasupra Helespontului.

9 Plîngîndu-şi soţii ucişi de greci.

10 Unde armata persană a fost înfrîntă de Temistocle (480 î.e.n.).

nici fluviu ori colină,
ci doar Iubirea, ce cu-a ei lumină,
de-i stau în preajmă, inima-mi pătrunde.[40]
Natura obişnuinţei i se-nclină.[41]
Te du; să nu te pierzi de celelalte[42],
căci dragostea-ţi răspunde
şi cînd o chemi cu simţăminte-nalte[43].
1or-aa. X^JG^OC-^VOC^X ^orasot ison»» fiîoc s<sex?
aoc£

Eliberarea mormîntului lui Cristos.

39 Malul rîului Tevere (Tibru), Roma.

40 Dragostea pentru Laura este cea care îl ţine pe loc.

[11] în original: *Né Natura pud star contra'l costume*, firea nu se poate împotrivi obişnuinţei. Gustavo Ceriello *(op.cit.*, pp. 22-23) explica astfel versul: „Petrarca îşi iubeşte din instinct patria, dar această înclinarc este înfrîntă de obişnuinţa de a trăi în Provenţa, unde locuieşte Laura sa dragă".

42 Celelalte cantonc de dragoste.

43 Dragostea nu sălăşluieşte numai în cantonclc de iubire; tot ea este accca care trezeşte şi sentimentele patriotice.

62 *CanţonieruCCui messer Francesco (Petrarca*

*osfjoc^og^xs^c^bocascx^*

XXIX'

eşminte roşii, verzi, întunecate n-au fost femei să poarte sau în mai blond şi dulce nod să-şi strîngă cosiţele, ca ea ce mă despoaie de vrere, de puteri, de libertate şi mă tîrăşte, -ncît nu-i jug să-l sufăr,[2] cît de uşor, în spate.
Şi dacă totuşi uneori se plînge sufletul meu
zănatec[3] cînd suferinţa-n preajma inorţii-l duce,
vederea ei ce-mi stinge-n piept delirul dorinţa
neînfrînată-i[4] potoleşte, căci nu-i mînie să nu-i pară
dulce, în ochi cînd o zăreşte.
Dar fi-voi răzbunat de tot ce sufăr - şi încă suferi-voi
pînă cînd ea, ce m-a rănit şi totuşi iubire-mi cere,
nu-mi va-nchide rana -
cattooacQcaeoc*®*^^

1 in original, cantona accasta, scrisă în maniera provensală, reia în toate strofele mereu accieaşi rime care apar în prima. Dar, după cum observă

Avancino Avancini, „dificultăţile acestei forme metrice justifică numai în parte obscuritatea ideilor" (*op.cit.*, p. 40).
2 Din pricina dragostei pentru Laura, poetul înlătură posibilitatea oricărei alte iubiri care ar putea să-l subjuge.
3 Lipsit de puterea judecăţii.
4 Sufletului.

dacă-mpotriva Umilinţei mele, Trufia ei şi Ura nu
vor pune pe ochii mei zăbrele.[1]
Ziua şi clipa cînd întîia oară
m-am oglindit în ochii
ce m-au gonit[2] de unde-Amor răzbit-a,
au fost torturii mele rădăcină,
ele şi ea, oglindă[3]-acestori vremuri,
pe care, eşti de piatră, dacă-n faţa
o rabzi fără să tremuri.
Nu-i lacrimă din ochii mei să curgă pentru
săgeata-nfiptă în pieptul meu scăldat prin sine-n
sînge,[8] nu-i lacrimă dorinţa să-mi abată:[9] prin ochi
suspină inima sărmana şi-i drept pedeapsa-asupra
lor să cadă şi ei să-mi spele rana.

1 Dacă iubita, în severitatea ci, nu-i va interzice s-o vadă din cînd în cînd.
2 Ochii iubitei l-au alungat pe poet din propria lui inimă, în care a pătruns în schimb Amor.
3 Laura fiind oglindă de virtuţi.

Prin mine se ciocnesc a mele gînduri:[1]ca mine disperatăşi-a-nfipt Didona[2] spada-n piept pe vremuri; ci eu nu-mi rog iubita să mă scape[3], căci drum mai drept spre cer nu ştiu să fie, nici navă mai robustă să te ducă spre dreapta-mpărăţie.[4]
O, stele dragi ce-aţi ocrotit din ceruri preanorocoasa poală[5]ce lumii-a zămislit minunăţie, ea însăşi stea şi fninză ca de laur ce pururi verde cinstea şi-o păstrează şi-n care fulger[6] şi nici vînt potrivnic să bată nu cutează!
Ştiu bine că dorind să-nchidă-n versuri atîta frumuseţe,
şi cel mai vrednic ar trudi s-o scrie: există-n ininte-o singură celulă[7]s-adune-ntr-însa vraja ce scînteie în ochii ei, suprem lăcaş virtuţii şi mie dulce cheie?[8]
N-are Iubirea mai preţios tezaur sub soarele de aur.

XXX

tînără-am văzut sub verde laur, mai albă şi mai rece ca zăpada cînd n-o răzbeşte soarele cu anii; cuvîntul ei şi aurul din plete mi-au săturat atît de darnic ochii, c-o văd mereu, cum vezi din larg limanul.

1 Poetul se consideră el însuşi cauza gîndurilor contradictorii care se luptă în el.

2 Regina Cartaginei care, fiind părăsită de Eneas, s-a sinucis.

3 De torturile iubirii.

4 Numai dragostea Laurei este în stare să-l ducă pe poet pe calea mîntuirii.

5 A mamei Laurei.

6 Se credea că laurul nu este atins de fulger.

7 în original: *qual cella e di memoria,* ce celulă de memorie există. După unii filozofi ai antichităţii, facultatea memoriei îşi avea sediul în anumite celule ale creierului.

8 în original: *dolce del mio cor chiave,* dulce cheie inimii mele.

Şi totuşi ştiu că n-am s-ajung limanul pînă ce frunza va fi verde-n laur, şi nici de lacrimi n-am să-mi satur ochii pînă ce-n jar se va schimba zăpada.
N-am, Doamne, n-am atîtea fire-n plete, pe cîţi aş vrea să-mi fie-atuncea anii[1].
Cum timpul însă-aleargă-n zbor cu anii şi toţi i-ajungem morţii reci limanul cu negre-adesea ori cărunte plete, eu dulce umbră voi căta sub laur şi vara-n toi şi iarna pe zăpadă, pînă ce moartea îmi va-nchide ochii.
Căci nimănui ca ei nu i-au rîs ochii, nici azi, nici ieri, cînd erau tineri anii[2];
de dragul lor mă sting ca-n zori zăpada, şi-n rîu de lacrimi prefăcut, limanul mi-l cat la poala unui verde laur cu perle-n ramuri[3] şi-aur vechi în plete.
Dar mai curînd voi strînge-argint în plete decît va-ntoarce către mine ochii icoana mea cioplită-n verde laur; căci şapte sînt, de număr bine, anii de cînd mă zbucium ca s-ating limanul şi-l caut, pe arşiţă şi zăpadă.
Cu foc în piept şi pe obraji zăpadă, cu-aceleaşi gînduri, dar cu alte plete, mereu plîngînd voi căuta limanul şi milă poate voi trezi în ochii urmaşilor, cînd mă vor strînge anii, de va trăi prin mine acest laur.[4]
Ochi plini de vraje, mătăsoase plete ce către moarte îmi împingeţi anii, sclipirea voastră-nfrînge-n foc zăpada.

XXXI

1 Anii cârc ar urma să vină, după acea zi fericită, la care nu speră să ajungă.

2 în vremurile de demult.

3 în original: *ch a i rami di diamante*, care are ramurile din diamante; trupul Laurei, pur şi preţios, asemeni nestematelor.

4 Dacă frumuseţea Laurei va rămîne nemuritoare prin versurile pe care i le închină.

ufletu-acesta ales,[1] ce către moarte de
timpuriu îşi făureşte cale,[2]dacă-i plăcut şi cerurilor
Tale, cu fericiţii sus va sta de-o parte.
Dacă-ntre Venus va sui şi Marte,[3]soarele însuşi va
păli agale, căci din splendoarea strălucirii sale
preafericiţii îşi vor face parte.
Iar de va fî în soare-a se petrece, vor fi umbrite-n
farmec cîteşi trele[4]şi gloriei lui[5] silite să se plece.

1 Sufletul Laurei.

2 Laura fiind bolnava, poetul se teme pentru viaţa ei.

3 în cerul soarelui.

4 Venus, Mercur şi Luna, planete care, după sistemul ptolemaic, se găseau sub soare.

5 A sufletului Laurei.

*în cea de-a cincea[1] nu va sta; prin ele de zboară însă şi mai sus, va-ntrece pe Jupiter şi-alaiul lui de stele.*68

CanţonieruCCui messer <Francesco <Petrarca
*ittxs&cx&xssexjss&oitt^*

XXXII

ti cît m-apropii mai vîrtos de moarte, de moartea ce ne curmă suferinţa, cu-atît goneşte timpul şi credinţa nădejdilor ce leg de el, deşarte.
«Tot povestind de dragoste, departe nu vom ajunge» - îmi alin dorinţa; «ni se topeşte ca zăpada fiinţa de lut; curind de pace avea-vom parte.»
Căci va pieri cu trupul şi nădejdea ce închipuirea ne-o hrănea cu şoapte, şi zîmbetul, şi teama, şi mînia.
Şi vom pricepe atunci de-abia primejdia cărărilor ce dibuiesc prin noapte şi lacrimii-i vom şti zădărnicia.

Ofttr i5< X3®tr «fi x?fl<Jr*5irx; Tflc r^icxjftr Joi« XXSirt >»»îfOC ^X3îecX?»Jca£cX5®eX»i

XXXIII

teaua iubirii[2] răsărea frumoasă şi, (pizmuită de Iunona-amarnic)[3], surata ei[4] îşi revărsa preadarnic spre miazănoapte raza-i luminoasă,
bătrîna se-nvîrtea cu rost prin casă, din zori de zi pornindu-şi fusul harnic, şi-ndrăgostiţii sufereau zadarnic[5]grăbiţi de ceasul ce să plîngă-i lasă,

1 Planeta Marte.

2 Planeta Venus.

3 Cea pizmuită de Iunona este Calipso, nimfa iubită de Zeus şi transformată apoi în stea.

4 Ursa Mare, în care a fost transformată Calipso.

5 îndrăgostiţii suferă „fie pentru că se trezesc ca să sufere aceleaşi chinuri, dacă sînt despărţiţi, fie pentru că fericirea lor se sfîrşeşte în zori, dacă sînt

cînd mi-apăru stăpîna mea în faţă pe altă cale,[1] nu
pe cea bătută[2]ce-n somn şi lacrimi mi-neca
privirea;
şi Doamne, ce schimbată, ce durută părea că-mi
spune: «Cîtă vreme-n viaţă încă mă vezi, de ce te
pierzi cu firea?»

XXXIV

polo, dacă simţi şi azi fiorul ce te purta spre
undele tesale,[3]şi dacă, -11 ciuda vremii, părul[4]
moale şi blond îţi mai adapă încă dorul,
de gerul aspru, de furtuni, de norul ce mi te-
ascunde, ocroteşte-n vale sacrele frunze[5] ce ne-au
fost fatale şi-n pieptul nostru au sădit amorul;
şi pentru tot ce-ai pătimit pe lume nădăjduind,
alungă vînt şi ceaţă, alungă norii ce văzduhu-
adumbră,
ca împreună s-o vedem, minune, pe doamna
noastră[6]-n iarbă şi din braţă ea singură lăcîndu-şi
dulce umbră.

XXXV

împreună" (Avancino Avancini, *op.cit.*, p. 47).

1 în somn.

2 Prin ochii care o priveau.

3 Undele rîului Pencos, care străbate Tesalia.

4 Părul Dafnci.

5 Frunzele laurului, fatale lui Apolo, îndrăgostit de Dafne preschimbată în laur, şi fatale poetului îndrăgostit de Laura, identificată şi aici cu launil.

6 Laura pentru poet, laurul în care s-a preschimbat Dafne pentru Apolo.

ngîndurat, cu leneş pas, agale, singur măsor
cîmpiile deşarte şi ochii-mi cată pînă-n zări,
departe, loc neumblat şi neumblată cale.
Nu-i chip s-ascund altfel de cîtă jale şi de cît chin
iubirea-mi face parte, căci îmi citeşti din fată ca
din carte cum ard cuprins de flăcările sale.
Pădure, munţi şi larg întins de ape îmi ştiu amarul
pe de rost şi firea îmi ştie dorul tăinuit hoţeşte.

Şi totuşi nu-i cărare să-mi adape singurătatea pe deplin: Iubirea mi-aţine pururi calea şi-mi vorbeşte.XXXVI

e-aş şti că moaitea m-ar scăpa şi-ar duce cu ea-
11 părnînt Iubirea ce mă frînge, eu m-aş goli cu
mîna mea de sînge şi-aş lepăda povara ce mi-e
cruce.
Dar cum mă tem că-i doar un pas ce duce din
luptă-n luptă pe-alt tărîm ce plînge, pe pragul ei,
ce încă nu mă strînge, în cumpeni stau[1], ca omul la
răscruce.
E vremea-n mine să-şi împlînte-ntreagă vrăjmaşul
arc săgeata de pe urmă, cu care-n alţii a ştiut să
tragă[2].
Atîta cer Iubirii ce mă scurmă şi morţii surde ce m-
a supt de vlagă şi uită acuma să-mi mai dea de
urmă.

XXXVII

1 Nu mă pot hotărî nici să-i trec pragul, cunnîndu-mi zilele, nici să rămîn în viaţă.

2 Săgeata zeului Amor, care a omorît atiţia alţi îndrăgostiţi.

e-un singur fir şi-atît de slab se ţine viaţa mea
lung durută, încît de nu m-ajuta alţii, curînd mă voi
da morţii-n braţă: de cînd în urmă mi-am lăsat cu
mută durere şi suspine preadulcele meu bine[1], un
singur gînd mă ţine încă-n viaţă şi «Dacă - mă
învaţă - nu-i mai zăreşti privirea, nu-ţi pierde,
suflet, firea: de unde ştii că-n urmă n-au să vină şi
zile de lumină
ce-ţi vor reda, pierdută, fericirea?» Şi gîndu-mi
stîmpăra pe vremuri plînsul; nu azi cînd simt că mă
petrec cu dînsul.
Şi timpul trece; atît de repezi zboară
şi clipele fugare,
încît adesea-mi pare
că n-am răgaz să mă gîndesc la moarte.
De-abia răsare-o rază-n cer de soare,
c-o şi zăreşti spre sear
*ă***74** *CanţonieruCCui messer Trancesco*
(Petrarca
osVixv^-eBocssexjseoc^x^eo^
pe boltă cum coboară,
pe lungi şi-ntortocheate căi, departe.
E viaţa drum spre moarte
şi trupurile noastre
prea firave s-adaste;
de-aceea cînd mă doare depărtarea
şi nu pot trece marea
plutind cu dorul peste unde-albastre,
în inimă nădejdea nu-mi mai cîntă
şi viaţa ce-mi rămîne mă-nspăimîntă.
Mi-e locu-amar, de nu-i zăresc suavă
în ochi privirea vie
ce inima-mi pustie
ştia cîndva cu dulci simţiri s-adape;

[1] Laura.

şi ca surghiunul[2] şi mai greu să-mi fie,
în tot, în zări şi-n slavă,
îi simt privirea gravă
şi tot ce văd[2] mă arde pe sub pleoape.
O, cîte văi şi ape,
cîţi munţi mi-ascund privirea
ce-mi potolea mîhnirea
şi-nsenina tenebrele din mine,
ca azi să-mi curgă-n vine
amară ca otrava amintirea.
Şi cît mi-era de dragă-atuncea viaţa,
cea de-azi mi-o spune, sură cum e ceaţa.
O, Doamne, dacă dîndu-i glas, sporeşte
dorinţa ce-n viitoare
m-a prins din ziua-n care
m-ani rupt de mine; daca vrind să scape,
Iubirea se scufundă în uitare,
ce laţ m-ademeneşte
şi rana mi-adînceşte?[3]
De ce tăcerea-n piatră nu mă-ncape?
Prin limpezimi de ape,
de sticlă ori cristale,
n-a străbătut culoare
mai clar de cum străbat îndurerate,
din suflet alungate,
a noastre gînduri şi-şi croiesc cărare
prin ochii pururi doritori să plîngă
şi totuşi dornici lacrima s-o-nfringă.
E-n noi o preaciudată înclinare ce inima de-o-
ncinge spre dragoste ne-mpinge şi lacrimei
deschide largă poartă. Eu sînt din cei ce-s bucuroşi
a plînge şi uneori îmi pare c-anume-adun amare
lacrimi în ochi. Dar cum spre plîns mă poartă

[2] Depărtarea de ochii Laurei.

[2] Tot ceea ce nu este Laura.

[3] Ce anume mâ îndeamnă să vorbesc mereu despre Laura?

dorinţa ce nu iartă
de-a spune ce m-apasă,
(privirea ei frumoasă
şi-adînc săpată-n mine ca nici una),
mă-ntorc dintotdeauna spre ea[1] ce-a plînge cu
nesaţ mă lasă. Primească-şi dar pedeapsa-ntru
mîhnire şi ochii ce-mi sînt far către Iubire.
Părul de aur, ce-ar trebui şi-n soare
invidie să trezească,
zîinbind dumnezeiască
privirea ce mă arde-n piept şi morţii
cu zile[2]-i dă prilej să mă pîndească,
cuvintele, chitare,
alese, dulci şi rare,
ce-n şoaptă mi se dăruiau pe vremuri,
azi îmi lipsesc; şi sorţii
îi iert orice osîndă[3],
dar nu să-mi fure, blîndă,
privirea ei, liman de izbăvire
făcută să-mi prefire
dorul virtuţii-n inima flămîndă;
de-aceea, ştiu, orice-aş vedea pe lume
îmi va fi-n veci prilej de-amărăciune.
Şi ca să-mi fie şi mai dulce-a plînge, obrazul ei ce-
anină cînd umbre, cînd lumină, mîinile lungi şi
braţele rotunde,
mînia ce cu zîmbetul se-mbină
şi pieptul ei ce strînge
virtutea şi-o răsfrînge,
un lant de munţi sălbateci mi le-ascunde.
$i spaima mă pătrunde
că voi muri-nainte

[1] Spre această dorinţă.

[2] De timpuriu, înainte de vreme.

[3] Orice neajuns, orice suferinţă mi-ar provoca.

s-o văd, căci prea fierbinte
răsare-n piept nădejdea ori apune
şi neîndoios îmi spune
că niciodată n-am s-o văd, Părinte,
pe ea, de cinste şi virtuţi tezaur,
din care-aş vrea să mă înfrupt cu aur.
De-o vei găsi, canţonă,
pe dulcea mea stăpînă
şi de-ţi va-ntinde-o mînă,
să n-o atingi; smerită la picioare
să-i cazi şi ascultare
cerîndu-i, să-i şopteşti că şi-n ţărînă
de-au să mă-ngroape, am să ies dintr-însa
şi viu ori mort am să mă-ntorc la dînsa

.

I_____ici mări în care fluviile se alină,
nici mlaştini, Orso[1], n-au fost şi nici unde, nici
neguri ce pămîntul să-l inunde, nici umbră de
copac ori de colină,
nici alte piedici nu mi-au fost pricină de plîns (cînd
firea n-o mai poţi pătrunde prin văz), ca vălul ce
mereu mi-ascunde privirea ei, parcă zicînd:
«Suspină!»
Iar pleoapele, ce-mi curmă bucuria cînd mîndre ori
sfioase-n jos se lasă, mă vor ucide împotriva vrerii.
Şi mă mai plîng de mîna ei frumoasă ce pururi îşi
vădeşte vrăjmăşia, din ea făcîndu-mi pavăză
vederii.

XXXIX

[1] Orso dcll'Anguillara, senator al Roniei în 1341 (cînd Petrarca a fost încoronat în Capitoliu) şi prieten al poetului.

i-e-atît de teamă de privirea care mi-adăposteşte moarte şi văpaie[2], că fug de ea ca pruncul de bătaie, şi-i mult de cînd mi-s tălpile fugare.
De-acu'nainte nu vor fi ponoare să nu le calc, nici culmi şi nici puhoaie, fugind de ochii ei ce mă despoaie de simţuri, împietrindu-mă-n teroare.
Dar de mă-ntorc tîrziu la tine, doamnă, ferindu-mă de-un foc ce mă topeşte, greşeala mea e demnă de iertare.

Căci să te-ntorci cînd ai cătat scăpare fugind, şi teama-ai alungat, fireşte a da dovadă de credinţă-înseamnă

.XL[1]

e nu-mi destramă Dragostea ce-mi bate în piept ori Moartea pînza din urzeală[2] şi de-am să ies clin vîsc[3] şi toropeală, cît timp îmbin două-adevăruri[4], poate
voi scrie-atare lucruri minunate stil vechi cu nou[5] dospind în plămădeală, încît socot cu teamă şi-ndrăzneală că pin' la Roma faima-mi va răzbate.
Dar cum, spre-a săvîrşi munca-ncepută, îmi sînt de lipsă filele preasfinte ce-au prisosit iubitului meu tată[6],
de ce, mă-ntreb, zgîrcenia te dezminte şi încă nu mi le trimiţi? M-ajută şi vei vedea că-mi dau măsura toată.

ctţftoc5i»x¿gfcoc&rjcxaa^x^^

1 Sonetul este adresat unui prieten din Roma, căruia poetul îi cere una dintre lucrările Sfîntului Augustin.

2 Opera la care lucra Petrarca; poate fi *De remediis utriusquefortunae* sau poemul *Africa.*

3 Mrejele iubirii.

4 Adevărul istoric şi cel artistic sau filozofic.

5 Latina medievală cu latina clasică.

2 Văpaia iubirii.

Sfîntul Augustin

XLI

De locul ei firesc cînd se desparte frunza[1] ce
dragă-i fu lui Pheb[2] şi-aleasă, Vulcan trudeşte ca
din mîini să-i iasă săgeţile lui Zeus ce ne-mparte
zăpezi sau ploi ori tună de departe, şi nici de
Cezar[3] nici de Ian[4] nu-i pasă; pămîntul plînge,
soarele se lasă, căci draga lui[5] e dusă-n altă parte.
în Maite şi Saturn[6] atunci sporeşte cruzimea şi pe
corăbieri în roată i-nvîrte Orion[3] şi-i pedepseşte;
lui Juno[8] şi Neptun[9] Eol le-arată şi nouă cum fugind
ne părăseşte frumoasa faţa[10]-n ceruri aşteptată.

XLII

BESBînd zîmbetul sfios[4] prin nori străbate şi nu-şi
ascunde multa frumuseţe, trudeşte-n van cu
braţele-i semeţe bătrînul faur sicilian[5], căci luate
îi sînt lui Zeus armele-ngîmfate, călite-n
Mongibello[6] cu supleţe, iar sora lui[7] în raza blîndei
feţe a lui Apolo[8] mai senină bate.
Uşor adie din apus o boare
ce leagănă pe ape zeci de vele
şi-n crîng trezeşte iarbă, pom şi floare.

[1] Frunza de laur: cînd Laura pleacă. Acest sonet, împreună cu următoarele două, au aceleaşi rime şi acelaşi subiect: cînd Laura pleacă, văzduhul se întunecă şi se apropie fortuna, cînd ea se întoarce, natura se liniştеşte şi cerul se înseninează.

[2] Unul dintre apelativele lui Apolo.

[3] Constelaţie aducătoare de furtuni. [9] Lui Neptun: mării.

[4] Al Laurei.

[5] Vulcan, denumit astfel pentru că îşi avea fierăria în adîncurile vulcanului Etna.

[6] Altă denumire a vulcanului Etna.

[7] Sora lui Vulcan, Junona: văzduhul.

[8] A soarelui.

Zoresc pe cer maleficele stele[1] gonite de obrazul[2]
pentru care atîtea lacrimi s-au vărsat mărgele.

caffiünasraastiracx^ra^^

XLIII

e nouă ori[1] în pragu-înalt ieşise fiul Latonei[2]
pentru-aceea care[3] în van i-a smuls cîndva suspine-
amare hrănindu-mă pe mine azi cu vise.[4]
Cînd nemaiştiind pe unde rătăcise trudi[5] s-o cate-n
preajmă-ori depărtare, ni se vădi înnebunit în zare,
ca unul ce-a pierdut tot ce iubise.
Şi nu-i zări, de trist, din înălţime obrazu-întors[6], ce
pururi în cuvinte, de-am să trăiesc, voi lăuda şi-n
rime.
Schimbat la chip de jalea lui fierbinte puhoi de
lacrimi revărsa, mulţime, şi-astfel rămase vremea
ca-nainte.[7]

*os&oc^scxjseocssrxj^*

1 Timp de nouă zile soarele ieşise căutînd-o pe Dafnc: Laura era absentă de nouă zile.

2 Apolo sau soarele, fiul Latonei, iubita lui Zcus, căruia îi dăruise doi copii: pe Apolo şi pe Diana.

3 Dafne.

4 Laura, identificată cu laurul în care s-a preschimbat Dafne.

5 Fiul Latonei: subiectul rămîne acelaşi de-a lungul celor patru strofe.

6 Nu observă întoarcerea Laurci.

1 Saturn, Martc, Orion, amintite în sonetul precedent.

2 Chipul Laurei.

Vremea rămase neschimbată şi după întoarcerea Laurei.

XLIV

el[1] de-asmuţi pe fraţi în lupte crunte[2]roşind cu sînge văile tesale, îl plînse mort pe soţul fiicei sale[3]văzîndu-i ţeasta şi gîtlejul ciunte.
Cel[4] de-l lovi pe Goliat în frunte, îşi plînse fiul[5] răzvrătit cu jale, şi pentru Saul[6] lacrimi vărsă vale făcînd să plîngă şi bătrînul munte[7].
Dar tu[8] ce n-ai pălit nicicînd de milă, tu care-nfrunţi mereu cu măiestrie săgeţile de dragoste, copilă,
tu vezi ce morţi şi cîte mă sfîşie; şi totuşi nici o lacrimă, doar silă din ochii tăi se varsă şi inînie.

XLV

răjmaşa mea[9] în care-ţi scalzi privirea de ceruri şi de Amor îndrăgită, răsfrînge frumuseţea ta-însutită ca să-ţi iubeşti tu însăţi strălucirea.
La sfatul ei mi-ai uneltit gonirea din dulce cuibul ce mi-e-n veci ispită;[10]o, trist surghiun din inima iubită, chiar de nu-s demn să-i cer adăpostirea.

1 luliu Cezar.

2 în războiul civil împotriva lui Pompei.

3 lulia. soţia lui Pompei.

4 David.

5 Absalom, ucis de loab pentru că se răzvrătise împotriva lui David.

6 Primul rege al Israelului şi socrul lui David care îi urmează la tron. învins de filisteni, se sinucide pe muntele Gelboe.

7 Muntele Gelboe.

8 Poetul se adresează Laurei.

9 Poetul se adresează oglinzii Laurei.

10 Din inima Laurei.

Ci-n pieptul tău de-am fost bătut în cuie, oglinda nu trebuia să mi te facă, plăcîndu-ţi ţie însăţi, rea cu mine.
Adu-ţi aminte de Narcis, căci nu e deosebire între voi[1], chiar dacă nu-i mal nici floare vrednică de tine.

XLVI

Fur şi perle, roşii flori sau caste,[2]ce-aş vrea de ger să-ngheţe pe tulpine,[3]ghimpi veninoşi şi spini sînt pentru mine, ce mă străpung în piept, în şold şi-n coaste.
Ele-mi scurtează zilele nefaste; durerea multă-n viaţă nu te ţine; şi totuşi nu te-nvinuiesc pe tine, ci-oglinda obosită să te-adaste.[4]
Doar ea iubirii ce-ţi cerea-ndurare i-a spus să tacă, să rămînă mută, văzîndu-te cum îţi ajungi tu ţie.
Din ape infernale-a fost făcută şi scufundată-n veşnica uitare,[5]oglinda, început de moarte mie.

XLVII

Fii teri le, cărora tu, stăpînă, viată le dai, piereau[1] pe-ncetul toate; şi cum pe lume orice vietate prin legea firii[2] moartea şi-o amînă,

1 Potrivit unei legende. Narcis, după ce s-a înecat în rîu, a fost transformat, din mila zeilor, într-o floare. Acelaşi sfîrşit, crede poetul, l-ar putea avea şi Laura.
2 Podoabele Laurei.
3 Gelos pe podoabele Laurei, poetul ar vrea să nu le mai vadă.
4 Poetul consideră că Laura zăboveşte prea mult admirîndu-se în oglindă. în original, versurile sînt şi mai grăitoare: / *micidiali specchi /che'n vagheggiar voi stessa avetestanchi*, ucigătoarele oglinzi / pe care le-ai obosit admirîndu-te în ele.
5 în apele rîului Lete.

lăsai dorinţa[3], ce-o ţin dîrz în frînă, s-apuce pe
cărări aproape-uitate:[4] căci zi şi noapte într-acolo
bate, chiar dacă vrerea pe-alte căi o mînă.
Sfios şi trist mă duse înc-o dată spre ochii tăi
frumoşi, de-a căror urmă, ca să nu-i supăr, îmi
feresc privirea.
Voi mai trăi un timp aşa; o dată
să-i văd mi-ajunge şi-am să mor pe urmă,
de nu voi face iar cum vrea Iubirea.[5]

C^-CSiOC-»«? JGifiOCTSOC

1 Din pricina depărtării de Laura.

2 Instinctul conservării.

3 De-a o vedea pe Laura.

4 Dc cîtă vreme n-o mai văzuse pe Laura. ■ Dc nu mă voi întoarce iar la tine.

XLvm

De niciodată foc pe foc nu stinge, nici seacă rîu
pe ploaie-ori pe furtună, ci dimpotrivă cresc cînd
se-mpreună şi chiar şi ce-i potrivnic lor[1] le-ncinge,
de ce, Iubire,-n vrerea ta ce-nvinge şi-n doi un
suflet, numai unu-adună, slăbeşti în el dorinţa lui
nebună prin însăşi nebunia ce-l împinge?
Poate ca Nilul cînd se-avîntă sprinten de sus şi pe
inaşi îi asurzeşte sau ca lumina ce orbit te ţine,
la fel dorinta-n lupta ei cu sine puterea-şi pierde
cînd spre ţel[2] goneşte şi stă pe loc, deşi o-mpingi
din pinten.

XLIX

1 Untdelemnul, de pildă, care aţîţă focul, sugerează comentatorii.

2 Spre obiectul dragostei, al năzuinţelor ei.

eşi, ingrată limbă, de minciună, făcîndu-ţi
cinste, te-am ferit vezi bine, tu nu-mi aduci în
schimb decît ruşine, ruşine cu mînie dimpreună,
căci ori de cîte ori o vorbă bună îţi cer să pui
anume pentru mine, tu mută stai şi de vorbeşti,
străine cuvinte spui, ca-n vis, ce nu se-adună.
Şi voi, mîhnite lacrimi, nu e noapte, cînd singur m-
aş dori, să nu-mi staţi treze şi să fugiţi cînd ea ni se
vădeşte.
Iar voi, ce pururi v-arătaţi viteze, suspine dulci, vă
frîngeţi moi în şoapte: doar faţa mea, ea singură
vorbeşte.L

11 asfinţit, cînd ceru-întreg se-nclină[1]către
apus şi ziua noastră zboară spre alt tărîm ce poate-
i[2] duce dorul, văzîndu-se la margine de ţară şi
singură, bătrîna pelegrină şi mai grăbită-ntinde-n
mers piciorul; dar cînd îşi frînge zborul ziua-n
amurg şi moare, trudită călătoare
se mîngîie cu gîndul c-o aşteaptă odihna nopţii,
dulce ca o şoaptă. Ci-n mine tot ce peste zi
mocneşte, cînd pe-alte căi se-ndreaptă lumina zilei,
chinul mi-l sporeşte.
Cînd Soarele şi-alungă-n cer fierbinte carul de foc
şi nopţii loc îi lasă ca munţii-nalţi cu umbra sâ-i
cunune, şi-adună omul sapă, plug şi coasă, şi-n
cîntec aspru împletind cuvinte, îşi uită de dureri şi-
amărăciune; pe masă-apoi îşi pune
bucatele sărmane,
ca ghindele arcane[3]

1 Conform sistemului ptolemaic, cerul se învîrtea împreună cu planetele.

2 Acest *poate* exprimă incertitudinea poetului cu privire la diferitele opinii formulate în Evul Mediu în legătură cu regiunile necunoscute ale emisferei occidentale.

3 Bucatelc simple şi sărăcăcioase, asemănătoare ghindelor, cu care, se spune, s-ar fi hrănit oamenii în epoca de aur.

slăvite-n gînd şi-n faptă delăsate[1].
Din bucurii să guste cine poate:
eu n-am avut o clipă, nu de bine
în zori sau pe-nserate,
ci nici măcar de pace să m-aline.
Păstoru-în munţi, cînd vede că se-ngînă ziua cu
noaptea şi-ii adînc coboară lumina ce-a sclipit
biruitoare, lăsînd în urmă fagi *şi* limpezi unde, îşi ia
toiagul şi din spate-şi mînă cu dulce şuier turma de
mioare şi-apoi, pe sub umbrare, cu frunze-şi
netezeşte culcuşul şi-odihneşte la adăpost de
gînduri şi de lume. Ci tu, Iubire,-n asfinţit anume
mă-ndemni să-mi caut peste tot iubita, să plîng, s-o
strig pe nume, şi ei, ce fuge, nu-i întorci ispita.
Şi corăbierii trag în port şi-adastă sub aspru strai
pe seîndurile punţii cînd soarele-n amurg se-
ascunde-n mare;
dar eu - degeaba lasă-n urmă munţii[2]
şi lasă-a Spaniei aurită coastă,
Granada şi Marocu-în depărtare,
degeaba tot ce moare,
făptură şi jivină
durerea şi-o alină -
eu nu răzbesc să-mi stîmpăr suferinţa
ce se-adînceşte zi de zi, căci fiinţa
de zece ani mi-o joacă-n propria-i lege
mereu crescînd dorinţa,
şi nu ştiu cui i-e dat să mă dezlege.[3]
Şi-am să mai spun - căci mi-e balsam cuvîntul -
cum văd venind, cînd odihneşte plugul,
boii-n amurg, slăbiţi din jug, alene.
Dar mie, cine îmi va scoate jugul?

1 Referire la slarca primitivă a omului, stare pe care urmaşii o laudă prin vorbe, dar de care, în realitate, se feresc.

2 Subiectul este acelaşi ca în propoziţia precedentă: soarele.

3 Să mă scape de această dorinţă, de dragostea pentru Laura.

Cine-mi va smulge de pe piept veşmîntul
de foc şi cine lacrima din gene?
Ce-am vrut, mă-ntreb - şi geme
în mine amintirea -
cînd mi-am hrănit privirea
cu chipul ei, ca să-l cioplesc în mine,
de unde nimeni şi nicicînd, ştiu bine,
nu mi-l va lua, pînă cînd moartea crudă
mă va chema la sine.
Ci-i va fi dat suspinul meu s-audă?
Dacă-a pătruns, canţonă,
tristeţea mea şi-n tine,
şi una eşti cu mine,
nu-ţi vei căta printre străini norocul[1],
ci străbătînd durerii noastre locul[2],
îţi va fi drag să te gîndeşti cu mine
ce ars am fost de focul
acestei pietre[3] vii[4] ce mă susţine.[5]

LI

Dac-ar fi fost ca drept în ochi să-mi bată lumina[1]
ce din depărtări m-orbeşte, întreg in-aş fi schimbat
şi eu, firește, precum frumoasa-n laur
preschimbată.[2]
Cum însă-11 ea[3] sînt de pe-acum cu toată făptura
mea (deşi nu-mi foloseşte), în cea mai dură piatră
ce sclipeşte statuie-aş fi, cu fruntea-îngîndurată,

1 Nu vei căuta societatea oamenilor, ci, asemeni mie, vei iubi singurătatea.

2 în original: *Ch 'assai ti fia pensar di poggio in poggio,* căci îţi va fi de ajuns să te gîndeşti (cutreierînd) din colină în colină.

3 Laura, dură şi rece ca piatra.

4 Vie, deoarece piatra are însuşirea de a scapăra seîntei.

5 Este reazem vieţii mele.

cioplită-n diamant, în jasp sau poate în marmură de teamă[4], ca rapace să pună vulgul mare preţ pe mine;
şi n-aş simţi nici jugul ce mă face pizmă să-i port bătrînului[5] ce-n spate întreg Marocu-în umbra lui îl ţine.[6]

CSftOOffiTtJSfliOO^^

1 Laura.

2 Dafnc.

3 în Laura.

4 în original: *marmo biancho*, marmură albă, fiind şi eu alb ca varul de teama iubitei neîndurătoare.

5 Atlas, transformat în munte.

6 Cu spatele său (inc în umbră Marocul.

LII

ici Diana nu i-a fost cîndva mai dragă iubitului, cînd goală-n rîu şi udă i s-arătat iară de veste-ntreagă,
decît mi-e mie păstoriţa[1] crudă cînd vălul şi-l desprinde din cosiţă şi-l inoaie-n unda apelor de gheaţă,
făcîndu-mă să tremur pe arşiţă şi să pălesc de dragoste la faţă.

LIII[2]

uflet ales, sădit în mădulare ce-ascund în ele, rătăcind prin lume, un domn viteaz, preaînţelept şi

1 Poetul îşi numeşte iubita în acest madrigal *păstoriţii* pentru a rămîne fidel carac- tcmlui pastoral al madrigalului. Leopardi, în schimb, crede că această denumire s-ar datora gestului umil pe care îl săvîrşeşte Laura, surprinsă de poet în timp ce-şi spală vălul (*op.cit.*, p. 54).

2 Canţona este dedicată unui senator al Romei, dar comentatorii nu cad de acord asupra persoanei. După unii, ar fi vorba despre Stefano Colonna (tatăl sau fiul), după alţii, despre Cola di Rienzo, ales tribun al poporului roman în urma revoltei din 1347, iar după alţii, despre Bosone da Gubbio, literat şi poet, vicar imperial la Pisa, ales ca senator în 1337.

vrednic, de vreme ce un sceptru[1] porţi şi-anume ţi-e dat ca Roma-n vechea ei cărare s-o-ntorci, lovind în neamul ei netrebnic, eu către tine chem, domn preaputernic, căci în ceilalţi virtutea e secată şi nimeni azi de rele nu roşeşte. Ce-aşteaptă-n sinea ei, la ce rîvneşte Italia, ce nici rănile nu-şi cată, bătrînă şi înceată?

Dormi-va pururi? Nimeni n-o ia-n seamă? O, ce n-aş da să-i vîr o mînă-n coamă!

Ea zace sub poveri şi din torpoare şi lîncezeli nu sper să se deştepte, căci nici un dangăt somnul nu-i despică. Ci vrerea sorţii mîinii tale drepte, ce singură s-o scuture e-n stare, i-a dat în grijă Roma noastră-antică.

înfige-ţi mîiia-n preacinstita chică şi Iară teamă scutur-o de pleată,. ca să se smulgă din noroi, nebuna. Eu, care plîng de jalea ei într-una, în tine doar îmi pun nădejdea toată, căci de va fî vreodată neamul lui Marte[2] iar să se ridice, a tale vremi vor fi minunii price.

Străvechii muri de-a căror teamă geme o lume-ntreagă, cînd şi-aduce-aminte de vremurile ce ne-au fost lumină, şi lespezile ce cuprind morminte a căror faimă, străbătînd prin vreme, va ţine cît pămîntul va să ţină, şi toate cîte astăzi sînt ruină, la tine-aşteaptă dreaptă judecată. O, Scipioni, o, Brutus[3], credincioase, de-ajunge vestea slujbei glorioase[4]la voi, de bună seamă vă desfată! Şi ce

1 Sceptrul de fildeş, însemn al puterii senatorilor Romei.

2 Poporul Romei; conform unei vechi legende, Romulus ar fi fost fiul zeului Martc.

3 Hste vorba despre primul Brutus (Lucius lunius), autorul principal al revoluţiei în urma căreia Tarquinii au fost expulzaţi din Roma şi a fost instaurată Republica (509 î.e.n.). El rămîne pînă la sfîrşit credincios Republicii, condamnîndu-şi la moarte fiii care uneltiseră pentru reinstaurarca Tarquinilor.

4 Numirea în funcţia de senator al Romei.

voios se-arată Fabriţiu[1] pe sub racla ce-l apasă, strigînd: «O, Romă, vei fi iar frumoasă!»
Şi dacă-n cer ne poartă încă dorul, cei morţi sub semnul preaînaltei mile, şi ei te roagă, suflet drept şi mare, să pui sfîrşit discordiilor civile ce-ntru primejde urgisesc poporul şi-i curmă calea către sfînte-altare[2], ce-ajuns-au azi prin cruntă-ncăierare lăcaş de hoţi, din temple proslăvite, şi drepţilor le zăvoresc intrarea; în ele-şi află cuib destrăbălarea printre statui şi-altare dezgolite. O, vremi ticăloşite! Nu-i luptă fără clopote pornită, cînd puse-au fost să cînte mulţumită![3]
Femeile în lacrimi şi mulţimea de prunci mărunţi, cu sufletele pure, bătrînii istoviţi, sătui de viaţă, călugării în straie negre-ori sure, dreptcredincioşii toţi şi sărăcimea spre tine strigă: «Ajută-ne!» şi-n faţă mulţimea lor sărmană şi răzleaţă atare răni ţi-arată, -ncît nu-n tine, ci-n Hanibal[4] şi-ar stoarce plîns fierbinte.
Şi dacă iei la Roma ta aminte, ce arde azi, ar ii de-ajuns puţine scîntei să stingi, ca-n vine să potoleşti încinsă urei lavă, şi laudă-n cer să dobîndeşti şi slavă.
Urşi, lupi şi lei, şerpi veninoşi şi-acvile[5] nedreptăţesc coloana luminoasă[6],

1 Caius Fabritius, consul roman în 282 (î.e.n.), vestit pentru sobrietatea sa.

2 Din pricina războaielor civile, poporul este lipsit de posibilitatea de a merge în pelerinaj la anumite biserici, odinioară reputate drept sfinte.

3 Clopotele care au fost create pentru a-i invita pe credincioşi la rugăciune şi la proslăvirea lui Dumnezeu („să cînte mulţumită") sînt folosite astăzi numai ca semnal pentru a pomi la luptă.

4 Cel niai înverşunat dintre vrăjmaşii Romei antice.

5 în locul familiilor de nobili romani antrenaţi în luptele civile, poetul înşiră animalele care figurează pe stemele lor: urşii reprezintă familia Orsini, lupii - familia Tuscolo, leii - familia Savelli, şerpii - familia Caetani, acvilele - o altă ramură a familiei Tuscolo.

adesea păgubindu-se pre sine[7].
De ei se plînge doamna preafrumoasă[2]
ce te-a chemat ca să stîrpeşti sterile
buruieni din ea, ciulini şi mărăcine.
Trecut-au ani o mie şi mai bine
de cînd sub glia ei zac în morminte
eroii ce pe culmi o înălţară.
Ah, neam semeţ şi vrednic de ocară,
ce-nfrunţi puterea maicii tale sfinte![3]
Tu, Doamne, -i eşti părinte
şi de la tine ajutor aşteaptă,
căci celălalt[4] spre alte griji se-ndreaptă.
Se-ntîmplă rar ca faptelor de seamă să nu le şadă-n drum potrivnicia sortii, ce greu cu faima lor se-mpacă. Ci de-astă dată am să-i iert trufia, căci calea netezindu-ţi, iară teamă pre ea s-a dezminţit ca să ne placă. De cînd ne ştim şi vrerea ei ne joacă, drumul spre glorie nimănui ca ţie nu i s-a-ntins mai drept şi larg în faţă. Căci tu din moarte poţi trezi la viaţă, stăpîne, cea mai mîndră monarhie, şi glorie va să-ţi fie
să spui: «Ceilalţi i-au dat cîndva nobleţe[5], acesta i-a fost scut la bătrîneţe! *[17]
Tu vei vedea, slăvit de toţi, canţonă, un cavaler pe stîncile străbune[6], ce nu la el, la alţii se gîndeşte.
«Fără-a te şti - să-i spui - te preamăreşte, robit de

6 Coloana de marmură era emblema familiei Colonna, protectoarea poetului (vezi şi sonetul X).

7 Aluzie la lupta de la San Cesario, din 1333, în care Orsinii au fost înfrînţi de Stefano Colonna.

2 Roma.

3 Puterea propriei tale patrii, Roma.

4 Părintele spiritual al Romei, papa care se afla Ia Avignon.

5 Eroii romani (amintiţi în strofa treia) au contribuit la înflorirea statului roman pe vremea cînd acesta era încă tînăr.

6 în original: muntele Tarpeo, Campidolio, sediul palatului senatorial.

vestea ce ţi-a mers prin lume, un muritor[1] ce-ţi spune că Roma plînsă cheamă către tine din toate cele şapte-a ei coline.»

LIV

urtînd însemn de dragoste-n privire, cu el m-a prins în mreji o călătoare[1], preavrednică de cinste şi iubire.

Şi-11 urma ei păşind prin iarba verde, am auzit strigînd din depărtare[2]: «Pădurea iară margini te va pierde! »[3]

Ingîndurat m-am tras în umbra blîndă a unui fag; şi-uitîndu-mă la vale am presimţit primejdia la pîndă şi-n crucea amiezii[4] m-am întors din cale.

Joapx^jrajt XŢiprJr ^xi&sasfr&sbozssrt^^ x^orasooaooa

1 Laura, numită astfel deoarece în acest madrigal viaţa omului apare sub metafora unei călătorii (Leopardi, *op.cit*p. 54).

2 Glasul raţiunii.

3 Te vei rătăci pe cărările dragostei, în pădurea păcatelor.

4 La mijlocul vieţii.

LV

ocul ce stins credeam în piept că zace, de anii suri[2] ţinut în frîu ca-n cleşte, pe zi ce trece-n piept mi se-nteţeşte.

Căci nu s-au stins scînteile; sub spuză mocnesc şi-acum şi mă-nfîor la gîndul suspinelor ce-mi vor trezi pe buză. Din piept, prin lacrimi plînse ani de-a rîndul, amarul mi se scurge înecîndu-l şi ceas de ceas puterea lui sporeşte hrănindu-se cu nada[3] ce-l momeşte.

1 Poetul însuşi.

2 Anii maturităţii.

3 Frumuseţea Laurei.

Ce foc, mă-ntreb, n-ar fî răzbit să stingă potopul meu de lacrime amare? Iubirea, ştiu acum, vrea să mă-nvingă în cumpeni[1] ţintuindu-mă şi-atare preadulce laţ mi-ntinde pe cărare, încît mă prinde-n cursa ei hoţeşte, chiar cînd nădejdea[2]-n suflet încolţeşte.

LVI

e nu mă-nşel - prin tot ce mă distruge[3] - cînd ceasuri număr aşteptînd să vie, vorbesc, vorbesc mereu şi vremea fuge din mila ei făgăduită mie.
Ce umbră vlaga rădăcinii suge cînd rodu-n pîrg l-aştepţi cu bucurie? În turma mea ce fiară-ascunsă muge? De ce n-ajung la spicul ce mă-mbie?
Nu ştiu nimic şi totuşi mi se-arată că vrînd Iubirea să-mi sporească chinul nădejdii i-a dat aripi să se zbată.
Şi-mi amintesc de ce-am citit odată, că morţii pînă nu-i plăteşti tainul, nici fericit nu poţi să fii vreodată.

LVII

i-e pururi leneş şi tîrziu norocul, nădejdea-n cumpeni; ci dorinţa creşte; s-aştept ori nu, niciuna nu-mi prieşte; iar de mă lasă[4], nu le ţine locul.
S-or încălzi zăpezile ca focul, vor strînge munţii-n ei prinos de peşte şi soarele pe unde asfinţeşte va răsări, 'nainte ca sorocul

1 între două rele: focul în carc ard şi lacrimile pe care le vărs.

2 De a scăpa din mrejele iubirii.

3 Prin dorinţa oarbă ce-mi mistuie inima.

4 Norocul şi nădejdea. După cum observă însă Carducci *(op.cit*p. 86), „cele două versuri intercalate fac ca ideea să devină încîlcitău.

de pace să mi-l aflu-ori ca Iubita sau Amor să se poarte-altfel vreodată; căci împotrivă-mi uneltesc la spate.
Iar de mă-nfrupt din dulce cîteodată, de-atîta-amar nici nu-i mai simt ispita. Atare triste bucurii mi-s date.

LVII[1]

e unul[2], prieten drag, îţi odihneşte de lacrimi multe obosita faţă şi mai avar să fii cu tine-nvaţă faţă de cel[3] ce-amanţii-i oropseşte.
Cu celălalt[4] de-a stînga ta[5] opreşte soliile[6] ce-nfruptă cu dulceaţă şi-acelaşi fii pe arşiţă şi gheaţă, căci drumu-i lung şi timp nu prisoseşte.
Cu cel de-al treilea[7] bea licoare rară ce-alungă orice gînd ce ne-ntristează, dulce la fund şi la-nceput amară.
Pe mine-n sînul tău ca pe-o comoară, de vrei să nu mă tem de Stix[8], m-aşează şi ruga mea semeaţă să nu-ţi pară.

LIX

eşi tot.[9] ce-am iubit din prima clipă printr-însa[10] mi se neagă, de vrerea mea nimic nu mă dezleagă.

[1] Sonetul este adresat unui prieten (probabil Agapito Colonna), căruia poetul îi trimite cîteva daruri: o pernă, o carte şi un pocal.

[2] Pe unul din daruri: pe pernă.

[3] Amor.

[4] Cu cel de al doilea dar: cartca.

[5] Dc partea unde se află inima.

[6] Soliile iubirii.

[7] Al treilea dar: pocalul.

[8] Rîul infernal.

[9] Părul şi ochii Laurci.

în părul ei şi-a-ascuns Iubirea laţul
şi încă strîns mă ţine;
din ochii ei ce-mi stîmpărau nesaţul
un sloi de gheaţă-n mine
s-a-nfipt, splendoare de lumini divine
ce-alungă tot din minte,

orice dorinţi[1], cînd mi-i aduc aminte.
Ci părul ei de aur ca-n poveste
vederii mi se-ascunde
şi dulci, cînd fug privirile-i oneste,
tristeţea mă pătrunde.
Să mori frumos e-o cinste: mă inunde
durerea ca o mare,

nici mort nu vreau să scap din încleştare[1].

LX

opacul[1] îndrăgit cu prisosinţă, cît crengile nu-
mi erau încă-amare, puterea minţii-mi dăruia cu
floare şi mă făcea să cresc în suferinţă.
Nimic nu socoteam că m-ameninţă, cînd se făcu din
dulce lemn atare, încît de-atunci în gînd şi
cugetare durerilor dau glas în neputinţa.

Ce va să spună-ndrăgostitul, dacă prin versul meu
facut-am să-ncolţească speranţa-n el, şi-acum prin

el[1] o pierde?
Poeţii nu-l atingă, nu-l păzească nici Jupiter, şi mîndrul Soare facă pe ram să i se uşte frunza verde.

LXI

bSBU laviţe fie loc şi ceas şi clipă, meleag şi an, şi anotimp şi lună cînd am simţit din ochii tăi, stăpînă, iubirea-n pieptul meu cum se-nfiripă.
Şi-n veci slăvită-a lacrimei risipă în care-am plîns cu dragostea-mpreună, şi rănile ce-n sînul meu se-adună, şi-n inimă săgeata-nfiptă-n pripă.
Slăvite fie vorbele ce-n zare,
(o, cîte!)-am rostit chemînd spre tine,
şi dorul meu, şi lacrimile-amare,
şi versul scris ce faima ta prin mine o spune lumii-ntregi, şi gîndul care e doar al tău şi neîmpărţit cu nime

.LXII

reasfînt părinte, după-atîtea zile şi nopţi pierdute hoinărind cu dorul în mine-ncins fnndc-am privit izvorul de farmece din ochii-unei copile,

întoarce paşii mei din drum şi zi-le pe căi de bine-n

viaţă să-şi ia zborul, încît să simtă diavolul[1] fiorul
înfrîngerii şi mrejele-i sterile.
Sînt unsprezece ani de cînd m-apasă jugul Iubirii,
ce mai rău subjugă, de-i porţi credinţa ce spre el te
duce.
Te-ndură de durerea-mi păcătoasă, îndreaptă-a
mele gînduri către rugă şi-adu-le aminte c-ai
răbdat pe cruce.

LXIII

Înd ochii tăi mi-au cunoscut paloarea ce lumii
gîndul morţii i-aminteşte, m-ai salutat zîmbind
dumnezeieşte şi-ai readus pe buza mea suflarea.
Un strop de viaţă de-a rămas în mine e darul tău, al
ochilor pe care îi îndrăgesc şi-al vocii tale-n parte.
Prin ele-s viu; căci, după cum tresare
sub pinteni calul, tot aşa prin tine am tresărit şi m-
ain întors din moarte. Privirea ta deopotrivă-
mparte
amărăciuni ori bucurii şi-mi place bătut
de vînturi valul să mă joace, căci tot
ce-mi dai mi-alină întristarea

.LXIV

Ac-ai putea - prin semne de mînie, plecîndu-ţi
ochii, fruntea gînditoare, sau alergînd mai iute ca
oricare de ruga mea cinstita, ori prin fie
ce alte chipuri - izbuti ca mie să-mi ieşi din suflet,
unde Amor îşi are statornic cuib, să neg n-aş fi în
stare c-ai drept prilej de ură şi trufie:
căci plantelor gingaşe nu le place ţărîna-aridă[1]
unde creşte spinul şi bucuroase fug de ea departe;

cum ţie însă nu-ţi dă pas destinul alt loc s-alegi[2],
măcar încearcă-a face astfel încît de loc plăcut s-ai parte.

x^tor«*. înflora
1 A inimii mele.
2 Să-mi ieşi din suflet (strofa a doua).

LXV

h, ce smintit în cea dintîi nefasta zi m-am vădit cînd m-a rănit păgînă Iubirea, care-ncet încet, stăpînă pe viata mea, se-naltă azi pe creasta!
N-aş fi crezut că dalta ei în coasta va face-astfel încît să nu-i rămînă călitei inimi nici puteri, nici frînă; cînd crezi în tine, -ncrederea-i năpastă.
De-acu-nainte nici un scut n-ajută, decît să-ncerc puterea rugăciunii, dacă Iubirii ruga mea-i plăcuta.
Ci eu n-o rog (căci nu mă-ncred minunii), să-mi stingă focu-în inima durută, ci doar s-atfte şi-ntr-a ei[1] tăciunii.

c^jcssc^oci^i. TCftor *Î&X* -a

[1] În inima Laurei.

LXVI

ăzduhul sur şi apăsat de neguri îngrămădite de turbate vînturi curînd, mă tem, se va preface-n ploaie; s-a-ntins poleiul de cristal pe rîuri şi-n loc de ierburi şi de flori, pe vale vezi pretutindeni chiciură şi gheată.
Mai rece-n piept decît un sloi de gheaţă m-apasă greu a gîndurilor neguri, ca ceaţa ce-mpresoară-

această vale[1]surdă la blînde adieri de vînturi[2]şi-

mprejmuită de stătute[1] rîuri, cînd leneşă din cer se lasă ploaie.
Curînd dispar şi negură şi ploaie; alungă vara pojghiţa de gheaţă şi mîndre curg învolburate rîuri; căci nu s-au strîns niciînd atîtea neguri, încît izbite de-nciudate vînturi să nu se-nalţe de pe culmi şi vale.
Doar mie nu-mi mai rîde nici o vale; să plîng, atîta ştiu, pe ger, pe ploaie ori cer senin, mereu bătut de vînturi: nu-mi va zîmbi madona mea de gheaţă decît atunci cînd vor seca sub neguri ale lumii ape, lacuri, mări şi rîuri.
Cît timp vor curge către mare rîuri şi cerbii umbre-or căuta pe vale, din ochii ei mereu aceleaşi neguri sub geana mea se vor preface-n ploaie şi voi pieri sub raza lor de gheaţă, bătut de griji ca mările de vînturi.

Şi totuşi voi ierta aceste vînturi de dragul celui[1] ce-

ntre două rîuri[1] m-a prins ostatec între flori şi gheaţă şi m-a-ndemnat mereu, din vale-n vale să-i zugrăvesc imaginea, pe ploaie, pe ger, pe-arşiţă, pe sub vînt şi neguri.

Dar n-au curs rîuri niciodată-n ploaie mai iuţi ca

ziua-aceea[1] şi nici vînturi s-alunge neguri şi să-
nmoaie gheaţa.

LXVII

e malul mării, unde valul plînge de vînturi frînt
cînd îl cuprind în braţă, îmi apăru pe negîndite-n

fată frunza[1] ce-n versuri jalea mea o strînge.
Iubirea-atunci, ce-mi clocotea în sînge, dulci
amintiri trezind din nou la viaţa, într-un pîrîu
ascuns pe sub verdeaţă mă-mpinse-aşijderi morţii
cînd te fringe.
Şi singur printre cline şi boschete, cuprins fui de
ruşinea ce-niioară pe cei aleşi, cînd simt a ei
pecete.

Ci ştiind că apa-mi umezea uşoară nu
ochii, talpa, aştept de-atunci cu sete

să-ini zvînte ochii altă primăvară[1]

CfcRSJGSiZUS&XSttiteX^

LXVIII[1]

riveliştea cetăţii tale sfinte mă-ndeamnă-a
renega trecute rele zicînd: «Ce faci? Desprinde-te
de ele!» şi drum spre cer mi-aşterne dinainte.
Cu gîndu-acesta altul luptă-n minte zicînd:
«Ascultă-ndemnurile mele, întoarce-te la doamna
ta, rebele, căci vremea nu aşteaptă, ia aminte!»
Eu, care tîlcu-i înţeleg prea bine,
simt reci fiori atunci, mai reci ca smalţul,
şi-ngheţ cum cel surprins de veşti haine.

10- Prin Laura însăşi sau prin vălul cu care ca îşi acoperă părul şi ochii.

1 Străine de Laura.

1 Din încleştarea Dragostei.

1 Laurul.

1 Prin laur, Laura care şi-a schimbat atitudinea fată de poet.

1 în original: *adversario*, vrăjmaşul. Unii comentatori, ca Leopardi, a căror interpretare am urmat-o, văd în acest vrăjmaş diavolul; alţii, Amorul.

1 Valchiusa, unde se găsea poetul.

2 La adierea vîntului care venea din locul unde se afla Laura.

1 Deoarecc se întindeau, devenind lacuri, ape stătătoare, cînd ploile se înteţeau (vezi *11 Canzoniere di F. P. con le note di Giuseppe Rigutini rifuse e accresciute da Micheie Scherillo*, cd. a ll-a, Hoepli, Milano, 1908, p. 88).

1 De dragul Laurei. în italiană, numele *Laura* este omofon cu *l'aura*, vînt.

1 între Sorga şi Druenza sau între unul dintre aceste două rîuri şi Rodano (Rhone), ape care brăzdează Valchiusa.

1 Ca ziua în care poetul o văzuse pe Laura în acele locuri.

1 Frunza de laur, simbolul Laurci.

1 Cum de data aceasta mi se umeziseră tălpile, nu ochii, care de obicei îmi sînt umezi de lacrimi, sper ca o altă primăvară (în original: *un piu cortese aprile,* un april mai binevoitor) să-mi usuce lacrimile. Poetul se referă la luna aprilie, ţinînd scama de faptul că se îndrăgostise de Laura tot în aprilie (vezi Leopardi, *op.cit.,* p. 64).

1 Sonetul este adresat unui prieten din Roma.

Apoi din nou ia primul gînd asaltul. Care va-nvinge nu ştiu; însă-n mine se luptă neîncetat unul cu altul.

LXIX

tiam.că împotriva ta, tirane[1], nu-i sfat s-ajute ori să-ţi frîngă-ardoarea, cu-atîtea curse mi-ai spuzit cărarea, cu-atîtea dulci făgăduieli şi vane! Mă mir la gîndul multelor capcane (şi-o spun ca unul ce-ţi cunosc vigoarea, ca unul ce-am simţit-o-n larg pe marea ce spumegă pe coastele toscane), mă mir şi azi c-am încercat din mînă din nou să-ţi scap fugind bătut de unde, necunoscut, de cer şi vînturi, pînă

ce solii tăi[2] veniţi nu ştiu de unde
mi-au dovedit că soarta e stăpînă:
e rău s-o-nfrunţi, e rău a i te-ascunde.LXX[3]

Ce razim, vai, să mai găsesc sub soare
nădejdilor de-atîtea ori trădate?
La ce să-nalţ atîtea rugi, cînd toate
se risipesc; cine m-ascultă oare?
Dar, de va ii trăind să văd cum moare
prealunga-mi tînguire,
aş vrea, fără mîhnire
să-mi dai, stăpîne[4], iar încuviinţare
să pot rosti pe maluri de verdeaţă:

1 Amor.

2 Gîndurile de dragoste care îi readuc aminte poetului de Laura.

3 Fiecare dintre cele cinci strofe ale acestei canţone se încheie cu primul vers al altor cinci canţone: primul vers citat îi aparţine lui Arnaldo Daniello, poet provensal, al doilea lui Guido Cavalcanti, al treilea lui Dante, al patrulea lui Cino da Pistoia şi al cincilea lui Petrarca însuşi.

4 Amor.

«E drept să cînt şi mă mă-nfrupt din viaţă»[5].
E drept să cînt din cînd în cînd, căci sură mi-a fost
de lacrimi şi suspine viaţa şi cîntului degeaba-i
sorb dulceaţa: nicicînd va fî cu jalea pe-o măsură.
O, de-ar putea un vers de-al meu pe gură surîsul
să-i anine[2], n-ar fi nicicînd ca mine mai fericită-n
lume vreo făptură, decît cînd voi rosti iară
minciună: «Să cînt mă roagă dulcea mea stăpînă».
O, gînduri dragi, ce pas cu pas purtate
de dor, m-aţi pus s-ating cu fruntea-naltul[3],
madona are inima ca smalţul:
porţile ei pe veci ni-s ferecate.
Ea nu se-ndură-atît de jos să cate
spre noi; se-mpotriveşte
destinul ce loveşte,
şi-am istovit să lupt cu el la coate.
Pre cît de aspră-i inima în mine,
«La fel de aspru am să fiu şi-n rime».
Ce spun, ce vreau şi cine m-amăgeşte de nu chiar
eu şi-a dorului himere? Oricît mă uit pe cer din
sfere-n sfere, nu văd vreo stea ce-a plînge m-
osîndeşte. De-mi ia vederea vălul ce-o-mpînzeşte,
sînt stelele de vină? Ori dulcea ei lumină? În mine-i
cel ce lacrima-mi stîrneşte, de vreme ce mă umple
de mîhnire «Suavul chip şi dulcea ei privire».
în tot ce lumea noastră-mpodobeşte sădit-a
Ziditorul bunătate[4].
Pe mine însă, ce nu pot răzbate atît
de-adînc, frumosul mă orbeşte[5], şi

5 În original: *Drez eî rayson es qu 'ieu ciant e 'm demori.*

2 Aceleiaşi Laura.

3 Poetul se referă la ultimul vers al celei de-a doua strofe: „înaltul" pe care l-a atins este îndrăzneala de a-şi imagina că: „să cînt mă roagă dulcea mea stăpînă".

4 Deci nu poate fi Laura cauza suferinţei poetului.

5 Poetul însă, cu ajutorul minţii, nu poate pătrunde această taină, deoarece e orbit

dacă haru[1]-îl cat în el, tînjeşte privirea
mea-n lumină[2], dar numai ea-i de vină,
nu ziua[3] cînd zîmbind dumnezeieşte
iubita mi-am văzut din pragul vieţii,
«în dulcele-anotimp al tinereţii»

[1] de frumuseţea Laurei. ᴷ Aspectul moral al frumosului.

[2] Nu suportă strălucirea frumuseţii spirituale.

[3] Ziua de 6 aprilie 1327, cînd poetul şi-a văzut pentru prima oară iubita.

o®tt?ttoc?aön9ßrxaaoogEoo&ücsßoc^^

LXXI[1]

entru că-i scurtă viaţa şi-al minţii har de ce-a
urzit se teme, neîncrederea mă arde şi mîhnirea;[2]ci
jalea mea (ce geme şi mut cînd sînt), topi-va totuşi
gheaţa[3]cînd va ajunge unde-i e menirea. Ochi
dragi, în care-şi face cuib Iubirea, vouă vă-nchin
cuvîntul meu nevrednic şi leneş cînd dorinţa nu-l
frămîntă. Dar cel care vă cîntă prin voi cîştigă har
de sus, ce vrednic de zbor şi-aripi făcîndu-l, din el
alungă orice gînd netrebnic. Purtat de ele[4] îmi voi
spune gîndul ascuns în mine-atîţia ani de-a-rîndul.
Ştiu bine că simţirea ce-n laude se rosteşte nu vă
place. Dar mă sileşte a-i da glas, fierbinte dorul ce-
n mine zace
de cînd văzut-am ochi ce închipuirea
nu-i prinde-n vis, nici graiul în cuvinte.
O, dulce-a vrerilor ce dor sorginte!
Doar voi pricepeţi cum, sub raza vie
ce arde-n voi, mă mistui ca zăpada;
şi poate-atunci dovada
iubirii mele-aprinde-n voi mînie.
Ah, de n-ar fi să tragă
în cumpeni teama-aceasta, bucurie
mi-ar fi să pier, căci moartea mi-e mai dragă
sub focul vostru decît viata-ntreagă.
De nu se mistuieşte
făptura mea firavă-n foc, ştiu bine,

[1] Această canţonă, împreună cu următoarele două, sînt dedicate ochilor Laurei şi sînt numite de poet surori, fiind cunoscute în literatura italiană sub denumirea de „Canţonele ochilor".

[2] Poetul se teme că nu va putea duce la bun sfîrşit, lipsindu-i timpul şi priceperea, nobila misiune de a cînta ochii Laurei.

[3] Din inima Laurei.

[4] De aripi.

nu vrerea mea mă scapă cînd se-ncoardă,
ci teama[1] doar, ce-n vine
tot sîngele-mi îngheaţă; ea-ntăreşte
inima mea, ca mai vîrtos să ardă.
O, munţi, păduri şi văi ce vă dezmiardă,
o, martori ce mi-ati ascultat durută
chemarea către moarte nu o dată!
Cum frînge-a sortii roată!
Să stau mă mistui şi să fug n-ajută.
De n-ar fi să mă ţină
un gînd şi-o spaimă mai vîrtos temută,
aş şti să curm a relelor pricină[2]:
şi ea ce nu m-ascultă-ar fi de vină.
De ce m-abaţi, durere,
din drum şi-mi ceri să spun ce gînd mă-nfrînge?
îngăduie să merg pe unde-mi place.
De voi n-am a mă plînge,
ochi neînchipuit de limpezi, juvaere,
şi nici de cel[3] ce-a vă iubi mă face.
Dar voi vedeţi cîte culori desface
Amor pe chipul meu şi ca atare
pricepeţi ce mă arde-n piept, pe unde
puterea lui se-ascunde
sorbind din voi tărie şi ardoare,
lumini preafericite;
voi n-aveţi parte-a vă vedea-n splendoare: ci-n
mine contemplîndu-vă-oglindite, citiţi ce taine zac
în voi şi-ispite.
Dacă v-ar fi candoarea şi multa frumuseţe, ce mă-
mbie a vă rosti în laude, cunoscută, nespusă
bucurie

1 Teama de a nu trezi mînia Laurei dovedindu-şi dragostea pe care i-o poartă.
2 Sinuciderea ar fi calea pe care ar alege-o poetul, dacă nu s-ar teme de osîndirea sufletului.
3 Amor.

aţi strînge-n piept; de-aceea de vigoarea ce zace-n
voi departe e ţinută.[1] O, negrăită-i fericirea mută a
inimii ce pentru voi suspină, ochi dragi ce dulce-mi
faceţi viaţa-amară.
De ce v-ascundeţi iară
şi nu-mi hrăniţi nesaţul cu lumină?
De ce nu vreţi mîhnirea
să ştiţi pe chip ce umbre îmi anină?
De ce-ntr-o clipă-mi despuiaţi simţirea
de tot ce simt cînd vă privesc privirea?
Cînd mulţumită vouă
mi-e dat să vă privesc - minune rară -,
în inimă-mi pătrunde-o duioşie
ce multa, grea povară
a gîndurilor o despică-n două
şi unul singur[2] creşte dintr-o mie.
Atît şi mi-e deplină bucurie,
ce dac-ar fi să ţină, fericire
mi-ar dărui cum n-a mai fost pe lume.
Ci-n ceilalţi poate-anume
pizmă-ar trezi şi-n mine sumeţire;
de-aceea e mai bine
surîsul să mi-l stîmpăr cu mîhnire
şi focul potolind, ce-mi curge-n vine,
să mă reîntorc, de gînduri ros, în mine.
Simţi rea-nd răgosti tă
prin voi şi-n voi mi se rosteşte-atare,
că orice altă bucurie-alungă
din gîndul meu. Drept care
îmi curge vorba-astfel, încît rîvnită
din veac în veac nădăjduiesc s-ajungă.

[1] Bucuria pe carc ar simţi-o Laura contcmplîndu-şi ochii ar fi mult prea mare pentru a putea fi suportată; acesta este motivul pentru care frumuseţea ochilor ci c despărţită, c ţinută la distanţă de însuşirea (vigoarea) firească de a vedea.

[2] Gîndul la ochii Laurei.

Fuge de voi neliniştea-ndelungă şi mi se-ntoarce
cînd v-ascundeţi focul; dar amintirea ce vă poartă
dorul pe uşi trage zăvorul
ca-n pieptul meu să nu-şi mai afle locul. Din voi îşi
soarbe vlaga cuvîntul meu şi-şi cată-n voi norocul.
Prin voi, ochi dragi, ţarina-mi stearpă leagă şi nu a
mea, a voastră-i gloria-ntreagă.
Tu nu-mi stingi focul, ci-i dai glas, canţonă, să
cînte ochii ce mă fură mie; de-aceea-ţi jur, n-am să
te las pustie.[1]

LXXII

rumoasa mea stăpînă, cînd ochii-ţi plimbi în ei
văd o lumină ce drumul către ceruri mi-l arată; şi-n
taina lor senină privind mereu cu dragostea de
mînă, inima însăşi ţi-o zăresc curată. Vederea ei
mă rupe-ncet de gloată şi sufletul de rele mi-l
dezbracă, puilîndu-mă spre gloria cerească. Nu-i
grai să povestească ce simt cînd văd în ochii tăi
cum joacă luminile divine,
şi iarna cînd se-aşterne promoroacă şi cînd din
muguri înfrunzesc tulpine, ca-n dulcea vreme-a
primelor suspine.[2]
Dacă şi-n cer, de unde cel ce roteşte stelele răzleţe
s-a îndurat a ne vădi ce poate, e totul frumuseţe[3],
deschidă-se-nchisoarea - -mi zic - ce-ascunde
sufletul meu şi de la cer l-abate.
Dar iar mă-ntorc la focul ce se zbate
în pieptul meu, şi pentru darul vieţii

[1] Versul preanunţă următoarele două canţone dedicate ochilor Laurei.

[2] Primăvara, anotimpul în care poetul s-a îndrăgostit de Laura.

[3] în original: *son l'altr'opere si belle,* sînt şi celelalte înfăptuiri (ale lui Dumnezeu) tot atît de frumoase (cum sînt ochii Laurei).

şi-al lui[4] îi mulţumesc ursitei mele
şi ei[2], ce către stele[3]
m-a ridicat smulgîndu-mă tristeţii
ce înă-nvelea-n rugină;
de-atunci s-au spulberat ca-n vînt nămeţii
untului şi inima mi-e plină
de-un gînd suav şi pur ca o lumină.
Nici Soarta, nici Iubirea
n-au împărţit pe lume fericire,
să n-o dau toată, cît ar fi de mare,
pe-o singură privire
a ochilor care-mi hrănesc simţirea
ca seva ce hrăneşte pom şi floare.
Scîntei dumnezeieşti, izbăvitoare
a vieţii mele, voi în care creşte
văpaia ce mă mistuie şi-ncinge,
aşa precum se stinge
unde sclipiţi lumina şi păleşte,
la fel cînd mi se-aşează
dulceaţa voastră-n suflet, izgoneşte
nelinişstea şi-n mine pururi trează
doar Dragostea şi-al vostru foc veghează.
Tot plinul de dulceaţa
cuprins în piept de-ndrăgostiţi vreodată
e searbădă şi tristă bucurie
pe lîngă-a mea, cînd toată
lumina voastră mi se-adună-n faţă,
potop de negrăită duioşie.
Şi cred că cerul încă din pruncie
mi-a răsplătit prin voi amar destinul

4 AI focului, al dragostei pe care a aprins-o în pieptul meu pentru Laura.
2 Laurei.
3 Către nădejdea vieţii veşnice, către „gloria cerească", după cum spune în strofa precedentă.

şi urmele[4] ce-n mine-a-nfîpt ţărîna.
O, cît de crudă-i mîna
şi vălul ce de-atîtea ori seninul
privirii ce mă-ncîntă
1-ascunde-acestor ochi ce-şi varsă plinul, ca să-şi
descarce inima înfrîntă, ce-asemeni vouă[2] rîde,
plînge-ori cîntă.
Cum însă (şi mă doare),
nimic, ştiu bine, nu mă-ndreptăţeşte
s-aştept din ochii tăi îngăduinţă,
sufletul meu tînjeşte
să fíe vrednic de iubirea care
îmi arde-n piept şi-nalta năzuinţă[3].
Căci de-am s-ajung prin sîrg şi stăruinţă
să fug de rău şi să gonesc spre bine,
dispreţuind tot ce rîvneşte-o lume,
poate c-al meu renume
va-ntoarce-odată faţa ta spre mine.
Durerea ce mă scurmă sfîrşit şi izbăvire cată-n tine
şi-n ochii blînzi ce lacrimile curmă, amanţilor
nădejde de pe urmă.[4]
O soră-a ta, canţonă, şi-a luat zborul şi alta[5] simt
cum mi se zbate-n minte: se-ndeamnă, ştiu, a se
rosti-n cuvinte.

LXX III

Dacă mă-ndeainnă-a spune dorinţa-aprinsă ce-n prelungi suspine durerile de-atîţia ani mi-încheagă,

4 în original: *al mio imperfecte,* imperfecţiunii mele; cusururile, defeclclc mele.

2 După cum se schimbă expresia ochilor Laurei.

3 De-a fi pe placul Laurei.

4 Ultima nădejde a îndrăgostiţilor fiind doar blîndeţea ochilor iubitei.

5 A treia canţonă dedicată ochilor Laurei.

Amor ce-o-ncinge-n mine mă-nveţe cum să mi-o
rostesc pe strune ca versul meu s-o povestească-
ntreagă; dar nu astfel ca-n lacrimi iară vlagă să se
topească multa duioşie precum mă tem, cînd unda-
i simt cum creşte; căci vorba mă-ncălzeşte, iar cînd
încerc să spun, văpaia vie (şi gîndul mă-
nspăimîntă), nu scade-n piept ca alteori[1], ci-învie,
şi cînd aud cuvintele cum cîntă, ca gheaţa pier
cînd soarele o zvîntă.
Credeam odinioară
că voi găsi - spunînd ce foc se zbate
în pieptul meu - un dram de alinare.
Nădejdea-aceasta poate
mi-a dat curaj să spun ce mi-e povară;
ci azi, cînd mi-ar fi drag s-o am, ea moare.
Şi totuşi sînt silit să-nalţ cîntare, în vers rostindu-
mi dragostea curată, căci vrerea ce mă-ndeamnă
nu mă iartă, iar judecata-i moartă şi n-o mai ţine-n
frîu ca altădată. De-aceea-Amor a scrie mă-nveţe-
astfel încît, dacă vreodată vrăjmaşa mea suspinul
va să-mi ştie, să-i fie milei prietenă, nu mie.[2]
Spun deci urmînd, că dacă pe vremea cînd doar
cinstea-adevărată îi era lumii-îmbold, trecînd
hotare destoinicia toată[3]
ştiu, -ncercînd şi bine viind să facă,
să-i smulgă gloriei cea mai mîndră floare,
azi, cînd în ochii ce-mi sînt pururi soare,
iubirea şi natura, pe sub pleoape,
din preabelşug au răsădit virtute,
pămînturi nebătute

[1] in alte împrejurări, cînd nu dragostea este cea care aprinde sufletul.

[2] Să-i trezească nu dragostea faţă de mine, ci cel mult milă.

[3] În original: *¡'industria d'alquanti huomini.* strădania multor oameni.

n-am a străbate şi nici munţi ori ape[4];
la ei[2] mă-ntorc, fîntînă
sortită veşnic setea mea s-adape;
şi pulbere cînd vreau să fiu, ţărînă,
tot ochii tăi mă mîngîie, stăpînă.
Cum caută corăbierii
bătuţi de vînturi cînd răsare luna
lumina-a două stele[3]-n priveghere,
aşijderea-n furtuna
iubirii cat, drept pavăză durerii,
în ochii ei balsam şi mîngîiere.
Dar vai, ce fur ca hoţul prin unghere[4],
mi-e pradă mai bogată decît darul
ce singură mi-l dă cînd îmi zîmbeşte.
Şi tot ce mă cinsteşte[5]
e mulţumită lor, căci ei sînt farul
ce-mi luminează line
cărări, de cînd mă ard în piept ca jarul.
Atît de sus i-am aşezat în mine,
că doar prin ei îmi dau măsura-n bine.
Nicicînd nu voi cuprinde, în gînd măcar, ce simt,
nu-n poezie, cînd ochii ei îmi picură blîndeţe. Nu
ştiu vreo bucurie
pe-a mea s-o-nfrunte cînd sclipind se-aprinde
privirea ei, nici altă frumuseţe[6]. O pace lină-n gînd,
iară tristeţe şi dulce cum e-n ceruri nemurirea,
surîsul lor strecoară pe sub pleoape.

4 Aşa cum făceau cei din vechime, „trecînd hotare" (vezi mai sus) în căutarea cinstei şi a virtuţii adevărate.

2 La ochii Laurei.

3 Ursa Mare şi Ursa Mică.

4 Rara bucurie pe care singur mi-o prilejuiesc privind-o.

5 Tot ce-mi face cinste, tot ceea ce sînt.

6 Care ar putea egala frumuseţea ochilor Laurei.

O, ce n-aş da de-aproape o zi măcar să văd sclipind
Iubirea în ei şi niciodată
al nopţii văl să nu cuprindă firea; să uit de mine şi
de lumea toată şi ochii mei privind să nu se zbată!
O, doamne, ce tortură
să vrei ce ştii că e cu neputinţă
şi să trăieşti deşi nădejdea-apune.
Dacă mi-ar sta-n putinţă
nodul măcar ce-mi leagă limba-n gură,
cînd plinul de lumină mă răpune,
să-l descîlcesc, atunci poate c-aş spune
cuvinte-atît de dulci, nebănuite,
c-ar stoarce plîns cîntarea mea suavă.
Dar inima bolnavă
se-apleacă peste rănile primite
şi nici un strop de sînge
nu-mi mai rămîne-n vinele golite.
Cu-atare spadă Dragostea mă-nfrînge
şi glasul ce-ar dori să spună-mi frînge.
A obosit condeiul meu, canţonă, de dulce scris, dar
gîndurile line mai povestesc încă şi-acum cu mine.

LXXIV

m obosii de cînd mă-ntreb cu gîndul cum n-
obosesc gîndindu-mă la tine, şi cum de rabd
povara de suspine cînd firul vieţii-mi pot scurta
curmîndu-l,
şi cum vorbind de ochii tăi, de blîndul tău chip
mereu, nu piere glasu-în mine, nu-mi seacă limba,
sîngele în vine chemîndu-te zile şi nopţi de-a-
rîndul,
cum de mai pot bieţii mei paşi să bată
cărările pe urma ta domoală,
cum nu-s sătui zadarnic să se zbată,

şi cum de încă mai găsesc cerneală ca să te cînt: Iubirea-i vinovată dac-am dat greş; în artă nu-i greşeală.LXXV

rumoşii ochi ce m-au străpuns, lumină, şi numai ei pot să-mi închidă rana, nu tainicele vrăji, nici buruiana ori piatra rară pe la noi străină, orice iubire-mi curmă[1], -ncît m-alină un singur dulce gînd[2]; şi dacă pana ori limba îi dă glas prea des, sărmana, nu ea, ci călăuza[3] e de vină.
Aceştia sînt frumoşii ochi ce nouă însemnele Iubirii-învingătoare, şi mai cu seamă mie, ni le-arată.
Aceştia sînt frumoşii ochi ca două scîntei ce-n mine ard mereu, drept care să-i cînt n-am să mă satur niciodată.

LXXVI

omindu-mă cu visuri dulci ce-ngînă Amor mă-nchise iarăşi sub zăbrele şi cheia i-o dădu vrăjmaşei mele ce gîndul însuşi în surghiun mi-l mînă.
De-abia tîrziu, cînd mă ţineau în mînă, m-am lămurit; şi jur (dar e sub stele om să mă creadă şi să nu se-nşele?), azi libertatea nu mi-e la-ndemînă.
Şi-asemeni prizonierului, cu mine port peste tot a lanţului povară şi-n ochii mei sclipesc numai suspine.

1 Dragostea pentru alte lucruri: pentru studiu, pentru artă etc.

2 Gîndul la Laura.

3 Călăuza fiind gîndul.

Cînd ai să vezi[1] culoarea mea de ceară, vei spune:
«De mă uit şi judec bine, acestuia mult nu-i lipsea
să moară».

LXXVH[2]

hiar de-ar privi-o Policlet o mie de ani şi cei cu
care faima-mparte, tot n-ar vedea nici cea mai
mică parte din frumuseţea ce m-a-nvins. Şi-o ştie
Simon care-a urcat pînă-n tărie (de unde ea
pogoară de departe), ca zugrăvind-o, pe pămînt să-
i poarte frumosul chip drept dulce mărturie.
în ceruri a-nchipuit-o-atît de pură, nu pe pământ,
aici, unde se-mbracă sufletul nostru-n trup ca-ntr-o
armură.
Bine-a făcut; căci mai pe urmă, dacă mijindu-şi
ochii-n lume, şi căldură şi frig simţea[3], n-ar fi putut
s-o facă.

Lxxvin

I_____lînd inspirat, în mîna lui dibace
la-ndemnul meu Simone[4] luă penelul, dacă-şi putea
însufleţi modelul dîndu-i şi glas acestei guri ce
tace,
m-ar fi scăpat de dorul ce mă face să nu pun preţ
pe ce-a pus preţ mişelul[5]; căci chipul ei mai blînd
decît e mielul mi se vădeşte, promiţîndu-mi pace.

1 Sonetul e adresat unui prieten neidentificat de comentatori.

2 Sonetul este inspirat de un portret al Laurei pictat de Simone Martini (1283-1344).

3 Dacă pictorul, coborînd din cer, ar fi reintrat în contact cu lumea prin simţuri.

4 Acelaşi Simone Martini din sonetul precedent.

5 Să dispreţuiesc ceea ce oamenii josnici preţuiesc îndeobşte.

Cînd stau cu ea de vorbă cîteodată m-ascultă-n gînd cu-atîta duioşie, că mi-ar răspunde dacă-ar fi să poată.
O, cîtă bucurie ţi-a fost dată, Pigmalion[1], dac-ai avut de-o mie de ori ce-aş vrea să am numai o dată.

LXXIX

Iffîrşitul de va fi ca şi-nceputul acestui an, al patrulea cu zece de cînd suspin, nici vînt nici umbră rece n-o să-mi aline focul şi gemutul.
Amor, cu care nu-mpart gînd, sub cnutul şi jugul său atare mă petrece, încît mă sting încet pe zi ce trece şi nu ridic în faţa doamnei scutul.
Aşa mă mistui zi de zi-n tăcere şi-mi ştiu doar eu durerea tăinuită, şi ea ce-mi scurge lacrima din pleoape.
Abia-mi tîrăsc suflarea ostenită şi nu ştiu cît voi mai avea putere, căci anii fug şi moartea e pe-aproape

.LXXX[2]

el hotărît în larg să-şi poarte viaţa prin valuri care mint[3] şi colţi de stîncă luptînd cu moartea într-o biată luntre, cu paşi grăbiţi alunecă spre moarte: s-atingă deci s-ar cuveni limanul cît încă de cîrmaci ascultă pînza.
Boarea[4] suavă ce-mi struneşte pînza de cînd mi-am dat Iubirii-n pază viaţa nădăjduind s-ating curînd

1 Sculptorul din antichitate a cărui statuie a fost însufleţită de zeiţa Venus, dîndu-i posibilitatea artistului să stea de vorbă cu ea ori de cîte ori voia.

2 în legătură cu forma de sextină, vezi XXII, nota *.

3 Pe marea zbuciumată a dragostei.

4 în original: *l 'aura*, adiere. Substantivul, prin omofonie, este pretutindeni identificat cu numele Laurei (vezi sonetele CXCIV, CXCVI, CXCVII, CXCVIII etc.).

limanul, m-a-mpins din larg pe mii de colţi de stîncă; şi tot ce-n jur mi-era prilej de moarte mai greu părea c-atîrnă-n propria-mi luntre.
Mult timp am rătăcit în oarba luntre iară să văd unde mă duce pînza ce iară vreme mă-mpingea spre moarte, pînă cînd Cel ce-n dar ne-ntinde viaţa m-a-ntors din drumul colţilor de stîncă şi mi-am zărit din depărtări limanul.
Cum farul pe-ntuneric şi limanul din larg cu bucurie-l vede-o luntre scăpată de furtuni şi colţi de stîncă, la fel de pe catargul gros ce pînza mi-o umflă-n vînt întrezărit-am viaţa de-apoi şi mult m-am bucurat de moarte.
Nu c-aş fi sigur de rîvnita moarte; căci de cu zi de vrei s-atingi limanul, e drumul lung şi mult prea scurtă viaţa; şi tremur cînd mă văd pe-o biată luntre purtat de vîntul ce-mi împinge pînza şi m-a strivit de-atîţia colţi de stîncă.
O, cum aş vrea de negrii colţi de stîncă scăpat, surghiunul[1] să mi-l duc spre moarte, să trag în port, să strîng în funii pînza şi să m-aştepte undeva limanul! Ci ard ca lemnul din aceasta luntre: ce-a fost m-apasă şi mă leagă viaţa.

Părinte sfînt, ce moartea-mi dai şi viaţa, împinge-ini luntrea la liman şi pînza, cît încă nu mă sfarm pe colţi de stîncă

[1] Viaţa terestră.

.LXXXI

i-d atit de grea amarnica povară de vechi năravuri şi străvechi păcate, încît mă tem că-n drum, la jumătate, îi voi cădea vrăjmaşului[1] în gheară.
E drept c-un prieten sfînt[2] odinioară m-a mîntuit prin har şi bunătate, ci-acum vederii mele însetate se-ascunde şi-ntuneric mă-mpresoară.
Dar glasul lui pe lume şi-azi răsună: «O, voi care trudiţi, la mine-i poarta; intraţi, de nu vă-ntorc momeli viclene».

Ce dragoste, ce har sau poate soarta mă vor găti, ca pe hulubi, cu pene ca să mă-nalţ spre ceruri din minciună?Lxxxn

-am obosit, frumoaso, niciodată să te iubesc şi-mi vei fi pururi dragă, dar sînt sătul să plîng de-o viaţă-ntreagă şi silă mi-e de mine nu o dată.
Decît o piatră-n pagubă-mi sculptată cu numele ce-l porţi[3], cînd supt de vlagă va fi să scap de

1 Diavolului.

2 Cristos.

3 Decît o lespede de mormînt care ar purta înscris numele Laurei, ca fiind cea care i-a provocat moartea, poetul preferă o lespede fără nici o

trupul ce mă leagă, aş vrea mai bine-o lespede curată.
De-aceea dac-o inimă-n vîlvoare ţi-ajunge, chinul nu-i spori, căci dînsu-mi va stinge viaţa-n piept. Fii-ndurătoare!
Iar dacă-ncerci să te hrăneşti cu plînsu-mi, te-nşeli, căci nu va fi astfel: drept care Iubirii-i mulţumesc şi mie însumi.

Lxxxrn

înă cînd încă tîmpla mea-nsemnată de timp

nu va fi albă ca nămeţii, n-am să fiu sigur[1], chiar dacă săgeţii lui Amor mă las pradă cîteodată. Nu mă mai tem că-mi suge vlaga toată, nici că mă prinde-n vîscul tinereţii, nici că-mi deschide inima, ca vieţii să-i curme firul arma-nveninată. Şi ochii mei de mult nu lăcrămează, dar lacrimile ştiu ce drum porneşte spre ochi şi pasu-îl zăvoresc cu trudă.
Privirea ei şi astăzi mă-ncălzeşte,
dar nu mai ard, şi somnul mi-l scurtează,
dar nu mi-l ia, imaginea ei crudă.

LXXXIV

- KlRflai, plîngeţi, ochi, cu inima-mpreună, căci, dacă moare, e din vina voastră.
- Din plîns trăim, dar nu-i greşeala noastră: plătim greşeala inimii, nebună.
- Prin voi ca-n însăşi cuibul ei se-adună în piept Iubirea, pasăre măiastră.
- Noi n-am fost altceva decît fereastră nădejdilor ce astăzi se răzbună.
- Temeiurile voastre nu-s egale, căci numai voi, încă de prima dată, al vostru rău şi-al ei l-aţi pus la cale.

Ceea ce spui ne doare şi ne-arată
cum poţi plăti greşeli ce nu-s a tale;
atît de rară-i dreapta judecată

.LXXXV

ereu iubit-am, şi iubesc, şi-mi pare ca voi
iubi mai mult ca-ntîia oara preadulce locul unde-
n fapt de seară plîngînd mă-în torc, cînd
Dragostea mă doare.
Şi ceasul voi iubi şi clipa care m-au despuiat de
griji ca de-o povară, şi chipul ei de farmece
comoară ce pilduind mă-ndeainnă şi mi-e soare.
Dar cine-ar fi putut ghici primejdea ce inima-mi
pîndeşte prin vrăjmaşii[1]ce-mi sînt mai dragi
decît o lume-ntreagă?
O, dragoste, ce grei îţi simt azi paşii!
De n-ar spori cu dorul şi nădejdea,
m-aş frînge, chiar cînd viaţa mi-e mai dragă.

LXXXVI

ămîn duşmanu-acelei dulci ferestre[2]prin
care-Amor cu arma-i veninoasă nu m-a răpus;
căci moartea e frumoasă atîta timp cît viaţa-i
încă zestre.[3]
Să fiu ostatec temniţei terestre mi-e doar prilej
de rele ce m-apasă iară sfîrşit; căci sufletul să
iasă nu vrea din cuibul inimii buiestre.
Şi-l plîng, căci pătimind odinioară
s-ar cuveni să ştie că nu-i vreme

inscripţie.

1 De a putea rezista iubirii.

1 Leopardi notează: „adică prin Laura, prin locul, ceasul şi clipa cînd am văzut-o prima oară".

2 Ochii Laurei.

3 Bogată în bucurii.

s-o-ntorci, nici timp să-l poţi din drum aţine.
De cîte ori l-am îndemnat: «Hai, zboară! Să mori nu-i niciodată prea devreme cînd laşi în urma ta zile senine».

LXXXVn

e-ndată ce săgeata-n arc zvîcneşte, săgetătorul de departe ştie care-a dat greş şi care din tărie se lasă jos şi-n ţintă nimereşte.
La fel, iubito, cînd din ochi hoţeşte tu m-ai străpuns, ştiai că mă sfîşie săgeata lor în inima pustie de unde pururi lacrima ţîşneşte.
Şi sigur sînt că ţi-ai şoptit: «Sărmanul, pe unde-l poartă dorul şi suspinul? Cu arcu-acesta l-a răpus duşmanul[1]

Pricep acum, cînd vieţii-i simt veninul, că nu vor morţii să-i ating limanul vrăjmaşii mei[2], ci să-mi sporească chinul

.LXXXVin

iindcă speranţei nu-i ajung la capăt şi vieţii nu-i pot stăvili menirea[1], aş vrea să mi-o fi spus

1 Amor.

2 Ochii Laurei.

din timp simţirea, ca înapoi să fug[2] gonind, să scapăt.
Şi astăzi mai alerg sleit şi şchioapăt de-a stînga, unde m-a-nsemnat Iubirea, dar nu mă tem, deşi pe chip ciocnirea înscrisă port şi pacea nu-mi recapăt.
«Daţi înapoi!», vă strig deci vouă care sînteţi pe drum şi vouă-n care-şi sapă Iubirea loc, ducîndu-vă-n ispită.
Eu pot fi viu, dar nimenea nu scapă; vrăjmaşa mea era nespus de tare, şi totuşi am văzut-o-n piept rănită.[3]

caeor^xaiooaEoc^ooa^^
1 De-a fi trecătoare, scurtă.
2 De Laura.
3 în ciuda interpretărilor diferite carc se dau acestor ultime două versuri, Leopardi crcde, pe drept cuvînt, că poetul se referă tot la Laura, îndrăgostită probabil de altcineva *(op. cit.,* p. 93).

LXXXIX

in temniţa Iubirii vinovate scăpînd într-un tîrziu ca prin minune, mi-e greu, frumoase doamne, a vă spune cum m-apăsa rîvnita libertate.
Nici inima părea că nu-mi mai bate, cînd mi-apăru din nou spre-a mă răpune Amor, cu-atîtea vrăji şi-nşelăciune, c-ar fi putut şi-un înţelept abate.
Şi suspinînd ce-a fost, în neputinţă:
«Cătuşele şi lanţul şi-nchisoarea -
ziceam - mi-au fost mai dulci ca viaţa-aceasta!»

Cît de tîrziu mi-am cunoscut năpasta şi cît de greu mă smulg azi din eroarea în care-am lunecat cu bună ştiinţă
!XC

i tremurau în vînt unduitoare şi-n mii de dulci vîrtejuri răsucite şuviţele de aur însorite, şi-n ochii-azi stinşi[1], lumini mistuitoare.
Părea că văd o umbră de-ndurare (ori mănşelam), sub pleoapele umbrite şi cum tînjeam de doruri neîmplinite, ca iasca-am ars, ca ceara-n lumînare.
Curgeau din gura ei dumnezeieşte cuvintele şi-n mers, uşor ca vîntul, ca îngerii păşea, iară prihană.
Făpturi ca ea n-a cunoscut pămîntul; şi dacă astăzi chipul ei păleşte, săgeata smulsă doare încă-n rană
.XC[2]

[1] Ochii Laurei, azi stinşi din cauza bolii sau a vîrstei.

[2] Sonetul este închinat unui prieten sau lui Gherardo, fratele poetului, care, în urma morţii iubitei, se călugărise.

Frumoasa ta, cu patimă-ndrăgită, s-a rupt de noi şi sufletul mi-o spune că s-a-nălţat la ceruri din genune, atît de pură a fost şi de-mplinită.
E vremea-acum ca inima-ţi cernită, ce-a fost a ei cît a trăit pe lume, uitînd de cîte sînt deşertăciune, să-i calce urma alergînd grăbită.
Căci uşurat de-a dragostei povară, pe drum lăsa-vei şi-altele de-o-parte, ca pelerinii cînd departe pleacă.
Vezi bine doar că tot ce-i viu spre moarte aleargă şi că inimii uşoară
i-e scris pe cerialt ţărm să se petreacă.

XCI[1]

Plîngeţi, femei, şi plîngă şi Iubirea, şi voi, îndrăgostiţi din lumea-ntreagă, pe cel ce-i mort şi ştiind să vă-nţeleagă v-a preamărit în versuri amintirea.
Cît despre mine, eu îmi rog mîhnirea să nu-mi usuce lacrima pribeagă şi pas să dea pornirii ce dezleagă suspinele, ca să-mi descarc simţirea.
Plîngă şi versul cu răboju-i veşnic durerea morţii ce ne-a smuls haină de prea curînd pe messer Cino-al nostru.

[1]Sonetul este scris cu ocazia morţii poetului Cino da Pistoia (1270-1337).

Şi plîngi, Pistoie, şi tu, neam netrebnic[1], poetul
mort ce-n viaţă-a fost al vostru şi-acum în cer se
bucură-n lumină.

xcra

BraSdesea mă-ndemna Iubirea: «Scrie tot ce-ai
văzut cu litere-aurite; scrie cum dor săgeţile-mi
menite s-omoare şi-n acelaşi timp să-nvie.
Ţi-am dovedit-o nu demult şi ţie, şi pildă-ai fost
mulţimii-ndrăgostite; te-ai dăruit apoi altor
ispite şi mi-ai scăpat, dar te-am robit iar mie.
Şi dacă ochii ce-ţi stîrniră patimi şi-n care cuib
mi-am făurit odată cînd am pătruns în inima ta
moartă,
îmi vor reda săgeata ce nu iartă,
nu va rămîne faţa ta uscată:
căci eu, tu ştii, eu mă hrănesc cu
lacrimi»

.xciv

Ihipul iubitei cînd prin ochi pătrunde
în noi, alungă orice chip departe; căci vlaga[2] ce
din suflet ni se-mparte ne lasă storşi în trupuri
muribunde.

1 Cetăţenii Pistoiei care îl exilaseră pe Cino.

2 în original: *le vertîi*, forţe prin care sufletul exercită diferite funcţii în trup (senzitive, vegetative, raţionale). Petrarca, asemenea tuturor contemporanilor săi, nu este nici el străin de teoria galenică potrivit căreia funcţiile fizio-psihice ale organismului animal erau determinate de amestecul diferitelor substanţe incorpórale (animale, vitale etc.) cu care sîngele se încărca trecînd prin diferite organe.

Minunii prime a doua îi răspunde adeseori: căci izgonita parte[1], fugind din sine, se răzbună-n parte pe locu-ajuns[2] şi-n drag surghiun se-ascunde.
Pe două feţe-atunci paloarea-apare; căci vlaga ce-nainte le da viaţa, nici lui, nici ei nu le mai rîde-n faţa.
Acestea toate-mi fură-n gînd povaţă văzînd cuprinşi doi tineri de-o paloare, ce-adeseori şi pe-al meu chip răsare.

XCV

, de-aş putea să-nchid şi-n versuri bine precum în piept a mele gînduri toate, n-ar fi pe lume suflet să n-arate, oricît de crud, că milă i-e de mine.
Ci ochii tăi, a căror dulci luni ine nici scut, nici coif nu le-au putut abate, mă ştiu cum sînt, deşi nicicînd răzbate durerea mea în jalnice suspine.
Ori dacă raza lor mă-ntrepătrunde ca soarele cînd în cristal transpare, dorinţa mea[1] ti-ajungă şi nespusă.
Măriei ori lui Petru vătămare nu le-a adus credinţa lor supusă[2]: şi ştiu că numai tu mă poti pătrunde.

cgîoc^eoosaoc^ica^^

1 Dorinţa de a-mi exprima cu măiestrie gîndurile.

1 Sufletul.

2 în trupul iubitei.

2 în original: *la fede, eh 'a me sol tanto e nemica,* credinţa care numai mie îmi este vrăjmaşă. Prin exemplul Măriei Magdalcna şi al Sfmtului Petru, care prin credinţa lor i-au fost dragi lui Cristos, poetul încearcă să-şi determine iubita (singura care îl poate înţelege, vezi ultimul vers) să-l iubească.

XCXI

-au frînt atîtea lacrimi şi suspine şi-atîta grea şi lungă aşteptare, încît urăsc nădejdea-amăgitoare şi dorul care-n lanţuri mă mai ţine. Dar chipul fermecat ce-l port în mine şi-aievea-l văd în tot, în nea şi-n floare, potrivnic vrerii mele în viitoare mă-npinge iar şi-n chinuri mai haine.

Lipsit am fost cîndva de libertate şi-atunci m-am frînt: căci ce-i e drag privirii din calea dreaptă-adeseori te-abate.

Atunci de bună voie amăgirii m-am dat, iar azi pe-a altui vrere bate inima prinsă-n mrejele iubirii

.XCVII

, dulce libertate, cînd gonită m-ai părăsit, cît mi-ai vădit de dragă viaţa, cît timp nu sîngeram de-o plagă tot mai adîncă-n piept, tot mai cumplită!

Privirea mea de propria ei ispită[1] se-ndrăgosti astfel, încît reneagă tot ce nu-i ea; prin mine se dezleagă de lume şi de mine-a fost silită.

Numai de moartea mea[2], restu-i minciună, s-
ascult îmi place; şi-umplu cu-al ei nume
văzduhul care-atît de dulce sună.
Mereu în preajmă-i dragostea m-adună şi-alt loc
nu ştiu, nici mîna ştie cum e să cînţi pe alta
decît ea pe strună.
cooraocg&oo&ocâ&xra^^
1 De Laura, ispita ochilor.
2 De Laura, pricina morţii sale.

XCVIII

ricine poate, Orso[1], armăsarul să-ţi ţină-n
frîu şi calea să i-o-abată; dar sufletul să-ţi lege
cine cată ştiind că rîvneşte cinstea, nu
contrarul?
Nu suspina: să-i stingă lui pojarul, chiar de
rămîi, nu-i nimenea să poată; e gata-n cîmp[2] şi
faima lui ne-arată că nu i-o ia 'nainte nici
stegarul.
Va fi de-ajuns ca-n ziua hotărîtă cu tinereţea
care arde-într-însul, cu patima şi cu străvechiu-i
sînge
să strige: «Aceeaşi pară ne-ntărîtă pe mine şi
stăpînul meu, dar dînsul se mistuie că nu-i aici şi
plînge

XCIX[3]

1 Orso dell'Anguillara. Poetul îi adresează acest sonet pentru a-l consola de faptul că nu putea participa la un turnir.
2 Sufletul, care rămînc în continuare subiectul strofelor următoare.

I_____lum ambii-am dobîndit încredinţare
că dorurile noastre sînt deşarte, spre Cel ce
pururi bucurii împarte îndeamnă-ţi, frate, inima
să zboare.
E viaţa noastră ca un cîmp în floare pe unde-un
şaipe ne-a pus gînd de moarte şi cîte plac privirii
de departe nu sînt decît momeli înşelătoare.
De-n viaţă, deci, vreţi să gustaţi o dată din
liniştea ce mintea ne-o hrăneşte, după-nţelepţi
vă luaţi, nu după gloată.
Dar parcă-aud zicînd: «Ne sfătuieşte s-o luăm
pe-un drum ce-a rătăcit odată şi astăzi mai
vîrtos îl rătăceşte».

C

ereastra[1] unde Soarele[2]-mi se-arată numai
cînd vrea, iar celălalt[3] la-amiază şi cea[4] pe unde
gerul înnoptează cînd iarna prind vîntoasele să
bată,
şi piatra unde şade cîteodată iubita mea şi
singură visează, cu cîte locuri umbra i-o
păstrează sau în ţarină urma-ncătuşată,
tărîmu-în care Dragostea m-ajunse, şi primăvara
ce sorocu-îl ţine[5] şi an de an îmi răcoreşte rana,

[3] Sonetul este dedicat unui prieten, care a suferit şi el de pe urma dragostei.

şi vorbele şi faţa ei ce-ascunse adînc în piept le port, sădesc în mine năvalnic dor să-mi moi în lacrimi geana.
oaeura&acg&acaenbffisc«^^

1 Una dintre ferestrele casei locuite de Laura.

2 Soarele poetului este Laura, denumită astfel şi în alte multe sonete.

3 Soarele propriu-zis.

4 Altă fereastră, îndreptată spre nord.

5 E vorba de ziua în care poetul s-a îndrăgostit de Laura. în original: *mi rinfresca in quel di l'antiche piaghe,* îmi împrospătează în acea zi rănile vechi.

CI

, ştiu că vom cădea cu toţii pradă aceleia ce-n umbră ne pîndeşte,[1]că lumea prea curînd ne părăseşte şi-n ea nu poate nimeni să se-ncreadă. Nerăsplătită văd orice corvoadă; sfîrşitul de pe-acum m-ademeneşte; doar dragostea mă tine încă-n cleşte şi lacrimi vrea pe chipul meu să vadă.

Ştiu anii cum din zi şi ceas se-nfruptă, dar forţa mea nu scade, ci se-ncinge prin ei mult mai vîrtos ca prin magie.

De şapte şi cu şapte ani se luptă dorinţa cu raţiunea; ea[2] va-nvinge, de poţi citi în viitor ce scrie

.Cil

1 Moartea.

2 Raţiunea.

înd trădătorul din Egipt[1] i-aduse lui Cezar
capul lui Pompei, se ştie, ca să-şi ascundă multa
bucurie, Cezar vărsase lacrimi şi gemuse;
iar Hanibal cînd îşi văzu răpuse oştirile şi
Soarta-n vrăjmăşie, rîsese ca să scape de mînie
în mijlocul mulţimilor distruse.
Astfel se-ascunde sufletul sub zale potrivnice, şi
faţa niciodată nu-i mărturie patimilor sale.
Iar eu, dacă surîd sau cînt vreodată, o fac doar
fiindcă nu ştiu altă cale să-mi poată-ascunde
lacrima-ntristată.

CHI[2]

e-nfrînse Hanibal întîia oară, dar soarta-n
urmă nu ştiu s-o-ajute: adună deci, seniorul
meu, virtute, să nu păţeşti asemeni lui ocară.
Ursoaica[3] pentru puii[4] ce muşcară ţarina morţii-
n mai, azi pe tăcute şi unghiile şi dinţii şi-i
ascute ca-n spate, răzbunîndu-i, să ne sară.

1 Ptolemeu, al doisprezecelea rege al Egiptului, care l-a asasinat pe Pompei în speranţa că va cîştiga simpatia lui Cezar.

2 Sonetul este adresat lui Stefano Colonna (vezi sonetul X, nota 1) învingător în lupta purtată cu familia Orsini la San Cesario în 22 mai 1333.

3 Familia Orsini.

4 Bertoldo şi Francesco, membri ai familiei Orsini, căzuţi în lupta de la San Cesario.

Cît timp durerea-n pieptul ei mocneşte, tu spada deci n-o lepăda din mînă, ci mergi spre ţel, unde te cheamă-anume
menirea ta pe drumul drept ce pînă şi după moarte, -n veac ce-nveşniceşte, îţi va aduce glorie şi renume.

CIV[1]

irtutea ce-nilorea nădăjduita cînd dragostei îi presiinţeai fiorii,[2]dă rod în tine pe măsura florii şi-11 sinea mea nădejdea-i răsplătită.
Voi scrie deci, dorinţa mi-e ispită, şi te voi da nemuritoarei glorii, căci scrisul, nu virtuţile culorii sau dalta fac iaptura nemurită.
Marcel sau Cezar, Scipio-Africanul crezi că trăiesc de-atîţia ani de zile prin marmura cioplită cu ciocanul?
Statuile, Pandolfo, sînt fragile şi veşniciei nu-i atingi limanul decît prin arta ce-i cuprinsă-n file.

CV[3]

1 Sonetul este adresat lui Pandolfo Malatesta, senior de Rimini şi mare admirator al poetului, căruia îi trimisese doi pictori pentru a-i face portretul.

2 în primii ani ai tinereţii.

3 Această canţonă este scrisă în genul aşa-numitelor *canzone-frottole:* poezii populare, în care proverbele şi sentinţele se amestecă cu relatarea unor întîmplări comice sau bizare, fără legătură între ele, scrise în metru neregulat şi adeseori cu rimă la mijlocul versului. în cantona de faţă, intenţionat obscură, a cărei formă reprezintă un exerciţiu metric ce tinde să depăşească cele mai îndrăzneţe dificultăţi ritmice şi să realizeze adevărate performanţe de rimă, Petrarca inserează - după unii comentatori - o serie de aluzii, fie la Laura, fie la Curtea Papală, fără a ne permite însă să-i descifrăm tîlcul ascuns, dacă,

-am să mai cînt cum obişnuiam pe vremuri,

căci n-am fost înţeles[1] şi mi-e ruşine; poţi

stînjeni pe alţii[1] şi-n cîntare. E de prisos de plîns
să te cutremuri; gem sub zăpadă crestele alpine;
şi ziua vine: eu sînt în picioare. Un gest frumos e
dulce bucurie; şi-mi place ca femeia să purceadă
în mers cu demnitate şi mîndrie, nu-în vrajbă şi
mînie: Iubirea cîrmuieşte fără spadă.

De te-ai pierdut, fa cale-ntoarsă-n goană, de
casă n-ai, poţi sta şi pe coclaur, de n-ai pocal de

aur[1]sau l-ai pierdut, poţi bea şi dintr-o cană.

Azi nu-i mai dau lui Petru în păstrare:[1]
cum mă pricep, şi alţii mă priceapă.
Să rabzi poveri e pagubă curată:
cînd pot le-arunc şi singur stau. Se pare
că Faeton căzu din cer în apă;

trecut-a rîul mierla[1] şi-i scăpată:
vino s-o vezi. Azi nu mai vreau: nu-i joacă
o stîncă ce răsare dintre unde
şi vîscu-în frunze. Sufăr cînd buimacă
mîndria nu se-apleacă
şi dulci virtuţi într-o femeie-ascunde.
Şi nechemat răspunde cîte unul;
altul în schimb de cine-l roagă fuge;
pe altul geru-îl suge;
iar altul moartea-şi cheamă-n gînd, nebunul.
«Cînd eşti iubit - zice-un proverb -, iubeşte.» E-
aşa cum spun: ştii bine că se cade pe pielea ta
să-nveţi tot ce se ştie.
Pe-ndrăgostit femeia-l umileşte. Smochinul se
cunoaşte după roade. S-aspiri la fapte mari e-o

nebunie[1]cînd adăpost găseşti în orice ţară.[2]Sub vagi sperante-adeseori te nărui: m-am prăbuşit şi eu odinioară. Ci vi a ta-mi ce coboară va fî

cine[1] s-o vrea, de-am să i-o dărui. Nădăjduiesc
ca-n ziua de pe urmă Cel ce ne-adună ca să-i
trecem pragul, cu mila şi toiagul
să-mi mîne paşii-n rînd cu blînda-i turmă.
Nu toţi pricep din cîţi citesc şi-aşteaptă;
sînt mulţi pescari, dar peşti nu prinde-oricine;
fiind prea subtil n-ajungi la-nţelepciune.
Cînd stai şi-aştepţi, să fie legea dreaptă.
E cale lungă ca s-ajungi la bine.
Din preajmă rîzi de ce-ţi părea minune.
E mai suavă-o frumuseţe-ascunsă.

O, dulce cheie[1] ce-ai pătruns în mine
şi-ai dezlegat suflarea mea străpunsă
de lanţuri, şi pătrunsă
în pieptul meu din piept îmi storci suspine!

Durerea mea pe dînsa[1]-acum o doare şi chinul ei
îmi e balsam mîhnirii. Ii mulţumesc Iubirii
că n-o mai simt, chiar dacă ea nu moare.

Cuvinte înţelepte în tăcere, şi cîntul lor ce orice

grijă-abate, şi temniţa[1], şi-n bezna ei lumină;
noptatice violete-n adiere, şi fiarele-ntre ziduri

de cetate,[1]şi dulcea teamă, faţa ei senină, şi din

doi ochi[1] un rîu ce-n bucuria dorinţelor mă duce

şi-n tărie: Iubirea m-a robit şi gelozia, şi ochii[1],
şi solia
ce-mi poartă paşii lin spre veşnicie şi-mi satură
speranţele setoase. O, tainica mea dragoste,
cînd luptă, cînd pace întreruptă, nu mă lăsa în
trup să zac şi-n oase.

Azi plîng şi rid de suferinţi sterile, căci tot ce-

aud[1] credinţa-mi întăreşte.
în bine sper şi gust din plin prezentul şi tac şi
strig şi număr ani şi zile. Un verde ram în el m-

adăposteşte şi mulţumesc trufiei[1] ce torentul
iubirii obstinate-a-nfrînt şi-n mine a-nscris adînc:
«Voi fi pentru greşeală stigmatizat» şi-a şters
(nu mi-e ruşine s-o spun) «Era mai bine să nu

vădeşti atîta îndrăzneală». Ea[1] mă răneşte, ea mă ţine-n viaţa şi-n mine-o cînt mai mult ca pe hîrtie; mă stinge şi mă-nvie, mă arde şi-n acelaşi timp mă-ngheată.

CVI

in ceruri o făptură îngerească a pogorît pe-un proaspăt mal de ape şi umbre ce-mi păzeau singurătatea.

Şi fără scut ori soţi să mă păzească văzîndu-mă, un laţ mi-a-ntins pe-aproape, prin iarba ce-mblînzea pustietatea.

Lumina ei mi-a fost preadulce nadă şi-mi place să mă las luminii pradă

.CVII

I_____Iu ştiu pe unde să-mi găsesc scăpare: mă duşmănesc de-atîta-amar de vreme frumoşii-i ochi, că inima se teme să nu se frîngă-n două de-ntristare.

Să fug aş vrea; dar scînteiază-atare lumina lor sub care fruntea-mi geme, că mai vîrtos ca înainte vreme mi-orbeşte ochii, azi, biruitoare. Şi-atît de des în tot le văd răsfrîntă imaginea, c-oriunde stropi de aur zăresc din ochii ce-s iubirii poartă.

Asemeni creşte dintr-un singur laur[1]un codru

întreg[1], prin care dor descîntă vrăjmaşul[2] meu
şi-n voia lui mă poartă.

CVIII

, loc mai norocos decît oricare, unde cîndva
a poposit Iubirea şi scris mi-a fost să-mi dăruie
privirea ce-n preajma ei răsfrînge-nseninare,
mai iute s-ar topi sub vremi şi soare un diamant
pierzîndu-şi strălucirea, decît s-ar şterge, dulce,
amintirea privirii închisă-n mine cu zăvoare.
Nicicînd n-am să te văd iară ca-n tine să nu cat
urma ce-n adînc păstrează pasul făcut cînd mi-ai
orbit vederea.

Şi dacă-Amor în cei aleşi veghează, roagă-l,

Sennuccio[1], -n taină, să-mi aline c-o lacrimă sau c-un suspin durerea.

CIX

De cîte ori Iubirea mă-ncolţeşte, pe zi şi noapte poate-a mia oară, mă întorc uncie scîntei odinioară în mine-aprins-au foc ce mă robeşte. Acolo abia simt pacea-n jur cum creşte şi-n crucea-amiezii, în zori şi-n fapt de seară atît de blînd lumina-i mă-nfaşoară, că orice gînd din mintea mea goneşte.
Şi de pe chipu-i boarea ce-n răsfrîngeri cu vorbele cuminţi se-ntrepătrunde şi-n dulce-azur tot ce-a atins preface,
ca adierea aripilor de îngeri mă mîngîie şi nicăieri altunde nu mă-nvoieşte să respir în pace

.CX

I-------lutreierînd pe unde-i scris să-mi poarte Iubirea paşii, îmi urzeam armură din gînduri vechi, pîndind la cotitură cum cel ce-aşteaptă luptă grea şi moarte.
Văzui atunci o umbră ce de-o parte frîngea lumina, şi-n ţarina sură recunoscui preadulcea ei făptură de cer aproape, de pămînt departe.

«De ce se zbate inima-ţi să scape?» mi-am zis;
dar glasul n-apucă să spună şi ochii ce mă ard
îmi fură aproape.
Cum fulgeră şi dintr-odată tună, la fel sclipirea
ce-i mijea sub pleoape c-un tainic semn m-
ajunseră împreună.

CXI

oamna ce-mi poarta pe-al ei chip iubirea, pe
unde deapăn gînd şi dor răzleţe îmi apăru; şi ca
să-i dau bineţe cu teamă ridicai spre ea privirea.
Ci ea, de-ndată ce-mi ghici pornirea, cu-atîta dor
se-ntoarse şi blîndeţe, că şi lui Zeus furiile
semeţe i le-ar fî-nfrînt, răzbindu-i sumeţirea.
Mă-nfîorai; şi ea trecu-nainte,
dar n-am răbdat cuvîntul să-mi întoarcă,
nici focul din privirea ei curată.
Iar azi atîtea bucurii mă-ncearcă,
de chipul ei cînd îmi aduc aminte,
că nu pot plînge, nici n-am plîns
vreodată

.CXII

ş vrea, Sennuccio[1], de-aş putea-n cuvinte,
să-ţi spun ce chinuri mă muncesc: căci iată şi
astăzi ard şi sufăr c-altădată; ea-i tot stăpînă, eu
tot ca-nainte.
Sfioasă-o văd şi-ndată mă dezminte; cînd bună-
ori rea, cînd aspră mi se-arată, cînd îndrăzneşte,
cînd sfioasă cată, cînd mîndră stă, cînd blîndă şi
cuminte.
Aici şezu, aici călcă păinîntul, aici mă săgetă
gonindipmi somnul, aici preadulce-o-auzii cum
cîntă.

Aici zîmbi şi-mi dărui cuvîntul, aici

păli. Cu-aţare gînduri Domnul[1]şi-n
veci stăpînul nostru mă frămîntă

oswc» *vt^xs&xjs&cas^^*

CXIII

ici[1], Sennuccio, ajuns pe jumătate[2] (de-aş fî cu tine-ntreg şi tu ferice!) sosit-am cînd au prins să se ridice furtunile cu vîntu-îngemănate.
Dar nu mă tem de fulgere şi zloate ca-n alte dăţi şi vreau să ştii, amice, de ce dorinţa-n piept nu se dezice şi nici măcar s-adoarmă nu răzbate.

pînă la urmă, există cu adevărat un tîlc ascuns în ea şi dacă nu este mai degrabă, aşa cum o presupune genul, o simplă înşiruire de idei presărate de *motto*-uri, de sentinţe, de proverbe, de antiteze, de jocuri de cuvinte, fără nici o legătură între ele. Leopardi, singurul dintre comentatori care îi refuză orice explicaţii, notează cu umor: ,.Această canţonă (oricare ar fi cauza) este scrisă intenţionat de aşa manieră încît să nu fie înţeleasă. Motiv pentru care noi ne vom mulţumi să înţelegem tocmai faptul că nu poate fi înţeleasă; iar eu nu mă voi osteni s-o descifrez, în ciuda intenţiilor propriului ei autor" (*op.cit.*, p. 103).

1 De Laura, se pare.

1 Aluzia se referă tot la Laura.

1 Cuvînîul *(¡'auro* în original, sinecdocă indicînd materia, aurul, în locul obiectului) presupune persoana Laurei.

1 „Aluzie obscură" - se mulţumeşte să remarce Daniele Ponchiroli. Carducci presupune o comparaţie: nu-mi mai dăruiesc bunurile mele iubirii, aşa cum primii creştini îşi dăruiau averile bisericii, adică Sfintului Petru.

1 Probabil poetul însuşi, scăpat de momelile iubirii.

1 0 altă aluzie, probabil, la temeritatea de care dă dovadă poetul aspirînd la dragostea Laurei.

2 Avancino Avancini subînţelege: cînd orice femeie îţi poate ajunge.

1 Dumnezeu.

1 A graţiei divine, probabil.

1 Pe Laura.

1 Trupul Laurei, probabil.

1 Aluzie la Curtea Papală de la Avignon.

1 Ochii poetului.

1 Ai Laurei de astă dată.

1 Despre îndurarea cerească.

Cînd am ajuns preadrag şi dulce locul unde-a văzut
lumina-întîi pe lume[3] Laura mea ce norii suri i-abate,
Iubirea-n suflet înteţit-a focul
şi teama a-nfrînt. Te-ntreb, ce-aş face, spune,
de-ar fi să-i văd privirile-nstelate?

oajocaeocattooffioc^^

1 La Valchiusa, lingă Avignon.

2 Numai cu jumătate din mine. Poetul îşi consideră prietenul ca pe cealaltă jumătate a lui (după cum rezultă şi din versul următor).

3 Laura se născuse la Valchiusa.

CXIV

e Babilonu[1]-în care ura creşte, se-ntinde răul şi ruşinea moare, cuib de durere, maică de-ntristare, ca să mă apăr, am fugit hoţeşte.
Aici[2], precum Iubirea-mi porunceşte, cînd versuri strîng, cînd ierburi moi sau floare, cu ea grăind; şi ce-a fost bun aoare nădejdea de mai bine mi-o hrăneşte.
Nici gloata nu m-atinge, nici minciuna; nu-mi pasă de noroc şi nici de mine, nimic din jurul meu nu mă-ncălzeşte.

1 în original: *disdetto,* refuz. Se referă probabil la refuzul Laurei de a-l iubi.

1 Laura.

1 Şi aici laurul este identificat cu Laura.

1 O pădure de imagini purtînd fiecare chipul Laurei.

2 Amorul.

1 Sennuccio del Bene, poet florentin, născut la sfîrşitul secolului al XIII-lea şi mort în 1349, prieten al poetului. A fost exilat din Florenţa în 1302, împreună cu Dante şi cu tatăl lui Petrarca.

1 Acciaşi prieten căruia i se adresează poetul şi în sonetul CVI1I (nota 1).

1 Amorul.

1 Poetul denumeşte astfel Avignonul, unde se afla la vremea aceea Curtea Papală.

2 în singurătatea de la Valchiusa.

Doar două fiinţe-mi stau la suflet: una[1]aş vrea să ştiu că-mi poartă gînd de bine, iar cealaltă[2] că-i dîrză şi-ndrăzneşte.

CXV

a mijloc între doi amanţi[1], splendoare, văzui o doamnă şi cu ea, fireşte, pe cel[2] ce peste noi şi zei domneşte; îi stam alături eu şi mîndrul Soare.
Cînd se văzu cuprinsă de vîlvoare în raza lui, privirea ce sclipeşte mi-o dărui zîmbind, şi cît trăieşte s-o văd aş vrea mereu surîzătoare.
Se preschimbă deîndată-n bucurie
adînca gelozie dinainte
cu care-mi duşmănisem adversarul.
Ci lui un nor i-acoperi fierbinte obrazul plîns: înfrîngerea-n tărie îl chinuia, îl dogorea ca jarul.

eroasBoogfiocaffincsffiixaffi^^

1 Unul este Apolo, zeul luminii, soarele, iar celălalt - poetul.

2 Amor.

CXVI

ătruns de negrăita gingăşie ce ochii mi-a hrănit odinioară, cînd bucuros i-aş fi închis, să moară şi-alt chip decît al ei să nu mai ştie,
m-am rupt de ea; ci dragostea mă-mbie să-i văd faptura-n tot ce înă-nconjoară şi gîndul din deprindere măsoară tot ce-i străin de ea cu duşmănie.

1 Laura.

2 în legătură cu acest personaj, părerile comentatorilor sînt împărţite: Leopardi, Carducci şi Daniele Ponchiroli (în comentariul ediţiei Contini) cred că e vorba despre cardinalul Colonna, prieten şi protector al poetului. Avancino Avancini şi Gustavo Rodolfo Cericllo cred că este vorba despre Sennuccio del Bene, fără a-l exclude însă nici pe cardinalul Colonna.

Aşa-am ajuns cu mintea rătăcita pe-o vale[1] ce suspinelor mi-e vatră, păşind umăr la umăr cu Iubirea.
*Dar nu femei, ci doar fîntîni şi piatră mă-ntîmpină şi-imaginea dorită ce-o văd în gînd oriunde-ntorc privirea.***182** *CanţonieruC Cui messet Francesco (Petrarca*
cseoow^c^oowocafitíc^

CXVII

e-ar fî ca malul, ce-ngrădeşte-această preadulce vale[2] dîndu-i nume[3], 'n spate să lase Babilonul[4] şi să cate, scîrbit de el[5], spre Roma, de pe creastă,
a mele doruri dulci cărări pe coastă spre raza ce le-adapă ar străbate[6]şi n-ar umbla ca astăzi, destrămate, deşi la ţintă toate ajung şi-adastă.
Cu-atîta drag sînt dincolo primite, că nu se-ntorc nicicînd; li-e adăstarea prea dulce peste muntele hotarnic.
A ochilor în zori e întristarea,[7]cînd, nezărind cărările rîvnite, mă-ndeamnă-a plînge şi-a trudi zadarnic[8].

CXVIII

1 La Valchiusa.

2 Val clii usa.

3 Numele de Valchiusa („vale închisă", în italiană) derivă tocmai de la coama care o înconjoară şi o îngrădeşte.

4 Avignonul (Babilonul, vezi şi sonetele CXIV, CXXXVII, CXXXVIII).

5 De dezmăţul care domneşte la Curtea Papală (în original: *per natura schiva,* din fire scîrbită).

6 Cărări mai uşor de străbătut. „Poale - după cum notează Leopardi - fiindcă latura din afară a acestei coame era mai accesibilă, aşa încît, dacă ar fi fost în partea dinăuntru, poetul ar fi putut să se urce în vîrfiil crestei şi de acolo să-şi trimită suspinele către Laura" *(op.cit.*, p. 111).

7 Ochii sînt cei care suferă, din pricina malului care Ie ia vederea.

8 Incercînd să uree totuşi creasta muntelui.

m şaisprezece ani[1] la temelie de cînd suspin şi merg cu ei spre moarte, şi parcă numai ieri, nu mai departe, durerile au prins să mă sfîşie.
Mi-e dulce-amarul, răul bucurie, mi-e viaţa chin şi totuşi să mă poarte îi cer, şi tremur, şi mă rog de Moarte să cruţe ochii ce mă-ndeamnă-a scrie.
Mă aflu-aici şi m-aş dori altunde; aş vrea să vreau şi vrerea mă dezminte, puţine fac din multă neputinţă.
Şi plînsul proaspăt doruri vechi ascunde mărturisind că sînt cel dinainte şi-a mă schimba nimic n-are putinţă.

CXIX[2]

doainnă[3]-a cărei frumuseţe-ntrece pe-a soarelui, cu el născută-odată[4], tînăr m-a rupt de gloată şi m-a-ndemnat să-i calc pe urme-n viaţă. Doar ea, prearară floare, mă petrece pe mii de căi; doar ea un ţel mi-arată, şi-n grai şi judecată mi-e călăuză dreaptă şi semeaţă. De dragul ei, cînd i-am răbdat în faţă privirile, m-am regăsit pe mine, de dragul ei în rime de tînăr cînt victoriile străbune[5]şi tot prin ea, de voi ajunge-n radă[6], nicicînd nu voi apune, trăind, cînd alţii mort au să mă creadă.

1 în 1343 se împlineau şaisprezece ani de cînd poetul se îndrăgostise de Laura.

2 Această canţonă închinată Gloriei a fost scrisă de Pctrarca în preajma încoronării sale ca poet în Capitoliu, în ziua de 8 aprilie 1341.

3 Gloria.

4 Gloria (Creatorului) apare o dată cu crearea lumii şi, deci, şi a soarelui.

5 Aluzia se referă la poemul latin *Africa,* la care poetul a început să lucreze încă din tinereţe şi în care cîntă luptele glorioase ale lui Scipio Africanul.

6 în original: *s'i'arrivo al disiatoporto,* dacă voi ajunge în portul rîvnit. De voi duce la bun sfîrşit poemul *Africa.*

Pe urma ei ani mulţi m-a dus de mînă, plin de nesaţ
şi tînără ardoare, rîvnind încredinţare,
acum pricep, că dragostea-mi nu piere;
dar numai umbra mi-o arăta-n ţărînă,
ferindu-şi faţa cald scînteietoare;
iar eu (o, desfătare!),
crezînd că văd destul, doar din părere
mă adăpam; ci azi, cînd sorb putere
din faţa ei, mi-e drag şi dulce gîndul.
Obrazul, ani de-a-rîndul
rîvnit, mi se vădi printre luinine,
şi-n inimă simţii un sloi de gheată[1]
ce va rămîne-n mine
pînă ce-ntreg mă va cuprinde-n brată.
Şi totuşi teama nu m-a-nfrînt, nici gerul, ci cutezînd
mă apropiai de-ndată, ca inima-nghetată
din ochi să-i soarbă mai vîrtos dulceaţă. Şi-
ngăduindu-mi să-i străpung misterul, îşi scoase
vălul şi grăi: «Curată priveşte-mă şi cată
a-mi cere doar ce anii mulţi[2] te-nvaţă». «Stăpînă -
am zis -, iubirea ce de-o viaţă mă arde-n piept,
astfel se înteţeşte, încît nu mă-nvoieşte nimic să
vreau altminteri decît tine.» Cu-atîta dor şi foc
ascuns sub gene se-ntoarse-atunci spre mine, că
pururi voi spera şi mă voi teme.
■ Dintotdeauna-au fost puţini cei care de mine
auzind ce se vorbeşte, pe scurt răstimp, fireşte, să
nu simţească-n piept nici o scînteie. Ci dintr-adins
vrăjmaşa mea[3], se pare, s-o stingă vrea; virtutea-
atunci păleşte şi alt stăpîn[4] domneşte, făgăduind
un trai tihnit să-ţi deie. Dar cel[10] ce ţine-a minţii

1 „De uimire, spaimă, respect şi dragoste", explică Leopardi *(op.cit.,* p. 423).

2 Anii maturităţii, însufleţiţi de aspiraţii nobile şi înalte.

3 Lascivitatea, ignoranţa, inerţia.

4 Huzurul, lenea.

tale cheie o laudă-astfel, încît pricep că dorul, a-
toate-nvingătorul,
ce-ţi arde-n piept cu semnul meu te-nseamnă[11]. Şi
drept dovadă că-mi eşti prieten mie, am să-ţi arăt o
doamnă[12] ce-ţi va aduce spor de bucurie.»
Mă pregăteam să spun: «Nu-i cu putinţă»,
cînd ea: «Priveşte şi-ochii tăi ridică
spre taină fără frică,
să vezi - grăi - ce prea puţini văzură».
Plecai atuncea fruntea cu-umilinţă,
nou foc, mai plin, simţind cum mă urzică.
Ci dînsa, fără pică,
îmi zise: «Ştiu ce gînduri mi te fură.
Precum se stinge-n cer lumina pură
a stelelor cînd soarele sclipeşte,
aşijderea păleşte
obrazul meu în plinul de lumină.
Ci tu păşeşte-mi credincios pe urmă,
căci noi dintr-o tulpină
am răsărit, ea-ntîi şi eu pe urmă».[1]
Simţind atunci treptat cum se destramă
ruşinea ce-mi legase limba-n gură
cînd ochii-mi cunoscură
că ştie ce simţiri adînci mă-ncearcă,
«De-i drept ce spui - eu începui cu teamă -,
binecuvînt pe cei[2] ce vă născură
şi anii ce-mi trecură
cătîndu-vă şi n-au să se reîntoarcă.
De-a rătăcit de vînt bătuta-mi barcă
drumul cel drept, nespus de mult mă doare.
Dar ard de nerăbdare
să ştiu mai mult de dînsa şi de tine».

[1] Virtutea este cauza, iar gloria - efectul, deci virtutea precede gloria. Orice acţiune glorioasă fiind în acelaşi timp şi virtuoasă, poetul le consideră născute din aceeaşi tulpină.

[2] Pluralul implică tatăl (în original: *beato iipadre)* şi ziua *(e benedetto ilgiorno).*

Răspunse-ngîndurată şi privirea
şi-nfipse-astfel în mine,
că chipu-i însuşi îmi străpunse firea:
«Nemuritoare ne-am născut noi două, pe vrerea cui
din cer îşi face casă.
Ci vouă ce vă pasă?
Altminteri să fi fost era mai bine.[1]
Plăcute şi-ndrăgite amîndouă
o vreme-am fost; ci astăzi neînţeleasă
surata mea frumoasă
spre cer se-nalţă-n zbor; cît despre mine
eu sînt o umbră; ţi-am răspuns, vezi bine,
cum am putut în mult preascurta vreme.»
Şi-n urmă: «Nu te teme
c-am să te las» - zicînd verde cunună
din laur împleti surîzătoare
şi ea, cu propria-i mînă,
mi-o aşează pe tîmpla gînditoare.
De unora le vei părea, canţonă,
obscură-n tîlc, tu să răspunzi: «Nu-mi pasă;
curînd, mai luminoasă,
va spune alta[2] ce-am rîvnit a spune.
Eu m-am născut doar pentru-a-i fi solie
şi-atîta vreau pe lume,
de nu mă-nşeală cel ce-n vers mă scrie».

CXX[3]

[1] Dacă am fi fost mai puţin desăvîrşite, ar fi fost mai bine pentru voi, deoarece n-aţi fi putut fi traşi la răspundere pentru nepăsarea voastră.

[2] Altă canţonă sau altă operă cu acelaşi subiect.

[3] Sonetul este adresat lui Antonio da Ferrara, care scrisese un *lamento* închinat lui Petrarca (despre care se zvonise că ar fi murit).

tale versuri ce-mi sporesc temeiul de-a-ţi preţui destoinică[1] iubirea, cu-atîta forţa mi-au pătruns simţirea, încît pe loc am apucat condeiul,
dorind să-ţi dau dovadă că de steiul aceleia[2] pe care-o-aşteaptă firea nu m-am izbit, deşi mi-a fost menirea să-i pot atinge fără teamă cheiul[3];
dar m-am întors, căci pe deasupra porţii, la malul ei, stă scris că pentru mine nu-i încă vremea să m-adun cu morţii,
deşi nici ceas nici zi nu ştiu cînd vine. Deci fii pe pace şi din urna sorţii alege-ţi om mai vrednic de suspine.

CXXI

ezi ce copilă, -Amor, dispreţuieşte regatul tău şi lacrimile mele, rîzîndu-şi de vrăjmaşi şi de momele?
Tu porţi săgeţi, ea iară griji păşeşte desculţă printre flori şi ni se-arată ţie trufaşă, mie neîndurată.

Eu sînt ostatec; însă tu, drept plată, de vreo săgeată-n tolbă-ţi mai rămîne, răzbună-ne pe amîndoi, stăpîne

!CXXII

aptesprezece ani s-au scurs, o viaţă, de cînd Iubirea m-a încins fierbinte şi ard de-atunci: dar cînd mi-aduc aminte, simt în văpăi ca un fior de gheaţă.

1 Pentru că se exprima în versuri măiestrite.

2 Morţii.

3 Pragul morţii: se parc că poetul fusese într-adevăr bolnav în 1341.

Că păru-îl schimbi, năravul nu, ne-nvaţă o vorbă din bătrîni şi nu ne minte; scazi în puteri, dar nu şi-n simţăminte: blestem e-acesta-al cărnii ce ne-nfaţă.
Va fi s-ajung odată ziua-n care, privindu-mi anii cum gonesc spre moarte, să scap de chin şi focu-încins în mine?
Şi-mi va fi dat din farmecul ce-mparte făptura ei să gust spre desfătare doar cît aş vrea s-aleg şi se cuvine?

CXXIII

aloarea ei pe care-o dulce ceaţă cu zîmbet de iubire se lăsase, în mine-atît de-adînc se strecurase, că inima-mi puteai citi pe fata.
Şi-am înţeles atunci cîtă dulceaţă e-n paradis, căci doamna mă lăsase să-i intru-n gînduri - altora stufoase, nu mie ce-o privesc tînjind de-o viaţă.
Zîmbiri de înger, gingăşii, sfială din cîte-au fost şi sînt ar fi ocară pe lîngă cele cîte scriu. Prelungă privirea blîndă şi-o lăsase-n poală şi mut un gînd pe chipul ei de ceară părea că-ntreabă: «Cine mi te-alungă?»[1]

CXXIV

ubirea, Soarta, mintea dezgustată de tot ce vede şi-n trecut întoarsă, mă dor astfel că inima mi-e arsă de pizmă pentru cei ce-au fost odată.[2]

[1] Sonetul este scris la despărţirea poetului de Laura: probabil în 1343, cînd Petrarca pleacă în Italia.
[2] Pentru morţi.

Mi-e foc Iubirea, Soarta chin pe roata şi mintea
strîmbă furia şi-o revarsă; de lacrimi viaţa fără pas
mi-e stoarsă şi totuşi nevoită să se bată.
Zilele dulci nu sper să se reîntoarcă; din rău în rău
păşi-voi înainte pe drumul ce-am bătut de jumătate.
îmi cad din mîini speranţele şi parcă din sticlă-ar fi,
nu diamant, şi-n minte se sparg pe rînd a mele
gînduri toate.

CXXV

De-ar îmbrăca cuvîntu-mi culoare potrivită
cu gîndul ce mă mistuie statornic, poate-aş trezi cu
cîntu-mi iubirea adormită
în sufletul[1] ce mi-e cu ea datornic;
n-aş fi de lacrimi dornic
şi inima răzleaţă
n-ar colinda pustie
păduri şi văi ce-mbie,
de-ar fi să ardă ea, ce-i sloi de gheaţă
şi-n mine vîlvătaie
aprinde şi văpaie.
De nu m-ascultă struna, şi-n aspru cînt amare
suspine leagă, dragostea-i de vină. Nici pomii
întotdeauna nu-şi dovedesc prin floare virtuţile
ascunse-n rădăcină. Pătrundă-n mine lină privirea
ei ce-n umbră iubirea-adăposteşte.
De-n lacrimi izbucneşte
ori în suspine jalea mea, ne-adumbră
pe amîndoi, căci bine
n-o tălmăcesc în rime.
O, versuri dulci, rostite
cînd cea dintîi săgeată

[1] în sufletul Laurei.

m-a-nfrînt şi încă n-aveam alte arme[2],
cine va şti-mpietrite,
din piept, ca altădată
să vă dea glas şi inima să-mi sfarme?
în mine parcă doarme
un gînd ce-mi zugrăveşte
imaginea Iubitei;
dar cînd mă las ispitei
şi-ncerc s-o zugrăvesc şi eu, păleşte.
O, tot ce alinare
mi-a fost cîndva, azi moare.
Ca pruncii cînd cuvinte
abia rostesc, cu trudă
şi nu le-ncheagă, dar rîvnesc a spune,
la fel aş vrea fierbinte
să spun şi să m-audă
vrăjmaşa mea-nainte de-a apune.
Dar de-i e drag pe lume
doar chipul ei, cuvîntul
ascultă-mi-l cînd plînge, tu, verde mal, şi-mi strînge
suspinele-mprăştiindu-le cu vîntul,
să ştie lumea toată
cît te-am iubit odată.
Tu ştii că niciodată
paşi mai frumoşi ca-n tine
nu şi-au lăsat însemnul lor niciunde.
De-aceea-ndurerată
inima mea revine
şi-şi spune jalea blîndei tale unde. O, de-ai putea
ascunde prin iarbă şi prin floare urmele-i dragi şi
line, poate-aş găsi în tine durerii mele leac şi
alinare. Ci inima pierdută tot singură se-ajută.
Oriunde cat în zare

[2] Alt mijloc de a-i facc cunoscută Laurei dragostea mea.

senin zăresc, şi-n mine,
aici - îmi zic - şi-a odihnit lumina.
Orice lăstar sau floare
culeg din crîng, ştiu bine
că-n dulce loc şi-afundă rădăcina,
pe locu-unde senina
şi pura ei făptură
păşeşte, închipuirea
îmi satură simţirea
şi mi-e deajuns. Dar ce simţiri îndură sufletul tău[1]
cînd ştie că-mparte bucurie?
O, biata mea canţonă, ce stingace cuvinte-nşiri şi
dure: ascunde-te-n pădure!

CXXVI

, ape dulci şi clare[1] ce-ii unde plăsmuirea
iubitei aţi cuprins odinioară, o, ramuri dragi pe
care (cum plînge amintirea!) îşi răzima preadulcea
ei povară, flori ce-aţi simţit uşoară cum v-atingea şi
lină mătasea-i din veşminte, văzduh senin, sorginte
din care sorb prin ochii ei lumină, cuvîntul de pe
urmă mi-l ascultaţi şi jalea ce mă curmă.
Dacă mi-e scris (şi-inparte
şi ceru-aceeaşi vrere),
ca Dragostea plîngînd să mă doboare,
sub voi aş vrea în moarte
să zac şi-înalt prin sfere
sufletul meu desprins de trup să zboare.
Mi-e gîndu-acesta zare
nădejdilor şi trainic
de spaime mă dezleagă.

CSRTXOOcsaooa^SEoo®^^ [1] Apele rîului Sorga.

[1] Poetul se adresează din nou Laurei.

Căci nu va şti s-aleagă
port mai ferit şi nici mormînt mai tainic,
sub umbre mai frumoase,
sufletul meu fugind de trup şi oase.
Pe-aceste locuri poate,
se va reîntoarce-odată
madona mea frumoasă şi haină,
şi pe cărări umblate,
din ochi, ca-ntîia dată
cînd vieţii mele i-a răsfrînt lumină,
mă va căta senină;
ci-aflîndu-mă ţarină,
poate va şti Iubirea
să-i mistuie simţirea,
ca ochii ei, de lacrimi dulci fîntînă,
la ceruri îndurare
plîngînd să-mi dobîndească şi iertare.
îi cobora frumoasă şi dulce amintirii
0 ploaie grea de ninse flori în poală, şi ea şedea
sfioasă
sub revărsarea firii
ce-n dulce nimb o-nvăluia domoală.
Petală de petală
în unduiri rotunde
pe aurul din plete
1 se lăsa; şi-n cete
se scuturau din ram pe jos şi-n unde, în zbor părind
a spune: «În preajma noastră Dragostea n-apune».
De cîte ori cu teamă
n-am zis: «O, nu pămîntul,
ci Paradisu-a zămislit-o-n slavă!»
Simţeam cum se destramă
cînd i-auzeam cuvîntul
- sub ochii ei şi-nfaţişarea gravă,
sub fruntea ei suavă -
simţirea mea-n uitare,

şi rupt de lume-n mine,
rostindu-mă-n suspine,
mă întrebam: «Visez ori mi se pare?»
De-atunci zadarnic pace
să aflu vreau: doar iarba-aceasta-mi place.
De-ar fi să ai, canţona mea, podoabe
cum îţi doreşti anume,
te-aş îndemna să ieşi din codru-n lume

.cxxvn

e unde vrea Iubirea mă sileşte, păşind pe-a minţii-ndurerată urmă, să-mi port tristeţea-n versuri încleştată. Dar care vor fi-ntîi şi care-n urmă? Mă lasă-n cumpeni cel[1] ce sfătuieşte cu mine-n gînd; prea multe-nşiră-odată. Eu însă am să-mi deapăn înc-o dată povestea tristă-a suferinţei mele, de mîna lui în pieptul meu cioplită, căci vorba e menită răgaz să-ţi dea şi lacrima s-o-nşele.
Cu inima cernită
voi spune deci că-n tot ce mă-nconjoară eu doar pe ea o văd, ca-ntîia oară.
De cînd ursita mea neînduplecată, semeaţă, aspră, crudă şi ursuză m-a rupt de tot ce mi-e mai drag în viaţă[2], doar amintirea pîlpîie sub spuză: de-aceea cînd - ca-n pur veşmînt o fată - se-mbracă firea-n muguri şi verdeaţă, tînără-mi pare c-o zăresc în faţă pe-aceea care astăzi e femeie[3].

cssaiffioc^ocaBrfc^^

1 Amor, cârc nu mă poate lămuri.

2 M-a silit să mă despart de Laura.

in original: *Donna,* în sensul de femeie măritată

.Cînd soarele urcînd pe cer răsfrînge
văpaie ca de sînge,
mi-e raza lui de dragoste scînteie.
Iar ziua cînd îl plînge
şi umbrele dau glas sporind tristeţii,
îmi văd iubita-n pragul căruntеţii[1].
De flori zăresc şi frunze verzi prin ramuri cînd
frigu-începe din puteri a pierde sub blînde
constelaţii[2], în privire îmi stăruie mereu acelaşi
verde şi-aceleaşi flori mereu, săgeţi şi flamuri cu
care-n luptă m-ai răpus, Iubire. Şi-mi stăruie
preadulce-n amintire, sub frăgezimea cărnii de
petală, mereu acelaşi trup de altădată, ce suflet
iară pată ascunde azi, şi dulcea ei sfială abia-
nflorind curată
atunci (azi vremii luînd-o mult 'nainte[3]), durerii
mele oază şi sorginte.
Cînd văd pe culmi zăpada, de departe de soare
mistuită-n vînt, Iubirea ca soarele zăpada mă
topeşte,
obrazul amintindu-mi, ce privirea
mi-o scaldă-n lacrimi dulci cînd mi-e departe,
iar cînd mi-e-aproape văzul mi-l orbeşte.
Candoarea lui ce-n aur[7] odihneşte
doar mie, cred, ce stau mereu la pîndă,
lumina[8] din adîncuri mi-o răsfrînge.
Şi dorul ce mă frînge

1 Ajunsă la vîrsta maturităţii, nu a bătrîneţii, pentru că Laura a murit încă tînără.

2 în anotimpurile calde ale anului.

3 Sfiala Laurei depăşeşte anii, nu creşte în aceeaşi proporţie cu ei. în original: *epoi crebbe anzi agii anni*, crescînd apoi mai iute decît anii.

cînd eu suspin şi ea zîmbeşte blîndă
e-atît de viu, că-nfrînge
uitarea şi răzbeşte veşnicia,
nici vara-i schimbă-ori iarna trăinicia.[9]
Nu ştiu să fi văzut pe bolta clară şi prin văzduhul limpezit de ceaţă sclipind vreodată-n rouă nopţii stele, iară ca-aievea să zăresc în faţă, precum zăream sub văl odinioară, privirile ce-s razim vieţii mele. Şi-aşa precum sclipea atunci sub ele cerul întreg, la fel le văd şi-n lacrimi sclipindu-mi azi şi focul lor mă doare. Cînd soarele răsare, lumina lor mi-aprinde-n suflet patimi, iar cînd apune-mi pare c-o văd din nou întoarsă de la mine, tenebre-n jur lăsînd şi-ntunecime.

csî&a^aaooaíocsFefx^ora

7 Părul blond al Laurei.

8 Frumuseţea sufletului.

9 Poetul reia comparaţia din strofa a doua, înţelegînd prin vară vîrsta matură a Laurei, iar prin iarnă, bătrîneţea ei.

De mi se-ntîmplă să zăresc vreodată albi trandafiri şi roşii-n vas de aur, abia culeşi de-o mină de fecioară, pare că văd obrazul ei, tezaur ce-adăposteşte trei comori[1] deodată şi-ntrece-n frumuseţi orice comoară: şuviţele-aurii ce se-nfaşoară pe gîtul alb ca floarea de coprină şi-obrajii dulce scînteind ca focul. Iar cînd cuprinse-n jocul zefirului florile-n crîng se-nclină, îmi vine-n minte locul unde-am văzut-o luminîndu-mi zarea, cu păru-n vînt, şi-am ars ca lumînarea.
Voiam să număr stelele în parte şi-ntr-un pahar s-adun a lumii ape cînd am crezut pesemne că-ntr-o filă voi tălmăci - şi toate vor încape - luminile[2] ce

1 Blondul părului, albeaţa gîtului şi roşul obrajilor.

altora le-mparte, în sine stînd[1], frumoasa mea
copilă, ca-n preajmă-i să mă ţină iară milă. Dar n-
am să plec; nu pot să-i fug din cale, căci
pretutindeni paşii mei i-aţine şi gîndu-o poartă-n
sine aievea-n tot, ca să mă frîng de jale.
Atît de-adînc e-n mine,
că nu mai iau nici o femeie-n seamă
şi doar pe ea suspinul meu o cheamă.
Tu ştii că tot ce-aştern în scris, canţonă, nu-i decît
umbra-acelui gînd ce-n mine veghează pururi
credincios iubirii. Din ghearele pieirii
doar el mă scapă şi-încă viu mă ţine[2], căci jalea
despărţirii m-ar fi răpus demult şi-aş fi ţărînă, de
n-ar fi el ce moartea mi-o amînă.

CXXVIII[3]

talia mea, deşi vorbesc zadarnic, căci rănile-ţi
de moarte n-aşteaptă leac din vorbă dreaptă-ori
bună, aş vrea măcar, de-aicea de departe, suspinul
meu amarnic nădejdea tării pusă-n el s-o

2 Acelor lucruri care ini-o amintesc pretutindeni (G. Leopardi, *op.cit.,* p. 125).

1 Rămînînd aceeaşi, neschimbată.

2 Prin mîngîierea pe care mi-o aduce şi prin amintirile pe carc le trezeşte în mine.

3 în accastă canţonă, cunoscută sub numele de *Cantona câtre Italia,* poetul se adresează marilor seniori ai Italiei, cerîndu-le să pună capăt luptelor civile şi duşmăniilor care îi asmuţeau pe unii împotriva altora. După majoritatea comentatorilor, a fost scrisă probabil în iarna anului 1344-1345, cu prilejul luptelor - în care fuseseră antrenaţi aproape toţi Seniorii Italiei de Nord - dintre Luchino Visconti, stăpîn al Milanului, şi Obizzo da Este, marchiz de Ferrara. Potrivit obiceiurilor vremii, în aceste lupte seniorii se sprijineau în mare parte pe armatele mercenare.

spună.[1]Spre tine în furtună, Cristoase, chem; spre
tara ta cea dragă întoarce-ti, Doamne, ochii şi
priveşte ce crunt se războieşte şi-ncinge scut iară
temei[2], şi ghioagă, înmoaie şi dezleagă acele inimi
pline de ură azi şi-ncrîncenare crudă, ca glasul tău
prin mine, nevrednicul, Stăpîne, să-l audă.
O, voi, cei puşi de soartă-n fruntea ţarii,
grădină-ntre grădine,
de-a cărei milă aţi uitat a plînge,
ce cată-atîtea spade-aici străine?[3]
Vreţi pînă-n geana zării
ţarina verde să-i mînjiţi cu sînge?
Hrăniţi nădejdi nătînge
şi-amar vă-nşeală scurta judecată,
de-n mercenari vreţi să găsiţi credinţă.
Vrăjmaşi, nu biruinţă
cîştigă cel ce-adună oşti cu plată.
O, hoardă blestemata,
puhoaie adunate
spre-a potopi dulce pămînt şi ape!
De pricină la toate
noi înşine sîntem, cine să ne scape?
Ne părtini cînd între noi Natura
şi-a nemţilor turbare
dură din Alpi un zid, ca să rămîie.

1 Aş vrea să fac ceea ce patria aşteaptă de Ia mine, să dau glas măcar revoltei şi amărăciunii mele.

2 Din prea mânmte pricini. în original: *di che lievi cagion 'che crudei guerra,* din ce mărunte pricini, ce crunt război (s-a iscat).

3 Oştirile de mercenari, chemate în ajutor din Germania.

Ci-a voastre patimi, lor păgubitoare[1],
făcură-astfel ca ura
să umple trupul[2], teafar ieri, de rîie.

[1] Lăcomia, ura şi ambiţia, ce-şi dăunează lor înşile, nctinînd seama de propriile interese. în original: *Ma'l deşir ciéco, encontra 1 suo ben fermo*, dar dorinţa oarbă, obstinată, împotriva propriului bine.

[2] Italiei.

Azi între-aceleaşi brîiesălbatici fiare[1] şi preablînde
turme[2]se-ncuibă-astfel, ca cei mai buni[3] să geamă.
Şi ţara se destramă
(ca şi mai crunt durerea să ne scurme), prin cei[4]
pe-a căror urme goni ca să-i zdrobească
Marius[5] - şi fapta-i vremea-n veci va-nfrînge - cînd
vrînd să-şi potolească setea-n pîrîu, bău dintr-însul
sînge.
De Cezar nu mai spun, ce-nfîpt-a fierul
spadelor voastre grele
în trupul lor şi-i izgoni departe.
Ci azi, năpăstuiţi de zodii rele,
ne-am învrăjbit cu cerul.
Puterea dată, vrerile deşarte
şi vrajba ce vă-mparte
au dus de rîpă-a ţărilor grădină.
Cine vă-ndeamnă, cerul ori destinul
să vă-oropsiţi vecinul,
să-i jefuiţi avutul în ruină
şi să-njghebaţi străină
de oşti adunătură,
ca sîngele pe-ai voştri bani să-şi vîndă?
Eu nu vorbesc din ură:
mi-e adevăr cuvîntul, nu osîndă.
Cînd veţi pricepe cum vă-nşeală-n luptă
cei ce ne pradă ţara

1 Armatele germane de mercenari.

2 Poporul Italici.

3 Italienii.

4 Prin urmaşii acelora pe a căror urme...

5 Aluzia se referă la sîngeroasa victorie pe care a cîştigat-o Marius la Aquae Sextiac împotriva teutonilor, în 102 î.e.n.

şi-n faţa morţii îndurare cheamă[1]?
Cu mult mai rea ca paguba-i ocara.
A voastră-i vlaga suptă[2],
căci furia voastră nu cunoaşte teamă.
Şi-aţi şti, de bună seamă,
de-aţi cugeta, cît dau pe voi cei care,
vînzîndu-se, nu dau nimic pre sine.
Aruncă de pe tine,
sînge latin, povara-apăsătoare[3].
Din faimă-nşelătoare
idol cioplit nu-ţi face[4];
căci dacă-nfrînge hoarda lor cea proastă
a noastre minţi dibace,
nu-i vina firii, ci e vina noastră.
Nu-i asta oare patria străbună? Nu mi-a hrănit ea
fiinţa la sînul ei cu dragoste fierbinte?
Nu-i asta ţara-n care-mi pun credinţa, blîndă şi
dulce mumă ce-adăposteşte-a moşilor morminte?[5]
Aduceţi-vă-aminte de toate-acestea; milă şi-
ndurare poporului vădiţi, ce-n slăbiciune în voi
nădejdea-şi pune după Cristos; şi de-i veţi da-n
vîltoare un semn de-mbărbătare, furia dezlănţuită

1 Mercenarii nu luptă cu adevărat, pentru că le este indiferent de partea cui va fi victoria; în faţa primejdiei şi a morţii, ci se predau, cerşind îndurare.

2 Seniorii Italiei sînt cei care îşi irosesc puterile, care îşi varsă sîngele, căci ei luptă cu adevărat, mînaţi de ură şi ambiţii.

3 Povara acestor trupe mercenare.

4 Nu pune preţ pe faima de luptători dîrji a acestor mercenari: faimă cu totul neîntemeiată, de vreme ce romanii i-au învins de atîtea ori (vezi versurile referitoare la Marius şi Cezar).

5 Nu poetul este cel care îşi pune aceste întrebări; seniorii Italiei sînt cei care ar trebui să şi le pună, să se gîndească la ele şi să acţioneze în consecinţă.

o vom zdrobi cu-a noastră vitejie, căci nu e-n noi
sleită italica, străvechea bărbăţie.
Gîndiţi-vă, seniori, cum zboară timpul,
cum fuge via^a-n pripă
şi ce puţin de moarte vă desparte.
încă sînteţi; ci cugetaţi o clipă
la vremea şi răstimpul
cînd goi şi singuri veţi păşi în moarte.
Lăsaţi să stea de-o-parte,
cît timp trăiţi, mînia ce v-aţine
cărarea către-o viaţă fericită,
şi vremea irosită
în silnicii o folosiţi spre bine,
în fapte ce să-mbine
şi cinste şi renume,
ca pururi pildă altora să fie.
Aşa cîştigi pe lume
trai fără griji şi-n ceruri veşnicie.
Şi-acum te rog, canţonă,
să spui frumos ce doruri plîng prin tine,
căci neam semeţ ţi-e dat să-nfrunţi în cale,
ce-n suflet, pe sub zale,
din veac urăşte adevăru-în sine
şi-ntru nimica-l ţine.
Speranţa ţi-o strămută
spre cei ce bine n-au uitat a face
şi zi: «Cine m-ajută?
Eu strig în lume: Pace, pace, pace!»cxxix

in gînd în gînd şi dintr-un munte-ntr-altul mă poartă-Amor; nu-i loc umblat s-adape dorinţa mea

de linişte şi pace. Doar între culmi ce străjuiesc
înaltul, pe văi de umbre-ori mal pustiu de ape,
tumultul ce dă glas durerii tace. Şi după cum îi
place Iubirii, rîde sufletul ori plînge, şi chipul meu
ce-n urma lui păşeşte se tulbură-ori zîmbeşte,
altul mereu, mereu golit de sînge, încît văzîndu-l,
cei ce ani de-a-rîndul au plîns[1], ar spune: «Arde,
ros de gînduri».
Doar munţii-nalţi şi codri ştiu s-alinte
tristeţea mea; nu-i loc bătut să placă
ochilor dornici a fugi de gloată.
La fice pas alt gînd mi-aduce-aminte
de chipul ei şi-adeseori în joacă
preface gîndu-amărăciunea toată.[2]
Dar pe nimic vreodată
n-aş da aceasta viaţă dulce-amară,
căci « Poate - îmi spun - se va-ndura Iubirea
să-ţi mîngîie simţirea şi poate-i placi cui crezi că-i
eşti povară». Dar tace-un gînd şi altul îi răspunde:
«E-adevărat? Cînd oare? Cum şi unde?»
Sub umbre-adînci de pini ori de coline
adesea mă opresc pierdut şi faţa
în prima piatră-i zugrăvesc cu gîndul.
Ci-ntr-un tîrziu, cînd mă reîntorc în mine,
cu ochii uzi îmi zic: «Unde-i dulceaţa?
Din ce tărîm mă-ntorc?» şi plîng cătîndu-l.
Dar cîtă vreme gîndul
îmi ţine mintea-n frîu cu-nverşunare
şi-uitînd de mine vie-o port sub pleoape,
o simt atît de-aproape,

1 în original: *huom di tal vita experto,* un om încercat de o asemenea viaţă, obişnuit cu suferinţele iubirii.

2 Un nou gînd stîrnit de amintirea Laurei poate preface uneori în joacă, în plăcere, chiar şi durerea.

încît mi-e hrană propria-mi eroare,
şi-atît de dulce-n toate-i văd candoarea,
c-aş vrea să ţină-o viaţă-ntreagă-eroarea.
De cîte ori (dar cine mă ia-n seamă?) nu mi-a fost dat s-o văd în iarba verde, în limpezi ape-ori tinere vlăstare şi-n nori astfel, încît de bună seamă faţă de ea şi-a Ledei fiică-ar pierde[1], cum pierde-o stea în razele de soare. Cu cît mai seci şi-amare locuri străbat, cu cît sînt mai străine, cu-atît mai dulce gîndu-o-nchipuieşte.

214 *CanţonieruCCui messet Francesco (Petrarca*
cflBüpaocareücffloc

Iar cînd fugind păleşte imaginea încremenesc în mine şi piatră moartă sînt în piatră vie[2], ce varsă lacrimi, cugetă şi scrie.
Pe unde umbra-i soră cu părerea[3], sus, printre creste ce spre cer se-avîntă, mereu mă poartă doru-însingurării. De-acolo-mi măsor din priviri durerea şi inima ce-n taină se frămîntă mi-o spăl plîngînd de negura-ntristării, cînd văd în geana zării de chipul ei cît spaţiu mă desparte şi ce departe mi-e şi cît de-aproape. Ci lacrima sub pleoape se zvîntă-apoi şi: «Poate, de departe, ea - îmi şoptesc - de dorul tău suspină». Şi gîndu-acesta sufletu-mi alină.

[1] Frumuseţea Ledei n-ar avea decît de pierdut prin comparaţie cu frumuseţea Laurei. [O scăpare a primei ediţii: este vorba, de fapt, de fiica Ledei, Elena, reputată pentru frumuseţea ei. - *N. red.]*

[2] În original: *pur li medesmo assido / me freddo, pietra morta in pietra viva*, pe acelaşi loc mă aşez eu, rece, piatră moartâ-n piatră vie. Piatra vie fiind piatra pe care se aşază poetul.

[3] Pe crestele cele mai înalte, acolo unde nici o altă creastă nu mai întinde umbre.

Treci munţii-n zbor, canţonă, şi-acolo unde bolta-i mai senină, pe malul unui rîu cu limpezi unde ai să mă vezi, pe unde un laur umbre şi miresme-anină. Inima mea şi-aceea ce mi-o fură e-acolo. Aici, doar trista mea făptură.

CXXX

uni Mila orice cale îmi retează, m-am străduit să fug cu disperare pe-un drum spinos de ochii ei în care credinţa mea îşi făurise oază.
Trăiesc din lacrimi; inima veghează să plîng mereu, dar plînsu-i desfătare şi lacrimile niciodată-amare, ci dulci cum nimeni n-ar putea să crează.
Mi-e sfîntă o imagine candidă de-un meşter mult mai iscusit ca Fidia[1]ori Praxitel[2] întruchipată-n cridă.
Dar oare m-ar putea feri Numidia,[3]cînd veşnic de surghiunul meu[4] avidă tot mă găseşte, chiar şi-ascuns, Invidia

[1] Fidias, celebrul sculptor din antichitate (496-431 î.e.n.).

[2] Praxitele, celebni sculptor atenian (secolul IV î.e.n.).

[3] in original: *Qual Scithia m 'assicura, o quaî Numidia,* ce Sciţic mă asigură sau ce Numidie: ce locuri neumblate din Sud sau din Nord l-ar putea adăposti de soarta invidioasă, potrivnică fericirii sale.

[4] Depărtarea de Laura este numită, ca şi în alte sonete, surghiun.

cxxxi

ubirea-aş vrea s-o cînt pe-atare strune încît din pieptul ei mii de suspine pe zi să scot şi mii de doruri line în mintea ei de gheaţă să se-adune. Obrazul i-aş vedea ca prin minune schimbat, şi ochii i-ar ţinti spre mine, cum cei ce plîng pentru dureri străine cînd vina-şi recunosc cu-amărăciune. Şi rozele pe faţa-i de zăpadă în boare s-ar deschide deopotrivă, înmărmurind pe cine-ar vrea s-o-nfrunte;
şi toate-ar înflori în ea, dovadă că viaţa nu mi-o plîng, ci dimpotrivă sînt bucuros de tîmplele-mi cărunte.[1]
C3SOO
[1] De faptul de a nu fi murit de tînăr.

cxxxn

e nu-i iubire tot ce simt, ce-i oare? Iar dacă e, din ce-a fost plămădită? De-i rea, de ce durerea mi-e-nsorită? De ce, de-i bună, roadele-s amare? De-s bucuros să ard, de ce mă doare? De nu, la ce mi-e lacrima sortită? O, vie moarte, dulce rău, ispită, cum ieşi, deşi te-nfrunt, biruitoare?
Nici de mă las în voia ta nu-i bine. Bătut de vînturi fără saţ, ce-nşeală, plutesc pe-o barcă-n larg şi mă cutremur,
atît de grea de-eres şi totuşi goală, că nu mai ştiu ce vreau, nici ce-i cu mine şi iarna ard şi-n toiul verii tremur.cxxxiii

mor ni-a luat drept ţinta şi mă lasă ca pîcla-n vînt, ca seu-în luminare; am răguşit de cînd cer îndurare şi ţie, doamnă, nicidecum nu-ţi pasă.

Ţîşni din tine arma veninoasă ce nu-mi dă timp nici loc întru scăpare şi tot din tine - joacă ţi se pare - purcede vînt şi flacără setoasă.
Mi-e dorul foc şi gîndul mi-e săgeată; cu arma lor Iubirea mă robeşte, mă mistuie, mă arde, mă distruge.
Şi glasul tău suav, şoapta ciudată, cu dulce suflul tău ce mă robeşte, sînt vîntul blînd de care viaţa-mi fuge.

CXXXİV

ici pace n-am, nici lupta nu mă-mbie; mă tem şi sper, şi ard şi sînt de gheaţă, şi zac răpus şi zbor pînă-n tărie, nimic nu prind şi-o lume string în braţă.
Stăpînă am ce-n mîna ei mă ştie,
dar nu mă vrea, nici nu mă lasă-n viaţă;
Iubirea-ntr-ajutor nu vrea să-mi vie,
nici viu mă vrea, nici cum să scap mă-nvaţă.
Văd iară ochi, strig fără limbă-n gură, să mor rîvnesc şi chem după-ajutoare, ini-s ceilalţi dragi şi mie-mi caut vină.

Zîmbesc în lacrimi, totul mi-e tortură, viaţa şi moartea-mi sînt la fel de-amare şi numai tu, stăpînă, eşti de vină

.220 *CanţonieruCCui messer Francesco (Petrarca (JStíCiVc XWXZ&XXbOOtättS^ttl&te*

CXXXV

ot ce e rar şi trece drept lucru preaciudat din cîte toate pe lume-au fost create, îmi seamănă; aşa-am ajuns, Iubire. Singură, Iară mire, în Răsărit o pasăre[1] trăieşte, ce morţii se-nvoieşte, ca iarăşi din cenuşă să reînvie. Asemeni ei, pustie voinţa mea,

1 Pasărea Phoenix.

din crestele-avîntate a gîndurilor, se ridică-n
Soare[1], se mistuie şi moare, şi iarăşi vie-n pieptul
meu se zbate; arde pe rug, redobîndeşte vlagă şi-n
ani apoi cu pasărea se-ntrece.[2]
0 piatră ştiu, cumplită[3],
ce din adînc de mări, de la natură[4]din lemne fieru-îl
fură, ca navele în larg să se scufunde.
Asemeni lor, în unde
de lacrimi pier; căci piatra-aceea vie[5],
cu aspra ei trufie,
îmi poartă viaţa-afund pe sub puhoaie.
De suflet mă despoaie
(din trup furîndu-mi inima, ce dură
odinioară mă strîngea ca-n cleşte)[6]
o piatră ce rîvneşte
carne, nu fier. Şi nimeni nu se-ndură!
Căci trup de carne fiind, în apa morţii
mă-mpinge-o vie, dulce calamită.
Către apus, departe,
trăieşte-o fiară[7] blîndă şi suavă
cum n-a mai fost; ci-otravă,
lacrimi şi moarte-n ochii ei ascunde.
Privirea ce-o pătrunde
cu grijă se cuvine s-o scruteze.
În tot s-o cerceteze,
dar nu şi-n ochii ce-ţi pîndesc sfîrşitul.
Ci eu, nesăbuitul,
spre răul meu[8] alerg fără zăbavă
şi pătimesc; dar o dorinţă-absurdă,
o vrere oarbă, surdă

---

1 Laura.

2 Nu ajunge să trăiască mai mult decît pasărea Phoenix.

3 După cum o spune în ultimul vers al strofei, este vorba de calamită, o varietate de magnet.

4 Prin natura ci, prin însuşirile cu care a înzestrat-o natura.

5 Laura.

6 Comparînd-o pe Laura cu calamita, poetul îşi compară în acelaşi timp inima cu fierul pe care ea îl atrage; inima lui era odinioară tare ca fierul, rezista dragostei şi, asemeni piroanelor care ţin strins legate scîndurile corăbiilor, îi ţinea sufletul strîns, închegat în sine, pe cîtă vreme acum el se împarte între el şi Laura.

7 Se crede că ar fi vorba despre catopleba (o specie de şaipc) ce trăieşte în Etiopia.

8 Spre ochii şi chipul Laurei.

mă-mpinge-astfel, încît privirea gravă
şi chipul drag de înger şi de fiară, curînd îmi vor fi
pricină de moarte.
Ştiu o iîntînă-anume,
spre Miazăzi, numită după Soare[1],
ce noaptea, pe răcoare,
fierbe-n adînc şi ziua se răceşte,
pe cît mai crunt zvîcneşte
din crucea-amiezii soarele în tîmplă.
Aşijderi mi se-ntîmplă
şi mie, ce de lacrimi sînt sorginte,
cînd dulce şi fierbinte
Soarele meu[11] se-ndepărtează-n zare
şi noaptea neagră ochii mei i-îneacă.
Ard ca pe rug; ci dacă
văd iar lumina razelor de soare,
în sloi de gheaţă mă prefac, mai rece
ca piscurile ninse-n zori de brume.
Şi în Epir, se spune,
c-ar izvorî o apă rece, vie,
ce stinge-orice lăclie
de arde, şi-o aprinde dacă-i stinsă.
Inima mea, ce-nvinsă
nu era încă de-a iubirii-arsură,
de recea ei făptură,
etern suspin, aproape vrînd s-ajungă,
se mistui; prelungă
îmi fu tortura: chin făcut să-mbie
şi-un suflet împietrit să aibă milă.
Ci-abia-aprinsă,-n silă
mi-o stinse din trufie,
ca-n urmă iar s-o-aprindă şi s-o stingă,
trezindu-mi furie-n piept şi-amărăciune.
Pe mări departe-n ţara şi insulele zise Fericite[2],
două fîntîni vestite
moarte rîzînd ori viaţă ştiu să-mpartă.
Şi mie-aceeaşi soartă
mi-e dată: aş putea de bucurie
să mor rîzînd; ci vie
durerea se preface-n tînguire.
Dar de mă-ndemni, Iubire,

---

[1] Numiiă Fîntîna Soarelui.

[2] Insulele Canare.

[11] Obrazul Laurei.

să cînt fîntîni şi rîuri proslăvite,
n-am să-l mai cînt pe cel[1] ce plînge-n vale
mereu, dar mai cu jale
cînd curge-n maluri proaspăt înverzite.
Ca el plîng ochii mei fără-ncetare,
dar mai vîrtos cînd vine primăvara[2].
De cere-ţi-vor, canţonă,
să spui ce fac, tu să răspunzi: «Pe-o stîncă,
de unde-n vale Sorga izvorăşte,
stă singur; nu-l pîndeşte
decît Amor, ce nu-i dă pas, şi încă
imaginea aceleia ce vlaga
i-o mistuie: Preadulcea lui Madonă»

1 Rîul Sorga, unde se afla poetul.

2 Anotimpul în care s-a îndrăgostit de Laura.

.cxxxvi[1]

âpăi din cer pe-a tale plete cadă, nernernico[2], ce ţi-ai uitat năvodul şi-al ghindei gust[3] şi sărăcind norodul te-nalţi, din rău făcînd preadulce nadă.
Cuib de trădări, unde la fund plămadă dospeşte de prin lume strîns tot glodul, în tine-şi află relele izvodul şi-îşi dă desfrîul crincenă dovadă.
Prin sfînt lăcaşul tău îşi plimbă-alaiul copile şi bătrîni în desfătare, şi Belzebut îi mînă cu vătraiul.[4]
Dar n-ai crescut în puf şi sub umbrare, ci goală-n vînt şi nu ca azi, cînd traiul ce-l duci împrăştie pîn' la cer duhoare.

cxxxvii

e rele şi dezmăţ ca o găoace plesneşte Babilonul[5] în ruină; lui Jupiter şi-Atenei nu se-nchină, ci zei din Bachus şi Venera-şi face.[6]
Dorul dreptăţii nu-n zadar mă coace: departe văd, dar ştiu că va să vină un nou sultan ce la Bagdad[7] lumină statornici-va şi de-a-pururi pace.

1 Sonetul, ca şi celelalte două care îl urmează, vizează Curtea Papală de la Avignon şi constituie o puternică invectivă Ia adesa moravurilor clericale ale vremii.

2 Curtea Papală este personificată în figura apocaliptică a tîrfei (la fel Dante, în cîntul XXXII din *Purgatoriu).*

3 Aluzie la viaţa sobră a primilor evanghelişti.

4 în original: *el Belzebub in mezzo / co 'mantiei e col foco e co 'li specchi*, şi Bcl- zebub la mijloc / cu foalelc, cu focul şi cu oglinzile. Diavolul care deţine toate mijloacele pentru a incita simţurile.

5 Oraşul Avignon.

6 Nu se închină puterii divine (Jupiter) ori înţelepciunii (Palas Atena), ci dragostei (Venera) şi dcsfrîului (Bachus).

7 Continuînd alegoria, poetul, care prin Babilon înţelegea Avignonul, înţelege prin sultan un nou papă şi prin Bagdad - Roma.

Frînţi vor fi zeii[1] ce-au adus ruşine, turnuri[2] măreţe
vor ii-n praf culcate şi arşi stăpînii, precum ard în
sine.[3]
Suflete alese şi virtuţi uitate
0 lume-întreagă în mîna lor vor ţine şi-un veac de
aur va-nscăuna dreptate.

cxxxvni

întînă de dureri, cuib de turbare, şcoală de-eres
şi templu de-erezie, ieri Romă, -azi Babilon,
făţărnicie, prilej de lacrimi şi suspine amare;
lăcaş de-nşelăciune, închisoare ce-alungi virtuţi şi
creşti nemernicie, iad pe pămînt, miracol va să fie
de vei scăpa de-a Cerului furoare.
Pe castă sărăcie întemeiată,
azi coarne scoţi spre cei ce te durară,
tîrfa de rînd: în ce te-ncrezi? În gloata
de popi stricaţi şi-averea uzurpată? De-n ajutor nu-i
Constantin[1] să-ţi sară, cei ce te rabdă azi,
primească-şi plata.[2]
(JSifXi

1 împăratul Constantin cel Mare (306-337), care, atunci cînd sediul Imperiului a fost mutat la Bizanţ, ar fi dăruit, potrivit unei vechi legende, papei Silvestru I stăpînirea asupra Romei.

2 în traduccrca ultimelor două versuri *(Or Constantin non torna; / ma tolga il mondo tristo che* V *sostene*), a căror lipsă de claritate a dus la numeroase controverse, am urmat interpretarea vechilor comentatori ai lui Petrarca, adoptată şi de Carducci *(op.cit.*, p. 222).

cxxxix

1 Bachus şi Venera, amintiţi în versul 4.

2 Turnurile palatelor pontificale de la Avignon.

3 Mistuiţi de focul desfrîului.

u cît mai dornic zborul meu se-avîntă spre tine,
dulce, de prieteni ceata,[1]cu-atît mai crudă Soarta
mi se-arată şi-aripile în vîsc mi le-nveşmîntă.
Silită-a pribegi mereu şi frîntă spre voi se-ntoarce
inima săgeată, pe valea[2]-n jur de mări cuprinsă
toată; abia-am plecat şi dorul mă frămîntă.
De-o parte eu, ea[3] de cealaltă parte; eu nevoit, ea-
mpinsă de Iubire,[3]eu în Egipt,[5] ea-n Rusalim[4],
departe.
Răbdarea-i însă leac pentru mîhnire; atît de-adesea
totul ne desparte,[5]că obişnuinţa ne-a pătruns în
fire.

CXL

morul, ce mi-e-n gînd stăpîn pe viaţa şi-n mine
loc de scaun îşi găseşte, pe frunte uneori mi se
vădeşte şi-mi lasă-adesea-nsemnul lui pe fată.
Ea[6], ce-a iubi şi-a suferi ne-nvaţă şi-ar vrea ca dorul
ce prin ochi răzbeşte să-l tină strîns ruşinea-n frîu,
ca-n cleşte, de cutezăm, se-nchide-n ea semeaţă.
Şi-atunci, lăsînd orice dorinţi deoparte la mine-n
piept se-ascunde surghiunitul[7]şi-adînc dă glas
suspinelor deşarte.
Ori eu ce pot, cînd teama lui mi-o-împarte?
Nimic decît s-aştept cu el sfîrşitul,
căci mori frumos cînd ţi-e iubirea moarte.

cxli

1 Poetul se adresează prietenilor pe care îi părăseşte, întorcîndu-se din Italia la Avignon.

2 Italia în general sau poate valea Padului sau Veneţia.

3 Către reşedinţa Laurei, Avignon.

4 Simbol al libertăţii, Italia.

5 Pe poet de inima lui, care e mereu în preajma Laurei.

6 Laura.

7 Amorul.

um uneori pe-arşiţă, din tărie o gîză ce se-avîntă spre lumină nesocotită-ţi zboară-n ochi, pricină de moarte ei şi de durere ţie,
aşa şi eu spre ochii ei ce-mbie, c-o vrajă-atît de dulce şi senină, încît nu-i gînd iubirea-n frîu să-mi ţină şi-nfrînge vrerea-a minţii străşnicie.
Pricep din focul lor că mă urăşte şi ştiu că voi muri; virtutea forţii se frînge sub mîhnirea ce-o striveşte.
Mă-orbeşte doru-astfel, că vrerea sorţii mă doare-n ea[1], nu-n mine mă mîhneşte şi orb mă dau de bunăvoie morţii.

CXLII

n umbra dulce-a unor mîndre frunze[2], cu pieptul ars de-a Venerei lumină[3], cătînd scăpare-am alergat; din ceruri sufla zăpada de pe culmi şi creste zefirul blînd ce schimbă timp şi vremuri şi flori creşteau prin iarbă şi pe ramuri.
Nu ştiu să fi văzut vreodată ramuri mai tinere şi gingaşe ori frunze mai verzi ca frunza-acelor prime vremuri; n-am ocolit preadarnica lumină cătînd umbrar şi adăpost sub creste, ci doar sub pomul îndrăgit în ceruri[4].
Un laur m-a păzit atunci din ceruri, şi însetat de umbră şi de ramuri am colindat păduri adînci şi creste, dar n-am găsit atît de scumpe frunze celui

1 în Laura, pentru neajunsurile pe care i le pricinuiesc prin dragostea mea.

2 Frunzele unui laur; şi în această sextină, sub această alegoric se ascunde Laura.

3 Poetul, conform opiniei astrologilor vremii, se consideră sub influenţa planetei Venus, care îl îndeamnă spre iubire.

4 în sens figurat: am încercat mereu să obţin bunăvoinţa Laurei, dragă cerului pentru virtuţile ci.

ce-mparte din înalt lumină[1], încît să-nfrîngă
anotimp şi vremuri[2].
De aceea neclintit păşesc prin vremuri şi-urmînd
chemării ce-mi dă glas din ceruri, călăuzit de-o
limpede lumină[3], mă-ntorc mereu la-aceleaşi blînde
ramuri, fie că moarte zac în preajmă frunze, fie că
ierburi înverzesc pe creste.
Păduri şi pietre, rîuri, văi şi creste totul se
schimbă, măcinat de vremuri; de-aceea cer iertare-
acestor frunze[4], dacă purtat de anii-nscrişi în
ceruri, să fug am vrut de laţu-ascuns în ramuri,
cînd ochii mei au cunoscut lumină[5].
Cu-atîta dor m-a-ncins dulcea lumină[6], încît şi culmi
am înfruntat şi creste de dragul ei cînd tremura
prin ramuri. Ci astăzi viaţa, ros cum sînt de
vremuri, alt drum mi-arată ca să urc la ceruri şi rod
să dau, nu numai flori şi frunze.[7]
Altă iubire azi[8], altă lumină,
alt drum spre ceruri şi pe alte creste

1 Soarelui.

2 Frunzele laurului rămîn mereu verzi.

3 Lumina ochilor Laurei.

4 Frunzelor de laur, Laurei.

5 Lumina adevărului, Dumnezeu.

6 Din ochii Laurei.

7 Bunele intenţii şi năzuinţele să devină realitate, să se concretizeze în opere meritorii.

8 Iubirea de Dumnezeu.

e vremea-acum să cat şi alte ramuri.cxun

e cîte ori dai dulce glas Iubirii[1] ce-n noi, supuşii ei, se-adăposteşte, dorinţa mea atît de viu sclipeşte, că mort să fii şi ţi-ar da foc simţirii.
Frumoasa mea din aburu-amintirii mi-apare-atunci şi-atît de blînd zîmbeşte, că uneori suspinul mă trezeşte, nu dangătul prelung al clopotirii.
Cu păru-în vînt o văd spre mine-ntoarsă şi-i port încătuşată amintirea în inima ce-i scris s-o stăpînească.
Ci plinul bucuriei se revarsă şi stăvilind cuvîntului pornirea, nu-i dă putinţa-n grai s-o tălmăcească.
e&txssi

[1] Poetul se adresează unui prieten.

CXLIV

-am mai văzut nici soare să răsară şi-n limpezimi mai viu să strălucească, nici după ploaie curcubeu să nască şi-n tot atîtea dulci culori să moară,
în cîte-am numărat odinioară sclipind pe faţa ei dumnezeiască, (ce searbăd grai, ce vorbă nefirească), în ziua ce-mi făcu din dor povară.
Pe Amor l-am văzut privind spre mine prin ochii ei, lumină-atît de pură, că tot ce văd de-atunci mi-e întunecime.
Şi l-am văzut, Sennuccio[1], cu cruzime ţintindu-mă, dar şi aşa-n tortură rîvnesc să-i văd privirile senine.
cxlv

[1] Sennuccio del Bene (vezi sonetul CVIII, nota 1).

ă pune unde-n soare iarba piere sau unde el învinge nea şi gheaţă, mă pune unde-i blînd şi ne răsfaţă, unde răsare-ori pierde din putere,
mă pune-n jug sau glorie şi avere, în dulce vînt, sub cer de plumb sau ceaţa, mă pune-n noapte-ori zori de dimineaţă, în vîrstă sură sau cînd viaţa-i miere,
mă pune-n cer, în iadul cu păcate, pe creste-nalte sau în văi palustre, trup despuiat ori duh în libertate,
mă pune-n turmă-ori nume dă-mi ilustre, eu sînt ce-am fost şi pururi mă voi zbate sub flamura suspinelor trilustre.cxim

, de virtuţi împodobit fierbinte suflet ce mîna-mi osteneşti pe file, o, pur lăcaş de cinste ani de zile, turn neclintit durat pe-nalta minte;
o, roze pe zăpadă-arzînd, sorginte în care-mi spăl privirile umile, o, bucurii ce-mi daţi aripi, pupile sub soare strălucind ca să ne-alinte;
de mi-ar fi versul înţeles cînd plînge, cu-al vostru nume-aş umple necuprinsă o lume-ntreagă şi pămîntul roată.[1]
Ci-n patru vînturi cum nu-l pot răsfrînge, să-l ştie barem ţara mea cuprinsă de Alpi şi mări şi de-Apenini brăzdată.
cxlvii

[1] în original: *avreipien Tyle et Battm / la Tana e* 7 M/o. *Athlante, Olimpo ei Calpe,* aş fi umplut insula Tule şi Battro (rîu în Sciţia), rîul Tanai (Donul) şi Nilul, Atlante (şir de munţi în Maroc), Olimpul şi Calpe (munte în strîmtoarea Gibraltar).

înd vrerea ce mă ţine-n frîu ca-n cleşte, şi ştie şi din pinteni să lovească, încalcă legea[1] viind să-mi mulţumească în parte barem dorul ce tînjeşte, făptura ei - ce sufletu-mi citeşte înscris pe faţă - ştie s-o găsească,[2]şi pe Amor, ce-i pus ca să-1[3] strunească, în ochi i-l vede, fulger ce sclipeşte. Se-ascunde-atunci cum cel ce nu cutează pe Zeus să-l înfrunte, căci primejdia orice dorinţă să-mblînzească ştie.
Ci dulcea ei privire-nseninează din cînd în cînd[4], şi focul şi nădejdea din inima ca sticla străvezie.

cxLvm

ici Adigele, Varo, Arno, Padul, Nilul sau Ebrul cel roşit de sînge[5], Sena şi Renul, marea ce se frînge, şi nici *un* rîu ce-şi curmă-ntr-însa vadul, nici fagul, pinul, iedera sau bradul nu-mi sînt deajuns cînd inima se strînge; un singur rîu[6] ce-n val cu mine plînge şi-un pom[7] cîntat mi-alină focul, iadul.

1 Legea pe carc poetul şi-a impus-o singur: aceea de a se arăta cît mai rar Laurei.
2 Vrerea (subiect în continuare) ştie să găsească făptura Laurei, după cum îl găseşte şi pe Amor în ochii ci.
3 Să strunească sufletul.
4 Dar uneori Laura ştie să se arate şi îndurătoare.
5 Rîu în Tracia; pe malurile sale se spune că Orfeu ar fi fost sfîşiat de bacante.
6 Rîul Sorga care brăzdează Valchiusa, lîngă Avignon, reşedinţa Laurei.
7 Laurul.

Doar ei m-ajută cînd Iubirea-mi cere să stau cu arma-n mîini o veşnicie, cînd viaţa trece şi mi-e moartea-aproape.

Creşti laur blînd în blînda adiere, şi cel ce te-a sădit[1] minuni să scrie la umbra ta şi-n dulce zvon de ape

[1] Poetul însuşi.

.USBOra&OÜOOGffiOOäEOcaffir^^

CXLIX

I-------Iu timpul tot mai blîndă mi se-arată
iubita şi zîmbind dumnezeieşte
privirea-mi dăruieşte
tot mai puţin şi rar înnourată.
La ce mă-ncearcă-atunci suspine-amare,
născute din durere,
ce dovedeau cum piere
făptura mea neliniştii sortită?
De cîte ori cătîndu-mi alinare
spre ea-mi întorc privirea,
pare că văd Iubirea
veghind asupra mea neobosită.
Şi totuşi bătălia nu-i sfîrşită
şi inima nu-şi curmă suferinţa:
tot mai adînc dorinţa
mă arde, cînd nădejdea mă desfată.CL

uflete, spune: vom avea noi pace? Răgaz cîndva? Ori pururi încleştare?

- Nu ştiu să-ti spun, dar după cîte-mi pare durerea noastră doamnei îi displace.
- Şi la ce bun dacă din noi ea face rug cînd e iarnă, sloi cînd bate soare?
- Nu ea, stăpînul[1] ce-n puteri ne are.
- Şi ce folos dacă văzînd ea tace?
- Doar limba tace, inima zvîcneşte cu zgomot surd; ci înşelînd vederea suspină doar pe-ascuns iară sfială.

---

[1] Amorul.

- Nu-ini stîmpără cuvîntul tău durerea ce-nfîptă-adînc în pieptul meu mocneşte; cînd simţi că mori, nădejdea nu te-nşeală.

cli

-a fost luntraş să fugă-n port, cînd creşte vîrtejul negru-al undelor marine, cum fug de sumbre gînduri şi de mine eu însumi cînd dorinţa înă-mboldeşte.
Nici muritor de foc divin ce-orbeşte n-a fost învins cum am fost eu de tine, de ochii tăi, amestec de lumine în care-Amor săgeţile-şi călеşte.
Dar nu-l văd orb în ei, cum îl vrea firea, ci-ncins cu tolbă, gol pe jumătate, prunc viu cu-aripi, nu ştimă zugrăvită.

Şi tot din ei se-ndură să-mi arate cîte citesc, cînd îmi rostesc iubirea în tainic vers ori vorbă potrivită

.CUI

ai crudă decît tigru, -această fiară cu chip de om, ce înger se vădeşte, în rîs şi-n plîns atare mă struneşte, încît primejdia pururi mă-mpresoară.
De nu mă vrea ori de nu-i scap din gheară, ci-n două vreri mă ţine strîns ca-n cleşte, veninul scump ce-n vine-mi clocoteşte curînd va face inima să piară.
Vigoarea mea trudită şi săracă
se frînge sub potrivnica-ncercare
ce-i dă cînd foc, cînd în tristeţi o-îneacă.

Ar vrea, simţind că piere, din strînsoare murind să scape şi pe drept; căci dacă nici a muri nu poţi, ce mai poţi oare?

CUH

boară, suspin, spre inima-mpietrită, sfarîmă gheaţa ce-ndurarea-i curmă şi dacă ruga-n Cer va-nscrie-o urmă, iubirea-mi fie ori moartea hărăzită.
Zboară, cuvînt, şi-i cerne ca prin sită ce zace unde ochiul ei nu scurmă şi dacă ea ori steaua mea-mi precurmă nădejdea, să mă lepăd de ispită.
Doar spusa ta, şi de-o presimt puţină, îi va şopti că-s negru de-ntristare pe cît e ea de calmă şi senină.
Porniţi în zbor; în ajutor vă sare soarta ce poate către voi înclină, de-i drept însemnul ce-l citesc în soare[1].

CLIV

tele şi cer se-ntrec dumnezeieşte să-şi dea prin meşteşugul lor măsura în ochii-n care s-a răsfrînt Natura şi soarele ce-asemeni lor sclipeşte.
Minune sînt şi vraja lor orbeşte ochiul de rînd ce nu le-ndură-arsura: atîta gingăşie din căldura privirii dragi Iubirea răspîndeşte.
De dulce raza lor cînd se pătrunde văzduhul, arde-n flăcări de candoare şi nu ştiu gînd să-i poată-n grai răspunde.

---

[1] în ochii Laurci, în care poetului i se pare că vede semne de bun augur.

Nu-ncap în el[1] dorinţi înjositoare, ci pure doar; ce frumuseţi şi unde au stins vreodată-un gînd imund sub soare?[2]

clv

ici fulgerul, nici spada - ce setoase de lovituri de-a-pururi se vădiră în Jupiter şi Cezar - nu răzbiră de mila ei să nu se frîngă-n şase. Doamna plîngea şi-n faţa ei mă scoase Amor, ca să zăresc cum se prefiră durerea ei ce sufletu-mi deşiră şi-adînc mă arde-n măduvă şi-n oase. Lacrima dulce, jalea şi mîhnirea şi vorbele-i suave mi le scrise, mi le ciopli ca-n diamant Iubirea

în suflet, şi zăvoarele închise le trage uneori, ca amintirea să mă cufunde-n lacrimi ca-n abise

.CLVI

n chip de înger am văzut, candoare cu -atîta fru museţe-ngemănată, încît mi-e gîndul rai şi iad deodată şi tot ce văd, fum, vis şi umbră-mi pare.

Şi-n lacrimi am văzut doi ochi, ce-n soare sclipind stîrniră pizmă nu o dată, şi vorbă cu suspin amestecată am auzit, să mişte munţii-n stare.

---

1 în văzduhul purificat de prezenţa Laurei.

2 Cînd s-a mai întîmplat şi unde. ce frumuseţe a mai fost în stare să înfrîngă dorinţele josnice purificîndu-te, aşa cum o face Laura.

Durerea, mila, dragostea, povaţa stîrneau plîngînd acorduri cum pămîntul n-a cunoscut să-i risipească ceaţa.
Şi ceru-i bea cu-atîta sete cîntul, c-o frunză nu mişca pe ram; dulceaţa umplea văzduhul pînă-n zări şi vîntul.

clvii

I------Jecruţătoare[1], ziua aceea sfîntă
atît de viu în mine se răsfrînge,
încît nu-i grai s-o poată-n versuri strînge;
doar amintirii uneori îi cîntă.
Mîhnirea-adîncă pe-al ei chip răsfrîntă şi dulce-amarul vaer lung de plîngeri în cumpeni mă ţineau: femeie-ori înger văzduhul în azur îl înveşmîntă?
Aur în plete, pe obraji zăpadă, în gene noapte, stele-n ochi, puzderii şi-îndemn Iubirii să ţintească bine.
Bujori şi perle, -amestec dulce, nadă, pe locul ce dă glas adînc durerii,[2]cristal în lacrimi, flăcări în suspine.

clviii

riunde-n jur îmi odihnesc privirea ca dorul să-mi alin cînd mă-ncolţeşte, făptură ei din vis se zămisleşte, ca tot mai verde să-mi dea ghes simţirea.

---

1 Necruţătoare fiindcă provoca plînsul Laurei, îndurerată, după cum presupun comentatorii (Scheiillo, Avancini), de moartea tatălui ei.

2 Pe buzele Laurei.

Şi-mi pare că din ochii ei mîhnirea mi se strecoară-n inimă hoţeşte şi-auzul, nu doar văzul mi-l hrăneşte cu sfîntele-i suspine nălucirea.
Pe drept mi-a dat Iubirea-ncredinţare că frumuseţi nicicînd mai luminoase nu şi-au găsit sub stele-ntruchipare.
Nici vorbe-n plîns mai dulci şi mai duioase nu mi-a fost dat s-aud şi nici sub soare să văd vreodată lacrimi mai frumoase

.CLIX

in ce tărîm de cer, din ce idee s-a inspirat pentru-al ei chip natura cînd zămislindu-l ne-a vădit măsura a ce e-n stare-n ceruri sus să dee?
Ce nimfa la izvor, în crîng ce zeie cu păr de aur şi-a ivit făptură? Şi ce virtuţi, din care una, pura[1], dă morţii drept prilej ca să mă ieie?[2]
De n-ai văzut privirea ei cînd plinul de foc şi-l varsă şi-mprejur priveşte, înger să vezi nu ţi-a sortit destinul.
Nu ştii cum Amor mîngîie-ori loveşte, de nu ştii cît de dulce i-e suspinul şi cît de didce rîde şi vorbeşte.

clx

rivesc cu-Ainor, asemeni celor care nu cred ce văd şi-uimirea îi robeşte, pe aceea ce, cînd

---

1 Virtutea castităţii.

2 îndreptăţeşte moartea să-i aducă sfîrşitul, din pricina disperării în care îl cufundă atitudinea castă a Laurei.

rîde sau vorbeşte, nu-şi află pe pămînt asemănare.
Sub fruntea pură şi senină-mi pare c-atît de viu privirea ei sclipeşte, cum nici un foc ce-arzînd călăuzeşte pe cei ce-ascultă-a dragostei chemare.
Şi ce minune, Doamne, cînd se-aşează în iarbă ca o floare-ori cînd striveşte cu sînul alb o tuia verde-n landă!

Şi cît de dulce inimii s-o vază cu gîndul hoinărind cum împleteşte pletelor lungi şi aurii ghirlandă !clxi

, paşi pierduţi, o, gînduri rătăcite, o, dor tenace, foc nestins şi lavă, o, amintiri, o, inimă firavă, o, darnici ochi, fîntîni nestăvilite!
O, frunze[1], cinste-a tîmplelor vestite, o, sigur semn de-ngemănată slavă[2], o, erezii, dulceaţă şi otravă ce mă purtaţi pe munţi şi văi ferite!
O, chip frumos din care şi-azi Iubirea cu pinteni şi cu frîie de stăpînă pe voia ei mă-mpinge ori m-aţine!
O, -ndrăgostiţi, ce-ati cunoscut mîhnirea şi voi, ce sînteţi umbre şi ţarină, priviţi ce rău ascuns mocneşte-n mine!

clxii

---

1 Frunze de laur.

2 îngemănată deoarece însumează atît gloria virtuţilor militare, cit şi pe aceea a valorii literare.

erice flori şi ierburi norocoase de paşii ei
strivite pe cărare, ţărm ce-i asculţi cuvintele-n
cîntare şi-i porţi pe palme urmele frumoase,
lăstare noi cu frunze mătăsoase, violete-
nrourate de paloare, păduri de umbră ce sorbiţi
din soare puteri să creşteţi mîndre şi vînjoase,
meleag suav şi pură, dulce apă ce-i scalzi
obrazul şi lumina vie din ochii ei ce cu lumini te-
adapă,
cum pizmuiesc a voastră bucurie! Nu
voi lăsa o piatră-n voi să-ncapă fără
s-o-nvăţ să ardă asemeni mie

.CLXHI

ubire, ce-mi ştii gîndul şi popasul pe drumul
tău ce tălpile-mi sfîşie, scufundă-ţi ochii-n inima
ce ţie şi numai ţie-şi dă-n vileag impasul.
Tu ştii ce-am pătimit urmîndu-ţi pasul, şi totuşi
urci mereu cu dibăcie, fără să-ţi pese că-s trudit
şi mie mi-e greu urcuşul şi mi-e drag răspasul.
întrezăresc luminile senine
spre care-n zbor mă porţi pe drumuri grele,
dar eu, Iubire, n-am aripi ca tine.
Fă astfel deci, ca-n dorurile mele să ard curat şi-
a mele lungi suspine să-i fie doamnei pricină de
jele.

CLXIV

cum că cer, vînt şi tărînă tace şi tot ce-i viu
cu somnul se-mpreună, că noaptea carul înstelat
şi-l mînă şi-n patu-i marea iară undă zace,

văd, cuget, ard şi cine rug mă face mi-e-n gînd
mereu cu lacrima-mpreună, mă lupt cu furie,
spumeg în ţarină şi totuşi numai gîndul ei mi-e
pace.
Dintr-un izvor tîşnesc şi sorb deodată şi-
amărăciuni şi tainică dulceaţă; aceeaşi mînă rău
şi bine-mparte.
Dar ca limanul să n-ating vreodată,
mor şi renasc de mii de ori la viaţă;
mi-e încă izbăvirea prea departe

.CLXV

I--------lînd alb piciorul ei, ca de zăpadă,
paşi dulci anină-n iarbă pe cărare, din
frăgezimea tălpii ei vigoare sorb florile şi
mugurii de zadă.
Iubirea, care-n cei aleşi dă roadă şi-n ceilalţi nu
se-ndură să coboare, din ochii ei îmi varsă-aLîta
soare, că nu-mi doresc nicicînd mai dulce nadă.
Cu mersul şi privirea ei suavă se-mbină vorba,
susur de pîraie, şi gestul blînd şi-nfaţişarea
gravă.
Patru scîntei[1]: acestea-ncing văpaie
în pieptul meu şi mă hrănesc; ci-n
slavă nu pot privi; sînt ca o cucuvaie

.clxvi

[1] Mersul, privirea, vorba şi înfăţişarea.

e-aş fî rămas statornic în spelunca[1]ce-a deşteptat în Apolo profetul,[2]Florenţa[3] şi-ar avea şi ea poetul,[4]nu doar Verona, Mantova şi-Arunca.[5]
Cum mie însă nu-mi hrăneşte lunca apa din stîncă[6], mă îndrept pe-ncetul spre alt destin şi-mi năpădesc bungetul scaieţii[7], şi-n zadar mi-e toată munca.
Măslinu[8]-i veşted; nu-l mai udă clarul izvor ce curge din Parnas şi care odinioară-l încărca de floare.

Din nenoroc sau propria mea eroare nu-mi va rodi nicicînd bogat vlăstarul, de Jupiter nu-şi varsă-asupra-mi harul

1 Din Delfi.
2 Apolo îşi rostea oracolele la Delii prin gura Pythiei.
3 Toscana în general.
4 Pe Petrarca însuşi, dacă, aşa cum spune în primele două versuri, ar fî rămas credincios poeziei în limba latină.
5 Verona l-a avut pe Catul, Mantova pe Vergiliu şi Sessa Arunca pe Luciliu.
6 Izvorul Castalia din Parnas.
7 Simbol al versurilor scrise în italiană şi considerate de poet mai prejos decît cele în latină.
8 Simbol al înţelepciunii, al ştiinţei clasice.

.CLXVn

înd Dragostea frumoşii ochi i-nclină şi-ntr-un suspin gînduri răzlete-adună ca-n voce să le-mprăştie-apoi, ce sună suavă, clară, -angelică, divină,
în dulce prada ei mă las deplină şi-11 mine-atîtea gînduri noi răsună, că: «Moarte - strig cu mine te cunună, de cerul mi te vrea atît de lină!»
Dar sunetul ce-n cuierul blîndeţii mă prinde,
pune sufletului frînă[1]cu dorul după dulcea cantilenă.[2]
Aşa trăiesc şi astfel firul vieţii
mi-l strîiige-ori desfăşoară ca pe-o lînă
ea, singură-ntre noi din cer sirenă.

CLXvni

ubirea îmi trimite gînd să-mi spună (gînd ce ne e străvechi duhovnic nouă[3]) că mă-ntăreşte cu nădejde nouă şi negreşit durerea ne-o răzbună.
Eu, prins între-adevăr şi-ntre minciună (în vorba ei le aflu pe-amîndouă), nu-i dau crezare şi-ntre ele două mă zvîrcolesc ca marea pe furtună.
Şi timpul zboară; în oglinzi păleşte pe zi ce trece chipul meu şi vine şi vremea ce nădejdile destramă.

1 il împiedecă să-şi dorească moartea.

2 Cîntul Laurei.

3 Iubirii şi mie.

Fie ce-o fi; tot omu-îmbătrîneşte; cu vîrsta focul nu se stinge-n mine; numai de anii ce-mi rămîn mi-e teamă[1].

clxix

uncit de-un gînd ce-nsingurat mă lasă silindu-mă să-i simt doar lui fiorul, de mine-mi uit şi-o caut iar cu dorul, cînd ar trebui să fug de ce m-apasă.

Atît de dulce-o simt şi de tăioasă, că sufletul se teme să-şi ia zborul: astfel le mînă dorurilor stolul vrăjmaşa mea şi-a Dragostei, frumoasă.

Zăresc, e drept, de nu mă-nşeală vrerea, în ochii ei şi-o rază de-ndurare, ce-alină-n parte multa-ainărăciune.

Ci de mă-ncumet să-mi rostesc durerea şi-mi ţin în viaţă inima ce moare, nu ştiu să-ncep, atîtea am a-i spune.clxx

e multe ori blîndeţea ei mă-nvaţă, cînd sfătuiesc cu gîndul ce mă-ngînă, s-alung sfiala ce mă ţine-n frînă şi drept s-o-nfrunt, cu vorbă îndrăzneaţă.

Ci ochii ei, cînd îi zăresc, mă-ngheaţă, căci cel ce poate tot[2] i-a pus în mînă norocul meu,

[1] De suferinţa şi zbuciumul pe care aceşti ani i le vor aduce.

[2] Amorul.

făcîndu-mi-o stăpînă pe tot ce am, pe moarte şi pe viaţă.
De-aceea o vorbă n-am rostit vreodată să fie şi de alţii înţeleasă; ca frunza tremur, nu mă ţine locul;
şi bine văd că dragostea curată
îţi leagă limba şi pierdut te lasă;
cînd poţi să spui cum arzi, nu ştii ce-i focul.

clxxi

ă strînge-Amor în braţe ce-mi iau viaţa şi-mi înzeceşte, de mă plîng, suspinul; de-aceea m-am deprins să-mi rabd destinul, să mor iubind, să tac şi să-ntorc faţa;
căci ea-ar putea cu ochii ei şi gheaţa topi, cînd gerul prinde-n sloiuri Rinul, şi duşmăneşte din orgoliu chinul acelora ce-o îndrăgesc, semeaţa.
Oricît mă zbat, nimic nu iau drept plată din inima ca diamantul dură; şi marmoră-e-n rest, însufleţită.

Dar nici ea mie nu-mi va lua vreodată, în ciuda-asprimii ce-mi vădeşte, pură speranţa şi iubirea nesfîrşită

.c lxxii

răjmaşă a virtuţilor, ruină atîtor lucruri bine începute, cum ai pătruns, Invidie[1], pe tăcute în ea şi prin ce vrăji mi-o faci străină?
Norocul mi l-ai smuls din rădăcină cînd ei, ce azi respinge-a mele mute şi caste rugi ce mult i-au fost plăcute, îi spui că fericirea mi-e deplină.
Dar fie că suspinul meu o-ncîntă şi rîde, -ori de norocul meu că plînge, nu schimbă-un gînd din cîte mă frămîntă;
de mii de ori pe zi mă poate frînge, tot dragă mi-e, căci ea de mă-nspăimîntă, Iubirea-n schimb în crezul ei mă strînge.

1 Soarta invidioasă.

[1]clxxiii

rivind lumina ochilor ce-adapă cu lacrimi ochii mei ori îi aprinde, simt sufletul de trup cum se desprinde şi raiu-îşi cată sub frumoasa-i pleoapă.
Ci-amar şi dulce-aflîndu-l, să priceapă i-e dat că totu-i scris să se perinde şi Dragostei se plînge că-l cuprinde cu frîie tari şi pinteni ce-l înţeapă.
Potrivnice simţiri şi schimbătoare îi dau cînd foc, cînd îl sleiesc şi-nşeală, zbătîndu-l între chin şi fericire.
Puţine gînduri dulci şi multe-amare îl fac să se căiască de-ndrăzneală[2]: asemeni rod se naşte din Iubire.clxxiv

rudă mi-e steaua (dacă cerul poate urzi destin)[3] ce m-a adus pe lume, şi leagănul sub paza blîndei mume, şi crud pămîntul ce mă poartă-n spate,

1 imi dă încredere şi curaj.

2 De îndrăzneala de a-şi fi căutat în ochii Laurei paradisul terestru.

3 Dacă stelele au o influenţă asupra vieţilor omeneşti (conform opiniilor vremii).

şi crudă ea ce ochii şi-i abate spre mine,
ţintă ca să-i fiu, şi-anume să-ţi cer, Amor,
strigîndu-te pe nume, să-mi vindeci rana
şi să-mi faci dreptate.[1]
Tu însă-ţi rîzi de inima ce piere; ea nu,
căci pentru ea nu mă sfîşie deajuns
săgeata; sabie-ar vrea să scoată.
Dar e mai bine, ştiu, să simt durere prin
ea, decît prin alta bucurie; mi-o juri chiar
tu pe propria ta săgeată.

clxxv

lînd mi-amintesc de vremea şi de locul
unde Iubirii i-am simţit pojarul atît de-
adînc, că-mi face dulce-amarul şi plînsul
mai uşor decît mi-e jocul,
sînt sulf şi iască şi m-aprind ca focul, de
glasul ei mai dulce ca nectarul încins
astfel, încît să ard ca jarul îmi e mai drag
decît mi-e drag norocul.
Lumina ei, ce mie doar mi-e soare, şi azi
din amintire mă-ncălzeşte, aceeaşi în
amurg, ca-n zori, devreme.

Şi-astfel mă-ncinge-n foc din depărtare, că veşnic proaspăt gîndul mi-aminteşte mereu acelaşi loc şi-aceeaşi vreme

[1] Lovind-o cu aceeaşi săgeată şi pe Laura.

.clxxvi

e codrii adînci, cu umbră plumburie,
prin care-oştenii înarmaţi se-avîntă, eu
nu mă tem; nimic nu mă-nspăimîntă;
doar suliţa Iubirii din tărie.
Colind prin ei şi-mi cînt (ce nebunie!)
iubita, soare şi icoană sfîntă, şi-n jurul ei
copile văd, ce cîntă, şi-s numai fagi cu
frunză ruginie.
I-aud şi glasul cînd foşneşte vîntul şi
păsările plîng ori cînd izvorul cu dulce
murmur apele-şi împarte.
Nicicînd tăcere n-a cuprins pămîntul să-
mi placă-astfel şi-astfel să-i simt fiorul;
atîta doar că soarele ˡ-i departe.

clxxvh

ii de coline şi de ape clare mi-a-
nfaţişat prin munţii-Ardeni Iubirea, ce
alor săi le-ncinge-n piept simţirea şi-aripi
le dă, spre Venus ca să zboare.
Mi-e dulce-a şti că iară scut şi zale
corabie-n larg, sfîdînd nemărginirea, de
gînduri greu, am fost unde pieirea ţi-o
jură Marte dînd pe-ascuns tîrcoale.

Şi totuşi cînd afară se-nserează şi noaptea-alungă peste munţi lumina, fiori de spaimă-aripile-mi retează.
Ci locul, rîul dulce şi colina cu farmecul ce-mprăştie-mbărbătează sufletul meu ce-şi cată-n zări lumina[1]
.CLXxvm

ubirea îmi dă pinteni şi mă-nfrînă, mă sperie ori mă arde şi mă-ngheaţă, m-ahingă de la ea ori mă răsfaţă, mă chinuie ori cu nădejdi mă-ngînă, mă-nalţă-n cer, m-azvîrle în ţarină, pînă ce dorul, rătăcind, se-nvaţă să nu mai vrea ce-a îndrăgit în viaţă; eroarea mi se-ncuibă-n minţi, stăpînă.
Un gînd prieten[1], covîrşit de milă, i-arată minţii vad de ape line[2] (şi nu de lacrimi)[3], bine vrînd să-i facă.
Ci-mpinsă parcă de puteri străine, alt drum alege,

1 Raţiunea.

2 îi arată calea spre Dumnezeu: raţiunea îl sfătuieşte să renunţe la dragostea pentni Laura şi să urmeze calea mîntuirii sufletului.

3 Nu calea suferinţei.

nedorit, şi-n silă cu moartea ei[1]
şi cu a mea[2] se-mpacă

1 A minţii mele.

2 A trupului.

csîîocae^ftooaBTC»^^

clxxix

înd mi se-ntîmplă, Geri[1], cîteodată ca doamna să se supere pe mine, un singur gînd în viaţă mă mai ţine şi inima prin el respiră toată.
Oriunde cu dispreţ în ochi ea cată, vrînd să-mi răpească razele-i senine, în cale-i scot privirile-mi blajine şi furia ei se spulberă pe dată.
De-aş face altminteri, faţa ei temută m-ar împietri, precum Meduza care pe muritori în piatră îi strămută.

1 Sonetul este adresat poetului florentin Geri dei Gianfigliazzi, care îi ceruse lui Petrarca, printr-un alt sonet, să-l înveţe cum ar putea sâ-şi îmbuneze iubita.

2 Amor.

Fă deci la fel; nu ştiu altă scăpare;
de domnul nostru[2] a fugi n-ajută,
cînd n-avem aripi, precum el, să
zboare.clxxx

oti iară grijă, Padule, -nvelişul de carne să mi-l duci pe-a tale unde, căci duhului ce-n scoarţa mea se-ascunde nimic nu-i şade-n drum de-a curmezişul.
El nu-şi înclină după vînt cîrmişul, ci ca săgeata prin văzduh pătrunde şi-nfrînge ape clocotind afunde şi vîslelor le-nfrînge-n zbor tăişul.
Rîu neînfricat, domn ce goneşti în pripă spre Răsărit şi-n urmă laşi fîntlnă[1] de şi mai dulci lumini ce se-nfîripă,
tu-mi duci cu tine straiul de ţarînă; ci sufletul, pe-a dragostei aripă, se-ntoarce către dulcea lui stăpînă.

clxxxi

i-a-ntins Iubirea dulce laţ prin floare, din aur făurit şi mărgărite[1], sub frunzele cu patimă-ndrăgite[2] şi umbre triste, fericite-arare.
Şi mi-au fost nadă boabe dulci şi-amare[3], adeseori temute şi rivnite şi tainic şuier prăzii-ademenite[4] un cînt mi-a fost, cum n-a mai fost cîntare.
Sclipea-mprejur lumina ei fierbinte, şi mîna ca de fildeş şi zăpadă strîngea în pumn fagada biruinţei[5].
Aşa m-am prins în laţu-ascuns şi pradă m-am dat dumnezeieştilor cuvinte, nădejdii, bucuriei şi dorinţei.

*uoBoc&xiS&csscxissoc^^*

1 Farmecele Laurei.

2 Frunzele de laur.

[1] Pe Laura.

3 Nădejdea, bucuria şi dorinţa, după cum specifică în ultimul vers.

4 Poetul se referă la şuieratul cu care vînătorii ademenesc păsările.

5 Laţul în care s-a prins.

clxxxii

Iubirea care-aprinde-n suflet jarul vrea să
cunoşti şi gelozia ce e; să nu mai ştii ce-nvinge:
foc, scînteie, speranţa, teama, gerul sau pojarul.
Ţi-e gheaţa foc şi arşiţă umbrarul, dorin ţi şi
bănuieli te ţin sub cheie, şi tremuri ca sub haină
de femeie să nu-şi ascundă vreun bărbat
pieptarul.[1]
Din toate-aceste suferinţi doar prima e-a mea: să
ard; şi cît de dulce-i focul nu-i chip s-o spună
versul şi nici rima.
Cealaltă[2] nu; egali ne vrea sorocul în faţa ei[3]; şi ca
s-atingi sublima lumină[4], în zadar ţi-ncerci
norocul.

clxxxhi

Dacă sclipind privirea ei mă doare şi vorbele
cuminţi şi aşezate, şi dacă-n mine-atît de mult ea
poate cu-n zîmbet doar şi-o vorbă trecătoare,
mă-ntreb cu spaimă, Doamne, ce-ar fi oare, dacă-
ai săi ochi, din vina mea sau poate a sorţii, de la
milă s-ar abate şi m-ar strivi, cînd azi îmi sînt
scăpare?

1 în legătură cu aceste versuri, Leopardi comentează: „Face aluzie la ciudatele lucruri pe care şi le imaginează îndrăgostiţii, care sînt capabili să bănuiască şi să fie geloşi pînă şi pe femei, bănuindu-le că sînt bărbaţi travestiţi" (*op.cit.*, p. 164).

2 Gelozia.

3 Gelozia nu-l mistuieşte pe poet, pentru că în faţa Laurei toţi bărbaţii sînt egali (ea nu preferă pe unul în detrimentul altuia).

4 Sufletul Laurei, asupra căruia nici un bărbat nu va putea pune stăpînire.

De-aceea spaima îmi pătrunde-n vine cînd faţa i-o zăresc unduitoare: străvechi dovezi[1] aţîţă spaima-n mine.
Femeia e din fire schimbătoare şi bine ştiu că dragostea nu ţine în pieptul ei nici cît în glastră-o floare.

CLXXXIV

mor, Natura, sufletul în care virtute din virtute înfloreşte mă asupresc; Amor se străduieşte, urmîndu-şi obiceiul, să m-omoare;
pe ea[2] o strînge Firea-n cingătoare cu-un fir atit de suplu-ncît tînjeşte, şi locul, dezgustată, nu-şi găseşte în lumea-aceasta rea şi-istovitoare.
Din clipă-n clipă sufletul declină în trupul ei curat ca de zăpadă ce-oglindă-a fost mereu desăvîrşirii,

[1] Experienţele din trecut.

[2] Pe Laura, bolnavă.

şi dacă Mila nu e chip să-i ţină în frîu sfîrşitul, văd cum se deznoadă ca fumu-în vînt speranţele iubirii.clxxxv

in penele-i de aur moi această pasăre Fenix[1] gîtului podoabă atît de dulce-şi face, încît roabă privirea-mi ţine-n vraja ei nefastă.
Se-aprinde-n jur de diadema-i castă văzduhul; din lumina lui în grabă Iubirea iscusit amnar înjgheabă ca să-mi dea foc şi să mă ardă-n coastă.
Tivită cu azur şi roze-o haină - cum niciodată n-a fost mai frumoasă - de purpură pe umeri îi coboară.
Legenda spune că trăieşte-n taină în munţii-arabi, pe-o vale tămîioasă; eu însă ştiu că-n cerul nostru zboară.

ci/xxxvi

acă Virgil şi-Omer în geana zării ca mine-ar fi văzut-o-n trup şi oase, ar fi cîntat-o-n versuri impetuoase amestecînd stil felurit[1] cîntării:
şi-ar fi Enea trist că-i dat uitării[2], Ulise, -Ahil[3] şi cel care rămase stăpîn pe lume ani cinzecişişase[4]şi cel[5] ce fu de-Egist sortit pierzării.

1 Stilul grec, epic, cu stilul latin, liric.
2 De Virgiliu, care l-a cîntat în *Eneida*.
3 Eroii cîntaţi de Homer.
4 August, căruia Virgiliu i-a dedicat *Eneida*.
5 Agamemnon.

[1] Laura.

Ce mult, o, doamne, seamănă ursita acelei flori străvechi[1] de vitejie cu-a ei, ce-i nouă floare de virtute.

Pe dînsul Enniu[2]-n aspru cînt slăvit-a, pe dînsa eu; şi cît aş vrea să-i fie şi versul meu şi laudele plăcute.CLXXXVII

Cînd Alexandru[3]-ajunse la mormîntul viteazului Ahil, oftă şi zise: «Ferice tu, ce viu eşti prin cuvîntul poetului[4] ce despre tine scrise!»

Ci ea, hulub cum n-a văzut pămîntul, mai alb decît e floarea de narcise, în stilul meu plăpînd nu-şi află cîntul:[3] soarta ne poartă pe cărări prezise.[4]

Pe ea, ce-i demnă de-o mai scumpă liră, (Homer s-o fi cîntat, Orfeu, păstorul[5]a cărui faimă-n Mantova[6] e sfîntă!),

o stea nedreaptă, -o soartă ce conspiră a-ncredinţat-o cui[7] îi duce dorul, dar vraja-i risipeşte cînd o cîntă.

CLXXxvm

, soare, frunza mea[7] ce ţi-a fost dragă azi înverzeşte unde-a fost sădită, ea singură[2], de cînd căzu-n ispita Adam nenorocind o lume-ntreagă.

S-o contemplăm: cuvîntul meu te roagă, tu însă fugi şi umbra ta grăbită pe culmi se-ntinde, ziua-

1 Scipio Africanul, cîntat şi de Petrarca în poemul *Africa.*

2 Ennius Quintus, unul dintre primii poeţi latini (240-169 î.e.n.).

3 Alexandru cel Mare.

4 Homer.

5 Virgiliu.

6 Pentru că s-a născut la Andes, lingă Mantova.

7 Frunza laurului, alegoric a Laurei şi a Dafnei.

mi laşi cernită şi-mi furi tot ce de viaţă mă mai leagă.[1]
Umbrele moi ce cad în faptul serii, din culmea[4]
unde-a fost scînteie focul şi laurul tînăr vlăstar, se-adună
de cînd vorbesc, şi cresc, şi-mi iau vederii
preafericit şi dulce mie locul[2]unde trăiesc în gînd
cu ea-mpreună.

clxxxix

rea de uitare luntrea mea goneşte, aleargă
noaptea-n larg pe mări străine spre Scyla şi
Caribda; cîrma-i ţine stăpînul[3] ce din veci mă
duşmăneşte.
Un negru gînd drept vîslă îi slujeşte, ce-nfruntă
valul, moartea care vine, şi-un vînt de dor, de
crezuri şi suspine, etern şi umed pînza-mi
încolţeşte.
Neguri de ură, ploi de lacrimi grele slăbesc trudită
funie ce-n strînsoare cu vechi erori e trainic
înnodată.

Se-ascund în noapte-a mele două stele[4], al cîrmei rost l-am rătăcit pe

1 îmi iei posibilitatea de a contempla laurul.

2 Avignonul.

3 Amor.

4 Ochii Laurei.

mare şi nu mai cred în port s-ajung vreodată

.CXC

dalbă ciută mi-apăru în faţa[1], pe verde plai, cu două coarne de-aur, la mal de ape-n umbra unui laur şi-a primăverii-n prag de dimineaţă.
Atît era de dulce şi semeaţă, încît urmînd-o mă-nfruptam din aur precum avarul ce, strîngînd tezaur, în el îşi află pace şi dulceaţă.
Pe gîtul ei sta scris cu giuvaiere: «Să nu m-atingeţi.[2] Domnul meu crăiasă şi liberă mă vrea pe-aceste maluri[3]».
Era pe boltă soarele-n putere, privirea-mi frîntă, dar mereu setoasă, cînd ea pieri[4] şi eu căzui în valuri.[5]

CXCI

um a-l vedea pe Domnu-i veşnicie, nici ceri mai mult, nici nu-i putinţă-a cere, la fel şi mie dulcea ta vedere mi-e-n viaţa-aceasta scurtă, bucurie.
Nicicînd frumoasă ca acum şi vie nu te-am văzut, de văzul nu-i părere: o, ceas aducător de inîngîiere, ce stinge-orice dorinţă cînd adie!

1 Poetul are o viziune în care o contemplă pe Laura sub forma unei ciute albe care îşi prezice moartea.

2 Aluzie la o veche inscripţie legendară: A*foii me tangere, Caesaris sum* (Nimeni să nu m-atingă, sînt al lui Cezar), despre care se spune că s-ar fi găsit pe gîtul unor cerbi la o sută de ani după moartea lui Cezar.

3 Dumnezeu m-a despuiat de toate pasiunile omeneşti.

4 Murind.

5 Aluzie la lacrimile pe care le-ar vărsa poetul după moartea Laurei.

De n-ar fi scris să fugă-atît de iute, n-aş cere altceva; căci de se poate trăi doar din miros (cum se susţine)[1],
din apă[2]-ori foc[3], din cîte au virtute să mulţumească simţurile toate, de ce eu n-aş trăi privind la tine?

CXCII

Să contemplăm, Iubire, gloria noastră[1], nespusă vrajă dăruită nouă: priveşte ce dulceaţă-ntr-însa plouă şi ceru-în ea vărsîndu-şi raza-albastră,
priveşte-n aur şi-n carmin, măiastră ce artă-i ţese haină pururi nouă, şi cum păşeşte rătăcind prin rouă pe-această vale-n umbre dulci sihastră.
Firul de iarbă, florile-mprăştiate la umbra-acelui vechi stejar, să vie îi roagă glezna, să le-atingă lină,
şi ceru-n jur, sclipind de nestemate, se-aprinde şi se bucură-n tărie de ochii ei frumoşi ce-l însenină.

cxciii

In ochii ei mi-adap atîta sete, încît lui Zeus nu-i rîvnesc nectarul; nu-i bucurie să nu-i trec hotarul cînd o privesc, şi beau adînc din Lete.
Cînd o ascult şi pun în piept pecete pe vorba ei, ca să-mi stîrnesc pojarul, răpit de-Amor gust îndoit din harul obrazului ce ştie să mă-mbete:
căci glasul ei, ce umple de dulceaţă şi cerul, nu-l poţi tălmăci cu gura, de nu-l auzi şi n-o priveşti în faţă.

[1] Aluzie la legenda povestită de Pliniu, după cane astomii ar fi un neam de oameni lipsiţi de gură, care trăiesc pe malurile Gangelui şi se hrănesc cu mirosul fructelor sălbatice.

[2] Peştii.

[3] Salamandrele sau, tot după Pliniu, Pirbustii, mîncăton de foc.

În mai puţin de-o palmă[1]-atunci măsura şi-o dau a ceea ce pot face-n viaţă lumina minţii, Cerul şi Natura

.CXCIV

reablîndei adieri[2] ce norii-alungă, trezind prin codru mugurii la viata, îi recunosc suflarea[3] ce mă-nvată să-ntrec pe alţii, nimeni să m-ajungă. Ca inima în piept să nu-mi mai plîngă, fug de-a Toscanei pură dimineaţă[4]şi-un soare[5] caut, să mă prindă-n brată şi ceata minţii mele s-o străpungă. E-atîta bucurie-n el, senină,
c-aş vrea de-a pururi setea să-mi adape;
dar ochii-mi ia şi-aş vrea să-i fug din cale.
Aripi să am, nu arme piept să-i ţină: ci soarta vrea să pier de-i stau aproape şi de-s departe să mă sting de jale.

CXCV

mi schimb din zi în zi înfăţişarea,[6]dar nu slăbesc din dinţi preadulcea nadă, nici din strînsoare braţele-mi deznoadă pomul ce-nfruntă-arşiţa şi ninsoarea.[7]

1 Cît măsoară obrazul unei femei, explică comentatorii.

2 în original: *i'aura,* adiere. Acesta este primul din grupul celor patru sonete (urmat de CXCVI, CXCVII, CXCVIII) al căror cuvînt de început - *L'aura* - ascunde în realitate numele iubitei.

3 Adierea acestui vînt este însăşi suflarea Laurei, care îl învaţă să-şi cîştige faima cîntînd-o.

4 Sonetul este scris cu prilejul întoarcerii poetului din Toscana în Provenţa, pe

5 meleagurile locuite de Laura.

6 Din pricina bătrîneţii carc se apropie.

7 Laurul veşnic verde.

Cerul de stele şi de apă marea se vor goli-nainte
ca să scadă iubirea mea pentru-a lui verde mladă,
durerea, bucuria şi-ncleştarea.
Nu sper să scap nicicînd de suferinţă, cît timp de
oase mă despoi şi carne;[1]în mila ei speranţa mi-e
deşartă.
Se va-mplini tot ce-i cu neputinţă 'nainte ca pe
rana mea să toarne moartea balsam sau ea[2] ce
vina-i poartă?

CXCVI

ESaoarea[3] suavă ce foşnind pătrunde prin frunze
şi mă prinde-n adiere, renaşte-n mine cea dintîi
durere[4]a rănilor atît de dulci şi-afunde;
şi văd obrazul drag ce mi-l ascunde o tainică şi
neînţeleasă vrere şi pletele, azi strînse-n
giuvaiere, ieri despletite-n mătăsoase unde[5].
Atît de dulce le lăsa să zboare în vînt ori gingaş le
strîngea la spate, că şi-astăzi amintirea lor mă
doare.
Mai strîns au fost de vreme-apoi legate şi-astfel
mi-au prins şi inima-n strînsoare, că s-o deznoade
numai moartea poate.

CXCVII

oarea[1] celesta ce adie-n laur, pe unde-Apolo-
atins fu de săgeată, iar mie mi-a pus jug, ca
niciodată s-ajung al libertăţii mele faur,

1 Mă mistui, mor de dragul Laurei.

2 Laura, cea care i-a provocat rana.

3 Vezi sonetul CXCIV, nota 1.

4 Clipa în caFe s-a îndrăgostit de Laura.

5 Laura fiind măritată, nu mai purta - potrivit obicciului vremii - părul despletit pe spate, ci strins şi prins cu ace împodobite cu bijuterii.

în mine poate ce-a putut în maur[2] cînd l-a vrăjit
Meduza blestemată; nu scap de nodul[3] ce-ar putea
să bată[4] sclipiri de soare, nu numai de aur.
De părul ei, de pletele răzleţe vorbesc, ce dulce şi
suav mă leagă, pătruns cum sînt de umilinţă-
adîncă.
Mi-ajunge umbra lui[5] ca să mă-ngheţe şi să mă
stoarcă strop cu strop de vlagă; dar ochii, ochii mă
prefac în stîncă.
cffiocaiTOiflwstx^

1 Vezi sonetul CXCIV, nota I.
2 Atlas, transformat în munte.
3 Pletelor galbene ale Laurei.
4 Să înfrîngă în strălucire.
5 A laurului, a Laurei.

cxcviii

oarea[1] suavă-n valuri mătăsoase resfiră-n
soare aurul ce-l ţese Amor şi-mi leagă-n pletele ei
dese inima frîntă, vrerile setoase.
N-am sînge-n trup, nici măduvă în oase să nu
tresară cînd în cale-mi iese ea, ce-n balanţă-mi
cîntăreşte-adese moartea şi viaţa, şi-i zăresc
frumoase
privirile ce-n para lor mă-mbie, şi peste umeri
greu cum se revarsă pletele-i văd, splendoare
aurită.
Nu-i chip să spun ce nu mi-e clar nici mie: de ochii
ei puterea minţii-i arsă şi de dulceaţă frîntă şi
trudită.

cxcix

, mînă, ce-mi ţii inima-n strînsoare şi viaţa-mi
simţi în pumn cum ţi se zbate, mînă ce porţi în

1 Vezi sonetul CXCIV, nota 1.

palmă-ngemănate al Firii sîrg şi-a Cerului candoare,
o, degete subţiri, mărgăritare, ce doar a mele răni cu voluptate le sfredeliţi; Iubirea despuiate vă-ngăduie, vădindu-mi îndurare[1].
Mănuşă scumpă, ce-ascundeai în tine zăpada mîinii alb-trandafîrie, a fost cîndva veşmînt mai dulce, spune?
O, de-aş avea şi vălul ei la mine! Ci totu-i pe pămînt vremelnicie şi ce-am furat voi da-napoi ca mîine.

ce

I_____Iu numai una dintre mîini, frumoasă,
ce cînd se-ascunde[2] chinul mi-l sporeşte, dar şi cealaltă inima ca-n cleşte mi-o strînge şi cu braţele mi-o-apasă.
Mii de ispite ştie-Amor să ţeasă din farmecul nespus ce-mpodobeşte făptura ei sclipind dumnezeieşte, ce-n minte-ori scris cuprinsă nu se lasă,
ochii senini şi genele-nstelate şi gura de mărgăritare plină, de roze purpurii şi dulci cuvinte ce inima ţi-o tulbură, şi toate, fruntea de vis şi pletele, lumină ce lasă-n umbră soarele fierbinte.

CCI

tît de darnic Amor se-arătase mănuşa doamnei dăruindu-mi mie, încît mă mistuiam de bucurie la gîndul drag al mîinii ce-o purtase.

[1] Iubirea mă face fericit, îngăduindu-mi să păstrez veşmîntul vostru (E vorba de fapt despre o mănuşă pe care poetul o furase Laurei şi pe care, cu tot regretul - care îi inspiră versurile trebuie să i-o restituie).
[2] în mănuşă. Vezi sonetul precedent, nota 1.

De ziua destinată să mă lase bogat şi sărăcit, o veşnicie îmi voi aduce-aminte cu mînie şi lacrimi voi vărsa neputincioase,
căci prada[1] să-mi păstrez mai multe zile n-am izbutit, nici pe de altă parte statornic să-i ţin piept unei copile,[2]
şi aripi n-am avut să fug departe ca să-mi răzbun sfioasele pupile pe mîna ei ce numai plîns le-mparte.

CCII

orneşte dintr-un bulgăre de gheaţă[3] văpaia ce-mi dă foc şi mă sleieşte sugîndu-mi vlaga, pînă cînd topeşte pe nesimţite tot ce-n mine-i viaţă.
Moartea, cu braţul ridicat, semeaţă, ca cerul sur şi leul cînd mugeşte la cotitură-n taină mă pîndeşte; eu mut şi-nspăimîntat îi stau în faţă.
Iubirea cu-ndurare-amestecată încă-ar putea, ferindu-mă de rele, din ea[4] să-mi facă scut în faţa morţii.
Dar nici un semn de bine nu se-arată pe chipul doamnei şi-al vrăjmaşei mele; şi nu e vina ei, ci doar a sorţii.

CCIII

ai mie, ard şi nimeni nu mă crede sau toţi mă cred şi numai ea, pe care mai aprig mi-o doresc încrezătoare, nu vrea să creadă nici măcar ce vede.

1 Mânuşa.

2 SA rezist insistenţelor ei de a-i restitui mănuşa.

3 Laura.

4 Din iubire, prin iubirea pe care ar putea să i-o arate Laura.

Frumoasa mea, ce-n nimeni nu se-ncrede, nu-ini vezi iubirea-n ochi? Dacă-ndurare nu-mi dovedeşti, e vina sorţii-mi pare, căci mila de la tine doar purcede.
Pojarul meu ce inima nu-ţi moaie şi-a mele versuri ar putea s-adape pământu-întreg cu lacrimi şi suspine.
Căci văd în timp, preadulcea mea văpaie, o gură mută şi doi ochi sub pleoape, ce şi din morţi vor scînteia prin mine.[1]

CCIV

uflet al meu, ce iei la toate-aminte, citeşti şi vezi, gîndeşti tot ce se poate, ochi dornici şi tu, simţ[2], ce dintre toate în inimă-mi porţi vorbele ei sfinte,
voi n-aţi primi ca după sau 'nainte să fi păşit prin valea de păcate,[3]spre-a nu-ntîlni luminile-nstelate, nici în ţărînă urma ei fierbinte!
Cu stele-atît de limpezi niciodată nu s-ar cădea să rătăceşti cărarea eternităţii spre cerescul tată.
Indreaptă-ţi, suflet, către cer vigoarea, prin dulcea ei mînie să răzbată şi-urmează-i pasul, ochilor lucoarea.

CCV

ulei frămîntări, dulci chinuri, dulce ură, dulci împăcări şi lacrimi dulci pe faţă, o, dulce grai ce-n

1 Prin versurile mele, prin care amintirea ta va rămîne mereu vie.

2 Auzul.

3 în original: *per quanto non vorreste,* pentru cît n-aţi vrea, cu sensul de: pentru nimic în lume n-aţi vrea să fi trăit după moartea Laurei sau înainte de naşterea ei.

mine cu dulceaţă pătrunzi şi dulce-adii ori mi-eşti tortură!
Nu mi te plînge, suflete, ci-ndură şi-alină dulce-amarul ce ne-ngheaţă cu cinstea dulce[1] de-a iubi în viaţă pe cea mai dragă mie şi mai pură.
Cîndva, de pizmă ros şi-amărăciune, va zice poate, unul, cine ştie: «Scump bir plătit-a dragostei durute!»
Iar altul, soarta-nvinuind, va spune: «De ce nu mi-a fost dat s-o văd şi mie? De ce-a venit tîrziu, ori eu prea iute?»

CCVI[2]

De-am spus-o[3], -aş vrea s-ajung să mă urască aceea ce-mi dă viaţă-ori îmi dă moarte, de-am spus-o,-aş vrea de bine să n-am parte şi sufletul păcatul să-mi pîndească; de-am spus-o, ceru-în veci mă duşmănească şi teama tot mai vie şi gelozia-mi fie, şi tot mai crudă mie şi dulce faţa ei dumnezeiască.
De-am spus-o, -Amor pe mine mă ţintească,
şi-i lase ei făptura păgubaşă;
de-am spus-o, -mi fie ea dintîi vrăjmaşă
şi zeii-apoi şi pronia cerească.
De-am spus-o, ea, ce vrea să mă robească
şi morţii să m-abată,
ram îie neschimbată,
şi blîndă niciodată
cuvînt ori zîmbet bun nu-mi dăruiască.

[1] Repetarea adjectivului *dulce* constituie un artificiu de stil îndrăgit de poezia vremii.

[2] În original, canţona aceasta, care imită poezia provensală, reia în toate strofele, aşezîndu-le în altă ordine, mereu aceleaşi rime care apar în prima.

[3] *De-am spus* c-am îndrăgit altă femeie; poetul încearcă să se dezvinovăţească faţă de Laura, dezminţind zvonul ajuns la urechile ei, după care ar fi afirmat că iubeşte sub numele de Laura o altă femeie.

De-am spus-o, -mi fie zilele puţine, ce-mi mai
rămîn, cu liniştea certate; de-am spus-o, focul ce
din minţi mă scoate, cum creşte gheaţa-n ea, să
crească-n mine. De-am spus-o, nopţi să nu mai văd
senine, nici lună şi nici soare, nici doamne, nici
fecioare, ci doar furtuni pe mare, ca faraonii-n
multa lor cruzime.[1]
De-am spus-o, -mi ţie mila sub zăvoare,
zădărnicindu-mi fapta şi suspinul, de-am spus-o,
înăspreasică-se ca vinul preadulce glasul ce m-a-
nvins aoare; de-am spus-o, mă urască ea, pe care
şi-ntemniţat departe, pustiu şi singur foarte, din
leagăn pin' la moarte aş vrea s-o proslăvesc; şi-aş
fi în stare.
Dar de n-am spus-o, -aceea care-n mine sădea
nădejdi la vremea însorită[2], mi-îndrume-n port
corabia ostenită cu cîrma dreaptă-a vrerilor
blajine, şi fie şi-azi ca-n ziua cînd a-i ţine piept n-
am putut şi pradă
ei m-am lăsat, dovadă
că mi-e preadulce nadă.
Greşeşti de-ti uiţi prealesne de suspine.[5]
N-am spus-o şi n-aş spune-o niciodată nici pentru-
averi ori aur ori palate, îmi facă adevărul deci
dreptate, răzbind minciuna strîmbă şi sfruntată.
Tu, ce mă ştii, Iubire, îi arată şi-i spune tot. Pe
mine mă lasă-a-i spune-n rime c-aş vrea să mor
mai bine decît să-ndur o viaţă zbuciumată.
Pentru Rahira-am plîns, nu pentru Lia[6];
pe ea o vreau drept plată
şi cînd cerescul tată
ne va chema, cu dînsa
vreau să mă-nalţ pe carul lui Elia[7].
OS&OCJaBTCSSOOffiWitÖ^

1 în original: *qual Pharaone in perseguir ¡i hebrei,* ca Faraonul cînd îi urmărea pe evrei.
2 în tinereţe.

5 Reproşul i se adresează Laurci, deşi este exprimat la modul impersonal.
6 Pentru Laura am suferit, nu pentru altă femeie. Poetul se foloseşte de legenda biblică (*Geneza*, XXIX, 25) amintind cuvintele adresate de Iacob regelui Laban, cînd acesta, în loc să i-o dea de soţie pe Raşela, i-a dat-o pe Lia.
7 Profetul despre care legenda biblică spune că ar fi fost răpit la ceruri pe un car de foc.

CCVII

redeam că voi trăi iară durere şi iară mici, mărunte subterfugii[1] puţinii ani cîţi îi mai am pe lume: ci de cînd doamnei cu puterea rugii nimic nu-i cer, tu, ce mă-nveţi a cere, Iubirea mea, tu ştii ce mă răpune. Cum să nu sufăr, spune, bătrîn cum sînt cînd faci din mine furul privirii ca azurul, fără de care n-aş trăi-n tristeţe! O, cum de-n tinereţe, cînd orice vină-şi pierde din putere, n-am învăţat să fac ce mi se cere![2]

Ochii suavi, izvor de viaţă mie, odinioară mi-erau dulci ca mierea şi-atît de darnici pururea cu mine, încît ca omul care-şi cruţă-averea din tainica lor dulce dărnicie trăiam, şi-n suflet gînd nutream de bine. Ci azi, şi mi-e ruşine, ajuns-am hoţ şi spaima mă-nvrăjbeşte

1 în original: *ingegni*, artificii, şiretlicuri, ca de pildă cel amintit mai jos: faptul de a încerca să fure privirile iubitei.
2 Să fur privirile Laurei.

cgBücasocä&op&acgsuca^^
Flămîndul săvîrşeşte
greşeli ce-n alţii-ar ii putut să-i pară
nedemne-odinioară.
De Pizma-mi neagă Mila, de osîndă
şi furt mă ierte dragostea flămîndă.
Căci mii de căi am cercetat anume să văd de pot,
măcar o zi din viată, trăi fără de ei. în ei se-
ascunde, spre ei aleargă inima-ndrăzneaţa ce
nicăieri nu-şi află pace-n lume; în foc mă-ntorc şi
focul mă pătrunde şi caut loc pe unde nu-i pază ca
lumina lor să-mi fure; ca pasărea-n pădure cînd
vînătoru-fără veste-o-nhaţă, la fel din dulcea fata
pe-ascuns cîte-o privire smulg hoţeşte şi-ntr-însa
ard şi dînsa mă hrăneşte.
în flăcări ard şi mă hrănesc cu moarte: ciudată
hrană, stranie salamandră[1]; ci-n legea lui[2] e totul cu
putinţă. Zăceam cîndva iubind ca-ntr-o meandră de
bucurii; azi Dragostea-mi împarte după-obicei, doar
chin şi suferinţă: de flori cu prisosinţă e plină vara,
iarna de zăpadă.
3 în antichitate se credea că salamandrele trăiesc în foc.
4 A zeului Amor.
Şi de va fi să creadă
c-o fur, cînd din privirea ei curată
m-adap, ea ce-i bogată
s-ar cuveni să fie mulţumită
c-ajută, iară-a şti că-i jefuită.
Cine nu ştie viata mea pustie,
cu ce-mi adap şi cum trăiesc din ceasul
cînd i-am văzut luminile? Dar cine
- chiar mări şi ţări de-ar colinda cu pasul -
ce-ascunde firea omenească ştie?
La Inzi mulţi din miros trăiesc.[1] Pe mine
doar focul mă susţine

[1] Astomii: vezi sonetul CXCI, nota 1.

ce-mi stîmpără dorinţa mea flămîndă.
Iubire, grea osîndă,
nu se cuvine să te-arăţi avară:
de mîna ta să piară
sufletul meu. Cînd moartea e măreaţă,
prin moarte poţi răscumpăra o viaţă.
E chin văpaia-ascunsă; dar cînd creşte, s-o-nchizi în
suflet nu-ţi mai stă-n putere: prin tine-o simt, prin
mîna ta, Iubire. Tu m-ai văzut: ardeam cîndva-n
tăcere. Azi strig şi-o lume-ntreagă oboseşte (şi-mi
pare rău), prelunga-mi tînguire. O, vis şi amăgire,
o, soartă ce mă lapezi în tortură!
O, ce lumină pură
sorginte-a fost speranţelor cu care
mă strînge-n cingătoare
ea[1] ce prin tine[2]-mi curmă-n piept suspinul.[3]E-a
voastră vina: partea mea e chinul.
Iubesc şi suferinţa mi-e răsplată,
şi cer iertare pentru-a-altui vină
sau poate pentru mine; căci suspinul
sirenei mi-a fost drag şi din lumină
nu mi-am întors privirea fermecată.
Nu mă căiesc: prea dulce mi-e veninul.
Mi-aştept senin destinul
şi-a Dragostei săgeată de pe urmă;
dacă suflarea-mi curmă
fără zăbavă, semn e de-ndurare,
căci niciodată-n stare
n-a fost cu mine-altminteri să se poarte[9]
şi bine mori cînd scapi de chin prin moarte.
În cîmp[10] voi sta, Canţonă, căci a muri fugind e o
ruşine; de tînguiri pe mine
mă-nvinuiesc, căci prea mi-e dulce jarul,

1 Laura.
2 Amor.
3 Mă omoară.
[9] Altfel decît cu cruzimea obişnuită.
[10] Pe cîmpul de luptă al dragostei.

suspinul şi amarul.
Nu-i bun pe lume, afle cititorul,

egal cu răul ce-ini hrăneşte dorul.ccviii

îu vijelios[1], ce din alpestrâ vînă, muşcînd din mal şi făurindu-ţi nume[2], cobori cu mine zi şi noapte-n spume spre locul unde Dragostea ne mînă,
aleargă-n vale; truda nu ţi-e frînă, nici somnul ţie; dă bătrînei mume[3]tot ce-i al ei, ci-n drum alege-anume un verde plai ce-n cîntece se-ngînă.
Acolo rîde dulce-al nostru Soare[4] ce-ţi înfloreşte coasta smălţuita. De-ntîrzii, poate (sau mă-nşel?) o doare.
Sărută-i talpa-ori mîna îndrăgită şi-n loc de glas cuprinde-o-n sărutare; gîndu-ar zbura, dar carnea-i obosită.

CCIX

readulce locu-unde-am rămas cu dorul, fără să pot plecînd să plec vreodată, mereu în faţa minţii mi se-arată şi greu mă frînge-n legea lui Amorul.
Adeseori mă mir cînd îmi iau zborul c-alerg mereu şi totuşi niciodată nu-i scutur jugul, ci-napoi, săgeată, pe cît m-alung, pe-atîta-ntind piciorul.

1 Este vorba de fluviul Rhone (Rodano, în italiană), care îşi are izvorul în Alpii elveţieni, scaldă pămîntul Franţei şi se varsă în Marea Mediterană.

2 Petrarca consideră că numele fluviului derivă din faptul că roade *frodere*, în italiană) malurile. Aceeaşi etimologie apare şi într-una dintre epistolele sale, de astă dată fiind o aluzie politică la Curtea Papală de la Avignon, unde spune: *Rhodanus rodens omnia* (Rodanul roade tot - *Epistolae sine nomine*, II).

3 Mării.

4 Laura.

Şi ca un cerb cu suliţa-n spinare, ce sîngerînd goneşte prin poiană şi de ce-aleargă tot mai rău îl doare,

aşa şi eu, cu fieru-nfipt în rană, (durere fără leac şi desfătare) tînjesc de chin şi istovesc de goană.CCX[1]

in Spania pînă-n India toridă de-ar fi să cauţi mal sau curmătură, tot n-ai găsi pămînt sau cer să-nchidă desăvîrşită-asemeni ei făptură.
Ce cucuvaie-mi cîntă-n prag cu ură, ce parcă toarce viaţa mea aridă? Mai surdă ca urechea de aspidă[2]e Mila; toate, toate-mi sînt tortură.
Nu-i vina ei; căci celui ce-o priveşte inima-n piept de dragoste i-o umple şi din prisos pe alţii-i dăruieşte;
ci mie bucuria-mi otrăveşte
şi nu-şi dă seama că pe-a mele tîmple
de timpuriu mîhnirea înfloreşte.[3]

CCXI

orul mă-ndeamnă, Dragostea m-aprinde, Plăcerea cheamă, Obişnuinţa-mpinge, mă mîngîie Speranţa şi mă-ncinge şi mîna dreaptă inimei i-o-ntinde;

[1] în acest sonet, ca şi în sonetul CCXV, dispoziţia rimelor este alta decît cea obişnuită în primele două strofe. [în realitate, aceste aşa-numite *rime extravagante* nu se regăsesc în sonetul CCXV, ci în sonetele CCLX, CCLXXX şi CCCXVIII. *-N.red.]*

[2] - Potrivit unei legende, aspida îşi astupă urechile cu coada.

[3] Durerea îmi încărunţeşte tîmplele înainte de a ajunge la bătrineţe.

ea[1] nu-şi dă seama, biata, cînd o prinde că-i oarbă
călăuza[2]; n-o respinge: raţiunea-i moartă, numai
simţu-învinge; dorinţa din dorinţa se desprinde.
Virtutea, Frumuseţea şi dulceaţa
cuvintelor în crengile[3] temute
m-au prins şi nu mă lasă din strînsoare.
În şase-aprilie-omieşitreisute şi douăzecişişapte
dimineaţa[4]intrai în labirint[5] fără scăpare.

CCXII

erice-n vis şi cu durerea geamăn, la piept strîng
umbre, boarea cat ce-adastă şi-înot pe-o mare fără
fund sau coastă, în valuri sap, în vînt clădesc şi
seamăn.
Tînjesc de dorul soarelui cu teamă-n privirea ce se
frînge sub năpastă; o căprioară fugăresc pe creastă
cu-n trîndav bou ce ştie doar să geamă.[6]
Obtuz şi orb la tot ce mă-nconjoară durerea-mi cat
oriunde-mi dă tîrcoale, iubita-mi chem şi Morţii-i
cer fagada[7].
De douăzeci de ani (şi-mi sînt povară),
doar lacrimi şi dureri culeg şi jale:
rău ceas m-a-mpins s-apuc cu dinţii nada.

CCXIII

1 Inima.

2 Speranţa.

3 Laurului, alegoria Laurei.

4 Dala primei întîlniri a poetului cu Laura.

5 Labirintul dragostei.

6 În original: *caccio con un bue zoppo e 'nfermo et lento,* fugăresc cu un bou şchiop şi suferind şi leneş. Poetul se foloseşte de această metaforă pentru a ilustra zădărnicia căutărilor sale: căprioara nu poate fi vînată dacă goneşti pe urma ei călare nu pe un armăsar, ci pe un bou şchiop şi leneş.

7 Făgăduinţa de a-mi lua viaţa.

raţie cum rar din cer ni se cuvine,[1]virtuţi cum
n-a văzut umana ginte, sub păr de aur înţeleaptă
minte şi-ntr-o copilă frumuseţi divine,
vrajă şi farmec cum sînt prea puţine, cîntare ce-ţi
pătrunde-n simţăminte, uşorul mers şi suflul ei
fierbinte ce ştie-asprime şi trufii să-ncline,
frumoşii ochi ce te-mpietresc ca smalţul[2] şi
limpezesc abisul cu lumine şi fură inimi cînd
sclipirea-şi plimbă,
dulceaţa vorbei, gîndul ei înaltul şi frînte-n piept
suavele suspine sînt toate vrăji şi toate mă
preschimbă.

CCXIV[2]

ădit fusese duhu-mi într-o parte[3]facută-anume
către lucruri rare să tindă şi să făurească bine. Ci
el, nesigur de ce-i mînă mersul, însingurat, cu
mintea dezlegată, intră cu primăvara-ntr-o pădure.
Şi-o floare răsărise în pădure, cu rădăcina-nfiptă
într-o parte ce nu-ţi răbda simţirea dezlegată: căci
dulci erau momelile şi rare[4]şi-ţi fugăreau atîtea
doruri mersul, c-a-ţi pierde libertatea era bine.
O, scump, obositor şi dulce bine,[5]ce-n grabă m-ai
întors către pădure, deprins cum eşti să-i tulburi
vieţii mersul!

1 Cum rar dăruieşte cerul oamenilor.

2 Sextina descrie, în manieră alegorică, povestea dragostei poetului din clipa în care a zărit-o pentru prima oară pe Laura.

3 Trupul poetului.

4 Alese, preţioase.

5 Laura.

0 lume-am cercetat parte de parte ca să găsesc licori sau pietre rare şi-o zi măcar s-am mintea dezlegată.[1]
Ci carnea[2] mea azi ştiu că dezlegată
va fi de nodul unde-şi află bine
'nainte ca să-şi vindece cu rare
şi-alese leacuri rana din pădure[3]
prin care-acum de suferinţi am parte:
ca ieri fugeam, azi pasu-i şchiop şi mersul.
Spinoasă-mi este calea, unde mersul uşor şi zvelt şi talpa dezlegată să-mi fie-ar fi trebuit de orice parte.
Ci tu, Stăpîne[4], doritor de bine, întinde-mi mîna dreaptă prin pădure: cu raze dese-nfrînge umbre rare.
Tu vezi ce frumuseţi preadulci şi rare vrînd să-i abată vieţii mele mersul in-au ţintuit de-a-pururi în pădure; redă-mi, de-i cu putinţă, dezlegată puterea minţii, sufletul; de bine fa-mi sus în cer, cu tine-alături, parte.
Şi iată ce te-ntreb: un dram de bine mi-a mai rămas sau a pierit; şi mersul mi-e liber sau mi-e sufletu-în pădure?

CCXV

n sînge nobil viaţa iară pată, în darul minţii-o-inimă, candoare, rod împlinit în neîmplinită floare, suflet duios pe-o faţă-ngîndurată
a strîns în doamna mea cerescul tată sau steaua ei; oricît ar fi de mare, orice poet ar obosi-n cîntare virtutea ei vrînd s-o cuprindă toată.

1 Liberă de cătuşele iubirii.
2 Trupul.
3 Că va muri înainte de a găsi un remediu împotriva dragostei.
4 Dumnezeu.

Iubirea-n ea cu cinstea se uneşte, cu vraja ei podoabele şi-argintul; pe faţa ei o şoaptă se strecoară

şi-n ochi ceva ce poate, cînd sclipeşte, s-aprindă nopţi, să stingă zi, şi-absintul să-l facă dulce, mierea-n schimb amară

.CCXVI

lîng ziua-ntreagă; şi-n amurg, spre seară cînd muritorii-şi află-n somn alinul, mă-neacă plînsul şi-mi sporeşte chinul; petrec în lacrimi viaţa mea amară.

îmi mistui ochii-n plîns şi mi-e povară inima-n piept; sînt ultimul din cinul făpturilor, căci simt mereu veninul săgeţilor ce dragostea-mi strecoară.

Din umbră-n umbră şi din soare-n soare cărarea-acestei morţi numită viaţă, pe care-o bat, e-aproape ca trecuta.

Şi vina ei, nu chinul meu mă doare: căci ea ce-i Mila, ea ce mi-e povaţă, mă vede-arzînd în foc şi nu m-ajută.

CCXVII

oream cu-atare plîns odinioară şi-atare vers s-o fac să mă audă, încît să ardă-n focul milei crudă inima ei ce-ngheaţă-n miez de vară,

şi norul gros ce-n neguri o-nfaşoară să se destrame-n glasul meu ce-asudă, şi fiindcă ochii mi-i ascunde-n ciudă, să fac ca-n ceilalţi ura să răsară.

Azi pentru dînsa nu mai caut ură şi nici nu vreau; doar milă pentru mine aş vrea, dar n-o găsesc. Aşa mi-e partea;

şi-i cînt în versuri frumuseţea pură ca
toţi - cînd toate îmi vor fî străine - să
ştie cît de dulce-mi este moartea

.ccxvin

riunde s-ar găsi printre frumoase ea, care-n lume n-are-asemănare, cu faţa ei le-ntrece-n scăpărare cum ziua-ntrece stelele rămase.
«Cît timp pe lume cerul va s-o lase, Iubirea-mi spune, viata-i desfătare; dar după ea, eu însămi voi dispare deodată cu viiluţile-i duioase.
Nici Firea de i-ar smulge bolţii luna, pămîntului copacii şi verdeaţa, făpturii graiul ce i-a dat şi struna,
şi mării peştii, nici atuncea ceaţa n-ar fi mai grea, mai singură genuna decît dacă i-ar stinge moartea viaţa.
»ccxix

n proaspăt cînt, o dulce tînguire şi murmurul fluidelor cristale, ce-n limpezi unde se scoboară-n vale, trezesc în zori de zi întreaga fire.
Frumoasa credincioasă-ntru iubire[1], cu păr de aur şi-n obraji petale, mă smulge nopţii-n sunet de chimvale, blînd netezind lungi şi cărunte fire[2].

1 Aurora, iubita lui Titon. Zeus le hărăzise îndrăgostiţilor iubire veşnică şi, credincioasă soţului, zeiţa se odihnea alături de el în fiecare noapte, iar dimineaţa se scula şi răspîndea asupra lumii lumina trandafirie a obrajilor ei, amestecată cu auriul pletelor.

2 Pletele cărunte ale lui Titon, care, spre deosebire de zeiţă, fiind muritor, îmbătrinise.

Slăvesc lumina ei cînd mi se-arată cu-a Soarelui din cer şi-a celui[1] care îmi fură văzu-în raza lui orbindu-l.
Căci uneori îi văd sclipind deodată şi unu-umbrind alai de stele-n zare, iar celălalt pe cel dintîi umbrindu-L[2]

CCXX

e unde-a scos Iubirea, din ce vină aur ca-n plete să i-l ţeasă? Brume şi roze ca s-o-nchipuie din spume, şi duh să-i dea şi puls - din ce ţărînă?
De unde-acele perle-n care-nfrînă cuvinte dulci cum n-au mai fost pe lume? Pe fruntea iară nor de unde-anume seninul ce cu vraja ei se-ngînă?
Din ce rostiri de îngeri se-nfiripă celestul cînt ce frînge-n mine viaţa, încît de-acum puţin mai are-a frînge?
Şi din ce soare-n ochii ei risipă mă mistuie ca focul şi ca gheaţa, îmi dă răgaz sau în război mă-nfrînge

?ccxxi

I_____le crud destin sau ce puteri ostile
într-un război din care n-am scăpare mă-mping mereu? Să scap ar fi mirare şi pagubă dac-aş muri cu zile.
Ce zic? Folos, căci blîndele-i pupile scîntei îmi sînt în piept, străfulgerare, ce mă orbesc, mă mistuie şi-n care de patru lustre-n doruri ard febrile.

[1] Laura.

[2] Soarele de pe cer făcea să dispară stelele, iar soarele poetului (Laura) făcea să dispară Soarele însuşi.

Simt solii Morţii undeva pe-aproape cînd de departe-o văd; iar de mă-nvinge din preajmă focul ce-i sclipeşte-n pleoape,
cu-atîta duioşie-Amor mă-ncinge, încît nu grai, nici gînd n-o poate-ncape, nici fantezie nu-i s-o poată-atinge.

ccxxii

~ btâssfe&ioi, doamne, însoţite-ori solitare ce vă plimbaţi tristeţea-ori voioşia, unde mi-e viaţa, moartea, bucuria? De ce nu vă-nsoţeşte pe cărare?
- Ne bucură-amintirea-acelui soare[1]şi-i suspinăm cu dor tovărăşia răpită de Invidia-ori Gelozia pe care-a altui bucurie-o doare.
- Cine-ar putea pe-ndrăgostiţi să-nfrunte?
- În suflet nimeni, însă-n trup cruzimea[2], cum i se-ntîmplă ei şi-adesea nouă.

Ce porţi în piept ţi se citeşte-n frunte: pe faţa ei pălită-i limpezimea şi ochii i se umezesc de rouă.

ccxxni

înd soarele cu mintea-ntunecată mă lasă-n asfinţit, dintotdeauna cu stelele, cu cerul şi cu luna încep o noapte grea şi frămîntată.
Apoi, cui nu m-ascultă niciodată durerile-mi spun una cîte una, şi viaţa-mi plîng, şi soarta mea nebuna, şi Dragostea ce crudă mi se-arată.
Mi-e somnul în surghiun şi-odihna fuge; dar tînguirea, pururi e cu mine, şi lacrima, şi jalea, şi suspinul.

1 Laura.

2 Asprimea, severitatea „rudelor, soţilor sau a altora", după cum comentează Leopardi (*op.cit.*, p. 194).

Văzduhu-apoi se umple de lumine, eu însă nu: doar soarele[1] ce-mi suge puterea-ar şti să-mi facă dulce chinul

ogeac

CCXXIV

acă-o iubire, -o vrere arzătoare, un suflet pur şi-o dulce lîncezeală, un dor curat, o inimă leală şi-o veche-n labirintul orb eroare,
dacă pe frunte gîndul ce transpare ca şi-n cuvîntul spus cu şovăială, de teamă, de ruşine-ori de sfială,
dacă pe fată-a dragostei paloare,
dac-a-ţi fi drag cel'lalt ca tine însuţi, dac-a-ngheţa sau a simţi arsura iubirii ce-ţi stîrneşte-n piept oftatul,
dac-a trăi şi-a te hrăni cu plînsu-ţi sînt pricina ce-mi mistuie făptura, chinul e-al meu, dar tu eşti cu păcatul.

CCXXV

e două ori şase[1] dulce istovite doannie-am văzut şi-n mijloc printre ele un foc[2] arzînd ca soarele-ntre stele; pluteau în larg pe-o barcă fericite.
Alta ca ea spre lîna cu ispite[3]nu cred pe Iason să-l fi-mpins din vele şi nici pe cel[4] ce Troia-a fost s-o-nşele şi-al căror nume sînt şi azi vestite.

1 Douăsprezece.

2 Laura.

3 Lîna de aur cucerită de Argonauţi în frunte cu Iason.

4 Paris.

Pe-un car triumfător apoi, deolaltă iar le-am văzut,
cu Laura mea care cînta şezînd sfioasă la o parte.
Privelişte sublimă şi înaltă! Ferice Uf[1] şi-
Autumedon[2] ce-atare povară-aleasă aţi purtat
departe!

CCXXVI

icicînd 11-a fost mai singură ca mine pasăre-n
cuib ori în pădure fiară; lumina-ţi caldă-n zori nu
mă-nfaşoară şi nu cunosc alt soare să m-aline.
Mi-e plînsul bucurie fără tine, mi-e rîsul chin şi
hrana mi-e amară, tortură noaptea, stelele povară
şi patul cîmp de luptă şi suspine.
E somnu-într-adevăr precum se spune geamăn cu
moartea: numai el destramă dulci gînduri ce-şi
alungă-n vis ispita.

Meleag preafericit şi voi, minune de maluri verzi şi umbre moi ce cheamă, voi o păziţi, iar eu îmi plîng iubita

.CCXXVII

efir, ce-nvălui pletele-aurite, i le resfiri şi
răsfirat de ele adii şi i le-mprăşti-n dulci inele şi iar
le strîngi în noade împletite,
tu-n ochii stai din care viespi iubite mă-nţeapă-
astfel încît vărs lacrimi grele şi ca un orb comoara
vieţii mele mi-o caut şovăind, pe dibuite:
cînd pare c-o găsesc, cînd mi se-ascunde, cînd sper,
cînd mă cuprinde disperarea, cînd parc-o-aud, cînd
parcă nu-mi răspunde.

1 Cîrmaciul corăbiei Argonauţilor.

2 Conducătorul carului lui Ahile.

Rămîi, zefir, cu dulce scăpărarea din ochii ei; ci vouă, limpezi unde[1], o, ce n-aş da să vă urmez cărarea!

ccxxviii

mor cu mîna dreaptă partea stingă mi-a despicat, în piept sădindu-mi floare, un laur verde ce-ar putea-n culoare orice smarald să-ntunece, să-nfrîngă.
Cu ochii mei ce nu-s sătui să plîngă l-am adăpat, cu dulcea lor umoare şi l-am săpat cu pana mea atare ca pin* la cer parfumul lui s-ajungă.
Virtutea, Faima, Cinstea, Gingăşia şi frumuseţea în cereşti veşminte îi sînt acestei plante rădăcină.
Ii port în piept povara, bucuria, oriunde-aş fi; şi cum te-nchini la sfinte, aşa şi ei sufletul meu se-nchină

.ccxxix

întam; azi plîng, dar sorb din plîns dulceaţă precum sorbeam din cînt odinioară, căci pricina, nu fapta,[2] o măsoară simţirea mea ce culmi[3] rîvneşte-n viaţă.
Că blîndă mi se-arată ori semeaţă totuna mi-e şi deopotrivă-amară ori dulce-o vreau; nimic nu mi-e povară, nimic să leapăd armele mă-nvaţă.

1 Ale rîului Rodano (Rhone) care brăzdează Valchiusa.

2 în original: *ch 'a la cagion, non a l'effettu*, cauza, nu efectul. Poetul vrea să spună că simţurile sale ţin seama de cauză, de Laura, cauza primă a durerii sau bucuriei sale, şi nu de efect, de bucuric sau de durere în sine.

3 Culmi de nobile şi înalte sentimente.

Mă joace dar pe voia lor şi-anume stăpîna, soarta, lumea-ntreagă; harul iubirii mele-orice dureri alină. Că ard, că mor, mai fericit pe lume nu-i nimeni decît mine; căci amarul mi-e mult prea dulce jos, la rădăcină.

CCXXX

lingeam; azi cînt, căci raza ce sclipeşte[1] nu-mi-o ascunde Soarele[2] prin care Iubirea-şi spune dulcea ei vigoare şi însăşi firea ei ne-o dovedeşte;
din ochi un rîu părea că-mi izvoreşte (ca să-mi destrame pînza vieţii)-atare, că nici aripi nu mi-ar fî fost scăpare, nu pod sau vad ori luntre ce pluteşte. Atît de-adînc şi larg era noianul de lacrimi cînd îşi revărsa urgia, că nici cu gîndul n-ajungeam limanul.

Ci Mila îmi trimite azi solia măslinului[3] şi-nseninează anul şi-mi zvîntă plînsul dîndu-mi bucuria

1 în ochii Laurei.

2 Laura.

3 Simbol al păcii.

.ccxxxi

răiam (şi mi-era soarta niîngîiere) neştiind ce-i pizma, lacrima sub pleoape; căci altora de li-e norocu-aproape,[1]mii de plăceri nu fac cît o durere. Dar ochii ce mă-ndeamnă în tăcere să rabd - şi-un chin nu l-aş lăsa să-mi scape - se tulbură de-atîtea negre ape,[2]încît lumina vieţii mele piere.
Amestec de cruzime şi blîndete, cum poţi, Natură, face şi desface pe placul tău atîta frumuseţe?
Puterea, Doamne, toată-n tine zace: cum rabzi atunci în multa ta blîndete ca alţii[3] de-al tău dar să ne dezbrace?

ccxxxii

Bt^B înia pe-Alexandru[1] îl învinse ştirbindu-i faima: Filip[2] fu mai mare. La ce folos Lysip[3] în piatră tare şi-Apelles[4] chipul în culori i-l prinse?
Şi pe Tideu[5] mînia îl împinse pe Menalip[6] să-l roadâ-n răzbunare; şi tot mînia îl orbi-n turbare pe Sila[7] şi suflarea-n piept i-o stinse.
Valentinian[8] se luă şi el la trîntă cu dînsa şi pieri; Aiax[9] pe sine se omorî după ce-nfrînse-o-armată.
Mînia e scînteie ce ne-nfrîntă aprinde foc şi-adesea spre ruşine te mînă şi spre moarte nu o dată.

*egsoaasricxBoc&cxxeoc^^*

1 Alexandru cel Mare.

2 Filip, tatăl lui Alexandru cel Mare.

3 Celebrul sculptor din antichitate (sec. IV î.e.n.).

1 în original: *che, s altro amante â piu destra fortuna,* căci dacă alt îndrăgostit arc o soartă mai norocoasă.

2 Din pricina bolii de care suferea Laura.

3 Boala, suferinţele.

4 Pictor din sec. IV î.e.n.; după Pliniu, Alexandru cel Mare ceruse ca Apelles să-l picteze, Lisip să-l sculpteze în bronz, iar Pyrgotiles în marmură.
5 Unul dintre cei şapte regi care s-au luptat la Teba.
6 Războinic teban care l-a rănit pe Tideu; acesta, după cum relatează Staţiu, deşi muribund, a avut puterea să-l ucidă pe Menalip şi să-i roadă capul.
7 Dictator roman (138-178. î.e.n.).
8 Primul împărat roman cu acest nume (mort în 375 î.e.n.).
9 Erou grec care se sinucide de furie în momentul în care armele lui Ahile, destinate celui mai viteaz dintre războinici, îi sînt refuzate.

CCXXXIII

e bucurie, Doamne, cînd din unul din ochii ei
frumoşi cum nu se-arată, (privindu-i strălucirea
tulburată), se-ntinse răul şi-ntr-al meu![1]
Surghiunul
vrînd să mi-l curm şi să-mi scurtez ajunul văzînd-o,
Cerul şi Iubirea toată mi se vădiră largi ca
niciodată în daruri dragi cum n-a mai fost niciunul.
Din ochiul drept (mai bine zis din soare), din
ochiul doamnei a purces durerea ce nu-i durere-n
fapt, ci desfătare;

1 „Laura fiind bolnavă de ochiul drept, Poetul, mergînd s-o vadă, se îmbolnăvi şi el de ochiul drept, iar Laura se însănătoşi" (Leopardi, *op.cit.,* p. 200).

şi ca şi cum mi-ar fi-nţeles plăcerea,
trecu zburînd ca steaua călătoare;
Firea-a-ndrumat-o-n zbor şi
Mîngîierea.ccxxxiv

daia mea, pe vremuri loc de bine şi dulce port
furtunii ce mă poartă, mi-eşti noaptea-acum doar
lacrimilor poartă ce ziua-n taină-astîmpăr de
ruşine.
O, pat, ce-ai fost atîtor dulci suspine balsam şi
adăpost, cum îşi deşartă Amor, prin mîna ei ce nu
mă iartă, prisosul lui de lacrimi peste tine!
Dar nu fug doar de voi[1] şi-nsingurare, ci şi de mine
şi de-un gînd[2] ce-ascunde tainic îndemn şi-adesea-
n zbor m-avîntă.
Iar vulgul ce-l uram cu-nverşunare, (cine-ar fi
spus?), acum îl cat oriunde, căci azi singurătatea
mă-nspăimîntă.

CCXXXV

ai mie, -Amor pe vrerea lui mă-nclină şi ştiu că
depăşind ce-i datorintă o supăr cum nu-mi şade-n
obişnuinţă pe-aceea care-n suflet mi-e regină.
Nu şi-a păzit avutul de ruină vreun corăbier cu-
atîta străduinţă, cu cîtă eu de-orgoliul ce-ameninţă
corabia mea firavă şi puţină.

1 De odaia şi de patul meu.

2 Un gînd ce mă îndeamnă să mă ridic pe culmile artei şi ale ştiinţei.

Dar vînturi de suspine, ploi de lacrimi
dezlănţuite o împing pe unde[1]
(pe marea mea e noapte fără stele),
necazuri ei şi mie numai patimi şi dor mi-aduce,
scufundată-n unde, şi fără cîrmă-n larg, şi fără vele.

ccxxxvi

reşesc, Iubire, şi-mi cunosc greşeala, dar fac cum faci cînd arzi şi n-ai scăpare: durerea creşte şi raţiunea moare de chin răpusă, cum răpune boala.
îmi înfrînam pe vremuri îndrăzneala, nevrînd să tulbur dulcea ei candoare; azi nu mai pot; inima-n piept tresare şi-alungă-n deznădejdea ei sfiala.
Dacă se-avîntă azi cu străşnicie, tu-i dai îndemn cărarea cea mai cruntă s-o-ncerce, ca suflarea-n piept să-şi ţie;
dar mai vîrtos o-ndeamnă cînd o-nfruntă cu ochii ei madona: fa s-o ştie şi ei să-şi ierte vina mea măruntă.

ccxxxvii

-ascunde marea-atîţia peşti prin unde şi nici departe, peste nimb de lună, atîtea stele[2] n-a văzut vreo noapte, nici păsări sînt să cînte-n vreo pădure

[1] Pc un loc de unde.

[2] După concepţiile cosmologice ale vremii, cerul lunii era cel mai aproape de pămînt, situat sub celelalte ceniri planetare, şi lipsit de stele.

ori flori mai multe să răsară-n maluri ca-n mine gînduri cînd se lasă seară.
Aştept să vie cea din urmă seară, ca despărţind uscatul meu de unde[1]să-mi dea răgaz să dorm pe triste maluri; căci n-a fost om să sufere sub lună cum sufăr eu; tu bine ştii, pădure, ce-mi porţi singurătatea zi şi noapte.
Nu mi-a fost dat să dorm măcar o noapte, ci să suspin din zori şi pînă-n seară, de cînd m-a-mpins surghiunul în pădure.[2]Se vor goli oceanele de unde şi soarele va răsări din lună pînă s-ajung să m-odihnesc pe maluri.
Cutreier ziua maluri după maluri şi plîng de doruri noapte după noapte: n-am stare nici cît razele de lună.[3]Abia zăresc căzînd o nouă seară şi ochii mei îneacă iarba-n unde, suspinul meu vuieşte prin pădure.
Vrăjmaş mi-e burgul; numai tu, pădure, eşti dragă-acestor gînduri ce pe maluri se tînguie cu murmurul de unde şi tulbură tăcerea dulce-n noapte; cît ţine ziua-aştept să cadă seară, să piară soare, să răsară lună.
O, de-aş putea cu cel iubit de lună[4]s-adorm pe undeva, prin vreo pădure şi ea, ce din amiază-mi face seară,[5]să vină cu Iubirea, şi pe maluri să stea

1 Trupul meu de lacrimile pe care le varsă.

2 De cînd iubirea m-a surghiunit în pădure. în original: *poi ch 'Amor femmi un cittadin de'boschi*, de cînd Amor a făcut din mine un cetăţean al pădurilor.

3 Care se schimbă după cum se schimbă luna.

4 Endimion, păstorul iubit de Selena.

5 Laura, cârc îi va provoca moartea, împingîndu-l spre amurgul vieţii încă din tinereţe.

cu noi o lungă, lungă noapte! De-a-pururi ziua să rămînă-n unde.
Canţonă-înfîripată în pădure, pe aspre unde şi-n lumini de lună bogat tărîm[1] vedea-vei mîine seară.

ccxxxvm

egală fire, minte iscusită, suflet ales, de acvilă vedere, gîndire-naltă, promptă prevedere, pe drept de-atare piept învrednicită,[2]
o ceată fiind de doamne întocmită spre-a li podoabă zilei şi plăcere, judeţul lui[3] din toate s-o prefere se pricepu pe cea mai săvîrşită.[4]
Să se retragă porunci cu mîna celor de viţă sau de ani preapline, şi-alese dintre toate numai una.
Ochii şi fruntea-i sărută, divine, şi doamnelor le-nveseli cununa: invidie deşteptă sărutu-în mine.

ccxxxix

n zori de zi, cînd dulce-adie aura şi primăvara tremură prin frunze şi păsările se rostesc în versuri, atîtea gînduri mi se zbat în suflet şi dulce către ea ce-i cu puterea se-ndreaptă, -ncît mă văd silit a plînge.

1 Avignonul, unde se afla Laura. Canţona urma să ajungă la Laura a doua zi.
2 Poetul face aluzie la un prinţ (probabil Carol de Luxemburg), sărbătorit la Avignon şi întîmpinat de un grup de femei.
3 Alegerea prinţului.
4 Pe Laura, care era prezentă.

O, de-aş putea să-mi stăpînesc cînd plînge durerea-n piept ca s-o-mbunez pe Laura şi mila să-i trezesc, să-i curm puterea! Dar mai curînd vor creşte iarna frunze, decît iubirea-n ne'mblînzitul suflet ce nu ia-n seamă nici cîntări, nici versuri.
O, cîte lacrimi vărs şi cîte versuri am scris pe vremuri ca s-o-ndemn a plînge şi-un strop de milă să-i strecor în suflet! Ci ea ca piscul dreaptă stă în aura ce dulce-n jur înclină flori şi frunze, dar dă-napoi cînd intră-n joc puterea.[1]
Şi-n zei şi-n oameni îşi vădea puterea Amor, după cum scris a fost şi-n versuri;
şi-o ştiu şi eu de cînd dă ramul frunze.[2]Ci azi nici el, nici inima ce plînge, nici ruga mea n-o-nduplecă pe Laura ca rana să mi-o vindece din suflet.
Supremei încercări, sărmane suflet, tu dăruieşte-ţi mintea şi puterea cît încâ-n viaţă ne mai ţine aura.
În lume-i cu putinţă tot prin versuri: pînă şi şerpii se-mblînzesc cînd plînge cuvîntul lor; pînă şi-n ger cresc frunze.
Acum cînd rid pe maluri flori şi frunze, cum s-ar putea dumnezeiescu-i suflet să nu se plece către cel ce plînge? Iar de va fî să-şi dea-n vileag puterea blestemul sorţii, noi vom plînge-n versuri şi vom goni zadarnic după Laura.

[1] în original: *ma ttulla pd se 'ncontra maggior forza*, dar nu mai poate face nimic (aura, adierea) daca întîlneşte (e nevoită să înfrunte) o forţă mai mare decît a ei.
[2] Din acel aprilie al anului 1327, cînd s-a îndrăgostit de Laura.

Aura-n plasă-o prind, în gheaţă
frunze[1]şi vreau prin versuri să dezgheţ
un suflet ce surd rămîne cînd Iubirea
plînge

1 Lucruri imposibil de realizat, la fel cum imposibil i se pare poetului s-o înduplece pe Laura.

.ccxl

ubirea mi-ani rugat şi-o rog să-ţi ceară iertare ţie[1], dulcea mea durere, plăcerea mea amară, de-n putere nu-mi stă să bat cărarea dreaptă, clară.[2]
Nu pot să neg şi nici n-o fac, fecioară, că mintea ce ne ţine-n frîu, de vrere[3]n-ar fi învinsă; dragostea îmi cere să-i calc pe urme-n silă şi povară.
Tu, cu-al tău suflet pur în care zace aprinsă din scîntei cereşti întreaga virtute ce din stele ni se lasă,
s-ar cuveni să zici: « Ce poate face? Obrazul meu îi suge toată vlaga, flămînd cum e şi eu mult prea frumoasă».

ccxli

I_____I naltul domn[4] de care nu-i putinţă
să fugi, să te fereşti, să-i scapi din mînă, cu suliţa ce-i stă la îndemînă mi-a-ncins în dor şi foc întreaga fiinţă;

1 Laurei.
2 Drumul raţiunii.
3 De dorinţă, de pasiune.
4 Amor.

şi, nesătul de prima biruinţă, deşi m-a-ntins cu faţa în ţarină, mă-mpunge-acum cu mila de stăpînă:[1]altă săgeata-nfiptă-n suferinţă.
O rană varsă flăcări şi mă roade, cealaltă îi dă inimii să bee amare lacrimi, ştiindu-ţi neputinţa.

Ci-n ciuda-acestui rîu[2], nici c-o scîntee incendiul ce mă mistuie nu scade: mila mi-aţîţă mai vîrtos dorinţa.ccxlii

~ lEBHariveşte dealul, inimă pribeagă: acolo am lăsat-o ieri (cum tremuri!), pe ea ce grija ne-o purta[1] pe vremuri şi azi din ochi un lac[2] vrea să ne tragă.
Du-te la ea: de mine te dezleagă, părtaşa mea de rele şi blestemuri, şi de-ai să poţi, încearcă s-o cutremuri cu chinul nostru; să ni-l curme-o roagă!
- O,[3] tu, ce-ţi uiţi de tine şi-n neştire, furat numai de gînduri mincinoase, inimii-i cînţi de parc-ar fi cu tine!
Tu uiţi c-adînc mîhnit, la despărţire tu singur ai plecat şi ea[4] rămase ascunsă în privirile-i senine.
esonffirjoseoc^BTC*^
1 Inimii mele şi mie însumi.
2 De lacrimi.
3 Din dedublarea *inimă-poet*, pe care o presupun versurile 3,4, ca şi următoarele, este evident că inima însăşi este cea care îi răspunde poetului.
4 Inima.

ccxuii

1 Mila poetului e provocată de boala Laurei.

2 De lacrimi.

eal înflorit, cu umbre răcoroase, pe unde-n cînt sau gînduri poposeşte şi îngerii printr-însa ni-i vădeşte aceea ce-i frumoasă-ntre frumoase, vrînd inima de dragu-i să mă lase[1](şi-nţelepciune dovedind, fireşte), se-ndreaptă-acum pe unde ea păşeşte şi plînsu-mi udă iarba de mătase.
Mereu cu ea[2], la fice pas îi zice: «O, de-ar putea cu noi să bată plaiul şi cel[3] ce-n lacrimi moartea şi-o prezice!»
Ea[4] rîde; jocul nu-i egal, nici traiul: tu dulce loc şi sfînt, prin ea ferice, eu piatră fără inimă, tu raiul.

eaeoc^josiOGi^^x^^

1 Să mă părăsească pentru a rămîne cu Laura.

2 Subiectul este acelaşi din strofa precedentă: inima, mereu cu Laura.

3 Petrarca.

Laura

[1] Sonetul este adresat lui Giovanni Dondi, fizician şi matematician din Padova, care îi ceruse, tot printr-un sonet, sfaturi în legătură cu o dragoste nefericită.

.ccxliv'

-apasă răul şi de-o vreme-ncoace de şi mai rău
mă tem şi-i simt urgia; mă-ncearcă şi pe mine
frenezia şi-n gînd cu tine-a rătăci mă face.
Nu ştiu nici eu: să cer război sau pace? Ruşinea-i
grea şi aspră bătălia. De ce să suferim? În
chezăşia Celui de sus să ne lăsăm şi pace.
Deşi de cinstea ce-mi vădeşti nu-s vrednic, căci
amăgit eşti de Iubirea care înşeală şi-o vedere
sănătoasă,
eu sfat îţi dau cu sufletul sfielnic spre ceruri să te-
ndrepţi întru scăpare, căci drumu-i lung şi timpul
scurt apasă.

ccxlv

ouă minuni de roze înflorite în paradis cu
proaspete potire de-un vechi amant[1] culese-n
strălucire şi altor doi mai tineri[2] dăruite
cu-atare grai şi zîmbete-nsorite că şi-n sălbateci ar
trezi iubire, de roşu-aprins o dulce licărire iviră
pe-a lor feţe-ndrăgostite.
«Ca ei pereche n-a mai fost sub soare zicea
zîmbind şi suspinînd deodată şi-n braţe-i
cuprindea cu bucurie.

1 Acest vîrstnic îndrăgostit nu este identificat de comentatori.

2 Laura şi Petrarca.

Roze-111 părţea şi vorbe dulci de care mi-e inima şi astăzi tulburată: o, zi ferice, scumpă dărnicie!

ccxlvi

oarea ce-n laur suspinînd adie şi pletele-i de aur le resfiră, prin vraja lor ce-n piept ţi se prefiră suflet de trup să se dezbrace-mbie.
O, trandafir suav, ce fantezie pereche-ţi va găsi din cîţi se-nşiră? Printr-însa, Doamne, sufletu-mi respiră, deci nu-i grăbi sfîrşitul ei, ci mie,
ca nu cumva să văd prin moartea-i crudă pierind lumina lumii-ntregi, Părinte, nici ochii mei lipsiţi de ea, nici trudă

în gînd să rabd, cînd numai ea mi-e-n minte, nici în urechea ce nu vrea s-audă decît preadulci, cinstitele-i cuvinte.ccxlvii

nora, poate, versul meu ce-o cîntă numai pe ea, le pare că greşeşte cînd mai presus de toate-o socoteşte frumoasă, pură, înţeleaptă, sfîntă.
Dar mie nu: pe mine mă frămîntă
gîndul că ea, ce-i vrednică fireşte
de-un grai mai pur, pe-al meu nu-l preţuieşte.
De nu mă crezi, priveşte-o şi te-ncîntă.
Vor zice alţii-n schimb: «Acesta-aspiră spre-un ţel ce-ar suge vlagă şi putere chiar dintr-o mult mai încercată liră.

Minunea ei nu poate-un grai ce piere
s-o spună-n versuri: Dragostea-l
inspiră din vina Sorţii, nu din propria-i
vrere»

ccxlvin

e vrei să ştii ce poate Firea face şi Ceru-în noi, priveşte-a ei făptură, ce soare-mi este şi-i lumină pură chiar lumii oarbe ce-n păcate zace.
Nu zăbovi, căci Moartea-i lasă-n pace pe răi şi-ntîi pe cei mai buni îi fură; o cheamă zeii-n cer şi nu sendură: tot ce trăieşte-n ţărnă se preface.
De vii curînd, şi farmec şi virtute în trupul ei vedea-vei cum se-mbină şi-n ce suave armonii sencheagă.
Vei zice-atunci că rimele-mi sînt mute şi mintea copleşită de lumină. Grăbeşte, -altfel vei plînge-o viaţă-ntreagă!ccxlix

um mă-nfîor cînd îmi aduc aminte de ziua cînd cu draga mea-ntristată ini-am părăsit şi inima! Schimbată, doar faţa ei îmi stăruie în minte.
Şi-acum pare c-o văd şezînd cuminte printre frumoase, roză-nmiresmată, nici veselă, nici tristă, ci ciudată, cuprinsă ca de-o teamă ce presimte.
Din preajmă-i alungase rîsul, jocul, veşminte şi cununi de sărbătoare, din ochi sclipirea lor dumnezeiască.

Cu ea în cumpeni mi-am lăsat norocul şi-acum mă-ncearcă presimţiri amare; o, ce n-aş da să nu se-adeverească![1]

CCL

deseori în somn, spre mîngîiere mi se-arăta, sclipind de frumuseţe Iubita; azi mă umple de tristeţe şi-alung zadarnic teamă şi durere.
Căci văd pe chipul ei (ori e părere?) amarul cum se-mbină cu blîndeţe şi vorbe-aud, ce par că vor să-nveţe sufletul meu nimic să nu mai spere.
«Nu-ţi aminteşti - îmi spune ca prin ceaţă - de seara cînd cu umezi ochi sub pleoapă te-am părăsit, de ceas tîrziu purtată?
N-am vrut să-ţi spun atunci ca să priceapă
şi alţii; numai tu să ştii: în viaţă
nu-ţi va fi dat să mă mai vezi vreodată.

»CCLI

, chin şi-nfricoşată nălucire! Să fie drept că strămutînd sorocul s-a stins lumina ce-mi păzea norocul şi-mi hărăzea şi-n lacrimi fericire?

---

[1] Către sfîrşitul poeziilor scrise „întru viaţa madonei Laura", poetul parc că-i presimte în flecare gest sfîrşitul şi este torturat de viziuni rău prevestitoare (vezi şi sonetele CCL, CCL1).

Cum de nu-mi dau alte solii de ştire ori chiar ea însăşi? Doamne, stinge focul durerii mele, -alungă nenorocul şi nu răbda nedreaptă clevetire[1].
Căci totuşi sper (şi gîndul mă-ncălzeşte), c-am să-i mai sorb din ochi lumina vie ce viată-mi da şi veacul ni-l cinsteşte.
Ori dacă-n zbor spre dalba-mpărăţie
sufletul ei desprins de trup pluteşte,
îmi bată ceasul morţii-atunci şi mie

.CCLII

os de-ndoieli, cînd plîng, cînd rid, cînd iară mă tem ori sper; în lacrimi şi în rime amaru-mi vărs;
Iubirea cu cruzime torturile în mine-şi desfăşoară.
Va-ngădui preadulcea mea comoară din ochii ei să sorb iar limpezime (nici eu nu ştiu ce se petrece-n mine) ori lacrima-mi va da pe veci povară?
Ori sus ajunsă-n loc ce i se cade îşi va uita că-n pleoapele-mi cernite lumină-a fost şi soare ce nu scade?
Astfel trăiesc străpuns ca de cuţite,
nici ştiu ce-am fost şi teama-n drum mă roade
cum roade-n cel pornit pe căi greşite.

ccun

[1] Zvonul despre moartea Laurei.

, dulci priviri şi vorbe iscusite, va fî iar zi să mă las vouă-n pradă? O, păr bălai cu care-Amor minnoadă şi-n preajma morţii inima-mi trimite!
O, frumuseţi de Soartă hărăzite ca lacrima să-mi fîe-n veci corvoadă, o, amăgire, vicleşug şi nadă ce-mi daţi plăceri atît de scump plătite!
Şi dacă din privirile-i suave, ce viaţa-mi găzduiesc şi fantezia, un strop de milă uneori ţîşneşte, de-ndată, ca să-mi curme bucuria şi să m-alunge, iscă roibi şi nave[1] Soarta, ce pururi răul mi-l doreşte.

caîBOcfflcxtfioraocaj^^

[1] Găseşte mijloace pentru a mă îndepărta de Laura.

ccliv

scult mereu şi n-aud nici o ştire de la vrăjmaşa mult iubită mie; mă tem şi sper şi inima nu ştie ce-ar ii cu cale-a crede-ori a gîndire.
Pe multe frumuseţea la pieire le-a dus; şi Domnul poate stea-n tărie pe ea, ce-i doar virtuţi şi gingăşie, s-o facă vrea, stea pură-n strălucire sau soare chiar; şi de-i aşa, coboară spre asfinţit a mele chinuri toate. O, despărţire, inimii povară,

de ce-mi răpeşti durerea ce mă zbate? S-a isprăvit povestea mea amară şi timpul meu s-a frînt la jumătate.[1]

CCLV

răsc amanţii ceasul aurorii: iubirii lor amurgul le prieşte; ci mie seara plînsul mi-l sporeşte şi nu iubesc nimic mai mult ca zorii.

Atunci, deodată, cînd se-mprăştie norii, doi sori[2] răsar sclipind dumnezeieşte şi cerul de pămînt[3] se-ndrăgosteşte căci deopotrivă scînteiază sorii, precum atunci cînd înverziră firea mlădiţele[4] ce-n piept mi-s rădăcină şi ei mă-ndeamnă să-i închin iubirea.

Atare două ceasuri mă dezbină: urăsc pe cel ce-mi iscă-n piept mîhnirea şi-l îndrăgesc pe cel care m-alină.

cclvi

, de-aş putea să mă răzbun pe tine ce cînd vorbeşti mă frîngi şi-mi mistui vrerea şi fugi apoi ca

---

1 in preajma morţii Laurei, poetul avea patruzeci şi patru de ani.

2 Al doilea soare fiind Laura.

3 De pămîntul care o poartă pe Laura.

4 Laurului.

să-mi sporeşti durerea, ferindu-ţi ochii dulci şi răi de mine!
Aşa mă-ncerci şi cu nesaţ din vine îmi sugi încet încet toată puterea; ca fiara-n codru răscolind tăcerea în taina nopţii urli-n piept la mine!
Sufletul meu, pe care moartea dreaptă de trup îl despărţeşte şi-l alungă, tot către tine, ce-l goneşti, se-ndreapta.
Şi nu pricep cum nu-i e dat s-ajungă, cînd plînge noaptea şi-ţi vorbeşte-n şoaptă, măcar o dată somnul să ţi-l frîngă

.CCLVII

Intens priveam spre faţa ei frumoasă, cînd mîna, ce-n al doilea rînd mi-e dragă, în dar[1] mi-o-ntinse-Amor ca să m-atragă, părînd a zice-n şoaptă: «Ce te-apasă?»
Şi sufle tu-mi, ca peştele în plasă prins, ori în laţ ca pasărea momită, în mîna ce prin ea de bine-l leagă, uită că-şi uită faţa luminoasă.[2]
Privirea-mi însă, de-al ei chip lipsită, spre el ca-n vis îşi făurea cărare, căci fără, bucuria-ar fi ştirbită.

---

[1] În dar privirii mele.

[2] Privind mîna iubitei, sufletul poetului uită sâ-i mai privească faţa.

Şi prins de două glorii[1]-n încleştare o bucurie nouă,
neîntîlnită simţeam şi-un fel de stranie încîntare.

CCLVIII

cîntei ţîşneau din ochii ei, efluvii atît de dulce
scăpărînd spre mine, şi de pe buze revărsa-n
suspine cuvinte în atît de caste fluvii,
că ard şi azi ca lava în vezuvii cînd mi-amintesc
cum sîngele în vine, văzîndu-i dulci privirile haine,
îmi clocotea ca apele-n diluvii.
Sufletul meu demult dedat mîhnirii (deprinderea în
jugul ei ne-nhamă), atît de slab se dovedea în
sporul
de bine[2]-ncît, la gustul fericirii, între speranţă
tremurînd şi teamă, fu cît pe-aci să-şi ia din mine
zborul.

CCLIX

ingurătatea pururi am iubit-o (şi-o ştiu păduri,
şi nuri, şi ponoare) să scap dorind de hoardele
murdare[3]ce calea către cer au rătăcit-o;

---

1 Faţa şi mîna Laurei.

2 În original: 7 *doppio piacer*, dubla plăcere. Bucuria de a-i vedea ochii şi de a-i auzi totodată cuvintele.

3 Lumea care roia în jurul Curţii Papale de la Avignon.

şi Domnul vrerea mea de-ar fi-mplinit-o, departe
de-a Toscanei dulci hotare şi astăzi, Sorgo[1],-n poala
ta amare lacrimi mi-ai strînge şi cîntari, iubito.
Ci soarta mea, vrăjmaşe-nveterată, mă-mpinge iar
pe unde[2] cu mînie comoara-mi văd în tină şi
ruşine.[3]
Atît că mîinii mele de-astă dată îi e propice, şi pe
drept;[4] o ştie Iubirea doar, Madona şi cu mine.

cclx[5]

ub steaua ei văzui plini de candoare doi ochi
sclipind atît de puri privirii, că totul vrednic de
dispreţ îmi pare pe lîngă-aceste cuiburi dulci
Iubirii.
Nicicînd, din nici un colţ pierdut al Firii, nimeni cu
ea să nu mi se măsoare: nici frumuseţea ce-a sortit
mîhnirii grecească ţară şi-a-nvrăjbit popoare,[6]

---

1 Rîu în Valchiusa.

2 La Avignon.

3 Pe Laura în mijlocul corupţiei care domnea la Curtea Papala.

4 Motivul pentru care soarta îi este propice poetului diferă de la comentator la comentator: unii cred că îi este favorabilă pentru că îi permite să scrie adevărul; alţii, pentru că Laura i-ar fi strîns mîna sau i-ar fi dovedit bunăvoinţă.

5 în ceea ce priveşte rimele acestui sonet, vezi sonetul CCX, nota 1.

6 Frumoasa Elena.

şi nici romana[1] ce şi-a-nfîpt cu ură în sînul cast
pumnalul ce sfîşie, nici Polixena[2] ce-a murit
fecioară.
Desăvîrşirea ei pentru Natură e glorie;
pentru mine bucurie ce-ntîrzie, şi-abia
venită, zboară

1 Lucreţia, soţia lui Collatino, care, jignită de Sextus, s-a sinucis.

2 Una dintre fiicele lui Priam, promisă drept soţie lui Ahile. La moartea acestuia, a fost sacrificată pe mormîntul tatălui ei.

.CCLXI

emeia ce-ntru faima ei rivneşte virtute, înţelepciune, curtenie, privească-11 ochii ce-mi sînt duşmani mie şi lumea dulci stăpîni mi-i socoteşte.

Din ei înveţe-n cer cum se iubeşte, cum se-ntreţese cinstea-n gingăşie şi calea dreaptă spre-a urca-n tărie, pe care ea o-aşteaptă şi-o doreşte.

Pe buza ei cuvîntul e minune, tăcerea farmec negrăit ce-alină şi fapta, vrerii noastre năzuinţă.

Doar frumuseţea să i-o-nveţi anume nu-i chip; din ochi preadulcea ei lumină prin har o dobîndeşti, nu prin silinţă.CCLXI[1]

lainte viaţa, după cinste, -mi pare, femeilor frumoase-a le fi dragă. - Te-nşeli, căci iară cinste nu se-ncheagă nimic frumos pe lume; şi cea care

[1] Dialogul din primele trei strofe ale sonetului are loc între Laura şi o femeie mai în vîrstă.

se lasă jefuită de onoare, nu e nici vie, nici femeie-ntreagă: mai rea ca moartea-i viaţa care-o leagă, chiar dacă dînsa neschimbată pare.
Şi de Lucreţia[1] de mă mir şi-acuma, e că durerea ce suflarea-ţi curmă nu-i fu deajuns şi-i fu de lipsă fierul.
Rostească-şi filozofii lumii bruma de-nţelepciune; ea rămîne-n urmă pe lîngă-a ei[2], ce-n zbor atinge cerul.

CCLXIII

I_____lopac măreţ, sortit cununi să poarte pe frunţi de glorie şi izbînzi setoase, cu cîte zile negre-ori luminoase m-ai răsplătit pe drumul către moarte!
Stăpînă, ce laşi orice griji de-o-parte şi-înaltă cinstea-ţi porţi printre frumoase, ispitele iubirii mincinoase cu nada lor de tine sînt departe.
Inima ta chemarea lor n-ascultă; nobleţea unui sînge vechi ori para rubinului cînd arde nu te-ncîntă.
Îţi e povară frumuseţea multă şi dragă numai fnndcă-n ea comoara făpturii tale pure o-nveşmîntă.
[3]partea a doua

---

1 Vezi sonetul CCLX, nota 3.

2 Pe lîngă înţelepciunea Laurei.

3 Se adresează laurului, alegoria Laurei. Laura nu-şi preţuieşte propria frumuseţe decît în măsura în care ea sporeşte comoara propriilor ei

Întru moartea madonei Laur
aCCLXIV

Mereu muncit de gînduri, mă cuprinde de
mine însumi într-atîta milă, încît adesea-n silă
din alte pricini plîng decît pe vremuri;[1]
simţindu-mi zi de zi tot mai ostilă
şi-aproape moartea: «Doamne -mi zic -, mi-
ntinde
aripi şi mă desprinde
de trupu-acesta-n care zac blestemuri».
Dar în zadar mă rog, suspin şi tremur,
căci rugii mele nimeni nu se-apleacă;
şi-aşa-i firesc a fi; aşa-i cu cale,
căci cel ce poate sta şi cade-n cale,
e drept, potrivnic vrerii lui, să zacă.[2]
Credinţa ce mă pleacă
încă-mi deschide bravele preasfmte;
dar cînd mi-aduc aminte

---

virtuţi (în primul rînd a castităţii).

1 Nu din pricina Laurei, ci a căii greşite pe care o apucat-o în viaţă.

2 Cel care are posibilitatea de a nu păcătui, şi totuşi păcătuieşte, e just să-şi aştepte pedeapsa, nefiind demn de a fi ajutat.

de alţii[1], tremur; patimi şi păcate
pinteni îmi dau şi ceasul poate-mi bate.
Cu mintea stă de vorbă-un gînd şi-i spune: «Pe
cine-aştepţi într-ajutor să-ţi vie?
Nu vezi, potrivnic ţie, ce iute se-nvîrteşte-a
vremii roata? Trezeşte-te şi-alungă cu mînie
plăcerile ce-s doar deşertăciune şi inimii nebune
nu-i dau răgaz să sufle şi să bată. Dacă te ştii de-
atîta timp purtată, şi-n silă, de dulceaţa-
nşelătoare din care lumea şi-a urzit ispită, de ce
te-ncrezi în ea ce e lipsită de pace şi statornicie
n-are? Cît. timp trăieşti sub soare pe gîndurile
tale eşti stăpînă: tine-le bine-n mînă
cît timp mai poţi şi nu-ntîrzia. Pricepe că
niciodată nu-i tîrziu a-ncepe.
Ştii doar ce negrăită duioşie ţi-a dăruit vederea
ei gingaşă, pe care încă-n faşă
aş vrea s-o ştiu, pentru mai multă pace[2]. Şi-ţi
aminteşti (căci tu mi-ai fost părtaşă)[3]de chipul
ei, suspin şi bucurie, ce-n inima pustie
s-a-nfipt cum nimeni n-a ştiut a face.
Dar clacă focu-a dăinuit tenace tot aşteptînd o zi
ce niciodată n-a mai venit[6], spre mîntuirea
noastră, pe alte culmi te-nalţă-acum şi-adastă,

---

1 De atîţia păcătoşi, care au aşteptat clipa morţii pentru a se căi de păcatele lor.

2 În original: *la qual ancho vorrei l ch 'a nascer fosse per piu nostra pace,* ce-aş dori ca de-abia de acum înainte să se nască (Laura) pentru a avea parte de mai multă pace.

3 Mintea, căruia poetul i se adresează în continuare, i-a fost părtaşă la bucuria pe care i-o dădea chipul iubitei.

privind spre bolta ce se-nvîrte roată, eternă şi curată;
căci dacă-aici dorinţa ta, flămîndă de propria ei osîndă,
ţi-o molcomeşti cu-n zîmbet ori c-o şoaptă,
socoate-n cer ce bucurii te-aşteaptă!»
Alt gînd[7], amestec de lumini şi ceaţă,
cu dulce-apăsătoarea lui povară[8]
în suflet se strecoară
hrănind cu doruri inima trufaşe,
ce-n setea ei de glorie se-nfaşe
şi nu mai simte rug de sînt, ori gheaţă,
nici dacă-s supt la faţă;
iar de-l omor, pe-aceleaşi vechi făgaşe
se-ntoarce iar; de cînd eram în faşe
îi simt în mine-nfiptă rădăcina
şi un mormînt, mă tem, ne va cuprinde,
căci nu va şti cu sufletul a-ntinde
aripa-n zbor spre-a-ntîmpina lumina[9].

COOC&OO&OraaCgEO^

6 Ziua în care Laura ar fi răspuns dorinţelor tale.

7 Gîndul gloriei.

8 Povara nădejdilor.

9 Poetul se teme că această dorinţă de glorie, acest gînd, îl va însoţi pînă la moarte şi nu va muri dccît o dată cu el, pentru că nu va fi în stare să se ridice împreună cu sufletul spre Dumnezeu.

Dar greaca şi latina[1],
de voi muri, mă vor cînta zadarnic.
Drept care eu, ce-amarnic
mă tem c-adun ce risipeşte moartea[2]
din adevăr îmi vreau în viaţa partea.

---

1 Cele două limbi de circulaţie universală în Evul Mediu.

Dar cealaltă dorinţă[1], ce mă frînge,
pe toate cîte-n preajmă-i cresc le-omoară.
Şi-n timp ce vremea zboară,
scriind de alţii[2],-mi uit mereu de mine.
Lumina-acelor ochi ce mă-nfioară
cînd îi zăresc, golindu-mă de sînge,
cu-astfel de frîu mă strînge,
încît nimic nu poate piept a-i ţine.
La ce folos atunci şi pentru cine
barca mi-o dreg, dacă de stînci mi-o leagă
cu două noduri, două vreri anume?[3]
Tu, Doamne, ce de-atîtea alte[4]-n lume
m-ai dezlegat, cînd eram stors de vlagă,
de ce nu ştergi întreagă
ruşinea mea fierbinte?
Căci moartea-mi stă-nainte
precum în vis aceluia ce doarme
şi-aş vrea s-o-nfrunt, dar n-am nici scut, nici
arme.
Ce fac ştiu bine; răul nu niă-nşeală,
dar mă sileşte a-l urma Iubirea
ce curmă-n om pornirea
spre cinste şi virtute, de-o ascultă;
şi simt adesea-n suflet licărirea

---

2 Mînat de dorinţa de a deveni celebru, poetul se teme că nu face decît să acumuleze bunuri trecătoare, cum sînt gloria şi renumele, pe care moartea le spulberă.

1 Dorinţa dragostei.

2 Despre Laura.

3 Dorinţa de glorie şi dragostea pentru Laura.

4 Alte noduri, cum ar fi ambiţia, trufia, avariţia etc.

unui dispreţ[1] sever, plin de-ndrăzneală,
ce scoate la iveală
simţirea cea mai tainică şi-ocultă[2]:
căci a iubi ce-i trecător cu multa
credinţă ce doar Domnului se cade,
nu-i potrivit cînd vrei desăvîrşirea.
Acest dispreţ îmi mistuie simţirea
şi cugetul neîncetat mi-l roade:
în cale însă-i şade
deprinderea străveche ce-l struneşte şi-n faţă-i
zugrăveşte pe-aceea ce de viaţă mă dezleagă[3],
căci prea mi-e mie şi ei însăşi dragă.
Nu ştiu de-mi va fi scurt ori lung popasul pe-acest tărîm ce m-a ivit pe lume parcă-ntradins şi-anume ca-n luptă să mă-nfrunt mereu cu mine; şi nici nu ştiu, din vina-acestei hume în care zac, cînd îmi va bate ceasul;
dar ştiu în schimb că pasul mi-e tot mai greu şi vrerile străine. Acum, cînd zile mi-au rămas puţine, şi moartea simt că nu mai e departe, ca omul ce din pagubă învaţă, mă-ntreb pe unde-am rătăcit în viată cărarea ce de bine ne desparte. Ruşinea pe de-o parte mă arde şi mă-mpunge din călcîie, dar de cealaltă-n frîie mă

---

1 Dispreţ faţă de glorie şi iubire.

2 în original: *Tir a in mezzo la fronte, ov'altri'i vede*, se iveşte pe frunte, unde oricine îl poate vedea. Dispreţul pe care îl simt, prin roşeaţa pe care mi-o aduce în obraji, dovedeşte oricui dorinţa ascunsă de a scăpa de gîndul dragostei şi-al gloriei.

3 Laura, care va fi pricina morţii poetului.

tine-un dor şi-atît de viu veghează, că şi cu moartea-a se-nvoi cutează.[1]
Aşa-am ajuns, cantonă; sloi de gheată mi-e inima în piept, ştiind că de moarte m-apropiu fără umbră de-ndoială. Tot sfătuind cu mine, din urzeală am depănat pe sul o bună parte[2]; nici ştiu vreun om să poarte mai grea povară-n suflet de păcate; căci eu, cu moartea-n spate, încerc în viată-a-mi fauri drum propriu şi văd ce-i bine, dar de rău m-apropiu.

CCLXV

ufletul aspru şi preacrunta vrere ascunse în angelica-i făptură, curînd şi fără glorie (din tortură de nu mă smulg), mă vor avea-n putere. Căci iarbă-ori frunză de se naşte-ori piere, de-i zi afară ori de-i noapte sură, pe mine lacrimi fără saţ mă fură şi soarta-mi plîng şi dragostea-n tăcere.
Trăiesc doar cu nădejdea ce mă-nvaţă c-un fîr de apă-n timp, cu stăruinţă, şi marmora ajunge s-o tocească.

Nu-i inimă, chiar dacă-ar fi de gheaţă, să-i ţină piept Iubirii, nici

---

1 Dorinţa de dragoste e atît de puternică, încît, înainte de a se da bătută, e în stare să cadă la învoială pînă şi cu moartea.

2 Mi-am irosit o bună parte din viaţă.

voinţă la focul ei să nu se încălzească

.CCLXVI

tăpîne-al meu[1], tot ce e gînd mă cheamă spre tine şi mereu te am în faţă: dar soarta (şi ce rău mai pot în viaţă s-aştept din parte-i?), soarta-n jug mă-nhamă.
Dorinţa-apoi, ce inima-mi destramă, fără să ştiu, cu moartea mea mă-nvaţă;[2]şi-n timp ce-mi caut stelele prin ceaţă, în juru-mi toate prind adînc să geamă.
Iubirea ta şi-a doamnei, sfînt tezaur, cătuşe-mi sînt şi-mi lasă-n suflet rană, căci le-am ales de bunăvoie grele.
De optsprezece ani un verde laur, de cinsprezece-o nobilă coloană în mine port şi nu mă las de ele.

ccLXvn

, chipul ei, o, dulcea ei privire, o, paşii gingaşi ce-i purtau trufia, o, vorba ce-mblînzea sălbăticia şi pe cei laşi îi întărea-n simţire!

---

1 Cardinalul Giovanni Colonna, căruia îi este adresat sonetul.

2 Mă deprinde cu propria-mi moarte.

O, zîmbetul ce m-a robit, iubire şi-ndemn să-mi aflu-n moarte bucuria, o, suflet vrednic - de-ar fi vrut Tăria[1] - să ţii cu cinste-o lume-n stâpînire!
Al vostru-am fost şi-n voi mi se cuvine să ard;
oricum 111-ar pedepsi ursita totuna mi-e, de v-a-nghiţit pămîntul.
Voi aţi sădit nădejdi şi dor în mine
cînd mai pe urmă v-am simţit ispita[2],
ci vorbele[3] s-au risipit ca vîntul

[1] Intercalarea „de-ar fi vrut Tăria" presupune în continuare „să nu cobori printre noi atît de tîrziu, să te naşti mai repede", după cum specifică al patrulea vers din cea de-a doua strofă în original.

[2] În clipa în cârc poetul şi-a luat rămas bun de la iubită, fără să ştie că o vede pentru ultima oară.

[3] Cuvintele pline de speranţă, rostite cu prilejul acestei ultime întîlniri.

.ccLXvin

um să trăiesc? Ce sfat îmi dai, Iubire? încă
de mult, ştiu bine, trebuia să mor şi totuşi sînt în
viaţă. Madona-i moartă; zbucium şi mîhnire să
cunn mi se cuvine, urmînd cărarea inimii
răzleaţă, căci niciodată-n faţă
n-am s-o mai văd şi grea mi-e aşteptarea. În
chinuri desfătarea şi-n lacrimi bucuria se
preface, de cînd făptura-i sub ţarină zace.
Tu simţi, Iubire, cît îmi e de-adîncă
mîhnirea; ţi-am vădit-o
şi ştiu prin mine cît de mult te doare;
ea-i şi a ta, căci de aceeaşi stîncă[1]
noi luntrea ne-am izbit-o
şi-aceeaşi clipă ne-a lipsit de soare.
Cine-ar putea-n tipare
să-nchidă suferinţa mea vreodată?
O, lume rea şi-ingrată!
S-ar cuveni să plîngi şi tu cu mine,
căci pierzi prin ea tot ce-a fost bun în tine.
Ţi-e gloria la pămînt, dar tu eşti oarbă;
nici demnă-ai fost vreodată,
cît timp trăia, să o cunoşti în sine,
şi nici să-i simţi piciorul siînt prin iarbă.
Făptura ei curată
să-mpodobească cerul se cuvine.
Dar eu, ce nici pe mine

[1] Moartea Laurei.

nu mă iubesc, nici vieţii-i simt ispita,
îmi chem plîngînd iubita.
Din tot ce-a fost nădejde şi dulceaţă
atît mai am şi-atît mă ţine-n viaţă.
Ţărînă-i astăzi, vai, ţarină mută
obrazul ei ce taina
dumnezeirii ne-o vădise clară.[1]
Şi-n Paradis e forma-i nevăzută[2],
desprinsă-n slăvi de haina[3]
ce-n umbre-o-nveşmîntase ca fecioară.
Ci-ntrînsa a doua oară
se va-mbrăca[4], şi-atunci cu-atît mai vie
va străluci-n tărie,
cu cît şi frumuseţea ce nu moare
mai scumpă e decît cea trecătoare.
Frumoasă ca nicicînd, din nefiinţa
se-ntoarce-n mine anume,
căci preadorită-n inimă-mi se simte.
Şi chipul ei toiag mi-e-n suferinţă,
şi razim al ei nume
ce-atît de dulce-mi răsuna în minte.
Dar cînd mi-aduc aminte
că şi nădejdea, niciodată-nvinsă
cît timp trăia, e stinsă,

1 Laura era mărturia vie a frumuseţilor cereşti.

2 Sufletul Laurei.

3 Trupul Laurei.

4 După Judecata de Apoi, cînd morţii, potrivit credinţei creştine, vor reintra în trupurile în care au trăit pe lume.

doar Dragostea durerea-mi ştie-ntreagă
şi-aş vrea şi ea din cer să mi-o-nţeleagă.
Femei, ce doamnei chipul ei de înger
i-aţi cunoscut, şi viaţa,
şi sufletul, şi inima prea castă,
de mila mea vă spuneţi jalea-n plîngeri
şi nu de-a ei, ce-n faţa
dumnezeirii s-a-nălţat pe creastă,
lăsîndu-mă-n năpastă
astfel încît, de alţii nu mă lasă
urma să-i calc frumoasă,
eu însumi capăt vrerilor mi-aş pune,
dacă Iubirea-n şoaptă nu mi-ar spune:
«Ţine-ţi durerea-nchisă sub zăvoare, căci
patimile tale îţi fură cerul prea rîvnit cu teamă,
pe unde-i vie ea, ce moartă pare,
şi de-al izbînzii sale
preadulce gînd zîmbeşte şi te cheamă;
iar faima ei ce-11 seamă
ţi-ai luat-o şi prin gura ta răsună,
păzeşte-o să n-apună,
ci dimpotrivă limba ţi-o dezleagă,
dacă ţi-a fost cîndva privirea-i dragă».
Tu, plînset, nu canţonă,
fugi de noroc, de zîmbet şi cîntare
de iarbă şi de floare,
căci nu-i de tine vesela lor ceată,
văduva mea în negru-nveşmîntată.cclxix

-a frînt coloana[1] şi-nfrunzitul laur[2], popas de umbră gîndurilor mele; tot ce-am pierdut n-am să găsesc sub stele din ţărmul indic pînă-n ţărmul maur.

Mă fură Moartea de-ndoit tezaur, ce mi-e noroc şi pavăză la rele; nimic nu poate jalea mea s-o-nşele, nici mări şi ţări, nici nestemate-ori aur.

Ci dacă soarta mi se vrea stăpînă, ce pot să fac decît să-mi port durerea cu ochii plînşi şi fruntea în ţărînă?

O, cum ne-nşeli, mai dulce decît mierea, şi cît de iute, viaţă, scapi din mînă[3]tot ce-am cules cu truda şi cu vrerea!

întru moartea madonei Laura

377

es&äraaoiBüraoüao^

cclxx

e vrei, Iubire, să mai. rabd o dată străvechiul jug, ca să mă frîngi în două, să-mi dai dintîi o nouă dovadă-a celor cîte poti se cade. Comoara mea-n tărînă, pe sub rouă,

1 Poetul se referă la cardinalul Giovanni Colonna, prietenul şi protectorul său, mort şi el, ca şi Laura, în urma epidemiei de ciumă din 1348.

2 Laura.

3 Cît de uşor, „într-o singură dimineaţă" (în original), pierzi tot ceea ce oamenii realizează sau dobîndesc de-a lungul anilor.

ascunsă zace şi cu ea deodată inima-n care-odată
mi-adăposteam tristeţea ce mă roade. Or, dacă-i drept că nici în cer nu scade, nici în abis[1] - aşa precum se spune - puterea ta (căci pe pământ, ştiu bine, şi-o ştie orişicine
că poti, cînd vrei, şi pietrele-a supune), răpeşte-i Morţii ce mi-a luat ea mie şi-nsemnele-ţi[2] pe chipul drag reînscrie.
Aşează-ţi iar luminile pe faţa ce far mi-era, şi flacăra suavă[3]ce încă-ncinge lavă
în pieptul meu; dar cînd ardea ca focul? N-a fost să cate cerb prin vreo dumbrav

1 Infern.

2 Frumuseţea, graţia, farmecul Laurei.

3 Roşeaţa din obrajii Laurei.

ăizvoare reci, cum îi cat eu dulceaţa
ce-mi otrăveşte viaţa
şi zi de zi îi va spori amarul,
de vrerilor le-am înţeles pojarul[1]
ce mă sileşte-a colinda cu gîndul
cărări pierdute şi-a căuta prin ceaţă
ce n-am să aflu-n viaţă
nici de-aş umbla zile şi ani de-a-rîndul.
N-am să-ţi răspund, Iubire, la chemare:
puterea ţi-e-ngrădită de hotare.
Fă-mă să simt, precum o simt în mine,
şi pe obraz preadulcea adiere[2],
ce-avea cîntînd putere
să potolească ură şi mînie,
s-alunge-n zare neguri şi himere
şi mintea furtunoasă s-o-nsenine
ca să se-nalţe-în rime
pe culmi ce azi să urce nu mai ştie.
împacă dorul cu nădejdea; vie,
nu sufletului ce-o păstrează toată,
ci simţurilor mele le-o trimite,
căci iară ea-s ştirbite
şi viaţa mea e moarte-adevărată.
Degeaba-n suflet mi te vrei stăpînă,
cît timp iubita-mi zace sub ţarină.
Fă să revăd privirea ce-mi frămîntă zăpezile,
topindu-le ca focul, şi-aşteaptă-mă pe locul unde-am
pătruns şi nu mai ştiu ieşirea[3]. Ia-ţi arcul şi-
nvoieşte-mă ca-n jocul săgeţilor s-ascult cum îmi
descîntă cuvintele ce cîntă şi-n care-am învăţat ce e
iubirea. Dă viaţă gurii ce-mi vrăjea simţirea şi-

1 Dacă am înţeles bine puterea dorinţelor mele, care îmi aprind fantezia, îndem- nîndu-mă s-o caut pretutindeni pe Laura.

2 Suflul vocii Laurei.

3 Poetul îl roagă pe Amor să i se arate din nou în ochii Laurei prin care inima lui, răpită de vederea lor, a pătruns în sufletul ci, de unde nu mai poate ieşi.

adăpostea momeli şi dulce nadă, şi mrejile în părul
ei ţi-ascunde, ca nicăieri altunde
să nu mă prind; cu mîna ta-i deznoadă pletele-n vînt
şi fericirii mele tu dă-i temei legîndu-mă de ele.
Căci nimeni nu va şti să mă deznoade din unduirea
mrejelor de aur, de ochii ei, tezaur
de raze dulci şi reci, ce zi şi noapte,
mai verde decît frunzele de laur
ori mirt (cînd pomii se-nveşmîntă-n mlade
ori se golesc de roade)[1],
doru-mi ţineau şi m-amăgeau cu şoapte.
Cum însă Moartea, preasemeaţă-n fapte,
nodul l-a rupt potrivnic vrerii mele, n-ai să găseşti
de-a-lungul şi de-a-latul
pe lumea asta altul[2];
în van, Iubire, umbli cu momele;
e prea tîrziu; arcu-n ţărînâ-ti zace
şi nu mă tem de el. Ce-mi mai poţi face?
Armele tale ochii-au fost, din care
săgeţi ieşeau, călite-n tainic focul
ce nu-şi temea norocul,
căci ceru-a-i sta împotrivă nu te lasă[3];
şi gîndul ei, şi zîmbetul şi jocul
şi vorbele cinstit curtenitoare
ce-ar fi stîrnit candoare
şi-n mintea cea mai strimtă şi hidoasă,
înfăţişarea blîndă şi sfioasă,
prilej de laudă pretutindeni nouă,
şi mersul, şi popasul ce-ntre ele
se întreceau să-nşele
putinţa de-a alege între două.
Acestea ţi-au fost armele o vreme;

1 Frunzele de laur şi de mirt rămîn verzi şi în timpul iernii. Asemenea lor, dorurile poetului, dragostea lui, rămîn veşnic tinere.

2 Alt nod cu care să mă legi, altă femeie pe care s-o iubesc.

3 Sclipirile din ochii Laurei (focul) erau de origine divină, deci nimic nu le-ar fi putut ţine piept.

dar le-ai pierdut şi n-am la ce mă teme.
Tu-i legi cum vrei pe cei ce ţi-i închină în vrerea-i
dreapta cerul[1]; dar pe mine cu-n singur nod, ştii
bine, mă poţi lega; mai mult nu mi se-arată.
Azi nodu-i rupt; în lacrimi şi suspine
mă zbat şi strig: «O, dulce pelegrină,
ce sfînt judeţ ori vină
mă-nchide-n lut cînd tu eşti despuiată?
Cel care lumii te-a furat, curată
întru virtuţi ni te-a vădit anume
ca-n noi să-ncingă dor de izbăvire».
Nu mă mai tem, Iubire,
de-a tale răni şi de nimic pe lume.
Zadarnic tragi: în gol săgeata-ţi bate
de cînd s-au stins privirile-nstelate.

De legea-ţi cruntă Moartea mă dezleagă: iubita mea s-a petrecut din viaţă şi trist şi singur rătăcesc prin ceaţă.cclxxi

odul ce strîns ani douăzecişiunu[2]ca-n cleşte m-a ţinut clipă de clipă de Moarte-i rupt şi plîng; ci din risipă de lacrimi încă n-a murit niciunul.
Ca să mă prindă-n laţ cum prinzi lăstunul şi-alt foc în piept să simt cum se-nfîripă, Amor mi-a-ntins o nouă cursă-n pripă, ca nu cumva să-i scap din mîini, nebunul.
Şi m-aş ii prins şi aş fi ars ca-n pară,
de n-aş fi fost călit în suferinţă,
cu-atît mai mult cu cît nu sînt lemn verde[3].

1 Cerul Venerei: planeta îndrăgostiţilor.

2 Din 6 aprilie 1327, data la care s-a îndrăgostit de Laura, pînă în 1348. data morţii Laurei.

3 în original: *verde legno*. Aş fi ars ca lemnele uscate, tocmai pentru că nu mai sînt tînăr.

Ci Moartea m-a scăpat a doua oară[4]şi-a stins văpaia; orice iscusinţă şi forţă-mpotrivindu-i-se pierde.

cclxxii

oneşte viaţa, nu-i popas s-o ţie, şi moartea-i calcă urma avîntată, eu port război cu cîte-au fost odată, cu cîte sînt şi cîte-or fi să fie.
Mă doare amintirea încă vie şi aşteptarea nesfîrşit de-nceată, şi m-aş fi smuls din vrerea lor, săgeată, de nu mi-aş plînge eu de milă mie.
Trecutu-în gînd adeseori îmi cîntă, dar iar mă-ntorc la cîte sînt şi largul mă prinde-n joc cu pînzele destinse.

M-aşteaptă-n port furtuni ce mă-nspăimîntă, cîrma-i trudită şi mi-e frînt catargul, iar stelele ce mă purtau sînt stinse

.cclxxiii

d faci? Ce cugeti? înapoi ce semne priveşti în van şi nu te prinde locul, suflet al meu nemîngîiat, ce-n focul în care arzi arunci tot alte lemne?
Graiul suav şi ochii blînzi, ce-nsemne în scris ţi-au fost, şi-au împlinit sorocul; e prea tîrziu să-ţi mai încerci norocul cătîndu-i azi, ori ţi-ai uitat pe senine.
Ah, nu mai învîrti cuţitu-în rană, nu zăbovi în gînduri vagi, buimace; mai bine-apucă drum iară prihană

4 Moartea Laurei, prin amintirea suferinţelor îndurate din pricina iubirii pe care i-o purta.

spre ceruri, dacă-n lume nu ne place nimic; vederea ei ne-a fost capcană, daca nici moartă nu ne lasă-n pace.

cclxxtv'

, daţi-mi pace, gînduri, pe vecie: nu vi-e deajuns că Dragoste şi Soartă şi Moarte, toate-mi bat cu arme-n poarta, mai vreţi să rabd şi-n mine vrăjmăşie?

Şi tu, inima mea, ce numai mie necredincioasă mi-ai rămas, la toartă te prinzi acum cu cei[1] ce nu mă iartă şi-adăposteşti duşmani ce mă sfîşie?

În tine solii Dragostei adastă, în tine Soarta-şi dă măsura,-n tine şi Moartea scurmă rănile-amintirii ce vor stîrpi ce-a mai rămas din mine; în tine gîndul însuşi mi-e năpastă şi numai tu mi-eşti pricină mîhnirii.

cclxxv

chii mei plînşi, s-a stins al vostru soare sau, mai degrabă, către cer se-ndreaptă: acolo-l vom vedea, căci el ne-aşteaptă şi poate întîrzierea noastră-l doare.

Auz al meu, preadulcea-i cuvîntare cu cei[2] care-o pătrund se-adună-n şoaptă. Tu, biet picior, n-ajungi pe siînta treaptă pe unde-i ea, ce nu-ţi dă pas, nici stare.

La ce bun dar, mă oropsiţi şi-n nume de rău mi-o luaţi, cînd nu sînt eu de vină de n-o vedeţi şi n-o găsiţi pe lume?

[1] Solii dragostei, care apar în versul al nouălea.

[2] Cu îngerii, care îi înţeleg cuvîntul mai bine decît muritorii.

Nu blestemaţi, ci lăudaţi deplină
puterea Lui ce ia şi dă anume şi
lacrima cu bucurii alină

.cclxxvi

e cînd dumnezeiescul chip, seninul, m-a părăsit, lăsînd ca doar mîhnirea să-mi bîntuie cu spaime reci simţirea, prin grai şi cînt încerc să-mi stîmpăr chinul.
Prin cîte-ndur mi-e-ndreptăţit suspinul: tu, Moarte, ştii şi-o ştie şi Iubirea; n-aveam alt leac[1] potrivnic cu-nmulţirea durerilor ce ne-mpînzesc destinul.
Ci Moartea şi de dînsul mă lipseşte. O, cui mă laşi, ţarină fericită, ce-n pază-i ţii obrazul ce zîmbeşte, o, cui mă laşi cu mintea răvăşită acuma cînd privirea mea tînjeşte de blînda ei lumină părăsită?

cclxxvii

e nu-mi descuie-Amor o nouă poartă,[2]voi da, constrîns, pe moarte-n schimb o viaţă: dureri şi spaime sufletu-mi îngheaţă, dorinţa-i vie şi speranţa moartă.
Se zbate-n chinuri viaţa mea deşartă şi lacrimi zi şi noapte-i curg pe faţă; pluteşte iară cîrmă-n larg, prin ceaţă şi nimeni paşii-n drumul greu nu-i poartă.
O călăuză închipuită[3]-o-ndrumă; cea vie-i sub pămînt sau în tărie şi străluceşte mai vîrtos ca-n humă,

[1] Decît acela de a-i contempla chipul.

[2] Deschizînd alte perspective poetului, ca de pildă studiul.

[3] Imaginea Laurei.

dar nu privirii mele; cenuşie o pînză[1]-mi ia lumina
ei şi brumă pe tîmpla mea aşează, timpurie.

VSSCGSe&SBiXSec^^

CCLXXVm

a vîrsta cînd Iubirea cu momele ne prinde-n laţ,
de lume despărţită la cea mai dulce vîrstă şi-
nflorită m-a părăsit suflarea vieţii mele,
pură zburînd şi vie către stele: din cer mă vrea, din
ceruri mă incită. O, primă zi din viaţa fericită,
ultimă-aici, cum nu mă scapi de rele?
Cum de nu pot, aşa cum pot în minte,
să zbor pe urma ei cu uşurinţă
şi-n zbor să scap de chinul meu fierbinte!

1 în original: *un doloroso velo,* un văl dureros. E vălul trupului muncit al poetului care nu-i îngăduie s-o vadă şi-l face să pară bătrîn înainte de vreme.

Orice-ntîrziere-n viaţă mi-e sorginte de lacrimi, de poveri, de suferinţă. Cum n-am murit cu trei ani înainte![1]

cclxxix

e cîte ori foşnesc sub bolţi rotunde copacii verzi şi păsări plîng şi-adie un dulce vînt sau murmură din unde malu-înflorit pe care zac şi-a scrie
încerc cînd amintirile mă-mbie, îmi văd iubita ce-n pămînt se-ascunde şi glasul i-l aud, căci încă vie suspinelor de-a-pururi îmi răspunde.
«De ce te zbuciumi şi-ţi grăbeşti anume sfîrşitul (îmi şopteşte cu blîndeţe)? De ce verşi fluvii de durere, spune?
Să nu mă plîngi; eternă tinereţe trăiesc murind şi ochii stinşi pe lume sorb fără saţ lumini şi frumuseţe.»cclxxx[2]

icicînd nu mi-a fost dat să văd mai bine ce ochii-ar vrea de cînd nu văd să vadă, nici liber să mă ştiu şi de suspine văzduhu-întreg să-l umplu, să mă creadă,
nici vale[3] n-am văzut nicicînd s-anine atîtea dulci umbrare-n crîng, prin zadă, nici cred că-n Cipru cuiburi mai senine şi-a făurit Amor ca să-i cazi pradă.

---

1 0 dată cu Laura.

2 în ceea ce priveşte rimele acestui sonet, vezi sonetul CCX, nota I.

3 Aceeaşi Valchiusa, unde poetul se întoarce în 1351.

De dragoste suspină rîul, firea, pădurea, iarba,
floarea şi mă cheamă, mă roagă să iubesc mereu
Iubirea.
Doar tu, iubito,-mi ceri cu amintirea nedreptei tale
morţi să nu ţin seamă de tot ce-n lume bucură
simţirea.

cclxxxi

De cîte ori mă-ndrept spre voi, umbrare[1], fugind
de alţii şi cînd pot, de mine, stropind cu lacrimi
ierburi moi şi floare şi sfîşiind văzduhul cu suspine!
De cîte ori străbat cu-nfrigurare păduri adînci sub
bolţi de-ntunecime şi gîndurile mi te cată-amare, şi
chem cu deznădejde către tine!
în mintea mea răsări, şi ca prin ceaţă
zeiţă mi te văd, minunăţie,
din val ieşind pe maluri de verdeaţă
ori nimfa-n crîng ori întrupare vie şi-
atunci, iubito, îţi citesc pe faţă că-mi
dărui mila nesfîrşită mie

[1] Refugiile solitare de-a lungul văii Valchiusa, unde poetul obişnuia să se retragă.

.cclxxxh

, suflet, ce-mi păzeşti însingurarea şi-
adesea-mi mîngîi nopţile durute cu ochii-n care
moartea neîntrecute văpăi a-ncins sporindu-le
vîlvoarea,[1]
cum mă-nfîor cînd îmi aţii cărarea şi mă
hrăneşti cu bucurii pierdute! Pe locuri dragi, din
frumuseţi ştiute îşi plăsmuiesc atunci
întruchiparea.
Pe unde-n vers ţi-am dăruit cuvinte,
azi mi te plîng; dar mai vîrtos arsura
ce-o port în piept îmi stoarce plîns fierbinte.
Un singur gînd mi-aduce pace-n minte: îţi
recunosc, cînd mi te-ntorci, făptura din mers,
din grai, din chip şi din veşminte.

ccLxxxm

i stins, o, Moarte, dulcea ei privire şi-ai
aşternut pe faţa ei paloare, slăbind din minunată
cingătoare un suflet pur ca mirul din potire.
Mi-ai luat tot ce mi-a fost spre izbăvire şi-ai
amuţit cuvintul ei, cîntare. îmi umpli cupa cu
suspine-amare şi silă mi-e de tot, fără-osebire.

[1] Cu ochi pe care moartea „nu i-a stins", precizează originalul, ci i-a împodobit cu frumuseţi necunoscute acestei lumi.

Un singur gînd mă smulge din mîhnire: îşi lasă doamna uneori mormîntul şi umbra ei mă cată-n fapt de seară.
Şi de-aş putea să-i scriu atunci cuvîntul şi strălucirea, flăcări de iubire ar mistui şi-o inimă de fiară.cclxxxiv

timpul scurt şi gîndu-atît de iute cînd îmi redă iubita[1], deşi moartă, încît durerea scurt răstimp mă iartă: şi totuşi toate-mi sînt atunci plăcute.
Iubirea ce mă ţine-n cruce-ascute simţirea-n piept cînd o zăreşte-n poartă[2]şi mă omoară,[3] deşi zîmbet poartă pe buze şi cuvinte pricepute.
Ca-n însăşi casa ei în casă-mi vine şi fruntea ei senină-alungă toată tristeţea grea ce-ini scurge plumb prin vine.
Iar sufletul ce focul nu-i susţine şopteşte-atunci: «O, binecuvîntată zi,[4] ce prin ochi drum ţi-ai deschis spre mine!

1 Imaginea iubitei.

2 în poarta sufletului, în gînd.

3 Imaginea Laurei.

4 Acccaşi zi de 6 aprilie 1327, cînd poetul s-a îndrăgostit de Laura.

»cclxxxv

-a fost pe lume mamă să-şi înveţe copilul mai
cu sîrg şi nici soţie cu-atîta drag bărbatului să
ştie a-i da-n primejdie sfaturi şi poveţe,
decît aceea ce din cer tristeţe revarsă peste
noaptea mea pustie şi-adeseori mi se întoarce
vie, cu geamăn foc şi geamănă blîndeţe
de maică şi iubită; cînd se teme[1], cînd arde-n
focul dragostei cinstite[2]; cuvîntu-i luminos mă
sfătuieşte
să mă feresc de rău şi de ispite,
spre cer chemîndu-mi sufletul din vreme:
şi pace n-am decît cînd îmi vorbeşte.

cclxxxvi

uspinul pur ce-n boare se răsfiră - cînd îmi
ascult iubita ce cărare spre cer şi-a făurit şi
totuşi pare că simte, că trăieşte, că respiră -
dac-aş putea să-l fac să-mi cînte-n liră, ce doruri
aş trezi! Cu-atîta-ardoare mă caută şi tremură-n
vîltoare să nu mă pierd. Ea calea mi-o inspiră
şi drumul drept mă-nvaţă; cînd se-ngînă cuvîntul
ei cu ruga dulce, pură şi mila ce strecoară-n glas
mă frînge,

1 Se teme pentru mine, aşa cum se teme o mamă pentru fiul ei.

2 Arde asemeni îndrăgostiţilor; versul al doilea al terţinei continuă comparaţia enunţată în primul vers.

pe vrerea ei mă-nchin, căci de pe gură dulceaţă-i sorb şi duioşii ce pînă şi pietrele ar şti să facă-a plînge.cclxxxvii

eşi, Sennuccio[1], mi te-ai smuls vederii şi singur m-ai lăsat, eu nu-ţi duc dorul, căci, fără lacrimi, mîndru ţi-ai luat zborul din trupul morţii noastre şi-al vegherii.
Acum vezi ambii poli şi-n faptul serii al stelelor făgaş, rătăcitorul, vezi cît de scurt ni-e văzul, şi fiorul plăcerii tale mi-e balsam durerii.
în cel de-al treilea cer[2] te rog cuvîntă şi pe Guittone[3] şi pe Cin[4] văzîndu-i, cu Dante dimpreună îi salută.
Şi spune-i doamnei mele ce durută mi-e inima; m-am sihăstrit căutîndu-i în gînd privirea şi virtutea sfîntă.

ccLXxxvin

1 Sonetul este scris la moartea poetului şi prietenului Sennuccio del Bene (vezi sonetul CVIII, nota 1).
2 în cerul Venerei care, după opiniile vremii, era planeta destinată îndrăgostiţilor.
3 Guittone d'Arezzo, poet italian (990-1050).
4 Cino da Pistoia, poet italian (1270-1337).

mplu văzduhul cu suspine-amare privind
domoala crestelor cîmpie de unde-i ea, ce-n mîini
ţinîndu-mi vie inima-n pîrg şi inima în floare[1]
la cer s-a petrecut; şi multa zare ce ne desparte
către plîns îmbie privirea mea ce-o cauta-n tărie
şi-inundă-n preajmă loc şi aşezare.
Nu-s pietre-n munţi, nici vreascuri în pădure,
nici frunze verzi, nici crengi printre coline, nici
flori pe-această vale nu-s să crească,
nici stropi de apă-n murmur să
susure, nici în păduri sălbatice jivine
nu sînt durerea mea să n-o cunoască

[1] În tinereţe şi la maturitate.

.cclxxxix

Bl

BbSEB ubita mea, văpaia mea frumoasă între frumoase şi de cer iubită, în ţara ei,[1] de timpuriu momită, s-a-ntors şi-n steaua[2]-asemeni ei glorioasă.
Pricep acum că vrerii ce m-apasă cu gînd de bine-n drum i-a stat cinstită şi-a potolit dorinţa mea smintită cu faţa ei cînd aspră, cînd duioasă. Şi ei îi mulţumesc, ce cu dojana, cu sfatul ei şi zîmbetul pe gură m-a smuls iubind cărărilor pierdute.
O, dulci purtări şi roade pe măsură: eu pururi glorie-i dobîndesc cu pana şi dînsa mie din priviri virtute.

CCXC

e schimbătoare-i lumea! Azi îmi place tot ce-nainte-mi displăcea şi-mi pare că pentru bine-am îndurat teroare[3]şi scurt război pentru eternă pace.
O, cum se-ntrec pe-ndrăgostiţi să-i joace speranţele mereu amăgitoare! Pierdeam mai

1 în cer.
2 Planeta Venus.
3 Teroarea dragostei, cu toate chinurile ei.

mult de mi-ar fi dat crezare[1]ea ce e-n ceruri şi-n ţarină zace.
Dar Dragostea şi surda vrere-a minţii m-au rătăcit astfel, încît în silă păşeam pe unde moartea[2] e stăpînă.
Mărire ei ce la liman din milă
m-a tras cu greu şi-n dulce chip dorinţii
ca să nu pier i-a pus din vreme frînă.

CCXCI

I_____I înd Aurora din înalt se lasă
cu păr de aur şi-n obraji rubine, pălesc la chip şi-mi zic printre suspine: «Şi Laura sclipeşte-n cer frumoasă».
Tu ştii, Titon, cînd dulcea ta mireasă[3]din drumul ei se-ntoarce iar la tine: dar eu, ca s-o zăresc printre lumine, silit sînt moartea să mi-o chem în casă.
Pe voi nu vă mîhneşte despărţirea, căci noaptea, ca-n atîtea alte rînduri, ea-ţi netezeşte părul nins de brume.[4]

1 Şi mi-ar fi îndeplinit dorinţele.

2 Moartea sufletului.

3 Vezi sonetul CCXIX, nota 1.

4 Vezi sonetul CCXIX, nota 2.

Dar mie zi şi noapte-mi vrea mîhnirea aceea ce m-a despuiat de gînduri şi-n urmă n-a lăsat decît un nume.ccxcii

rivirea ei de-atîtea ori cîntată, şi braţele, şi mîinile, şi fata ce mă vrăjeau însingurîndu-mi viaţa şi mă hrăneau rupîndu-mă de gloată, candoarea frunţii-n aur pur scăldată, şi zîmbetul străfulgerindu-mi ceaţa ca soarele cînd rîde dimineaţa, un pumn sînt azi de pulbere uscată. Şi eu trăiesc; trăiesc şi-mi sorb otrava durerilor şi lacrimi vărs de sînge şi-mi port în larg, printre furtuni, epava.

Suspinul meu de dragoste se frînge, mi-e seacă vîna ce mocnea ca lava şi versul meu nu cîntă azi, ci plînge.ccxciii

e-aş fi ştiut ce mult vor fi-ndrăgite a mele doruri ce suspină în rime, le-aş fi-nchegat de la-nceput mai bine şi-n versuri mai cu grijă şlefuite. Dar moartă ea, ce-n vorbe potrivite ştia a mele gînduri să le-mbine, nu pot preface-n cînt şi limpezime versuri de foc: uneltele-s tocite. Nu gloriei i-am îndrăgit ispita odinioară, cînd fugind de lume, lăsam în voie inima să geamă.

N-am vrut prin lacrimi să-mi cîştig renume; azi
dimpotrivă[1]; însă-acum iubita pustiu şi mut pe
urma ei mă cheamă.

CCXCIV

rumoasă-n suflet obişnuia să-mi vină, ca-n
loc de rînd o mult prea'nalta doamnă: să fiu
acum, prin moartea-i mă condamnă, nu muritor,
ci mort şi ea divină.[2]
Sufletul meu golit de tot ce-alină, Iubirea de
lumini,[3] a plînge-ndeamnă şi pietrele. Dar cine
oare-nseamnă în scris ce-i doare? Nimeni. În
surdină
ei[4] plîng şi nu-i ureche să-i audă;
doar eu i-ascult şi numai lacrimi sumbre
să vărs mai pot. Doar plînsul mă-ndrăgeşte.

Cu-adevărat doar praf sîntem şi
umbre, cu-adevărat e patima zăludă,
cu-adevărat speranţa ne-amăgeşte

---

1 Azi, cînd aş vrea ca versul meu să placă. în original: *or vorrei ben piacer.*

2 Celestă, zeiţă în cer.

3 Iubirea golită de lumini, de ochii Laurei.

4 Sufletul şi Iubirea.

.CCXCV

I-------Iu draga lor în gînd să mi se-ngîne
a mele gînduri obişnuiau şi «Vine - ziceau - şi poate se frămîntă-n sine şi-i pare rău venirea să-şi amine».
Acum, de cînd acestei vieţi păgîne a smuls-o Moartea, multele suspine din cer mi-ascultă şi priveşte-n mine: speranţa-aceasta singură-mi rămîne.
Minune dulce, suflet fără pată şi frumuseţe prea curînd întoarsă de unde ni te-ai arătat!
Cunună
acolo-n ceruri poartă drept răsplată ea care-n lume a lăsat neştearsă virtutea ei şi dragostea-mi nebună.ccxcvi

ă-nvinuiam pe vremuri;[1] azi, cu mute păreri de rău, mă preţuiesc[2] şi dragă mi-e temniţa şi dulce-amara plagă, numai de mine ani în şir ştiute.

---

1 Pentru pasiunea mea.

2 Sînt mîndru de această pasiune.

O, Parce invidioase, cît de iute aţi rupt
suavul fir[1] care mă leagă şi suliţa, ce morţii
te dezleagă[2]şi-mi face mie rănile plăcute.
N-a fost pe lume suflet să răsfrîngă
atîta dor de viaţă[3]-ncît năvodul
întins de-l prinde,[4] să nu-şi schimbe firea
şi mai degrabă de-al ei dor să plîngă decît să
cînte pentru alta, nodul[5]iubind şi-n moarte-
aflîndu-şi fericirea.

CCXCVII

Două vrăjmaşe, Frumuseţea ruptă din ceruri cu Virtutea împreună în doamna mea trăiau cu-atîta bună pace, ca-n suflet nu ştia ce-i luptă.
Azi Moartea le-a-mprăştiat: una[1] se-nfruptă din bucurii purtînd în cer cunună, cealaltă[2]-i sub ţărîna ce se-adună pe ochii ei frumoşi, pe faţa suptă.
Graiul suav, amestec de dulceaţă şi cuget pur, privirea ei, ispită şi rană-n piept (ce sîngerează încă),

---

1 Al vieţii Laurei.

2 Privirea Laurei, care te face să îndrăgeşti moartea, să i te laşi pradă.

3 Oricine, oricît de mult ar iubi viaţa.

4 Din moment ce a căzut pradă farmecelor Laurei.

5 Nodul care îl strînge în dragostea pentru Laura.

s-au stins; ci eu, cu pana mea trudită numele ei, de voi rămîne-n viaţă, în veşnicie-l voi săpa ca-n stîncă.

*vstsoGaen&Rxxex^^*

1 Virtutea.
Frumuseţea

CCXCVIII

înd număr anii ce-mi alungă-n ceată
nădejdile şi-mi văd credinţa-nvinsă şi para-n
care-ardeam în friguri stinsă şi pacea
frămîntărilor sfarmată,
ispita amăgirii spulberată, iubita moartă, în
tărînă-ntinsă, (în cer de-a-pururi flacără
aprinsă), şi cînd adun tot ce-am pierdut odată,
atît de gol mă simt, că mă cutremur şi tot ce-i
zbucium pizmuiesc de moarte; atare spaimă-
ascund de mine însumi.
O, steaua mea, soroc, destin şi moarte, o, dulce
zi[1] ce m-ai făcut să tremur, cum m-aţi robit şi
cum vă-neacă plînsu-mi!

CCXCIX

nde e fruntea ce ştia şi ştie cu-un semn să
facă tot ce vrea din mine? Unde sînt ochii, stele
şi rubine ce vieţii mele-n drum i-au fost solie?
Unde-i virtutea, -nţelepciunea vie, cuvintele
sfioase şi blajine? Şi unde frumuseţile divine ce-
n vraja lor mă ţin de-o veşnicie?
Unde se-ascunde-a feţii dulce umbră ce-mi
răcorea cu boarea ei simţirea şi pace-n suflet lin
ştia s-aducă?

Unde te-ascunzi, stăpîna mea?
Ce sumbră e fără tine lumea şi

[1] Ziua în care poetul s-a îndrăgostit de Laura, 6 aprilie, şi totodată ziua în care a murit Laura.

privirea acestor ochi ce nu se mai usucă!CCC

, cîtă pizmă-ţi port, ţărînă-avară, ce trupu-i strîngi în braţe ferecîndu-l şi-mi iei lumina care ani de-a-rîndul în zbucium mi-a fost pace-odinioară;
şi cîtă-i port şi cerului, amară, că sufletul i-nchide-n el, flămîndul, de dulce trupul ei însingurîndu-l, şi lasă viaţa altora povară;
şi cîtă vouă, suflete curate, sortite-n ceruri să-i cunoaşteţi faţa, ce-am suspinat atîta-amar de vreme,
şi cîtă morţii surde, vinovate, ce-n ea[1] stingîndu-mi fără milă viaţa, îi rîde ei şi-şi uită să mă cheme

[1] În Laura, prin moartea Laurei.

.CCCİ

, vale ce-mi aduni suspinu-în tine, o,
rîu ce creşti din lacrimile mele, o,
maluri verzi şi peşti cuprinşi în ele,
păsări rătăcitoare-n crîng, jivine,
văzduh senin, fierbinte de suspine,
cărări prevestitoare azi de rele, colină
îndrăgită ce sub stele îmi porţi şi astăzi
paşii către tine,
voi aţi rămas aceleaşi de-altădată,
dar nu şi eu; în mine-i scris să-şi scurme
durerea loc şi casă pe măsură.

De-aici o contemplam şi-aceleaşi urme le văd şi azi de unde-n cer chemată şi-a dat ţărînii dulcea ei făptură.CCCII

-am ridicat cu gîndul către stele,
unde pluteşte umbra ei frumoasă, şi-n

cel de-al treilea cerc[1], mai luminoasă şi
blîndă străluci vederii mele.
Mă luă de mîini: «Aicea, printre ele vom
fi-mpreună iar - grăi duioasă -; eu sînt
izvor durerii ce te-apasă şi ziua mea s-a
frînt 'naintea serii.[2]
Nu-i minte să-mi cuprindă fericirea. Eu
nu te-aştept în cer decît pe tine şi vălul[3]
ce-ai iubit, acum ţarină.«»
De ce-a tăcut şi m-a lăsat de mînă? în
timp ce-i ascultam cuvîntu, -n mine
simţeam cum prinde-aripi dumnezeirea.

CCCiii

ubire, ce-mi ţineai tovărăşie pe-
aceste maluri, scumpe-odinioară,
vorbind cu mine şi cu unda clară ca să-
mpărţim dureri şi bucurie;
flori, frunze, ierburi, umbre, vînt ce-
adie, văi şi coline, culmi ce blînd
coboară, port, cînd iubirea îmi era
povară, furtunilor ce sufletu-mi sfîşie;

---

1 Sfera Venerei, loc destinat după moarte, considerau poeţii vremii, îndrăgostiţilor căşti (vezi şi Dante, *Paradisul,* Cîntul VIII).

2 Aluzie la moartea timpurie a iubitei, care nu ajunge la maturitate.

3 Trupul.

o, păsări dragi de codri-adăpostite, o,
nimfe, şi-n adîncuri, voi[1], pe care
cristalul apei mur murind vă poartă:
limpezi mai ieri, ca Moartea
azi cernite zilele-mi sînt; în
lume fiecare pe frunte-şi
poartă-nscrisă propria soartă

[1] Peştii.

.cccIv

ît timp de viermii dragostei mîncată şi arsă mi-a fost inima întreagă, o fugăream, cătîndu-i urma dragă prin codri, ca pe-o fiară alungată; şi-am îndrăznit, cîntînd-o[1], nu o dată s-o-nvinuiesc că dragostea mi-o neagă; ci gîndul meu era lipsit de vlagă pe-atunci şi pana încă neîncercată.
Azi focui-i stins şi-o lespede-l îmbracă: dar să fi fost ca timp şi peste mine să ningă şi s-ajung la bătfîneţe,
călit în vers (azi despuiat) şi-n rime, cuvîntul meu ar fi ştiut să facă şi pietrele să plîngă de tristeţe.

CCCV

uflet curat, ce-ai lepădat veşmîntul frumos cum altul n-a urzit Natura, priveşte-mi viaţa din înalt şi-arsura ce-n plîns şi geamăt îmi preschimbă cîntul.
S-a spulberat credinţa ta ca vîntul, credinţa falsă[1] ce-mi sporea tortura cînd chipul tău mă

1 Părerea greşită pe care Laura şi-o făcuse despre iubirea poetului.

[1] Pc Laura.

copleşea cu ura: azi liniştit[2] poţi să-mi asculţi cuvîntul.
Te uită unde Sorga izvoreşte şi vei vedea pe lîngă unda-i clară un ins ce doar din lacrimi se hrăneşte.
Dar nu privi pe unde[1]-odinioară ne-am îndrăgit şi trupu-ţi odihneşte: nu vreau ce vei vedea[2] să mi te doară.

cccvi

umina ce spre cer odinioară paşii-mi purta, la veşnica Lumină s-a-ntors, lăsîndu-mi într-un pumn de tină ochii şi trupul ce i-au fost povară.
De-atunci alerg prin codri ca o fiară şi paşii-mi poartă ochii ce se-nclină umezi de plîns şi inima străină acestei lumi ce mi-e pustie ţară.
Şi-o caut rătăcind de-o veşnicie, şi numai tu, Iubire,-mi dai tîrcoale şi drum mi-arăţi şi-mi ţii tovărăşie.

Pe ea n-o văd; doar urma ei pe cale o văd urcînd cărarea spre tărie, departe de străfunduri infernale.cccvii

Bl

2 Se adresează în continuare sufletului Laurei.

1 SpreAvignon.

2 Corupţia care domnea la Curtea Papală de la Avignon.

MrîSfl n aripi mă credeam destul de tare, nu graţie lor, ci cui[1] le-mparte vlagă, astfel încît în zbor să-nalţ cîntare la fel cu vraja-n care-Amor mă leagă.
Dar m-am vădit mai slab la încercare decît un vreasc şi « Cine vrea să tragă prea sus[2] - am zis -, dă greş. Nu-i omu-n stare de fapte mari cînd cerul i le neagă».
Nu vor zbura nici aripile minţii, nici grai, nici stil unde-a zburat Natura cînd dulce cuib mi-a zămislit credinţii.[3]
Sporindu-i vraja-Amor şi-a dat măsura
astfel încît, răsplata suferinţii
(nedemn cum sînt) mi-a fost să-i văd făptura.

CCCViii

ceea pentru care-un rîu năvalnic pe altu-am dat[4] şi-averi pe sărăcie,[5]a-întors în lacrimi dulcea bucurie ce mă hrănea şi azi m-apasă-amarnic.

1 Iubirea.

2 Cine ţinteşte prea sus.

3 Cînd a creat făptura Laurei, cuib credinţei mele.

4 în original: *per cui con Sorga o cangiato Ar no,* pentru care am schimbat Arno pe Sorga. Am părăsit Toscana pentru a mă retrage la Valchiusa.

5 Averea pe care ar fi putut s-o cîştige dacă r&mînea la curţile principilor.

De-atunci încerc mereu, dar e zadarnic, plîngînd
s-o cînt, ca vraja ei s-o ştie şi cei ce după noi vor
fi să vie: ci-n vers nu-ncape chipul ei şăgalnic.
Virtuţile ce-n ea dumnezeieşte ca stelele pe cer
sclipesc, cerneala şi gîndu-a le rosti nu se
sileşte;
dar cînd ajung la ceea ce-a fost fala
acestei lumi, la suflet, îmi lipseşte
puterea minţii, arta şi-ndrăzneala

.CCCIX

iracolul ce lumii din tărie s-a arătat, trimis ca să ne-alinte şi-apoi răpit, ca să sclipească-n simte grădini de stele, sus, pe veşnicie,
şi altora să-l zugrăvesc mă-mbie Amor, ce limba-mi dezlega-nainte, zădărnicind azi trudă şi cuvinte, cerneală, timp, condeie şi hîrtie.
Eu n-am ajuns pe culmi cu-a mele rime; şi toţi cei care dragostei se-nchină şi-o cînta-n vers pot pune mărturie.
Cine gîndeşte, vede-n profunzime că adevăru-învinge,[1] şi suspină: « Preafericiţi cei ce-au văzut-o vie!»

CCCX

uspină iar zefirul şi-mpînzeşte cu dulce-alai de flori şi ierburi firea şi glas privighetorii-i dăruieşte, şi primăverii-i spune strălucirea.
Copilei sale[2] Zeus îi zîmbeşte, cuprinde-azuru-în joc nemărginirea, tot ce-i pămînt, văzduh şi cer iubeşte şi-n tot ce-i viu încinge foc iubirea.
Din mine doar ţişnesc adînci şi grave suspine smulse de iubita care îmi ştie taina inimii bolnave.

[1] Realitatea, frumuseţea desăvîrşită a Laurei învinge puterea cuvîntului.
[2] Venerei, zeiţa dragostei şi a primăverii.

Şi cînt de păsări, ierburi moi şi floare, femei frumoase şi priviri suave pustiu îmi sînt şi neîmblînzite fiare.

cccxi

rivighetoarea-aceea ce suspină şi-şi plînge poate puii-n fapt de seară, cu glasul ei dulceaţă-n crîng anină şi jalea ei în suflet mi-o strecoară. Cît ţine noaptea-mi cîntă în surdină şi-mi aminteşte soarta mea amară: eu singur, ştiu, eu singur sînt de vină, dar nu credeam zeiţele să moară.
O, cum se-nşeală cei ce-a crede-nvaţă! Cine-ar fi zis că va pieri sclipirea din ochii ei învăluiţi de ceaţă?

Ci astăzi ştiu: destinu-mi dă povaţă prin mine să-nţeleg că fericirea e vis şi toate-s trecătoare-n viaţă.cccxii

ici stele noaptea-n cer rătăcitoare, nici vase-n larg de valuri legănate, nici călăreţi cu tolbele la spate şi nici prin codri zvelte căprioare,
nici veşti ce curmă lunga aşteptare, nici versurile ce se cer cîntate, nici printre flori, pe văi înmiresmate, cîntec suav şi dulce de fecioare,

nimic nu-mi moaie inima uscată: cu ea-n pămînt i-a îngropat simţirea iubita ce ini-a fost lumină-odată.

Mi-e trudă viaţa, atît de grea şi-nceată, că-mi chem sfîrşitu, -arzînd să-i văd privirea, deşi-aş fî vrut să n-o văd niciodată

.cccxiii

-au dus acele vremi cînd în pojarul iubirii-arzînd simţeam răcoare-n vine, s-a dus şi ea pe care-am plîns-o-n rime, dar mi-a lăsat durerea-n schimb şi-amarul.
S-a dus sclipind şi chipul ei, fugarul, dar mi-a lăsat înfiptă cu cruzime în inima ce s-a desprins de mine privirea ei mai dulce ca nectarul.
Cu ea-n pămînt a dus-o,[1] jos, şi-n cerul unde triumfă cununată-n slavă virtutea ei cu laur răsplătită.
O, de-aş putea să nu fiu prizonierul acestui trup, şi-n preajma lor[2] suavă ferit să stau cu ceata fericită!

cccxiv

, mintea mea de rău prevestitoare şi tristă încă de pe vremuri bune, ce căutai în ochii ei, genune, durerilor de mîine alinare, după cuvînt, şi mers, şi-nfaţişare, şi mila ce-o umplea de-amărăciune ai fi putut: «E ziua-aceasta - spune - cea de pe urmă zi de desfătare».

1 Inima.

2 A inimii mele şi a Laurei.

Ce bucurie, Doamne, -a fost aceea! Ce foc
mă mistuia cînd înstelate pupilele-i
priveam ce mă veghează
şi cînd, la despărţire, în scînteea ochilor ei a mele gînduri toate, cum celor dragi, i le-am lăsat în pază!
cccxv

nii mei verzi şi înfloriţi ca merii
treceau; simţeam cum scade-n mine focul
ce rug mi-a fost; mi-era vecin sorocul ce-
nchide viaţa-n tainiţa tăcerii.
Ascunse temeri şi-ndoieli, puzderii, din
ochii dragi care-mi păzeau norocul piereau
treptat; sclipea sub pleoape jocul ce nu-i da
pas spre-a se rosti durerii.
Creştea o vreme ce-mpăcînd Iubirea cu tot
ce-i pur, îndeamnă fără jale pe-ndrăgostiţi
să-şi spună ce-i apasă.
Ci moartea, pizmuindu-mi fericirea, iubitei mele i-a ieşit în

cale ca un vrăjmaş, cu suliţă şi coasă
.cccxvi

enise vremea să-nchei lungă pace cu
mine însumi; şi-o simţeam aproape; dar
drum potrivnic mi-a fost scris să-i sape
aceea ce pe toţi egali ne face.
Cum piere ceaţa-n vînt şi se desface, la fel
lumina ce-i sclipea sub pleoape s-a stins ca
focul cotropit de ape, şi azi doar gîndu-o
poartă-n el tenace.
Puţin să fi-ntîrziat[1]; ne schimbă anii, şi la-
adăpost de bănuieli amare, m-aş fi rostit cu
lacrimi şi suspine.
Şi-n cît de caste şi de dulci litanii
i-aş fi-nşirat durerile pe care
ştiu că le-mparte-acum, de sus, cu mine

[1] Ar fi fost de-ajuns ca moartea să nu se grăbească, să întîrzie puţin, sau Laura să mai rămînă o vreme în viaţă. Subiectul primei părţi a versului (în original: *Poco avev'a'ndugiar*, puţin ar fi trebuit să întîrzie) poate fi atît moartea, cît şi Laura.

!cccxvii

n port ferit îi pregătea Iubirea furtunii mele sumbre şi amare, la umbra-acelor ani cărunţi, cînd moare păcatul şi se-astîmpără simţirea. Sufletul meu se oglindea-n privirea ochilor dragi şi nu părea c-o doare credinţa mea. Ci morţii să doboare i-e dat tot ce clădeşte fericirea.
Să fi trăit, şi-ar fi venit o vreme cînd povestind mi-aş fi lăsat tristeţea să zacă-n poala ei, descătuşată;
*şi poate ea s-ar fi-ndurat să cheme spre mine suspinînd, cînd bătrîneţea ne-ar fi sclipit pe tîmple-ngemănată.*c*«xa»»sücaa*vrvs&c&exs&oc*^^

cccxvm[1]

e prăbuşise smulsă o tulpină[2], ca de secure sau de vînt culcată, spre cer rotindu-şi trista rădăcină şi dînd ţărînii frunza-nmiresmată, cînd alta[3], ca s-o port în gînd senină, mi-alese-Amor şi-mi fu de Muze dată s-o cînt; de-atunci ca iedera-n grădină îmi creşte-n suflet şi-l încinge roată.

---

1 în ceea ce priveşte dispoziţia rimelor, vezi sonetul CCX, nota 1.

2 Tulpina laurului, Laura moartă.

3 Altă plantă: amintirea, imaginea Laurei.

Laurul verde-n care cuib de bine a mele gînduri
îşi făceau pe vremuri fără să-i mişte frunzele rotunde[1],
urcînd la cer s-a-nfîpt adînc în mine cu rădăcini
prin care plîng şi tremur şi chem mereu şi nimeni nu-mi răspunde.

CCCXİX

-au mistuit ca umbra destrămată zilele mele;
n-am gustat din bine decît o clipă şi-i păstrez în mine gustul amar şi dulce de-altădată.
O, lume efemeră şi-ngîmfată! E orb acela ce se-ncrede-n tine; în tine m-am pierdut şi-acum mă ţine făptura ei sub lespezi îngropată.
Dar sufletul[1], ce încă mai trăieşte şi va trăi mereu, deşi e moartă, mă leagă tot mai strîns de el. Povară
mi-e doar un gînd şi el mă-ncărunţeşte: să ştiu aş vrea ce colţ de rai o poartă şi cum arată vălul ce-o-nfăşoară.

caooasncgBoraroae»^^ [1] Laurei

431

038ÜOTTXaffiOtSBnbafcXsffiaea^^

CCCXX

---

1 Fără a reuşi s-o înduplece pe Laura.

-adie-acelaşi vînt de altădată şi locu-îl văd ce
mi-a născut iubirea, lumină pură ce-mi hrănea
privirea dornică-atunci, azi stinsă şi-ntristată.
O, gînd smintit! Nădejde spulberată! Apele-s
tulburi, văduvită firea, şi gol e cuibu-unde-mi
ascund mîhnirea şi mort să zac mi-aş fi dorit
odată,
ca să m-atingă talpa ei uşoară şi pace din
privirea-nlăcrămată să-mi dăruiască pentru-
întîia oară.
Nedrept stăpîn![1] Tu mi-ai ursit drept plată să
ard în focul meu odinioară şi azi să-i plîng
cenuşa spulberată.

CCCXXI

L_____I-acesta cuibu[2]-n care dulce mie
s-a zămislit cu pene aurite pasărea Fenix, ce şi
azi smintite suspine-mi smulge şi mă-ndeamnă-a
scrie?
Izvorul meu de chin şi bucurie, unde-ti sînt azi
luminile-însorite ce-n viaţă mă ţineau?
Nepreţuite erau aici; acum rid în tărie.
Durerii m-ai lăsat, să mă scufunde şi să mă-
ntoarcă neîncetat pe locul prin tine sfînt şi
venerat prin mine.

---

[1] Zeul Amor.

[2] Casa Laurei.

E noapte-aici, în preajmă, pe coline, de unde-n zbor te-ai ridicat şi unde odinioară străluceai ca focul.

CCCXXII[1]

icicînd mi voi citi iară suspine şi-n suflet cu sini Virile- mpăcate sonetu-în care Dragostea se zbate şi Mila pare-a se rosti 111 rime.
Suflet neînfrînt., ce azi, din înălţime dulceaţă picurînd şi pietate cuvintele de Moarte inspirate[2]le-ntorci la stilul vremurilor prime,[3] alt rod[4] speram din tinere vlăstare[5]să-ţi dăruiesc; ce stea ne pizmuieşte pe amîndoi cu-atîta-nverşunare

şi cine iară timp mi te răpeşte, preadulce domn, slăvit în vers şi-n care sufletul meu zdrobit se linişteşte

---

[1] Sonetul este adresat lui Giacomo Colonna, episcop de Lombez şi este scris după moartea acestuia, ca răspuns la un sonet care îi fusese dedicat de către episcop cu ocazia încoronării lui Petrarca în Capitoliu (1341).

[2] Versurile inspirate de moartea Laurei.

[3] Redîndu-le prospeţimea versurilor din tinereţe.

[4] Versuri mai demne dccît acest sonet.

[5] Aluzie, probabil, la frunzele de laur cu care fusese încoronat în Capitoliu.

?cccxxiii[1]

um stam odată singur la fereastră şi-atîtea lucruri noi vedeam, că-n mine privirea mi-o simţeam păienjenită,
0 fiară-n dreapta mi-apăru, cu ţeastă de om, frumoasă cum sînt prea puţine, de doi ogari pe laturi fugărită,
ce-n furia lor cumplită muşcau din ea ca furii la ospeţe, ducînd-o-n scurt răstimp şi iară trudă pe unde moartea crudă îi frînse-n piatră multa frumuseţe şi mie-mi frînse inima-n tristeţe.
Văzui apoi pe mare-n larg o navă cu pînze moi şi funii de mătasă, din abanos şi fildeş închipuită; şi largul era lin, boarea suavă, senină bolta, zarea luminoasă, şi plină ea de marfă preţuită. Ci din senin ivită se năpusti pe valuri o furtună, zdrobind corabia-n furia ei de-o stîncă.
O, ce durere-adîncă! O clipă-a fost deajuns ca să răpună comori de preţ cum n-au mai fost sub lună.
într-o pădure fragedă-n vlăstare creştea un laur tînăr, drept şi mîndru, cum cresc copacii-n raiul ce ne-alintă; şi-atît de dulci cîntări şi-mbietoare ieşeau din umbra lui, încît cu gîndul m-am rupt de lume ca să n-o mai simtă şi-astfel, privindu-l ţintă, ceru-împrejur se-ntunecă la faţă şi-un trăznet îl lovi, din rădăcină smulgîndu-l iară vină;
de-atunci sînt trist, căci n-am să văd în viaţă nicicînd asemeni umbră şi verdeaţă.
Pe-acelaşi loc o limpede fîntînă

[1]Canţonă alegorică prin care poetul descrie virtuţile morale şi intelectuale ale Laurei, precum şi frumuseţea ei, prin intermediul a şase viziuni care o reprezintă, corespunzătoare celor şase strofe ale canţonei.

ţîşnea din stînci şi ape dulci şi clare
cu gingaş murmur revărsa-n pădure.
Nici om de rînd, nici păcurar din stînă
nu coborau în umbra-mbietoare,
ci nimfe doar, cîntînd cu glasuri pure.
Lăsasem să mă fure
cîntecul lor şi tainica sorginte,
cînd dintr-odată-n stînci, ca prin minune
căscîndu-se-o genune,
locul pieri-n străfund; încă fierbinte
mi-e lacrima cînd îmi aduc aminte.
O pasăre măiastră-apoi în zare, cu pene purpurii şi cap de aur, văzînd de sus cum zboară solitară, mi se păru cereâscă-ntruchipare, pînă ce-n umbra trunchiului de laur nu se opri, lîngă fîntîna clară. Totul spre moarte zboară, căci frunza-n jur văzînd-o împrăştiată, şi trunchiul frînt, şi seacă apa vie, se-ntoarse cu trufie în sinea ei şi-apoi pieri săgeată, lăsîndu-mă cu inima-ndoliată.
În urmă,-atît de plină de dulceaţa văzui o doamnă printre flori şi zadă, că ard şi tremur cînd mi-aduc aminte; umilă-n sine,-n dragoste semeaţă, păşea zvîrlind sclipiri ca de zăpadă din chipu-i alb şi albele-i veşminte. Ci tîmplele preasfinte prinse păreau de-o negură cumplită. Muşcată-apoi de-o gură-nveninată, se ofili pe dată
şi fără griji se stinse mulţumită. Ah, numai jalea-n lume-i nesfîrşită!

Nu minţi de spui, canţonă: «În domnul meu nălucile deşarte au deşteptat un dulce dor de moarteîntru moartea madonei Laura **437**

*eafüio&ouj&e&sxjseaz^^*

CCCXXİV

înd înflorea, Iubire, nădejdea mea şi-a dragostei răsplată, stăpîna dulce-a milei mi-a fost luată.
Ah, crudă moarte, viata otrăvită! Una[1] speranta-mi neagă şi mă cufundă-n plîns şi suferinţă, cealaltă[2] silnic de pămînt mă leagă. Pe urma ei iubită să zbor, madona nu-mi dă-ngăduintă. Şi totuşi cu credinţă în pieptul meu stă pururea curată şi pe de rost îmi ştie viaţa toată.
*cgfrxx&^c&jcx&xj&oa^^*
1 Moartea Laurei.
2 Viaţa mea.

CCCXXV

ă tac nu pot şi teamă mi-e cuvîntul să nu-mi răstălmăcească - spus - dorinţa de-a preamări fiinţa albitei mele ce din cer m-ascultă. Cum aş putea, de nu-mi dai tu putinţa, Iubire, să-i rostesc sfiala-n cîntul meu tina cu pămîntul[1] şi-n vers să-i deapăn frumuseţea multă? În temniţa[2] din care-acum e smultă, abia intrase - duh fără prihană - cînd am văzut-o pentru-întîia oară.
0 dulce primăvară
purtam pe umeri[3] şi-am fugit în goană flori să culeg şi de pe boltă stele nădăjduind să-i fiu pe plac prin ele.
Pereţi de alabastru,[4] bolţi de aur[5] şi, strălucind, limpezi fereşti[6] prin care şi-a făurit cărare
întîiul meu suspin şi cel din urmă.
csaooaeocaeoc^x*^
1 Cînt terestru, de muritor. în original: *con parole mortali*, cu cuvinte muritoare.
2 Temniţa trupului.

3 Poetul avea douăzeci şi trei de ani cînd s-a îndrăgostit de Laura.
4 Trupul Laurei.
5 Părul.
6 Ochii.

Prin ele m-au străpuns cu-nverşunare solii Iubirii
[1]-ncununaţi cu laur;[2]şi de-al săgeţii faur[3]
mă tem şi azi cînd paşii-i simt pe urmă. Un jilţ[4],
din diamante iară urmă de pată, la mijloc zăreai,
pe unde şedea stăpînul[5] singur; suverană, în faţă-i
o coloană[6]se ridica, şi tot ce-i gînd ca-n unde se
oglindea-n cristalul ei - în mine cînd bucurii
stîrnind şi cînd suspine.
Prin armele tăioase şi profunde[7]
şi-al gloriei însemn, cununa verde,
ce-n cîmp facut-a pierde
pe Zeus, pe Apolo şi pe Marte,
ajuns-am loc[8] pe unde pururi verde
e lacrima şi nimeni nu-ţi răspunde;
aşa-am fost dus pe unde
nu-i chip să scapi de chinuri şi de moarte.
Dar ca şi cel ce plînge, dar departe
zăreşte totuşi bucurii ce-alină,
la fel şi eu pe doamna pentru care mă zbat în
închisoare, într-un pervaz de umbră şi

1 Privirile Laurei.
2 în semn de victorie.
3 Zeul Amor.
4 Inima Laurei.
5 Sufletul Laurei.
6 Fruntea Laurei.
7 Ale solilor Iubirii, privirile Laurei.
8 în temniţa Iubirii.

lumină[9]zărind-o, cu nesaţ am contemplat-o şi, -
uitînd de mine, jalea mi-am uitat-o.
Eu eram jos,[1] ci-n paradis cu gîndul dulce uitînd
de tot, şi doar în mine simţeam puteri străine cum
mă preschimbă-n piatră de mirare, cînd o femeie[2]
sigură de sine, şi tînără şi vîrstnică,[3] flămîndul
meu chip uimit văzîndu-l cum caută cu ochii ţintă-
n zare, «Puterea mea - grăi - e mult mai mare
decît o crezi: cu mine sfătuieşte; eu trişti vă fac şi
veseli într-o clipă şi totul se-nfiripă
în lume precum vrerea-mi hotâreşte. Te uită ţintă-
n soare[4] cu privirea şi cu urechea-ascultă-mi
povestirea.
Cînd ea veni pe lume, -n zări albastre benigne
stele vouă, din tărie sclipeau cu bucurie, rotindu-
se-ntr-o dulce legănare,
şi Venus în deplină armonie
cu Jupiter sclipea privirii voastre.[5]
Maleficele astre
pieriseră şi zi mai sclipitoare
nicicînd nu s-a ivit de-atunci sub soare.
Văzduhu-întreg se bucura şi apa
de pace-n mări avea şi dînsa parte.
Un singur nor[6] departe
cu umbra lui îmi întrista pleoapa:
simţeam primejdia-n el, dacă-Ndurarea,
chemînd la cer, nu-i strămuta cărarea.

9 în original: *standosi ad un balcone*, şezînd într-un balcon.

1 Pepămînt.

2 Soarta.

3 Tînără la faţă şi vîrstnică de ani.

4 Laura.

5 Laura s-a născut sub o zodie prielnică.

6 Prevestitor al morţii Laurei.

Abia-ajunsă-n trista noastră lume
nevrednică de ea, ce preacurată
din leagăn minunată
s-a dovedit, ea, pura, dulcea, calma,
părea o perlă-n aur ferecată;
şi pasul ei nesigur[1] apa-n spume
o potolea şi brume
topea-nverzind pădurea şi cu palma
făcea să crească florile de-a-valma,
cu ochii iarba şi cu blînde şoapte
furtunile le potolea şi vîntul
cu glasul şi cuvîntul
de prunc ce încă n-a uitat de lapte,[2]
vădind acestei oarbe lumi şi-amară eît har din cer
asupra ei pogoară.
Crescînd apoi în ani şi în virtute,
ajunse cea de-a treia vîrstă[3]-n floare,
şi-atîta grea splendoare
nicicînd nu cred să mai fi fost pe lume:
în ochi strîngea lumină şi candoare
şi gînduri pure-n grai de alăute.
Cuvintele sînt mute
cînd vor s-o cînte; numai tu ştii cum e.
Atîtea raze Domnu-a strîns anume
pe chipul ci, încît nu-l rabzi în faţă
şi-atîta foc în pieptu-i se răsfrînge
din temniţa[4] ce-o strînge,
încît arzînd te umple de dulceaţă.
Curînd însă, mă tem, va fî să piară

1 De copil care abia învaţă să umble.

2 Cu vorbele pe care abia învaţă să le rostească.

3 Tinereţea.

4 Trupul Laurei.

şi viaţa ta va fi ca fierea-amară».

Zicînd astfel, se-ntoarse către roata în care firul vieţii noastre-l toarce, prevestitoarea sumbră de blesteme: căci, după scurta vreme, ea, pentru care-n moarte m-aş întoarce, canţona mea, de Moarte fu răpită, ce trup mai dulce nu putea să-nghita

.cccxxvi

, Moarte, - acum ţi-ai dat din plin măsura;
Iubirii-acum i-ai sărăcit regatul şi ochilor, frumoşi cum e păcatul, le-ai stins în groapă focul şi căldura;
ne-ai despuiat şi-ai despuiat Natura de vraja ei;
dar faima ce uscatul şi mările cutreieră, în patul săpat în lut nu-încap, ci doar făptura.
Sufletul ei sclipeşte-n cer, făclie, şi bucură ca soarele înaltul, păstrat în amintire pe vecie.
O, lasă-n glorie, înger sfînt, şi ţie să-ţi frîngă mila inima ca smalţul, cum vraja ta mi-a frînt-o-aici şi mie.

cccxxvii

arfum, răcoare, vînt şi dulce umbră de laur şi priveliştea-nflorită, lumina vieţii mele obosită, s-au frînt sub coasa ce prin lume umblă.
Ca soarele cînd luna îl aduinbră, aidoma lumina mi-e cernită şi Morţii-i cer eu însumi să mă-nghită, atît de grea mi-e inima şi sumbră.

Un somn, frumoaso, ai trăit pe lume: din el cu drepţii te-ai trezit, ce-n gloria părintelui din ceruri se prosternă;

şi dacă versul mi te poate spune, aici, printre puţinii-aleşi, memoria numelui tău va dăinui eternă

.cccxxviii

ltima zi din zilele-nsorite (şi ce puţine ies la socoteală!) venise; mă topeam ca-11 vînt dom oală zăpada, presimţind zile cernite.

Şi ca şi cel ce-n trup simţind cuţite şi-n nervi, nu ştie că-i pîndit de boală, nu-mi bănuiam nici eu 111 toropeală sfîrşitul fericirii neîmplinite.

Frumoşii ochi ce-nsenineză locul[1]de unde mîntuirea noastră vine, lăsînd pe-ai mei în plîns să se scufunde,

cu dulce-arzînd pupilele ca focul ziceau: «Rămîneţi, prieteni dragi, cu bine. Nicicînd aici, ne vom vedea altunde».

[2]cccxxix

, ceas, o, zi, o, clipă-a despărţirii, o, stele conjurate-a mă răpune! Şi voi, ochi dragi, mă-ntreb, ce-aţi vrut a-mi spune cînd am plecat ca să mă dau mîhnirii?

1 Cerul.

2 în cer.

Azi gust din plin amarul rătăcirii: nu bănuiam (o, amăgiri nebune!), plecînd atunci, că steaua ei apune; sortite sînt speranţele pieirii!
Potrivnic mie cerul hotărîse lumina să mi-o stingă; şi pe faţa ei dulce-ainară-nscrisă sta sentinţa.
Ci-un văl pe ochii mei se coborîse ca să-mi ascundă ce vedeam, şi viaţa să mi-o cunune-apoi cu suferinţa.

CCCXXX

rivirea ei mai dulce decît nardul «Din mine ia ce poţi - părea că spune. Nicicînd, de vei pleca de-aici, pe lume nu mă va scoate-n calea ta hazardul.»
O, gînd ce-alergi mai iute ca ghepardul, dar nu prevezi ce chin mă va răpune! Cum n-ai văzut în ochii ei, genune, ce vezi acum? În ape, ca brocardul,
sclipeau tăcuţi şi-n dulcea scăpărare «O, prieteni dragi[1] - ziceau -, ce-atîta vreme v-aţi oglindit în apa noastră clară,
cerul ne vrea: vouă curînd vă pare,
dar Cel ce-n trup ne-a strîns o să vă cheme
şi-al vostru[2]-! vrea bătrîn, ca să vă doară».

1 Laura se adresează ochilor poetului.

2 Trupul poetului.

[1]CCCXXXI

ram deprins de dulcea mea fintînă[2]să fug, să caut peste tot primejdia, pe vrerea sorţii, nu pe-a mea; puzderii de mări şi ţări cu dragostea de nună am colindat cîntînd; şi doar nădejdea şi amintirea mi-erau scut durerii. Dar astăzi, vai, însemnele puterii le las în voia sorţii[3], ce-n izbîndă îmi fură şi nădejdea de pe urmă. Doar amintirea scurmă în piept, hrănindu-mi dorul; dar plăpîndă, abia mai bate inima flămîndă[4]. Aşa precum, încetinindu-şi goana, stă călăreţu-în loc cînd îi lipseşte merindea-n drum şi scade-n el vigoarea, la fel lipsindu-i vieţii mele hrana[5]din care muşcă-aceea[6] ce hoţeşte lumina-mi ia şi-mi lasă-nsingurarea, mi se preface-n fiere desfătarea

1 Domnul va prelungi viaţa poetului, pentru a-i spori durerea.

2 Laura.

3 Mă predau în faţa sorţii şi depun armele (*însemnele puterii).*

4 Flămîndă deoarece amintirea nu-l hrăneşte îndeajuns pentru a-l menţine în viaţă.

5 Vederea Laurei.

6 Moartea.

şi drumu'[1] - oricît de scurt[2] deşi mă-mbie[3], totuşi
mă tem că n-am să-l pot străbate.[4]Ca praful cînd
îl bate furtuna-alerg să scap de pribegie[5]. Dar de
mi-e scris[6], aşa va fî să fíe.
Nicicînd nu mi-a fost dragă-această viaţă
(şi-o ştie Amor[7]), decît prin ea[8] ce-odată
lumină ne era şi ei şi mie.[9]
Or, cum murind, în ceruri se răsfaţă
sufletul ei, pe urma lui săgeată
(de s-ar putea), m-aş avînta-n tărie.
Şi totuşi remuşcarea mă siîşie,
căci am răbdat a vieţii lungi povară
fără s-ascult ce mă-nvăţa[10] privirea
în care-ardea Iubirea.
Cîţi n-au murit plîngînd odinioară,
cînd fericiţi ar fi putut să moară!

1 Drumul vieţii.

2 Presupunînd că n-ar mai avea mult de trăit.

3 Aş vrea să-l străbat cît mai curînd, pentru că urăsc viaţa.

4 „Mă tem că n-am să pot străbate cursul natural al vieţii şi mă tem de osînda sufletului în cazul în care mi-aş curma singur viaţa." Această interpretare, cea mai justă de altfel dintre toate, îi aparţine lui Leopardi (*op.cit.*, p. 280).

5 De peregrinarea inutilă prin lume.

6 Să mor din pricina durerii, să nu străbat cursul natural al vieţii.

7 Cu care adesea vorbcsc despre asta (în original: *con cui spesso ne parlo).*

8 Prin Laura.

9 Laura fiind socotită de poet lumină a vieţii şi-a lui însuşi.

10 Să părăsească această viaţă înaintea Laurei, pentru a nu avea de suferit de pe urma morţii ei.

în ochii-n care-mi odihneam făptură, pînă cînd soarta m-a gonit cu sila dintr-înşii, pizmuindu-mi fericirea, mai clar decît dac-ar fi spus cu gura scrisese-Amor cu mîna şi cu mila ce-aveam să rabd, durerea şi mîhnirea. O, cît de dulce mi-ar fi fost pieirea de-aş fi murit cînd n-ar fi fost să moară şi viaţa mea[1] şi tot ce-i bun în mine!
Nădejdile de bine
s-au spulberat; ea-i pulbere uşoară, iar eu trăiesc şi gîndul mă-nfioară.
De-aş fi putut de doruri şi de stele să mă desprind o clipă, numai una, ca să veghez cu minte înţeleaptă, aş fi citit pe fruntea Doamnei mele: «Din bucurii n-ai să mai guşti de-acuma: numai dureri şi amărăciuni te-aşteaptă». Şi-nţelegîndu-i nerostita şoaptă, în faţa ei de propria-mi făptură m-aş fi desprins cu dulce bucurie, ca îngerii-n tărie
să-i văd primind-o gingaşă şi pură. Acum o voi urma cu tîmpla sură.
Canţonă, strigă-ţi răspicat povaţa: «Mori cît ţi-e dragă viaţa, căci moartea-atunci e oază, nu durere, şi păsuire-i de prisos a cere».

CCCXXXII[2]

orocul mett şi multa bucurie, lumina zilei, pacea dulce-a nopţii, suspinele suave şi cuvîntul ce răsuna în versul meu şi-n rime, pe negîndite

[1] Laura. izvor de viaţă pentru poet.

[2] Sextină dublă, de douăsprezece strofe plus încheierea.

preschimbate-n lacrimi[1]mă rup de viaţă şi mă-
mping spre moarte.
Neînduplecată, aspră, cruntă Moarte, o clipă nu-
i mai dai de bucurie, ci numai chin acestei vieţi
şi lacrimi, şi umbră zilei, şi durere nopţii.
Suspinul meu nu se mai leagă-n rime, tortura
mea înfrînge-n vers cuvîntul.
La ce şi unde mi-a ajuns cuvîntul? De chinuri să
vorbească şi de moarte. Şi unde[2]-a mele-
ndrăgostite rime, de-amanţi purtate-n gînd cu
bucurie, şi tainele încredinţate nopţii? Azi nu mă
mai rostesc decît în lacrimi.
Cîndva cu dorul dulci a mele lacrimi mi-au fost,
ce-n scris îmi temperau cuvîntul şi mă-ndemnau
să stau de veghe nopţii; azi plînsul mi-e amar ca
tine, Moarte, căci nu-i mai văd privirea, bucurie,
ce mă-ndemna s-aştern modeste rime.
Erau o ţintă pentru-a mele rime frumoşii ochi;
azi ţinta e în lacrimi, cînd mi-amintesc pierduta
bucurie: urmează calea gîndului cuvîntul şi drept
aceea-ţi cer, palidă Moarte, să-mi curmi adînca
suferinţă-a nopţii.
Mă uită somnul în puterea nopţii şi nu mai pot
acestor aspre rime din mine să le dărui decît
moarte; cîntarea mea s-a preschimbat în lacrimi,
căci numai mie-mi schimbă-n plîns cuvîntul
Iubirea, astăzi chin, ieri bucurie.

1 Prin moartea Laurei.

2 La ce-au ajuns.

Nimeni n-a strîns ca mine bucurie şi nici ca mine n-a dat lacrimi nopţii dublînd durerea şi dublînd cuvîntul[4] ce se revarsă-n dureroase rime. Trăiam din doruri, azi trăiesc din lacrimi şi Morţii nu-i ţin piept decît prin Moarte.
C8&JC

[4] Aluzie la această sextină dublă.Moartea m-a frînt şi numai tu poţi, Moarte, obrazul ei să-mi dărui, bucurie prin care-am îndrăgit suspin şi lacrimi, aura[1] dulce, ploaia[2]-n miezul nopţii, cînd gîndurile-mi depăna în rime Iubirea şi-mi desăvîrşea cuvîntul.
O, de-aş putea cu versul şi cuvîntul pe Laura s-o izbăvesc de Moarte (precum Orfeu ce n-a cîntat în rime), adînc m-aş înfrupta din bucurie! Ci cum nu pot, îi cer să-nchidă nopţii pe veci fîntîna-acestor triste lacrimi.
De ani de zile, Dragoste, în lacrimi îmi vărs durerea şi-mi înec cuvîntul, nici sper să-mi îndulceşti amarul nopţii; de-aceea să mă ia mă rog de Moarte, ca să mai simt un strop de bucurie în preajma ei, pe care-o plîng în rime.
De vor putea s-ajungă-a mele rime la ea ce locul necuprins de lacrimi[3]prin vraja ei îl scaldă-n bucurie, ea va vedea că mi-am schimbat cuvîntul drag ei cînd încă nu păşise-n Moarte, în Moartea ce m-aruncă-n bezna nopţii.
O, voi ce suspinaţi de dorul nopţii şi vă rostiţi iubirea-n grai sau rime, de dragul meu rugaţi-vă de Moarte să-mi fie port şi oază pentru lacrimi, să-şi schimbe rostul[4] precum eu cuvîntul[5], şi să mă ia: să-mi fie bucurie.

1 Suspinul.
2 Lacrimile.
3 Cerul.
4 Obiceiul de a-i lua întotdeauna pe cei care n-o doresc.
5 Plin de bucurie pe vremuri, plin de tristeţe astăzi.

M-atingă, dar, cu-aripa-n toiul nopţii şi capăt pună-n zbuciumate rime acestor lacrimi Moartea, bucurie.cccxxxiii

orneşte, vers amar, către mormîntul ce-adînc comoara vieţii mele-ascunde şi cheamă către cel[1] care-ţi răspunde, nu către trup, căci l-a-nghiţit pămîntui.
Spune-i că-s frînt şi nu mai lupt cu vîntul ce-mi sparge-n coaste-nvolburate unde; că-i port lumina şi mă-ndrept pe unde m-aşteaplă ea şi că-i închin cuvîntul,
cîntînd-o-n viaţă şi cîntînd-o-n moarte, mai vie ca oricînd şi mai frumoasă, ca tot ce-i viu prin mine s-o iubească.
Roag-o fierbinte să nu-mi stea departe, căci vin curînd; în calea mea să iasă şi-asemeni ei în cer să mă-nsoţească.

cccxxxiv

acă Iubirea merită răsplată şi dacă Mila încă dăinuieşte, o voi avea: credinţa mea sclipeşte în ochii ei şi-a lumii fără pată.

[1] Sufletul Laurei.

Fricoasă ieri, azi ştie ce curată mi-a fost iubirea,
ce şi azi tînjeşte; ieri 111-auzea şi mă vedea,
fireşte, azi inima de sus mi-o vede toată.
De-aceea-aş vrea pînă şi-n cer s-o doară suspinul
meu, şi vrerea mi-e-mplinită, atît de blîndă-n vis
mi se vădeşte;
şi sper, scăpat de-a trupului povară, s-o văd
venind cu ceata-ndrăgostită[1]ce pe Cristos şi
Cinstea preamăreşte.

CCCXXXV

rivind-o, dintre toate mai frumoasă (şi nu mă las tîrît de fantezie), m-a năpădit o teamă dulce mie: ca îngerii sclipea de luminoasă.
în trup ţărîna nu părea c-o-apasă, ci numai grija-n gînd de veşnicie; şi sufletu-mi, vrînd pas cu ea să ţie, amarnic se zbătea din piept să-mi iasă.
Ci-n zbor, pentru puterile-mi terestre, prea sus era; şi ard ca-n foc scînteia cînd mi-ainintesc că-mi dispăru vederii.

[1] „Cu sufletele îndrăgostiţilor platonici, cum am fost noi", cxplică Avancino Avancini (*op.cit.*, p. 411).

O, limpezi şi sublime dulci ferestre[1], prin care drum şi-a făurit aceea[2]ce-n lume ne restituie tăcerii!cccxxxvi

H

~~BJ~~B mi amintesc - şi dulcea amintire nici Lete n-o va şterge niciodată - cum am văzut-o-n pragul vieţii, toată arzînd în blînda Venerei[3] sclipire.
Atît de pură-o văd în închipuire şi singură cu ea, şi-ngîndurată, că strig: «Trăieşte!» şi ca-ntîia dată îi cer în dar o vorbă de iubire.
Răspunde-ori tace alteori, şi mute privirile-i mă-ndeamnă impetuoase să-mi spun (în rană răsucind cuţitul):
«Doar ştii că-n anu-o mie cu trei sute şi patruzeci şi opt, în ziua şase din luna lui April şi-a dat sfîrşitul

cccxxxvii

el ce-n miresme şi-n culori răpune Orientul parfumat şi greu de soare, flori, frunze, ierburi, roade - şi prin care o lume străluceşte-n Soare-apune[4] -,

1 Ochii Laurci.

2 Moartea.

3 în original: *sua stella,* steaua ci (Venus, steaua îndrăgostiţilor).

4 Unde trăia Laura.

laurul meu ce ştie-n ram s-adune virtuţi şi frumuseţi nemuritoare, sub frunza lui şezînd vedea aoare pe domnul meu[1] şi dulcea mea minune[2].
Şi eu, din gînduri pure, cuib în floarea înmiresmată mi-am făcut şi-n focul Iubirii-am ars şi i-am simţit şi gerul.
O lume-ntreagă-i contempla splendoarea, cînd Dumnezeu, viind să-şi gătească cerul, o luă la el: acolo-i era locul.

cccxxxviii

Lăsat-ai, Moarte, lumea fără soare, în sur veşmînt, Iubirea dezarmata şi oarbă,
Frumuseţea despuiată, pe mine să-mi fiu inie-îngreunare,
Vraja-n surghiun şi Cinstea-n delăsare. Singur mă plîng, dar plîngă lumea toată, căci tu i-ai smuls virtutea fără pată. De-i moartă ea, urmaşă nu mai are.
Pămîntu-întreg s-ar cuveni să plîngă de mila omenirii ce-a pierdut-o şi-asemeni landei fără flori tînjeşte.

1 Amor.
2 Laura.

Tu n-ai ştiut din timp, lume nătîngă, s-o pretuieşti: doar eu am cunoscut-o şi cerul ce prin plînsul meu sclipeşte.[1]cccxxxix

rin Dragoste, prin cer şi-nvăţătură, ce mi-au deprins aripile să zboare, sublime frumuseţi, dar muritoare am cunoscut în dulcea ei făptură.
Pe celelalte[2] -n schimb, ce pe măsură şi ele-i sînt, cereşti, nemuritoare, cum mintea-a le pricepe nu-i în stare, nici ochii mei sărmanii nu le-ndură.
De-aceea cele spuse-n vers ori scrise de dragul ei ce-n cer mă răsplăteşte, un strop au fost în infinite-abise.
Condeiul peste minte nu păşeşte; la soare-n van cu pleoapele deschise te uiti: nu-l vezi, căci focul lui orbeşte.

cccxl

, scump zălog, răpit cu vrăjmăşie de Moarte şi ţinut de cer în pază, de ce privirea ta nu lăcrămează de mila mea, o, dulce sprijin mie?
În somn mi-erai pe vremuri bucurie şi azi, sub ochii tăi ce mă veghează, mă laşi să ard? De ce-

[1] Poetul substituie efectul cauzei: *plînsul* este aici Laura însăşi.

[2] Calităţile spirituale.

ntîrzii? O rază trimite-mi doar. Nu-încape-n cer mînie,
precum aici unde tortura-adapă un suflet blînd,[1]
tortura şi veninul, ca nu cumva Iubirea-n piept să-ncapă.
Tu vezi în mine: numai tu poţi chinul
să-mi curmi şi plînsul să-mi usuci sub pleoapă;
alină-mi tu, cu umbra ta, suspinul!

cccxli

e înger s-a grăbit la cer să-mi poarte durerile
şi tînguirea-amară? Duioasă, cum iăcea
odinioară, madona mi se-ntoarce de departe
ca să-mi citească-n suflet ca-ntr-o carte, să-l
mîngîie cu mîna ei uşoară şi eu să uit că viaţa
mi-e povară şi-ncet, încet să mă dezvăţ de moarte.
O, fericită ea, ce să m-aline cu chipu-i ştie şi cu
vorbe bune, numai de ea-ntelese şi de mine!
«Durerea ta, iubite, mă răpune,
dar aspră m-am vădit cu gînd de bine»,
zice, şi cîte lucruri dulci nu-mi spune!

[1] Chinurile altuia (ale poetului) hrănesc un suflet blînd (al Laurei).

CJ8EOCcccxlii

in hrana ce-n stăpînul meu[1] abundă, dureri şi lacrimi, mi-ain făcut bucate şi-adesea tremur şi-inima se zbate la gîndul rănii[2], dură şi profundă. Ci doamna mea, grăbită să-mi răspundă, de sus din cer, din locul ei se-abate şi blînd se-aşează-n multa-i bunătate pe patul meu, uşoară ca o undă. Cu nuna ce-am rîvnit-o-n gînd o viaţă îmi şterge ochii şi-ntr-adins se poartă cu negrăită milă şi dulceaţă.
«Cînd ştii[3], e de prisos să plîngi - mă ceartă; ajunge-acum: de lacrimi te dezvaţă. O, de-ai fi şi tu viu, cum nu-s eu moartă!»

cccxliii

înd mi-amintesc privirea ei suavă şi-n nimb de aur fruntea înclinată, sfioasă vocea ei de altădată, dulceaţă preschimbată în otravă,
mă mir că nu mă sfarm de stînci, epavă ce-ar piere-n larg, de noaptea, cîteodată, frumoasă-ori poate mai vîrtos curată, nu mi-ar apare coborînd din slavă.

1 Amor.

2 Pe care mi-a facut-o Amor în inimă.

3 Că eu nu sînt moartă - se subînţelege din cuvintele Laurei ci vie, prin viaţa veşnică.

O, dulce, pură, castă întîlnire! Cu cîtă milă-n ochi şi-ngrijorare mi-ascultă-n vis prelunga tînguire!
Iar cînd lumina-alungă noaptea-n zare, pe căi ştiute urcă spre mărire şi lacrimi curg din ochii ei, amare.cccxliv

i-a fost cîndva iubirea dulce hrană; cînd? Nu mai ştiu; dar azi mi-e mai amară ca fierea.
Adevărul se măsoară doar cînd îl simţi, cum îl simt eu, în rană.
Aceea ce-a fost cerului icoană şi pace-mi dăruia odinioară, cu grijă drămuită-n timp şi rară, mi-o neagă azi, în zbucium şi prigoană.
Moartea mi-a luat tot ce-am avut cu sine şi faţa ce-mi zîmbeşte din tărie nu poate-acum durerea mea s-aline.
Să plîngă şi să cînte, atîta ştie sufletul meu şi tot ce-adun în mine se varsă-n lacrimi şi-n cuvînt se-nscrie.

cccxlv

mpins de suferinţa şi păcate, cu limba mea ce-n plîns nu se dezminte am spus despre iubita mea cuvinte nedrepte, dac-ar fi adevărate:[1]

[1] Aluzie la cele spuse în sonetul precedent

căci numai ea să-mi curme chinul poate, astfel,
încît văzînd-o printre sfinte în gloria supremului
Părinte să-ncerc şi eu printr-însa voluptate.
Şi-ntr-adevăr o-ncerc şi niciodată n-aş vrea s-o
mai revăd pe-această vale: singur să mor şi să
trăiesc mai bine;
căci mai frumoasă ca oricînd în mine
cu îngerii-o zăresc, în osanale slăvind
pe-al ei şi pe-al meu veşnic Tată

.cccxlvi

ngerii-n cor şi fericiţii-n ceata în jurul
ei - din prima dimineaţa cînd doamna mea
se petrecu din viaţă - plini de uimire se-
adunară roată.
« Ce frumuseţe nouă şi curată e-aceasta -
se-ntrebau - şi ce dulceaţă? De jos, la loc
de tihnă şi verdeaţă veşmînt mai pur nu s-
a-nălţat vreodată.»
Ea, bucuroasă c-a schimbat o casă pe alta-
n cer, se vrea cu drepţii dreaptă, dar cînd
şi cînd privirea-n jos şi-o lasă
să vadă dacă vin şi parcă-aşteaptă:
mă-nalţ atunci pe urma-i luminoasă,
căci«Nu-ntîrzia!» pare că-mi
spune-n şoaptă.cccxlvii

oamnă ce stai cit drepţii-n cer egală,
cum sfintei tale vieţi i se cuvine, şi-n jilţ,
nu-mpodobită cu rubine şi perle şezi, ci-n
dulcea ta sfială,
minune rară-ntre femei, vestală, prin faţa
Lui ce vede tot, în mine tu poţi citi iubirea
ce din vine un rîu mi-a stors de lacrimi şi
cerneală;

tu simţi că pur, şi pe pământ şuvoiul iubirii
mele-a curs, ca şi-n tărie; atîta-am vrut:
privirile-ţi senine;
şi ca din cer să-mi răsplăteşti
războiul cu lumea dus[1], ca să mă
dărui ţie, te roagă-acum s-ajung
curînd la tine

[1] Tot ceea ce poetul a avut de înfruntat pentru a izbuti să se izoleze de lume, dăruindu-se Laurei.

.cccxlviii

in cei mai limpezi ochi, din cea mai pură şi dulce faţa ce-a sclipit vreodată, din fruntea-n nimb de aur luminată, din zîmbetul ce-i tremura pe gură,
din braţele, ce fără scut şi-armură să-nfrîngă-ar fi putut rebela ceată cu Dragostea-nvrăjbita, şi din toată dumnezeiasca, dulcea ei făptură viaţă sorbeam; azi Domnul şi străjerii înaripaţi sorb bucurii dintr-însa; eu orb şi gol mă zbat în suferinţă.

Un singur dor îmi e balsam durerii: ea, ce-mi citeşte-n gînd cu prisosinţă, să mi se roage-aş vrea s-ajung la dînsa.cccxlix

in ceas în ceas pare c-aud cum vine solul trimis de doamnă să mă cheme: atît de mult, în prea puţină vreme, pe dinafară m-am schimbat şi-n mine,
c-abia mă recunosc; îmi sînt străine aceste zile-n care viaţa geme şi cînd, aş vrea să ştiu - deşi devreme, o simt -, va fi ca moartea să mă-ncline.
O, fericită ziua cînd din oase
şi trup scăpat, cu straiul ce mă-ncinge
şi-apasă greu voi îngrăşa ţarina

şi cînd, lăsînd tenebrele stufoase, în zbor înalt seninu-l voi atinge ca-n cer să-mi văd Stăpînul şi stăpîna.

cccl

cest al nostru firav bun, himeră, umbră şi vînt, pe nume Frumuseţe, în trupu-i strîns - spre veşnica-mi tristeţe - ni-l dărui privirii-această eră.
Nicicînd pe unii Firea nu-i preferă, spre-a-i sărăci pe alţii de mîndreţe; doar ei i-o dărui ca s-o răsfeţe. (Mă ierte cele care laude speră.)
Atîta vrajă n-a mai fost. sub stele, nici nu va fi; dar lumea ce greşeşte n-a luat la ea cum se cuvine-aminte.
Curînd se stinse; ci vederii mele, de ceruri dată, schimbul[1] îi prieşte: prin el voi fî pe plac privirii sfinte.

cccli

, dulci asprimi, mînii-ngăduitoare, pline de milă şi iubire casta, o, blînd dispreţ ce-mi temperai nefasta (azi înţeleg), dorinţa arzătoare!

---

[1] Faptul de a schimba contemplarea frumuseţii terestre a Laurei (dăruita de ceruri ochilor săi) cu contemplarea frumuseţii veşnice a Laurei, prin moartea ei.

O, grai curtenitor şi-ales în care virtuţi şi vrajă
împreună-adastă, izvor de frumuseţi ce din
această inimă-ai smuls orice porniri vulgare!
Privire, negrăită bucurie,
cînd mîndră-n a răpune îndrăzneala
purtată mult prea sus de fantezie,
cînd gata a-mi potoli în piept sfiala:
acest amestec dulce temelie
mi-a fost salvării şi-am respins
greşeala
.ccclii

, suflet pui;[1] ce-atit de blînd privirea mi-o
dăruiai, mai clară ca seninul, şi plămădeai
cuvîntul şi suspinul ce încă viu îmi tulbură
simţirea,
ca ieri, cînd te-ncingea curat iubirea, te
contemplam purtîndu-i peregrinul ei pas prin
ierburi, pasul ei, divinul, al ei ce încă-mi sfîşie-
amintirea,
ca tu s-atingi pe urmă veşnicia, lăsînd tărînei
vălul cast[2] prin care ti-a hărăzit destinul
bucurie.
Plecînd ai luat cu tine Curtenia şi Dragostea: s-a
prăbuşit un soare, şi Moartea dulce-începe-
acum să-mi fie.

---

1 Sufletul Laurei.

2 Trupul Laurei.

ccccliii

, pasăre, ce nopţii-i curmi tăcerea plîngînd lumina zorilor domoală şi vara ce s-a scurs, pădurea goală ce ieniii-i prevesteşte apropierea, de mi-ai cunoaşte geamănă durerea, cum ţi-o cunoşti pe-a ta, fără-ndoială din zbor de sus mi te-ai lăsa în poală ca să-mpărţim amarul şi vegherea.
Nu-n părţi egale, ştiu, de fiecare; căci cea pe care-o plîngi e poate vie, pe cînd a mea e trup fără suflare.

Dar ceasul trist şi toamna plumburie, cu amintirea celor dulci şi-amare, mă-ndeamnă blînd să mă destăinui ţie

.ccccliv

ntinde-o mînă de-ajutor, Iubire, sleitei minţi şi penei iară vlagă, ca-n versul meu s-o pot rosti întreagă pe ea ce gustă-acum din nemurire
şi fă-mi egală spusa-n strălucire cu vraja ei, căci altfel nu se leagă: n-a fost pămîntul vrednic să-nţeleagă atîta har şi farmec peste fire.
«Ce poate cerul - Dragostea-mi răspunde - şi ce pot eu s-a dovedit printr-însa; ci Moartea ne-a răpit-o pe vecie.

Minune ca a ei 11-a fost niciunde de cînd Adam pe faţa lumii-ajuns-a: plîngînd ţi-o spun, şi tu plîngînd o scrie.

»ccclv

, timp, o, cer ce nu cunoşti măsura[1] şi-nşeli pe orbi[2] rostogolindu-ţi roata, o, zile iuţi ca vuitul şi săgeata, azi *ah experto^-n* voi văd impostura;
şi nu mi-o iert; căci vouă-aripi Natura v-a dat, lăsîndu-mi mie judecata, şi totuşi răul[4] l-am ales; răsplata mi-e doar ruşinea astăzi şi tortura.
E vremea-acum să-ntorc a mea privire spre cer ca Domnul ruga mea s-audă şi să sfîrşesc prelunga-mi tînguire.
Nu ca din jug să-ţi scape-acum asudă sufletul meu, ci doar de rău, Iubire: virtuţile se dobîndesc prin trudă.

C^KX^X^-JC Jis* *xiazx* ¿st x

1 în eterna mişcare de rotire. Conform sistemului ptolemaic, cerul se învîrtea împreună cu planetele.

2 Orbi, pentru că nu-şi dau seama de trecerea timpului.

3 în latină şi în text: prin propria-mi experienţă.

4 Frumuseţile trecătoare ale Laurei, care mi-au pricinuit atîtea suferinţe.

ccclvi

ura[1] sfîntă-atît de des m-adie în somn, încît cutez să-i spun în faţă ce-am suferit şi sufăr încă-n viaţa şi n-am putut să-i spun cît era vie. încep cu ochii plini de gingăşie ce-n suflet mi-au fost flacără şi gheaţă şi-i spun apoi Iubirea, cu dulceaţă şi ură, zi de zi cum mă sfîşie.
Ea tace şi se uită lung la mine,
suspină şi pe faţa ei sclipeşte
un cast şuvoi de lacrimi dulci ca mierea.
Ştiind atunci că i-a stîrnit durerea, sufletul meu amarnic se căieşte şi rupt de somn se reîntoarce-n sine.

ccclvii

mi pare zi de zi că merg mai bine de-un veac pe urma călăuzei mele, ce-n lume m-a purtat ferit de rele şi-acum mă poartă pe cărări de bine.
Azi ştiu ce-i lumea; nu-mi mai sînt străine zadarnicele-i curse şi momele; coboară-n mine-atîta har din stele, că număr ani pierduţi şi mi-e ruşine.
Nu mă mai tem de moartea ce m-apasă şi-a fost - ca dîrz şi tare să mă tină - pentru Cristos cu mult mai dureroasă,

---

[1] în original: *¡'aura,* boarea, adierea. Este vorba despre aceeaşi confuzie intenţionată între substantivul propriu şi cel comun, întîlnită în multe alte sonete (vezi: CCCXLI, CCCXLI1I etc).

de moartea ce-a pătruns acum
haină în trupul ei ce mi-a fost mie-
aleasă, iară s-atingă fruntea ei
senină

.ccclviii

u-i face Moartea dulcea faţa-amară, dar dulce Moartea-i face dulcea faţa.[1]La ce-mi lipseşte ca să mor povaţă cînd ea mă poartă-n urma ei uşoară?
Şi Cel[2] ce pentru noi ştiu să moară şi-nfrînse infernala fortăreaţă, prin moartea Lui a cuteza mă-nvaţă. Deci: «Vino, Moarte - zic -, şi mă doboară!
Nu zăbovi, căci timpul trece-n pripă
şi-i vremea-acum; dar chiar de-ar fi departe,
prin moartea ei şi viaţa inea-i sfîrşită.
De cînd s-a stins, n-am mai trăit o clipă: cu ea-am păşit, cu ea păşesc şi-n moarte şi, -urmîndu-i paşii, ziua[3] mi-e-mplinită».

ccclix

---

1 Dar faţa Laurei poate face ca însăşi moartea să-ţi fie dulce.

2 Cristos.

3 Moartea.

înd credincioasa-mi, dulce mîngîiere[1], ca să-
mi aline inima bolnavă, pe patul meu se-aşează
şi, suavă, vorbe cuminţi înşiră-n priveghere,
pălind de spaimă şi de grea durere, şoptesc:
«De unde-mi vii, pură lumină?« Ea scoale-atunci
senină din sîn un ram de palmă şi de laur[2]şi
«Din lăcaş de aur
pogor - răspunde -, dintre sfinţi şi îngeri, ca să
te inîngîi şi să nu mai sîngeri».
Cu umilinţă-n grai şi cu nesaţiu
în ochi îi mulţumesc şi întreb: «De unde
ştii cum mă zbat?» «Lacrima ta - -mi răspunde
ce niciodată nu-ţi va fi de saţiu,
cu aura suspinelor prin spaţiu
m-ajung în cer şi-mi sînt bucate-amare[3].
Atît de mult te doare,
c-o lume grea de patimi şi minciună
pe alta-am dat, mai bună?
Te bucură, de m-ai iubit în viaţă,
precum ai scris şi scris îţi stă pe faţă.» «Mă
plîng pe mine - îi răspund pe mine
ce-n întuneric am rămas epavă;
de tine-s sigur c-ai urcat în slavă,
cum sigur eşti de ceea ce vezi în tine.
Ar fî putut atari virtuţi să-mbine,
sădindu-le-ntr-un suflet de copilă,
dumnezeiasca milă,

---

1 Laura.

2 în strofa a cincca, Laura îi arată poetului semnificaţia ramurilor de palmier şi laur.

3 îmi tulbură fericirea.

de n-ar fi vrut în cer să-i fii mireasă?[1]
O, dintre-aleşi aleasă,
ce-n lume ai trăit neprihănită
ca-n ceruri să te-nalţi apoi grăbită!
Dar eu ce pot decît să plîng într-una,
cînd iară tine rătăcesc prin noapte?
De cînd sugeam la sînul maniei lapte
ar fî trebuit să-mi fie pat ţarina.»
«De ce te zbaţi? - mă-ntreabă blînd stăpîna.
Ridică-te mai bine-n zbor spre soare
şi-aceste dulci-amare
litanii cumpăneşte-le cu dreaptă
balanţă-n gînd. Te-ndreaptă
pe urma mea, de ţi-am fost dragă-n viaţă
şi-aceste ramuri să culegi învaţă.»
«Voiam să-ntreb - grăi i cu umilinţă - ce sînt
aceste două frunze, doamnă?» «Tu singur - zise
- să-ţi răspunzi ce-nseamnă, căci tu slujeşti pe
una cu credinţă.[2]
Palma-i izbîndă; eu prin biruinţa
m-am ridicat asupra mea[6] şi-a lumii[7];
iar laurul cununii
înseamnă glorie; cel ce zămisleşte
de ea mă-nvredniceşte.
Spre el te-ntoarce şi-ajutor îi cere,
ca-n pragul morţii el să-ţi dea putere.»
«Acestea sînt şuviţele de aur
ce-n dulce nod mă strîng ca-n cingătoare?

---

1 Dacă n-ar fi avut intenţia să te răsplătească dăruindu-ţi mîntuirea sufletului ?

2 Cinsteşti frunza de laur prin scrisul tău.

Aceştia ochii blînzi ce mi-au fost soare?»
«Te-nşeli: sînt duh încununat cu laur
şi-n cer îmi fac din bucurii tezaur.
Ceea ce cauţi sub ţarină zace;
doar ca să-ţi afli pace
m-arăt astfel, şi-aceeaşi înc-o dată
ai să mă vezi[8], curată,
amestecînd blîndeţea cu trufia,[9]
ca să-ţi cîştig în ceruri veşnicia.»
Eu plîng şi ea-mi usucă
obrazul suspinînd, dar nu mă iartă:
cu-atare grai mă ceartă,
c-ar stoarce lacrimi şi din pietre. Domnul
mi-o ia apoi, luîndu-mi cu ea şi somnul.

*cz&xxfiyc&ocQ&ycz^*

6 Prin înfrîngerea ispitelor trupeşti.
7 Prin înfrîngerea deşertăciunilor lumeşti.
8 După Judecata de Apoi cînd, potrivit credinţei creştine, morţii vor reînvia în trupurile lor.
Pentru a rămîne aceeaşi ca în viaţă

.ccclx[1]

tăpînul meu[2], chemat fiind să şază la judecata
straşnicei regine[3] ce-n dreapta-i mînă tine farîma
ce e-n noi divinitate, călit în foc de lacrimi şi
suspine mă-niătişai şi eu, cuprins de groază, ca
omul ce cutează,
temîndu-şi moartea, -a cere sus dreptate
şi-am zis: «Madonă,-n tainica-i cetate[4]
cu stîngul am păşit din tinereţe;
căci milă ori blîndete
nu mi-a vădit, ci-atîta-ncrîncenare,
că trainica răbdare
mi s-a tocit în năzuinti deşarte
şi viaţa-ajuns-am s-o urăsc de moarte.

caotjrtjBoctfBu^aK^

1 în această canţonă - de inspiraţie provensală mai mult prin structura ei decît prin sentimentele pe care le exprimă - poetul îl cheamă în faţa Tribunalului Raţiunii pe Amor, care, apărîndu-se, îi aduce elogiul Laurei. Raţiunea, chemată să decidă în ce măsură dragostea pentru Laura a fost un bine sau un rău pentru poet, lasă întrebarea ftră răspuns, deşi întreaga canţonă constituie o evidentă pledoarie pentru dragoste.

2 Amor.

3 Raţiunea.

4 în împărăţia dragostei.

Aşa s-au scurs, în foc şi-amărăciune, anii mei
lungi; şi, Doamne, cîte drepte cărări[1] şi înţelepte,
ca să-l slujesc, am dat nătîng de-o-parte.
Ce har de sus s-ar cuveni s-aştepte
o minte ca să poată-n grai s-adune

1 Cărările studiului, ale preocupărilor serioase.

tot ce-am răbdat pe lume
şi cîte plîngeri am a-i face-n parte?
Venin, nu miere legea lui ne-mparte!
Cu cît amar nu m-a deprins în viaţă
prin falsa lui dulceaţă,
ca-n ceata lui să-mi facă loc şi mie,
cînd încercam de glie
să mă desprind cu vrere neîntreruptă!
El m-a-nturnat, ca să m-azvîrle-n luptă.
El m-a făcut să-mi uit cu totu-aproape
de Dumnezeu, de mine, de păcate
şi-a mele gînduri toate
de dragu-unei femei să dau deoparte.
El mi-a fost sfetnic, el m-a-mpins din spate,
căznindu-se dorinţa să-mi adape
cu-ale nădejdii ape,

ce pace-n suflet aşteptam să-mi poarte. La ce, mă-
ntreb (cj>, năzuinţi deşarte!), adăpostesc atîta
har sub frunte? Mi-s tîmplele cărunte şi-aceeaşi
vrere totuşi mă-ncovoaie.Doar el, el mă despoaie
de libertate; chin şi suferinţă mi-a prefăcut în
dulce obişnuinţa.
El m-a-ndemnat să rătăcesc prin lume,
să caut printre spini, tîlhari şi fiare,
neamuri şi ţări barbare[1]
unde primejdia stă mereu la pîndă,
munţi, mări şi fluvii, mlaştini şi ponoare,
mii de capcane-ntinse-n drum anume,
şi vara-ngheţ şi brume,[2]
cu trudă şi cu inima zbătîndă.
Dar nicăieri n-am dobîndit izbîndă
asupra lui şi-a ei[3], căci niciodată
singur n-am fost.[4] Şi cată
să cred că dacă n-am murit cu zile,
e vrerea sfintei mile
şi nu a lui, ce m-a cuprins ca-n cleşte
şi din durerea-mi surdă se hrăneşte.
De cînd m-a-ncins n-am somn şi nu ştiu dacă voi
mai avea cîndva; căci mi-l alungă o noapte grea şi
lungă, şi vrăji şi ierburi n-au puteri să-l ţie.

1 Aluzie la călătoriile poetului prin Germania.

2 Să caut iarna în toiul verii. Ţări în care anotimpurile nu mai corespund celor din Italia.

3 * Laurei.

4 Gîndul Jor m-a urmărit pretutindeni.

Prin uneltire i-a fost dat s-ajungă
stăpîn pe mine; şi de-atunci o toacă[1]
nu s-a-ntîmplat să treacă
fără s-o-aud; chiar el mi-e mărturie.
Căci n-a fost lemn mai ros decît mi-e mie
inima-n care mi s-a-nfîpt hoţeşte
şi morţii mă urseşte.
Dintr-asta mi se trag lacrimi şi chinuri,
cuvinte şi suspinuri
de care-ncep să fiu sătul şi poate
şi alţii sînt sătui. Fă-ne dreptate!»
Grăi vrăjmaşu-atunci: «Ar fi cu cale
s-asculţi, stapînă, şi cealaltă parte,
ce adevăru - 'n parte
uitat de el - întreg vrea să ţi-l spună.
Acesta s-a dedat de tînăr artei
de-a vinde la tarabă vorbe goale[2]:
ci, scos dintr-ale sale[3]
şi-adus pe drumul meu, mi se răzbună
plîngîndu-se de mine cu minciună,
cînd eu, potrivnic vrerii ce va pierde,
pur l-am păstrat şi verde
în bucurii ce chinuri azi numeşte.
Atare-mi mulţumeşte

1 în original: *squilla,* sunet ie clopot.

2 Meseriei de avocat. Petrarca şi-a început studiile la şcoala de Jurisprudenţă din Montpellier şi a continuat să studieze Dreptul la Universitatea din Bologna.

3 Smuls accstor îndeletniciri de către Amor.

c-a dobîndit prin mine faimă-n lume
şi c-a-nvăţat prin mine a se spune.
Bl ştie că pe-Atrid[1] şi pe Ahile,
pe Hanibal ce-n chingi v-a strîns amare
şi-încă pe unul[2], care
virtuţilor le-a întregit cununa,
în braţe i-am lăsat de slujitoare,
pe cîtă vreme lui, dintre copile
umblat-ain ani de zile
ca dintr-o mie să-i aleg doar una,
frumoasă cum e soarele şi luna,
deşi Lucreţia-n Rîm s-a-ntors[3]; şi strună,
ca dorul să şi-l spună,
i-am dat şi-atît de dulce glăsuire,
încît orice pornire
ori josnic gînd s-alunge din catrene.
Acestea-s uneltirile-mi viclene.
Acestea-s fierea, ura şi mînia,
mai dulci ca tot ce-ar fi putut să-i deie
în dar altă femeie;

1 Agamemnon, fiul lui Atreu, ai cărui urmaşi sînt cunoscuţi sub numele de Atrizi.

2 Scipio Africanul.

3 Se subînţelege: ftcînd să renască la Roma, prin pilda ci, virtuţile străbune. Lucreţia, soţia lui Collatino, fiind dorită de Sextus, fiul lui Tarquinius Superbus, s-a sinucis. Moartea ci a provocat căderea Tarquinilor şi proclamarea Republicii la Roma.

dar binele cu rău mi-l răsplăteşte.Prin mine-ajuns-
a-ininiilor cheie s-o mînuiască doar cu poezia; prin
mine măiestria deprins-a-astfel, că faima lui
trăieşte în cei aleşi şi lumea-l îndrăgeşte, păzindu-
i versu-în gînd cu străşnicie, cînd altfel, cine ştie,
de n-ajungea un biet slujbaş. Renume eu îi cîştig
pe lume
prin ce-a-nvăţat la şcoala mea străveche şi-a ei[16]
ce-n viaţă n-a avut pereche.
Şi ca-adevăru-întreg să-l ştii, voi spune
că l-am ferit de mii de fapte rele;
n-ar fi putut cu ele
în sinea lui nicicînd să mi se-mpace,
de cînd sfios, urmînd voinţii mele,
şi-n cuget pur, ajuns-a-a se supune
preablîndei şi preabune
ce-asemeni ei s-a străduit a-l face.
Tot ce-i ales în el şi tot ce place
din ea doar i se trage şi din mine.
Nu s-a-nşelat pre sine
nimeni ca el, ce strîmb ne-nvinuieşte,
cînd slavă dobîndeşte
în cer şi-n lume doar de cînd ne ştie.
Şi tot el mi se plînge cu trufie.

S

OOOG&TfeiJEOC&OCJg^^

[16] A Laurei.

I-am dat (şi daru-i mai presus de toate)
aripi ca să se-nalţe-n slăvi şi-n soare
prin cele muritoare,
ce către Domnul scară sînt sublimă.

Căci contemplînd nespusa ei candoare
şi rînd pe rind virtuţile-i curate,
ar fi putut străbate
prin ele drumul către cauza primă[1];
şi-a spus-o uneori în vers şi-n rimă.
Dar azi de doamna ce i-am dat-o-n viaţa
drept sprijin şi povaţă
el şi-a uitat.» «E-adevărat, mi-ai dat-o,
dar prea curînd mi-ai luat-o»,
strigai plîngînd. La care el răspunse:
«Nu eu, ci vrerea celor nepătrunse».
în urmă, -ntorşi spre scaunul judecăţii, eu temător, el crud, pe-aceeaşi vrere am spus drept încheiere: «Stăpînă dreaptă, judecă!» La care ea zise zîmbitoare: «Pe rînd v-am ascultat şi cu plăcere; dar vreme lungă pricina vă cere».ccclxi

desea-ini spune-oglinda credincioasă, sufletul greu şi faţa răvăşită şi forţa, -nderaînarea mea ciuntită: «Nu mai eşti tînăr; anii mulţi te-apasă. în voia Firii-ncearcă şi te lasă, căci braţul nostru-n faţa ei ezită».[1] Atunci, cum apa stinge focu-în plită, tresar din somn şi scutur ceaţa groasă,

[1] Către Dumnezeu.

şi limpede pricep că viaţa zboară, că-n lume nu
trăieşti decît o dată şi-o vorbă-a ei[2] în inimă-mi
coboară;
a ei ce azi de carne-i despuiată, dar vie întrecea
odinioară în frumuseţi cea mai frumoasă fată.

t

1 Timpul nu ne mai dă posibilitatea să luptăm împotriva naturii.
Un cuvînt, o frază spusă pe vremuri de Laura. Poetul nu precizcază ce anume

.ccclxii

ting pe-aripa fanteziei cerul de-atîtea ori în zbor, încît îmi pare c-aş ii şi eu un duh ce-acolo-şi are, desprins de trup, în ceruri, juvaerul[1].
Şi dulce-n suflet îmi pătrunde gerul cînd ea, care mă umple de paloare, «Acum mi-eşti drag - îmi spune-ndurătoare acum, cînd părul ţi-ai schimbat şi f e l u l[2]
Spre Domnul ei mă duce-apoi de mînă şi eu o rog să-mi dea încuviinţare pe ambii să-i privesc şi ea-mi răspunde:
«Destinul tău e scris; iar de se-amînă
cu două sau treizeci de ani şi-ţi pare
că-i mult, să ştii că-n fapt sînt doar secunde».
caBoraeooawcsfincjiio^
1 Pe Dumnezeu.
2 0 dată cu bătrîneţea, cu vîrsta matură.

ccclxiii

-a stins lumina ce m-orbea, şi marii ei limpezi ochi în beznele buimace se zbat şi Moailea-n pulbere-i preface; în loc de lauri[1] mi-au rămas stejarii.
Ce-i bine-ntrezăresc printre fruntarii, dar sufăr.
Nimeni nu-mi strecoară pace ori teamă-n gînduri.
Nimeni nu mă face să ard, să-ngheţ, ca focul, ca gheţarii.

Scăpat de cel[2] ce mîngîie şi-omoară, în suferinţă
mestecînd dulceaţă, o dulce libertate gust şi-
amară;
şi mulţumind, spre luminoasa Faţă ce cîrmuieşte
din priviri o ţară[3], mă-ntorc sătul şi obosit de
viaţă.

1 Aceeaşi aluzie la numele Laurei.

2 Amor.

împărăţia cerurilor.CCCLXIV

-a ţintuit în dor şi chin Iubirea ani douăzeci şi unu şi mă ţine de încă zece-n lacrimi şi suspine, de cînd madonei i s-a stins privirea.
Am obosit şi-mi blestem rătăcirea ce-a stins sămînţa vrerilor de bine, şi zilele ce mi-au rămas, puţine, lui Dumnezeu le-nchin şi-i cînt mărirea, căindu-mă de vremea irosită; să fug ar fi trebuit de întristare, aflînd în pace trainică ispită.
Părinte, ce-mi ţii duhul sub zăvoare,
nu mă robi Gheenei urgisită,
căci vina-mi ştiu şi nu-ini găsesc iertare.CCCLXV

mi plîng statornic vremile trecute şi irosite-11 patimi efemere, iară ca-n zbor, uitîndu-mi de durere, să-mi dau măsura-aripii desfăcute.[1]
Tu, ce-mi cunoşti păcatele gemute, stăpîn etern al veşnicelor sfere, dă sufletului rătăcit putere şi miruieşte-l, Doamne, cu virtute.
De m-am zbătut în luptă şi furtună, adu-mă-n port şi viaţa destrămată c-o moarte mai glorioasă mi-o răzbună.

[1] Să dovcdesc ce pot realiza, graţie însuşirilor înnăscute (aripilor), cu care eram înzestrat.

Veghează-mi seara ce se scurge-nceată şi-ntinde-i mîna cînd va fi s-apună, căci doar la Tine mi-e nădejdea toată.

496 *CanţonieruCCui messer <Francesco <Petrarca*

OJfcrJflWOOifiUMrattJJG*^««

CCCLXVI[1]

Fecioară blîndă-n soare-nveşmîntată şi-n stele, Ui, în care-arzînd fierbinte supremul Soare[2] s-a ascuns pre sine,[3]iubirea-mi cere-a te rosti-n cuvinte, dar n-am să pot, de mila-ţi nu-mi arată şi nu mă-nvaţă Cel născut din tine. Ţie mă rog, căci vrerilor de bine tu le răspunzi de-a-pururi. Fecioara, de te-ndururi de-a noastre

---

1 închinată Fecioarei Mana. al cărei ajutor poetul îl invocă în viaţă şi în moarte, canţona este considerată cea mai frumoasă dintre poeziile care exprimă sentimentele religioase ale poetului. Dar, după cum observa Carducci (op.cit., p. 511), ea nu este numai canţonă şi imn, ci şi elegie: „Ca laudă sau imn, ea este obiectivă şi o proslăveşte pe Fecioara Maria; ca elegie şi canţonă, însă, e subiectivă şi înfăţişează starea de suflet a poetului". Mergînd şi mai departe. De Sanctis afirmă că, adresîndu-se Fecioarei Maria, poetul o are în faţa ochilor tot pe Laura, singura care îl inspiră, singura în stare să-i înteţească bătăile inimii şi să-l întoarcă iarăşi în trecutul spre care priveşte cu atîta melancolie: „Canţona ar vrea să fie un imn, şi cade în elegie; ar vrea să plutească în ceruri, şi rămîne înfiptă în pămînt. Şi acest lucru, pe care unii îl consideră un neajuns, este tocmai meritul poeziei" (F. De Sanctis, *Saggio critico sul Petrarca,* Napoli, Morano, 1896).

2 Dumnezeu.

3 Întrupîndu-se prin Cristos în tine.

grele suferinţi, spre mine şi-a mele
rugi cucernice te-nclină. Ajută-mă,
stăpînă, deşi-s ţarină şi tu-n cer
regină

.Fecioară înţeleaptă-n ceruri una şi cea dintîi cu
flacăra nestinsă din mîndrul şir al celor chibzuite[1],
o, morţii scut şi pavăză neînvinsă durerilor
lumeşti dintotdeauna prin tine-n cer şi-n slavă
mîntuite, o, boare dulce patimii smintite ce arde-n
noi flăinîndă, Fecioară, -ntoarce-ţi blîndă privirile
ce-au plîns cînd pironite palmele sfinte le-au văzut
pe cruce, spre multa mea durere, ce sfat îţi cere-n
cumpeni, la răscruce.
Fecioară pură,-n tot neprihănită, a pruncului tău
maică şi copilă, podoabă-n cer şi pe pămînt
lumină, prin tine fiul întrupat din milă, fereastră-a
bolţii pururi limpezită, s-a pogorît spre-a ne spăla
de tină. În poala ta s-a zămislit divină lumina ce
desfată. Fecioară preacurată, ce-n bucurie-ntorci
a Evei vină, de mila lui Cristos mă-nvredniceşte,
tu, infinit de bună, ce porţi cunună care
înveşniceşte.
Fecioară sfîntă şi de har preaplină,
ce-n slavă sus - de unde iertătoare
m-asculţi - te-ai înălţat prin umilinţă,
tu-ai zămislit izvorul de-ndurare
şi soarele dreptăţii[2], ce-nsenină
pădurea de păcate prin căinţă.
Trei niune porţi: eşti maică-n suferinţă,
copilă şi mireasă.
Fecioară şi crăiasă
a celui ce ne-a dat făgăduinţă
durerea-n bucurie s-o prefacă,

[1] **Aluzie** la parabola biblică a fecioarelor înţelepte, care, spre deosebire **de** cele nebune, s-au îngrijit din vreme să aibă untdelemn, pentru a ieşi în întîmpinarea Domnului cu lămpile aprinse.

[2] împreună cu „izvorul de îndurare", apelative date de părinţii bisericii lui Cristos.

pe rănile-i preasfinte
te rog fierbinte inima-ini împacă.
Fecioară una pe pămînt, minune de care ceru-
ndrăgostit tresaltă, tu singura din veci şi cea dintîie,
gînduri curate şi-o simţire-naltă lăcaş făcură
Domnului pe lume din poala ta rodită-n feciorie.
Doar tu-mi poţi da belşug de bucurie, făcînd să-mi
curme-amarul, Fecioară castă, harul ce-aştept să mă
inunde din tărie. Cu faţa la pământ mă rog de tine,
ajută-mă-n strîmtoare şi-a mea cărare-ndreapt-o
către bine.întru moartea madonei Laura **499**
Oîîc *X3&ZX*
Fecioară clară, stea nestrămutată
pe marea noastră pururi în furtună,
luntraşilor preacredincioasă cîrmă,
priveşte-mă sub cerul iară lună
cum rătăcesc pe marea frămîntată
şi-mi simt aproape ceasul de pe urmă.
Păcatele-mi cunosc, dar nu-mi preacurmă
nădejdile ce-n tine,
Fecioară,-mi pun, de bine,
ca diavolul să n-aibă-a rîde-n urmă.
Gîndeşte-te că-n sfinta-ţi chinovie[1]
s-a prefăcut, de rele
vrînd să ne spele, Domnu-n carne vie.
Fecioară, cîte lacrimi şi suspine şi rugi şi laude-
am irosit zadarnic[2]spre jalea mea şi propria-mi
osîndă! De cînd pe Arno m-am născut şi-amarnic
am ostenit, tot alte ţări străine cutreierînd, mi-e
viaţa chin şi pîndă. Cuvîntul, mersul, faţa ei cea
blîndă mi-au fost mereu icoană. Fecioară, dulce
mană, grăbeşte-te, căci moartea stă la pîndă. Ca-n

1 în poala-ti feciorelnică. în limbajul bisericii catolice, Fecioara Maria este adeseori numită: *virginitatis claustrum.*
2 t)c dragul Laurei.

zbor săgeata, anii mei trecură gonind printre
păcate.
Azi moartea-mi bate-n geam şi nu se-ndură.
Fecioară, ea-i ţarină şi-n durere
mă lasă azi ca-n lacrimi altădată.
N-a bănuit nimic din tot ce pară
şi chin mi-a fost; dar nici altfel răsplată
n-aş fi avut[1], căci orice altă vrere
pierzanie mi-ar fî fost şi ei ocară.
Ci tu, stăpînă-n cer, zeiţă rară,
(de pot astfel a-ţi spune)[2],
Fecioară, tu, ce-n lume
toate le vezi, tu poţi ce-odinioară
ea nu putea[3] nici pătrunzînd în gîndu-mi.
Adună-ţi glorie ţie
şi pace mie, lacrima uscîndu-mi.
Fecioară, -n care-mi pun nădejdea toată, tu, care
poţi, în ceasul de pe urmă nu mă lăsa primejdiei
ce mă sapă. Priveşte-n mine însăşi sfînta-ţi
urmă[4]şi pentru cel ce-a binevrut odată după-al său
chip a ne crea, mă scapă. Meduza[5] in-a-mpietrit
şi-amară apă din ochi mi-a stors fierbinte.
Fecioară, tu, cu sfinte şi blînde lacrimi sufletu-îmi
adapă,
ca plînsu-în ceasul morţii rugăciune să-mi fie şi
căinţă, nu neputinţă şi deşertăciune.[6]

1 Laura, castă şi virtuoasă, nu ar fi răspuns iubirii poetului nici dacă ar fi ajuns să i-o cunoască.

2 Cuvîntul „zeiţă" fund păgîn.

3 Să pună capăt durerii mele.

4 Urma lui Dumnezeu.

5 Una dintre cele trei divinităţi greceşti cunoscute sub numele de Gorgone; despre privirile ei se spunea că pietrificau muritorii. Aici ea simbolizează frumuseţea Laurei.

6 Aşa cum fuseseră lacrimile vărsate de dragul Laurei. În original: *come fu'l primo non d'insania vot o,* după cum a fost

Fecioară bună, ruptă de trufie, de dragul celui ce
ne-a fost tulpină[1], ajută-mă şi-ndură-te de mine;
căci de-am iubit pe lume cu deplină credinţă-un
pumn de pulbere[2], Marie, cum ar trebui să te
iubesc pe tine? De-ai să mă-ndrepţi cu mîna ta
spre bine, am să mă smulg din tină, Fecioară şi
regină,
şi-am să-ţi închin şi lacrimi, şi suspine, şi gînd, şi
vers, şi tot ce mă cinsteşte. Al morţii pas mi-ajută
şi renăscută vrerea-mi ocroteşte.
Se-apropie ceasul şi gonind m-ajunge
din urmă înserarea.
Fecioară, remuşcarea
şi spaima morţii inima-mi străpunge.
Pruncului tău Cristos adevăratul
te roagă a-mi desface
în sfîntă pace porţilor[3] lăcatul.

primul (plîns), nu lipsit de nebunie.

[1] Creatorul tău şi al meu, Dumnezeu.

[2] Un trup omenesc, trupul Laurei.

[3] Porţile cerului.